

ДЖОН СТАЙНБЕК
УЛИЦА КОНСЕРВНА.
БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК

Превод: Кръстан Дянков

chitanka.info

Написани едва ли не като епитафии за големия приятел на автора Едуард Ф. Рикетс, „Улица Консервна“ и нейното продължение са едни от най-четените Стайнбекови романи. Нехранимайковците от Монтьрей имат сърца по-големи от сърцата на „висшите“ и „добродетелните“, които държат никой да не знае, че се подвизават из вестибюлите на световните публични домове. Въпреки закачливите идилии, лиричните клоунади и комичните пасторали двете книги според определението на критика Малкъм Каули са „горчив сладкиш“, който със захаросаната си анекдотичност разобличава „добродетелите“ на деловите и почтените.

Кръстан Дянков

УЛИЦА „КОНСЕРВНА“

Улицата на консервните фабрики в Монтерей, Калифорния, е цяла поема, смрад, проскързващи звуци, особена светлина, песен, навик, носталгия, блян. Улица Консервна — това е събраната и разпиляна тенекия и желязо, ръжда и трески, нащърбен паваж и обрасли с бурени дворове и бунища, работилници за сардели, сглобени от вълнообразна ламарина, автомобилни сирени, гостилници и публични домове, малки претъпкани бакалнички, лаборатории и нощни приюти. Нейните жители, както веднъж бе рекъл един, са „проститутки, сводници, комарджии и негодници“, с което е искал да каже „всички“. Но ако беше надникнал към улицата от друго ъгълче, той може би щеше да ги види като „светци и ангели, благочестивци и мъченици“, при което смисълът не би се изменил.

Сутрин, когато риболовната флотилия се завръща с улов, малките кораби с грибовете се заклатушкват тежко в залива и надуват сирените. Претоварените лодки се избутват до брега, където фабриките са натопили опашките си в залива. Тази метафора е преднамерено избрана, защото, ако фабриките натопяваха в залива не опашките, а устата си, консервираните сардини, които излизат от другия им край, щяха да бъдат, поне фигуративно казано, още поужасни. След това свирките на фабриките започват да пищят и в целия град мъже и жени се напъхват в дрехите си и тичешком пристигат на Улицата за работа. Тогава блестящите автомобили докарват висшите класи: надзиратели, счетоводители, собственици, които изчезват в канцелариите. После — от квартала на италианците, китайците и поляците — идват мъже и жени в панталони, с гумирани палта и мушамени престилки. Те се втурват да чистят, да нарязват, да пълнят, да мариноват и консервират рибата. Цялата улица тътне, въздиша, крещи и дрънка, а в това време сребърните рибни реки все така се изливат от лодките, а лодките се издигат във водата все по-високо и по-високо, додето най-сетне се изпразнят. Фабриките боботят и тракат, и скърцат, докато изчистят, нарежат, мариноват и консервират и последната риба. И тогава свирките отново запищяват — вир-вода мокри, вмирисани и уморени италианци, китайци и поляци, мъже и жени, се пръсват и поемат по хълма към града, всеки по своя път, а Улицата на консервните фабрики става отново такава, каквата е: тиха и вълшебна. Връща се нейният нормален живот. Безделниците, които от погнуса са се оттеглили под черния кипарис, се появяват и насядват

върху ръждясалите тръби в запустелия двор. Момичетата на Дора излизат за малко на слънце, ако има слънце. Док тръгва от Западната биологична лаборатория, прекосява улицата и влиза в бакалницата на Ли Чун за два кварта^[1] бира. Анри, художникът, рие като куче из боклуците в обраслото с трева празно място за някоя и друга част, къс дърво или метал за лодката, която си строи. Тогава настъпва тъмнината и пред вратата на Дора светва уличният фенер — фенерът, който дава постоянна лунна светлина на улица Консервна. В Западната биологична при Док идват гости и той пресича улицата до Ли Чун за още пет кварта бира.

Как е възможно да се опишат такива, каквито са, и поемата, и смрадта, и проскързващите звуци, особената светлина и песента, навикът и мечтата? Когато човек събира морски животинки, среща едни плоски червейчета, толкова нежни, че е почти невъзможно да ги хванеш цели — докоснеш ли ги, разкапват се на парченца. Трябва да ги оставиш сами да се източат и по своя воля да пропълзят върху острието на ножа и чак тогава предпазливо да ги пуснеш в стъкленницата с морска вода. И може би точно така трябва да се напише и тази книга — да се отворят страниците и да се оставят различните истории сами да изпълзят по тях.

[1] Кварт — 0,946 л. ↑

ГЛАВА 1

Макар и да не беше образцово подредена, бакалницата на Ли Чун представляваше някакво чудо на изобилието. Тя бе малка, претъпкана, но затова пък в единственото ѝ помещение можеше да се намери всичко, от което човек се нуждае, за да живее и да бъде щастлив: дрехи, храна — прясна или консервирана, алкохол, тютюн, рибарски принадлежности, машинария, лодки, въжа, шапки, свински пържоли. При Ли Чун можеше да се купят чехли, копринено кимоно, четвърт уиски, пура. Възможни бяха всякакви комбинации, за всеки вкус. Единствената стока, която Ли Чун не продаваше, можеше да се получи отсреща, отвъд празното място — при Дора.

Бакалницата се отваряше на разсъмване и се затваряше чак когато празносчитащите похарчваха и последния си петак или си отиваха да спят. Не че Ли Чун беше сребролюбец; не беше алчен, ала искаше ли някой да си похарчи парите, той стоеше насреща. Положението, което заемаше в обществото, го учудваше дотолкова, доколкото изобщо беше способен да се учудва. През всичките тия години по улица Консервна не остана човек, който да не му дължи пари. Той никога не насилваше клиентите си да му се издължат, но станеше ли сумата прекалено голяма, Ли прекратяваше вересията. И вместо да ходи чак до града, горе на хълма, клиентът обикновено плащаше или поне се мъчеше да плати.

Ли беше кръглолик и вежлив. Говореше високопарен английски и никога не произнасяше „р“. Когато в Калифорния се водеха тъй наречените войни между нелегалните китайски организации, сегизтогиз за главата на Ли определяха награда. В такива случаи той скришно заминаваше за Сан Франциско и постъпваше в болница, докато му се размине. Никой не можа да разбере какво прави с парите си. Може би не ги получаваше. Може би цялото му богатство се състоеше от неплатени сметки. Но инак си живееше добре и се радваше на уважението на всички свои съседни. Вярваше в клиентите си, докато не разбере, че всякакво доверие е вече смешно. Понякога

допускаше търговски грешки, но дори и тях превръщаше в изгода — печелеше ако не друго, то поне благоразположението на хората. Тъй стана с нощния приют и аперитив „Палас“. Всеки друг, освен Ли Чун, щеше да погледне на сделката като на пълна загуба.

Мястото на Ли Чун в бакалницата беше зад тезгяха за тютюн. Вляво от него се мъдреше тефтерът със сметките, а вдясно — сметалото. В стъкления шкаф имаше кафяви пури, цигари „Бул Дърам“ и „Петимата братя“, сместа за лула „Дюк“, а зад гърба му, върху лавиците по стената, в еднолитрови, половинки и четвъртлитрови бутилки стояха „Олд Грийн ривър“, „Олд Таун Хаус“, „Олд кърнъл“ и любимото, но слабо уиски „Старият Тенеси“ с гарантирана отлежалост четири месеца — евтино и познато в околността под името „Старите кецове за тенис“. Ли Чун заставаеше между уискито и посетителите не току тъй. Някои по-практични глави се бяха опитвали при случай да отвлекат вниманието му към другия край на магазина. Из помещението се въртяха братовчеди, племенници, синове и снахи, но Ли никога не се отделяше от тютюневия тезгях. За маса му служеше горното стъкло на витринката. Слагаше своите месести и нежни ръце върху стъклото, а пръстите му мърдаха като малки неуморни кебапчета. На левия му среден пръст бе нанизана широка златна венчална халка — едничкият му накит — и с него той потропваше тихо по гумената паничка за дребни монети, чиито ситни каучукови зрънца отдавна се бяха изтрили. Устата на Ли бе пълна с ласкателство, а когато се усмихнеше, в нея светваше блясък на злато — богат и топъл. Носеше очила с половин стъкла и тъй като на всичко гледаше през тях, килваше глава назад, за да погледне в далечината. Лихвите, отбивите, събирането и изваждането — всичко изчисляваше на сметалото с дребните си игриви пръсти-кебапчета, при което кафявите му дружелюбни очи шареха из бакалницата, а зъбите му проблясваха към купувачите.

Стъпил върху куп вестници, да не му изстиват краката, една вечер той стоеше на обичайното си място и с присмех и печал превърташе в ума си сделката, извършена следобеда и повторно сключена малко по-късно още същия следобед.

На излизане от бакалницата, ако кривнете направо през обраслото с трева запустяло място, избирайки пътя си сред огромните ръждясали тръби, изхвърлени от консервните фабрики, ще забележите проправена в буренака пътечка. Тръгнете по нея, покрай кипариса,

през железопътната линия, после по отрязания склон, в който бяха набити железни скоби вместо стъпала, и ще се озовете пред дълга ниска постройка, която отдавна се използваше като склад за рибено брашно. Тя представляваше чисто и просто обширно, затворено пространство с огромен покрив и принадлежеше на един измъчен джентълмен на име Хорас Абивил. Хорас имаше две жени и шест деца и в продължение на години, чрез молби и увещания, успя да затъне в такъв дълг към бакалницата, какъвто никой в Монтерей нямаше. Този ден той влезе в бакалницата и при сянката на неотстъпчивост, която прекоси челото на Ли, умореното и неспокойно лице на Хорас трепна. Месестият пръст на Ли почукваше гумената паничка. Хорас сложи ръце върху тютюневия тезгях с дланите нагоре.

— Ако не се лъжа, имам да ти давам пари, много пари — почна той направо.

Зъбите на Ли лъснаха. Хареса му това начало, тъй различно от всичко останало, което бе чувал. Важно кимна, ала реши да изчака целия номер.

Хорас извади език и обилно наплюнчи устните си открай докрай.

— Не ми се ще тоя дълг да тегне и върху децата. На бас се хващам, че сега няма да ми дадеш и една ментова дъвка за тях.

Лицето на Ля Чун показа, че е съгласен с това заключение.

— Да, много пали — рече той.

Хорас продължи:

— Нали знаеш имота ми отатък линията, дето е рибеното брашно?

Ли Чун кимна. Брашното беше негово.

— Ако ти дам тая къща, разчистваме ли си сметките? — настойчиво попита Хорас.

Ли Чун отметна глава и се вгледа в Хорас през своите полуочила. В това време мозъкът му заподскача от сметка на сметка, а дясната му ръка неспокойно се отмести към сметалото. Той прецени постройката — беше паянтова — и мястото — виж, то можеше да бъде ценно, ако някоя от фабриките пожелаеше един ден да се разшири.

— Лазбила се — отговори Ли Чун.

— Добре тогава, дай сметките, а пък аз ще ти напиша продавателното за имота. Хорас явно бързаше.

— Няма нужда от документи — каза Ли. — Ще пишем само, че всичко е платено.

Сделката приключи с достойнство и Ли Чун даде от себе си четвърт „Стари кецове за тенис“. След това, като вървеше изправен, Хорас Абивил пресече празното място, мина покрай кипариса, прехвърли железопътната линия, изкачи се по стръмните стъпала, шмугна се в постройката, която до преди малко беше негова, и се застреля върху една купчина рибено брашно. От този момент нататък нито едно от децата на Хорас Абивил, независимо от това, коя беше майката, не узна какво значи да нямаш ментова дъвка, макар че всичко туй съвсем не засяга нашата история.

Но да се върнем към въпросната вечер. Положиха Хорас върху едно дървено магаре да го балсамират, а двете му жени седяха прегърнати на стъпалата пред неговата къща (те бяха добри приятелки до погребението му, сетне си разделиха децата и никога вече не си продумаха). Ли Чун стоеше зад тютюневия тезгях, потънал в тиха и безкрайна китайска скръб; хубавите му кафяви очи гледаха някъде навътре. Разбираше, че с нищо не би могъл да помогне, но съжаляваше, че не е предвидил какво ще се случи, та поне да се опита да помогне. У него като част от добротата му дълбоко бе залегнало разбирането, че правото на човека да сложи край на живота си е неотменимо, но понякога някой приятел можеше да направи това излишно. Ли Чун плати за погребението и бе вече изпратил на опечалените семейства кошница с продукти.

Сега Ли Чун притежаваше Абивиловата постройка — с добър покрив, с добър под, с два прозореца и врата. Наистина тя бе до горе претъпкана с рибено брашно, чиято остра миризма се бе просмукала във всичко. Ли Чун имаше намерение да я превърне в хранилище за бакалски стоки, в нещо като склад, но като поразмисли, отказа се. Беше твърде отдалечена и освен това всеки би могъл да се промъкне през прозореца. Той почукваше гумената паничка със златната си халка и обмисляше въпроса, когато вратата се отвори и при него влезе Мак. Мак беше старейшината, водачът, наставникът и донякъде използвачът на една малка група мъже, обединени от общата липса на семейство, пари и други амбиции, освен стремлението да си хапнат, да си пийнат и да живеят в блаженство. Но докато повечето хора в стремежа си към насладите се съсипваха и падаха изтощени току

преди да са постигнали целта си, Мак и приятелите му подхождаха към блаженството непреднамерено, сдържано, приемаха го смирено. Мак и Хейзъл — един младеж, който обладаваше голяма сила, Еди, който се представяше за барман от „Ла Ида“, Хюи и Джоунс — последният от време на време събираше жаби и котки за Западната биологична — всички те досега живееха в онези грамадни ръждясали тръби на празното място до бакалницата на Ли Чун. Впрочем те живееха в тръбите само когато валеше, а при хубаво време за жилище им служеше сянката на черния кипарис в горния край на поляната. Ниските клони се извиваха надолу и образуваха балдахин, под който човек можеше да се изтегне и да наблюдава жизнения поток по улица Консервна.

С влизането на Мак Ли Чун едва забележимо трепна — очите му набързо огледаха магазина — да се увери, че с него не са дошли Еди или Хейзъл, Хюи или Джоунс, че не са се напъхали сред стоките му.

Мак откри картите си с подкупваща почтеност.

— Ли — поде той, — аз и Еди, и останалите чухме, че Абивиловата постройка станала твоя.

Ли Чун кимна и зачака.

— Аз и моите приятели си рекохме: я да го питаме не може ли да се пренесем там. Ще поддържаме имота — побърза да прибави Мак. — Ще пазим да не би някой да счупи или повреди нещо. Децата, знаеш, могат прозорците да ти изкъртят... Ако няма кой да пази, току виж избухнал и пожар! — подхвърли той.

Ли отметна глава и се загледа в очите на Мак през полуочилата си. Едновременно с това потропващият му пръст забавя темпото си — Ли дълбоко се замисли. В очите на Мак той съзря и добри намерения, и добро приятелство, и стремеж всекиго да направи щастлив. Защо тогава Ли Чун се почувствува като в клопка? Защо мисълта му взе внимателно да си пробира път, сякаш котка сред кактуси? Всичко бе извършено трогателно, едва ли не в дух на благодарение. Разсъжденията му се втурнаха към вероятностите — но не, това бяха възможности — и почукването на пръста още повече се забавя. Представи си, че отхвърля предложението на Мак и видя счупените стъкла на прозорците. След това Мак за втори път ще му предложи да наглеждат и пазят имота му; при втория отказ Ли можа да надуши пушека, да види малките пламъчета, плъзнали по стените. Мак и приятелите му

ще се опитат да помогнат в изгасяването. Пръстът на Ли спря укротен върху паничката за дребни пари да си почине. Беше победен. Разбираше това. Оставаше му само удобният случай да спаси достойнството си, при което Мак сигурно щеше да се покаже извънредно щедър.

— Съгласни да плащате наем за къщата? Съгласни да живеете като на хотел?

Мак широко се усмихна, щедростта му бликна:

— Но да — извика той. — Това е идея! Естествено. Колко?

Ли помисли. Знаеше, че каквато и сума да каже, това няма да има никакво значение. Парите така или иначе нямаше да получи. Значи можеше да поиска една истински внушителна сума, колкото да запази доброто си име.

— Пет дола'а седмично — отсече Ли.

Мак изигра играта докрай:

— Ще трябва да поговорим с момчетата — поколеба се той. — Не можеш ли да смъкнеш на четири долара?

— Пет дола'а! — настоя Ли.

— Добре, да видим какво ще кажат момчетата.

С това цялата работа се свърши. Всички бяха доволни. Някой можеше да си помисли, че Ли Чун е претърпял тежка загуба, но в главата му нещата стояха по-другояче. Прозорците останаха здрави. Не лумна пожар и макар че наемът изобщо не се плащаше, ако все пак някога наемателите разполагаха с пари — а това все пак им се случваше, — на тях никога и през ум не им мина да ги харчат другаде освен в бакалницата на Ли Чун. Оказа се, че Ли си е спечелил една малка тайфа ревностни клиенти. Но ползата стигаше и по-далеч. Речеше ли някой пиян да създава неприятности в бакалницата, спуснеха ли се, сбрани в рояк, дечурлигата от Ню Монтерей с намерение да го ограбят, стигаше Ли Чун само да се провикне и неговите наематели се втурваха на помощ. Помежду им се създаде още една връзка — човек не може да краде от своя благодетел. Ли Чун успя да спести консерви зелен фасул и домати, мляко и дини, а това далеч надхвърляше наема. И ако в останалите бакалници на Ню Монтерей ненадейно и все по-често започнаха да липсват разни стоки, това съвсем не интересуваше Ли Чун.

С нанасянето на момчетата рибеното брашно се изнесе. Никой не разбра кой даде на къщата това име, но от тоя ден нататък тя стана известна като Нощен приют и аперитив „Палас“. В тръбите и под кипариса нямаше място за покъщнина, за дребните отличителни белези, които не само определят, но поставят и граници на нашата цивилизация. Настанили се вече в приюта „Палас“, момчетата се заеха да го обзаведат. Изникна стол, после походно легло, след това още един стол. Без никаква съпротива, тъй като никога не узна за това, един магазин за железария и бои ги снабди с кутия червена боя и появеше ли се нова маса или столче, веднага ги боядисваха, което ги правеше не само кокетни, но и до известна степен ги замаскираше — да не ги познае собственикът им, ако случайно надникнеше в приюта. Аперитив „Палас“ влезе в действие. Насядали пред вратата си, момчетата можеха да гледат надолу, през железопътната линия и отвъд запустялото място, оттатък улицата, та чак до предните прозорци на Западната биологична. Нощем те чуваха музиката, долитаща откъм лабораторията, и следяха с поглед доктора, който прекосяваше улицата и отиваше до Ли Чун за бира. Веднъж Мак рече:

— Тоя Док е чудесна особа. Трябва да направим нещо за него.

ГЛАВА 2

Словото е символ и наслада, то поглъща хора и пейзажи, дървета, треви, фабрики и китайци. Действителността се превръща в Слово, а то — отново в Действителност, само че разкривена, изтъкана от причудливи шарки. Словото поглъща Улицата на консервните фабрики, смила я и после я изплюва — и Улицата отведнъж заблестява с трептящата светлина на растителния свят и морето, в което се оглеждат небесата. Ли Чун е нещо повече от бакалин-китаец. Тъй трябва и да бъде. В равновесието на злините той може би виси окачен за нишката на доброто — една азиатска планета, която се задържа в своята орбита благодарение притеглянето на Лао Цзе^[1] и същевременно се отдалечава от Лао Цзе под влиянието на центробежната сила, вложена в сметалото и тефтера с вересиите — Ли Чун, увиснал, усукващ се около себе си, вихрено завъртян сред бакалски стоки и видения. Едно пресметливо същество с консерва зелен фасул в едната ръка — и едно сантиментално същество, прегърнало костите на своя дядо, в другата. Защото Ли Чун беше разкопавал гроба в Чайна Пойнт^[2] и там бе открил жълтеникави кости и череп, по който все още личаха полепнали, посивели и сплъстени коси. Ли грижливо опакова костите — черепа в средата, около него таза и ключиците, огради ги от двете страни с ребрата, а бедрените кости и пищялите сложи една до друга — и изпрати своя трошлив, затворен в кутия дядо отвъд Тихия океан да легне най-сетне в земята, която неговите праотци бяха обявили за свещена.

Мак и момчетата също се въртяха в свои орбити. Това бяха добродетелите, милосърдието и красотата в стремглавото, осакатено безразсъдство на Монтерей — величавия Монтерей, където, в борбата за несигурния залък, хората от страх и глад съсипваха стомасите си, където, жадни за обич, хората съсипваха всичко обичливо в себе си. Мак и момчетата бяха красотата, добродетелта, милосърдието. В този свят, управляван от тигри, страдащи от язва, свят, връхлетян от разпасани бици с болни сърца и ръфан от слепи чакали, Мак и

момчетата предпазливо сядаха на една маса с тигрите, галеха необузданите млади бичета и събираха трохите, за да нахранят морските чайки по улица Консервна. Каква полза, ако човек спечели целия свят, а след това трябва да застане пред спечеленото имущество с язва в стомаха, с увеличена простата и очила с два вида диоптри? Мак и момчетата отбягваха примамката, заобикаляха отровата, прескачаха клопката, а в това време едно поколение от измамници, отровени и здраво омотани хора крещеше по тях и ги наричаше нехранимайковци, непрокопсаници, позор за града, джебчии, мошеници и пройдохи.

Татко наш, ти който си в цялата природа, който са дарил с издръжливост койота, обикновения кафяв плъх, врабчето, къщната муха и молеца, ти сигурно си изпитвал силна и невъобразима любов към негодниците и към черните овци на града, към пройдохите и към Мак и момчетата, към добродетелите ѝ милосърдието, и лентяйството, и насладите. Татко наш, ти който си в природата!...

[1] Лао Дзе — китайски философ-моралист (604—531 г. пр. н. е.)

↑

[2] Чайна Пойнт — китайският квартал на Сан Франциско ↑

ГЛАВА 3

Бакалницата на Ли Чун се намира вдясно от празното място (макар че никой не можеше да каже защо му викат празно, когато в него са струпани стари котли с поръждавели тръби, големи четвъртити греди и купища консервни кутии от по пет галона. Горے, в задната част на празното място, минава железопътната линия; там е и приютът „Палас“. Наляво това място граничи със строгия и представителен публичен дом на Дора Флуд: една порядъчна, чиста, почтена и старомодна къща на удоволствието, където човек може да изпие с приятели чаша бира. Това съвсем не е някакво благонадеждно заведение с долна репутация, а солиден и благочестив клуб, построен, поддържан и възпитаван от Дора, която, „мадам“ и „момиче“ от петдесет години насам, бе успяла, упражнявайки особената си дарба на такт и почтеност, благотворителност и известен реализъм, да внуши у интелигентните, образованите и добрите уважение към себе си. Поради същите причини тя се радваше на омразата на извратеното и похотливо сестринство от омъжени стари моми, чиито съпрузи почитат домашното огнище, но чак толкова не го обичат.

Дора е едра жена, огромна жена с огненооранжева коса и вкус към вечерните тоалети в жабешкозелено. Тя държи почтен дом с твърди цени, не продава силни напитки и не разрешава в дома ѝ да се говорят мръсни приказки на висок глас. Някои от нейните момичета са твърде безделни, което се дължи на възраст и физическа немощ, но Дора никога не ги изхвърля, макар че, както казва тя, не дават и по три сеанса месечно, а при все това се хранят по три пъти дневно. В изблик на любов към имота си Дора е кръстила своето заведение ресторант „Мечешко знаме“^[1], поради което се разказват безброй случаи, когато в него са идвали хора само да хапнат по един сандвич. В дома обикновено има дванайсет момичета, в това число и поостарелите, един готвач-грък и един мъж, който минава за пазач, но който се нагърбва и с всички видове деликатни и опасни задачи. Той прекратява побоищата, изхвърля пияните, укротява истериите, лекува

главоболията и държи бара. Той превързва рани и драскотини, прекарва деня с полицаите и тъй като повече от половината момичета изповядват научното християнство, в неделните утрини им чете на глас своя дял от „Наука и здраве“.

Неговият предшественик, който не беше тъй добре уравновесен, свърши зле, за което ще стане дума по-нататък. Но Алфред успя да възтържествува над своето обкръжение и издигна това обкръжение до себе си. Той знае какви мъже бива и какви мъже не бива да допуска. За частния живот на Монтерейските жители той знае повече от всеки друг в града.

Що се отнася до Дора, тя води съществуване, изпълнено с рискове. Понеже е против закона, най-малкото против неговата буква, тя е длъжна двойно повече от всички останали да се придържа о него. Не трябва да има пияни, не трябва да има побоища, да няма нищо неприлично — иначе ще затворят заведението ѝ. Освен това нейната противозаконност я заставя да бъде и особено благотворителна. Всеки гледа от нея. Ако полицията устрои бал за пенсионния си фонд и другите дадат по един долар, Дора е длъжна да даде петдесет. Когато Търговската камара преустройваше парка си, всички търговци дадоха по пет долара, а когато поискаха от Дора, тя даде сто. Така е и с всичко друго: с Червения кръст, с Градския клуб, със скаутите; в списъка на дарителите невъзпетите, нерекламираните, безсрамно мръсни надници на греха стоят винаги начело. Но затова пък по време на Депресията Дора най-тежко пострада. Тя се сблъска с гладните деца по улица Консервна, с безработните бащи и разтревожените майки и в допълнение към обикновените си дарения две години поред плащаше наляво и надясно неплатените бакалски сметки и едва ли не фалира.

Момичетата на Дора са приятни, добре възпитани. Никога не заговарят мъж на улицата, дори ако предната нощ е бил при тях.

Преди сегашният пазач Алфи да поеме поста си, в ресторант „Мечешко знаме“ се бе разиграла една трагедия, която натъжи всички. Предишният пазач се наричаше Уилям. Беше чернокос и вгълбен в себе си човек. Денем, когато задълженията му не бяха много, женската компания му омръзваше. През прозорците Уилям виждаше Мак и момчетата, насядали на слънца по тръбите в празното място, провесили крака в дивите ружи, бавно и философски да разискват интересни, но незначителни въпроси. Наблюдавайки ги, от време на

време забелязваше да вадят отнякъде бутилка „Стари кецове за тенис“ и като обърсват гърлото ѝ с ръкав, да я надигат един след друг. На Уилям се дощя и той да стане член на тази приятна компания. Един ден излезе и седна на тръбата. Разговорът спря и в компанията се възцари неловко, враждебно мълчание. След малко неутешимият Уилям се върна в „Мечешко знаме“ и през прозореца видя, че разговорът отново се подхвана. Това го опечали. Той имаше тъмно и грозно лице и уста, изкривена от размишления.

На следния ден отиде пак; тоя път взе със себе си шише уиски. Мак и момчетата изпиха уискито — в края на краищата не бяха луди! — но всичкото, което изрекоха бе „Наздраве!“ и „Чиста работа“.

Подир малко Уилям се върна в „Мечешко знаме“ и през прозореца чу, че Мак извишава глас: „Бог да го убие, не обичам сводниците!“ Това очевидно не беше вярно, но Уилям не знаеше. Мак и момчетата чисто и просто не обичаха Уилям.

Сърцето на Уилям бе сломено. Безделниците не го приеха в своето общество. Те се чувствуваха много по-високостоящи от него. Уилям и без това винаги се самоизучаваше и самообвиняваше. Наложил шапка, тръгна покрай морето и стигна чак до фара. Застанал в малкото кокетно гробище, където човек по всяко време можеше да долови тътена на вълните, Уилям се отдаде на черни мисли. Никой не го обичаше. Никой не питаше за него. Наричаха го пазач, ала беше сводник, мръсен сводник, най-ниската твар на земята. Тогаз си помисли, че и той, за бога, има право да бъде щастлив както всички останали. Върна се разгневен, но с първите стъпки към „Мечешко знаме“ гневът му се стопи. Вечерта бе дошла и монетният грамофон свиреше „Есенна луна“. Уилям си спомни, че първата и единствена брантия, която някога е била добра към него обичаше тази песен. После тя го бе напуснала, омъжила се за друг и изчезнала. Песента ужасно го натъжи. Уилям свари Дора в задното салонче да пие чай.

— Какво става с тебе? Да не си болен? — попита го тя.

— Не съм — каза Уилям. — Но каква полза? Гадно ми е. Ще взема да си тегля куршума.

През ръцете на Дора в живота ѝ беше минавал не един шантав. Тя се ръководеше от правилото: „Такъв никога не утешавай.“

— Добре — рече тя, — щом искаш... Само гледай да не събереш килимите.

Влажен сив облак надвисна над сърцето на Уилям. Той полека се измъкна, прекоси коридора и почука на вратата на Ева Фланегън. Тя бе червенокоса и всяка седмица ходеше при изповедник. Ева беше религиозно момиче с огромно семейство от братя и сестри и пиеше неизказано много. Уилям я завари да лакира, по-право да цапа ноктите си. Знаеше, че е бременна, а Дора не разрешаваше на бременните да работят. Пръстите ѝ бяха до половината потънали в лак за нокти. Беше ядосана.

— Какво те яде? — запита го тя.

— Ще си тегля куршума! — Той също се ядоса.

Ева изпищя:

— Но това е мръсен, долен и ужасен грях! Не ти прилича да напуснеш заведението точно когато имам достатъчно сили да се замъкна до Сейнт Луис. Неспособно копеле!

Тя продължаваше да крещи. Уилям тръшна вратата и се отправи към кухнята. Беше му дотегнало от жени. При гърка щеше да си откъдне от тях.

Нахлузил голямата престилка, с навити ръкави, гъркът пържеше свински пържоли в два грамадни тигана и ги преобръщаше с шилото за лед.

— Здравсти, Китс! Какво става? — Пържолите цвъртяха в тиганите.

— Не зная, Лу — рече Уилям. — Понякога си мисля, че ще е най-добре да... клък! — и той прекара пръст през гърлото си.

Гъркът остави шилото на печката и нави ръкавите си още по-нагоре.

— Да ти кажа ли какво съм чувал, Китс? Чувал съм, че тия дето много приказват за това, никога не го правят.

Уилям протегна ръка, пое шилото и го стисна. Очите му се впиха дълбоко в тъмните очи на гърка. В началото забеляза там недоверие и насмешка, но полека лека в тях се надигна безпокойство, а след това и тревога. Уилям видя промяната и разбра, че гъркът повярва. Гъркът наистина повярва, че Уилям ще извърши каквото каза. И щом откри това в очите на гърка, Уилям вече знаеше, че ще го стори. Стана му мъчно, защото сега му се струваше глупаво. Ръката му се издигна и шилото се впи в сърцето му. То влезе учудващо лесно.

Уилям — така се наричаше мазачът преди Алфред. Алфред се хареса на всички. Той можеше да седне на тръбите с Мак и момчетата по всяко време. Той можеше дори да посещава приюта „Палас“.

[1] В чест на щата Калифорния, чието символично животно с мечката. ↑

ГЛАВА 4

Вечерта, току преди да се здрачи, на улица Консервна се случи нещо необикновено. Стучи се в промеждутъка преди залеза и запалването на уличния фенер. По това време настъпва кратък миг на сивкав здрач. По хълма, край приюта „Палас“, по отсечения склон и през запустялото място премина някакъв стар китаец. Носеше вехта сламена гарсонетка, дочено палто и дочени панталони и тежки обуца. Едната подметка беше разпрана и шляпаше по земята. Мъкнеше покрита кошница. Лицето му беше сухо и кафеникаво, дълбоко набраздено на ивици, а старите му хлътнали очи, които гледаха сякаш през дупки, бяха кафяви, кафяво беше дори бялото им. Той мина точно на смрачаване, прекоси улицата и се озова между Западната биологична и фабрика „Хедиондо“. После пресече малкия плаж и се загуби сред коловете и стоманените греди, които подпиреха мостчето на кея. До утрото никой повече не го видя.

На утрото, в промеждутъка след изгасването на уличния фенер и преди пукването на зората, старият китаец пропълзя измежду подпорите на кея и прекоси плажа и улицата. Сега кошницата му беше тежка и мокра, от нея капеше вода. Отпраната подметка шляпаше по настилката. Той се възкачи по хълма до следващата пряка, потъна зад вратата на един висок стобор и до вечерта никой повече не го видя. Хората дочуха в съня си шляпането на обувката му и за миг се разсъниха. Това се случваше от години, ала никой не можа да свикне с него. Някои го мислеха за господ, а много старите хора го вземаха за смъртта. Децата, тъй както децата винаги във всичко старо и необикновено виждат само смешното, го смятаха просто за един много смешен стар китаец. Но те не смееха да му се подиграват и да подвикват подире му, защото около него се носеше нещо, което внушаваше страх.

Намери се само едно безстрашно и напето десетгодишно момче на име Анди — то беше от Салинас, — което реши да пресече пътя на стария китаец. Анди беше дошъл на гости в Монтерей, видя стария

човек и реши, че трябва да го предизвика, па макар и само за да запази себеуважението си. Но дори и Анди, колкото и храбър да беше, почувствува страх. Вечери наред наблюдаваше как старецът прекосява улицата и в сърцето му се бореха решението и ужасът. И ето, една вечер Анди се претраши и тръгна подир стария човек, припявайки с пронизителен фалцет:

*„Чин Чун, китаецът, стъпваше юнашката,
пресрещна го белият, клъцна му опашката...“*

Старецът спря и се извърна. Анди се вкамени. Гледаха го дълбоките кафяви очи, а тънките, засъхнали устни помръдваха. Случи се нещо, което Анди никога не може нито да си обясни, нито да забрави. Защото очите започнаха да се разширяват, докато най-сетне китаецът престана да съществува. Остана само едно око — грамадно кафяво око, голямо колкото църковна порта. Анди надникна през тази светла и прозрачна кафява врата и съзря една пуста равнина, която, някъде мили далеч, опираше във верига от фантастични планини, изсечени във формата на кравешки и кучешки глави, шатри и гъби. Равнината бе покрита с ниска бодлива трева, а тук-таме се издигаха купчинки пръст. Върху всяка купчинка седеше по едно дребно животинче, прилично на съсел. Самотността, отчайващата студена пустота на този пейзаж, накара Анди да захълца, тъй като изведнъж в света не остана никой и момчето се видя захвърлено самичко. Анди стисна очи да не гледа повече и когато ги отвори, видя, че се намира на улица Консервна и че старият китаец шляпа между Западната биологична и фабрика „Хедиондо“. Анди беше единственото момче, което си позволи това и вече никога не посмя да го повтори.

ГЛАВА 5

Западната биологична лаборатория се намираше точно отвъд Улицата, с лице към празното място. Бакалницата на Ли Чун беше по диагонал вдясно, а ресторантът „Мечешко знаме“ на Дора — по диагонал вляво. Западната биологична търгуваше с необикновени и изящни стоки. Тя продаваше грациозни морски животни — сюнгери, салпи, анемонии, морски звезди с по пет и повече лъчи, молюски, морски жълъди, червеи и миди — многообразните и вълшебни ситни морски побратими, живите цветя на морето — корифелите и скритохрилките, кълбообразните, иглести и бодливи таралежи, раци и полураци, морски дракони, подскачащи скариди, скариди-призраци, които бяха толкова прозрачни, че почти не хвърляха сянка. Западната биологична продаваше и разни буболечки, и охлюви, и паяци, и гърмящи змии, и плъхове, и пчели, и отровните гущери Хила. Всичко се продаваше. Освен това в лабораторията имаше малки, неродени бебета, някои цели други нарязани на тънко и закрепени върху плочки. За студентите имаше акули, чиято кръв бе източена и вместо нея във вените и артериите им беше вкарана жълта и синя боя, за да могат понагледно да проследяват кръвоносната система. Имаше котки с оцветени артерии и вени, имаше жаби, препарирани по същия начин. В Западната биологична човек можеше да си поръча всякакво живо същество и рано или късно да го получи.

Тя бе ниска постройка, обърната към улицата. Приземният етаж беше склад с полици — полици чак до тавана, отрупани с буркани спиртосани животни. В сутерена имаше мивка и инструменти за балсамиране и операции. През задния двор се отиваше до един подпрян с дебели стълбове навес над океана — тук бяха резервоарите за по-големите животни: акулите, морските котки и октоподите — всеки в своя бетонен резервоар. Отпред постройката имаше стълба, която водеше до една врата, а вратата — в канцеларията, където имаше писалище, отрупано с високи камари неразпечатани писма, картотечни шкафове и една каса, чиято врата зееше отворена и подпряна. Веднъж

по погрешка касата се бе заключила, а никой не ѝ знаеше шифъра. В касата имаше отворена консерва сардини и парченце рокфор. Докато изпратят шифъра от фабриката за ключалки, в касата се случи точно това, което трябваше да се случи. Тогава именно докторът, комуто викаха Док, измисли как, ако иска, човек може да си отмъсти на някоя банка: наемаш в банката сейф, депозираш в него цяла прясна лакерда и шест месеца те няма никакъв. След историята с касата да се държи храна в нея бе забранено. Храната сега се слагаше на картотечните шкафове. Зад канцеларията имаше стая, в която бяха наредени аквариуми с живи животни. Тук бяха микроскопите и предметните стъкла, шкафчетата с медикаментите, сандъците с лабораторната стъклария, работните маси, малките моторчета и химикалите. От тази стая се разнасяха миризми — на формалин и изсушени морски звезди, на ментол и морска вода, на карболова и оцетна киселина, миризма на кафява амбалажна хартия, на талаш и канапи, миризма на хлороформ и етер, миризма на озон от моторите, миризма на фина стомана и рядко смазочно масло за микроскопите, миризма на бананово масло и гумени маркучи, миризма на съхнещи вълнени чорапи и обуца, острата и лютивата миризма на гърмящи змии и отвратителната миризма на гнилоч от плъховете. При отлив през задната врата проникваше миризмата на кафяви йодни водорасли и морски жълъди, а при прилив миришеше на сол и водни пръски.

От канцеларията вляво се излизаше в библиотеката. По стените до тавана имаше рафтове за книги, а по тях кутии с брошури и отделни отпечатъци от публикации, всякакви книги, речници, енциклопедии, поезия, драми. До стената бе поставен голям грамофон, а до грамофона бяха подредени стотици плочи. Под прозореца имаше махагоново легло, а по стените и лавиците туктам бяха забодени с карфици репродукции на Домие и Грейъм, на Тициан, Леонардо и Пикасо, на Дали и Георг Грос — те висяха на височината на очите, така ако човек поиска, да си ги гледа. В това тясно помещение имаше столове, пейки и, разбира се, леглото. Тук се бяха сбирали до четиридесет души наведнъж.

Зад тази библиотека или музикален салон — наречете я, както щете — беше кухнята — тясно коридорче с газова печка, бойлер за топла вода и умивалник. И понеже в кантонерките на канцеларията се пазеше храната, в кухненския долап, разделен на много ниши покрит с

витрини, стояха чиниите, масата за готвене и зеленчуците. Това не бе продиктувано от никакъв каприз. То си беше чисто и просто случайно. От тавана на кухнята висяха късове бекон, салами и черни морски краставици. Зад кухнята беше тоалетът и душът. Казанчето на клозета течеше пет години, докато най-сетне един мил и находчив гостенин го залепи с парченце дъвка.

Притежател и ръководител на Западната биологична лаборатория беше Док. На пръв поглед дребен, заблуждаващо дребен, Док беше жилест и прекомерно силен. Когато го обладаеше неудържим гняв, той можеше да бъде и много жесток. Носеше брада, а в лице приличаше малко на Исус Христос и малко на сатир. Лицето му казваше истината. Говореше се, че е помогнал на едно момиче да се отърве от една трагедия, за да хлътне в друга. Док имаше ръце на неврохирург, хладен разум и горещо сърце. Когато шофираше колата си, сваляше шапка на срещнатите кучета, а кучетата обръщаха глави и му се усмихваха. Можеше, ако е нужно, да убие всякакво същество, ала дори и за удоволствие не би наранил ничие чувство. От всичко най-много се страхуваше да не му се намокри главата, поради което зиме и лете носеше непромокаема шапка. Нагазваше в приливите до гърди, без да усети никаква мокрота, но от капчица дъждовна вода на главата си изпадаше в паника.

С годините Док бе сраснал с улица Консервна до такава степен, че дори не подозираше това. Беше се превърнал в извор ма философия, наука и изкуство. В неговата лаборатория момичетата на Дора чуха за първи път литургии и католически меси. При него Ля Чун слушаше Ли Бо^[1] на английски. Тук Анри художникът чу за пръв път за Книгата на мъртвите и остана тъй потресен, че реши да смени изразните си средства. Дотогава Анри рисуваше с лепило, ръжда и оцветени кокоши пера, но се отказа от тях и следващите му четири картини бяха изцяло изработени от различни видове мидени черупки. Док можеше да слуша всякакви глупости и срещу тях да ти даде някаква мъдрост. За ума му нямаше граници, а привързаността му не познаваше поквара. Можеше да разговаря с децата и им казваше дълбокомислените неща тъй, че го разбираха. Живееше в свят от чудеса и вълнение. Беше страстен като жребец и дяволски нежен. Всеки, който го познаваше, му беше длъжник. И всеки, който си спомнеше за него, веднага си казваше: „Наистина трябва да сторя нещо хубаво за Док.“

[1] Ли Бо (Ли Тайбо), 701—762 — виден китайски поет по времето на династията Тан ↑

ГЛАВА 6

Док събираше морски животни в оставеното от отлива блато на самия край на полуострова. Приказно е това място: когато има прилив, водите тук клокочат, побелели от пяна, а грамадните вълни, които се търкалят откъм свирещата шамандура на рифовете, шибат брега. Но щом се отдръпнат, в малкия воден свят настъпва прелестно спокойствие. Морето става прозрачно и по фантастичното му дъно животните, забързани, се бият, хранят се, размножават се. Рачетата подскачат от лист на лист по развълнуваните водорасли. Морските звезди приклякват върху седефените молюски и пателите, прилепват милионите си дребни хоботчета и след това с невероятна сила бавно се издигат, докато откъснат плячката си от скалите. После обръщат стомасите си навън и обвиват с тях своята храна. Оранжеви, напръскани и набраздени корифели грациозно плъзгат над скалите, а одеянията им се веят като поли на испански танцьорки. Черни змиорки подават глави от пукнатините и зачакват плячка. Скаридите размахват своите клещи-весла и шумно подскачат. Този чуден разнообразен свят е сякаш покрит със стъкло. Раците-пустинници препускат по пясъчното дъно като неукротими деца. Ето един от тях — намерил празна охлювна черупка, която му харесва повече от неговата собствена, изпълзва от старата, излагайки за миг мекото си тяло на неприятеля, и се намества в новата черупка. Във вълнолома се разбива талаз, набраздява огледалната вода, разбърква мехурчетата в отлива и след това водата отново се изчиства и утихва — прелестна и смъртоносна. Тук един рак тегли побратима си за крака. Там анемониите се разлистват като нежни и ярки цветя и канят уморените и смутени животни да се отпуснат за миг в техните обятия; и когато някое малко раче или дребна рибка приемат пурпурнозелената покана, пипалата се сключват, копривните клетчици забиват ситните си отровни иглици в плячката, тя се зашеметява, а може би ѝ се доспива, и в това време лютите, разяждащи смилателни киселини разтопяват телцето ѝ.

Тогава, полека и нечуто, крадешком се подава пълзящият убиец, октоподът. Той се носи като сиво облаче и се преструва ту на водорасло, ту на камък, ту на къс развалено месо, но злите му студени и лакоми очи не мигват. Той се промъква и се устремява към един пируващ рак и щом го доближи, жълтите му очи пламват и тялото му порозовява от пулсираща злоба и гняв. Свиреп като дебнеща котка, той внезапно и леко се възправя, опирайки се на пипалата си, хвърля се подивял върху рака и струя черна течност скрива в тъмното си було живата вкопчена маса — октоподът умъртвява рака. По скалите, които се подават над водата, морските жълди шумят в затворените си черупки, пателите съхнат на слънце. Над скалите връхлитат черни мухи — те идват да хапнат каквото намерят. Въздухът се изпълва с острата миризма на йод от водораслите, с миризмата на варовиковите телца и силния мирис на сероводород, на сперма и яйцеклетки. По скалите над водата морските звезди изхвърлят между лъчите си семе и яйца. Мирисът на живот и разточителност, на смърт и пир, на разложение и раждане пълни и насища въздуха. От вълнолома, където океанът чака отново да сбере своята приливна сила, за да я отприщи към брега, хвърчат солени струи. А свирещата шамандура на рифа вие като търпелив и неутешим бик.

В блатото на отлива Док и Хейзъл работеха заедно. Хейзъл живееше в приюта „Палас“ с Мак и момчетата. Той бе получил името си по начин толкова случаен, какъвто оттогаз нататък беше и животът му. За осем години кахърната му майка бе наредила седем деца. Хейзъл бил осмото и когато се родил, майка му нещо объркала пола. И без това била изнурена и съсипана да храни и облича седем деца и баща им. Била опитала всичко възможно да печели пари — изкуствени цветя, гъби в избата, зайци за месо и кожа; мъжът ѝ, прикован в платнения си стол, помагал с всичко, което можел да предложи — било съвет, било разум, било укор. Имала някаква стара леля на име Хейзъл, за която се говорело, че притежава пожизнена застраховка. Осмото дете било кръстено Хейзъл, преди още майката да проумее, че Хейзъл е момче, но после свикнала с това име и въобще не си направила труда да го смени. Хейзъл пораснал, изкарал четири години в първоначалното училище и четири години в исправителен дом, но и на двете места нищо не научил. Предполага се, че в исправителните домове се научават поне пороците и престъпността, но Хейзъл и там

не внимавал особено в час. От изправителния дом излязъл тъй чужд на порока, както и на дробите и писменото деление.

Хейзъл обичаше да слуша разговори, но слушаше не думите, а само мелодията на разговора. Задаваше въпроси, но не за да научи отворите им, а просто ей тъй, за да продължава разговорът. Беше двайсет и шест годишен, тъмнокос и приветлив, силен, отзивчив и предан. Излизаше твърде често с Док на лов; разбереше ли какво се иска от него, гледаше си работата добре. Пръстите му можеха да пълзят като октопод, да сграбчват и стискат като анемония. По хлъзгавите скали се държеше здраво на нозете си и обичаше лова. Док работеше с непромокаемата си шапка и високите гумени ботуши, а Хейзъл шляпаше по гуменки и дочени панталони. Събираха морски звезди. Док беше получил поръчка за триста парчета.

Хейзъл вдигна от дъното една елегантна червеникава звезда и я пъкна в почти препълнения кеневирен чувал.

— Чудно ми е какво ли правят от тях.

— От кое? — запита Док.

— От звездите — каза Хейзъл. — Ще ги продадеш. Ще изпратиш цял варел звезди. А какво ще правят ония приятели с тях? Не се ядат.

— Изучават ги — търпеливо поясни Док и си спомни, че на този въпрос на Хейзъл е отвърщал десетки пъти досега. Той обаче имаше един навик, от който тъй и не можа да се отърве. Щом някой го попита за нещо, Док си мислеше, че го питат, за да узнаят отговора. Такъв си беше Док. Никога не задаваше въпроси, ако не искаше да знае отговора им, и затова не можеше да проумее каква ще е тая глава, която пита, а не иска нищо да знае. Но Хейзъл, който чисто и просто искаше да слуша реч, си беше изработил системата от всеки отговор на зададен въпрос да прави втори въпрос. Така поддържаше разговора.

— Че какво има да им изучават? — продължи Хейзъл. — Морски звезди и толкоз. Тук ги има с милиони. Милиони мога да ти наловя.

— Те са сложни и интересни животни — малко предпазливо каза Док. — И освен това тия ще изпратим в Средния запад, на Северозападния университет.

Хейзъл приложи номера си:

— Там звезди нямат ли?

— Нямат океан.

— О! — разочарова се Хейзъл и трескаво взе да дири нишка за нов въпрос. Не обичаше разговорите да замират така. Но не беше достатъчно досетлив. И докато търсеше въпрос, въпрос му постави Док. Хейзъл мразеше това, защото то означаваше да се рови в главата си за отговор, а да се ровиш в главата на Хейзъл бе все едно да се разхождаш сам в изоставен музей. Паметта на Хейзъл беше до задушаване натъпкана с незаписани в каталозите експонати. Той никога нищо не забравяше, но не се и стараеше да сложи в ред запомненото. В главата му всичко беше нахвърляно заедно като рибарски принадлежности в дъното на лодка: и куки, и тапи, и върви, и блескавици — всичко разбъркано.

— Какво става горе в „Палас“? — попита Док. Хейзъл прокара пръсти в тъмната си коса и надникна в бъркотията на своя мозък.

— Всичко е наред — каза той. — Както изглежда, при нас ще дойде да живее Гей. Жена му го биела. Като е буден, много-много не се трогва, ама жена му го чака да заспи и тогава го бие. А той не харесва тая работа, защото трябва да става да я набие едно хубаво и тогаз, като заспи повторно, тя пак го бие. И понеже няма мира човекът, ще се нанесе при пас.

— Но това е ново! — учуди се Док. — По-рано тя ходеше да го клевети и докато не издадяха заповед за арестуването му, не мирясваше.

— Да. Но това беше преди да построят новия затвор в Салинас. По-рано, като изкара трийсет дни, Гей почваше да се горещи да го пуснат, но в новия затвор — радио в килиите, хубави легла, шерифът — добър момък... И веднъж като влезе, на Гей ме му се излиза. Толкоз много му харесва, че жена му вече няма сметка да го арестуват. Така измислила да го бие насън. Той разправя, че нервите му не издържали. А ти много добре знаеш, че на Гей не му е чак толкоз приятно да я бие. Прави го само, за да си придава важност. Но му омръзнало. Сега щял да дойде при нас.

Док се изправи. Вълните започнаха да прехвърлят вълнолома на отливното блато. Наближаваше приливът. Откъм морето по камъните рукнаха малки вадички. Вятърът задуха в свирещата шамандура и донесе от носа лая на тюлените. Док килна непромокаемата шапка на тила.

— Стигат ни толкова звезди. — След малко продължи: — Слушай, Хейзъл, знам, че криеш шест-седем дребни стриди на дъното на торбата. И ако ни спре контролата, ще вземеш да издрънкаш, че са мои, че аз съм ти разрешил да ги ловиш, нали?

— И така да е! — сепва се Хейзъл.

— Виж какво ще ти кажа — любезно подхвана Док, — да предположим, че някой ден наистина получа поръчка за стриди — току виж контрольорът си помислил, че много често си използвам разрешителното. Ще си помисли, че ги ям.

— Та що от това?

— И той е като ония от спиртния контрол. Всичките са подозрителни глави. Като купувам спирт, все си мислят, че го пия. Така мислят за всекиго.

— Добре де, а ти не го ли пиеш?

— Не всичкия — каза Док. — Слагат му нещо много гадно на вкус, а пък да го пречистваш е дълга и широка.

— Не е чак толкоз лошо — възрази Хейзъл. — Ние с Мак оня ден опитахме. Какво му слагат, казваш?

Док се приготви да отговори, но се усети, че това е номерът на Хейзъл.

— Да вървим! — подвижна той и вдигна на рамо торбата с морските звезди. Бе забравил контрабандните стриди в торбата на Хейзъл.

Хейзъл го последва, излязоха от блатото и по хлъзгавата пътека стигнаха твърда земя. Малки рачета бягаха встрани и бързо се претъркулваха от пътя им. Хейзъл почувствува, че ще е по-добре, ако турят пепел на въпроса за стридите, и смени темата:

— Художникът се върна в „Палас“.

— Така ли? — учуди се Док.

— Да. Нали знаеш, всичките ни картини са от него. Беше ги направил от кокоши пера, а сега казва, че трябвало да ги повтаря с мидени черупки. Казва, че си бил сменил... кажи го де... из-раз-ни-те средства.

Док се ухили:

— А какво стана с неговата лодка? Още ли я строи?

— Разбира се! Сега всичко е изменено. Нов тип лодка. Щял да я разглобява, за да я преправя. Док, дали не му мърда нещо?

Док отметна тежкия чувал с морски звезди на земята и се спря запъхтян.

— Дали му мърда? Да, струва ми се. Мърда му толкова, колкото и на нас, само че неговото е друго.

Такава мисъл никога не бе идвала на Хейзъл. Той гледаше на себе си като на вир от кристална чистота, а на живота си — като на чаша с разбъркани в нея недоразбрани добродетели. Думите на Док малко го ядосаха.

— Ами тая лодка? — викна той. — Строи тая лодка от седем години — аз поне толкова знам. Подпорите изгниха, направи ги циментови. И всеки път, аха-аха да я свърши, променя нещо и почва отново. Според мел не е с всичкия си. Седем години една лодка!

Седнал на земята, Док събуваше гумените си ботуши.

— Не разбираш — меко рече той. — Анри обича лодки, но се страхува от океана.

— Че тогаз за какво му е лодка? — настоя Хейзъл.

— Обича лодките. Но я си представи, че довърши лодката. Нали, щом я свърши, хората ще кажат: Защо не я пуснеш във водата? А ако я пусне във водата, това значи, че ще трябва да я изостави, защото мрази вода. Сега разбираш ли защо никога не довършва лодката си? За да не става нужда да я спуска във водата.

Хейзъл проследи тези мисли само до известно място, но се отказа, преди да бяха изречени докрай; не само се отказа, но се заблъска как да промени темата.

— Според мен той не е... с всичкия си — каза той на пресекулки.

По черната пръст, над която бяха цъфнали ледничета, пълзяха стотици черни миризливи буболечки. Много от тях виреха опашките си нагоре.

— Виж миризливките — отбеляза Хейзъл и мислено благодари на буболечките, че са пред тях.

— Интересни са — каза Док.

— Да, но защо си надигат задниците?

Док нави вълнените си чорапи, изу ги и ги сложи в ботушите. От джоба си извади сухи чорапи и чифт леки сандали.

— Не зная защо. Скоро търсих в книгите. Много обикновени животинки и една от най-обикновените им привички е да си вдигат

опашките. Но в нито една книга не пише, че си вирят опашките и защо.

С носа на мократа си гуменка Хейзъл катурна една буболечка и блестящото черно бръмбарче бясно размаха безпомощните си крачета, за да се изправи отново.

— Добре де, а ти как мислиш, защо правят така?

— Мисля, че се молят — отвърна Док.

— Какво?! — Хейзъл беше поразен.

— Забележителното — продължи Док — не е, че надигат опашките си. Истински забележителното, невероятното е, че ние намираме това за забележително. Можем да използваме за аршин само себе си. И ние като се молим, всъщност вършим нещо също тъй необяснимо и странно — тъй че може би и те се молят.

— Я да се пръждосваме оттук! — рече Хейзъл.

ГЛАВА 7

Приютът „Палас“ не се създаде изведнъж. Когато се нанесоха, Мак, Хейзъл, Еди, Хюи и Джоунс не виждаха в него нищо друго освен подслон от вятъра и дъжда; за тях той беше мястото, където можеха да се приютят, когато навсякъде е вече затворено или пък когато тъй изтъркваха чуждите прагове, че хората ги приемаха без всякаква охота. В началото „Палас“ беше само едно продълговато помещение със стени от голи, небоядисани дъски, мътно осветено от две малки прозорчета и силно вонящо на рибено брашно. Тогава те не го харесаха. Ала Мак знаеше, че особено за такава компания от алчни индивидуалисти, каквито бяха те, е необходима организация.

Когато прави учения и когато не е въоръжена с истински пушки, артилерия и танкове, войската прибегва до дървени пушки и така маскира камионите си, че да внушават представа за цялостното ѝ разрушително въоръжение — и тогава закаляващите се войници се учат на истински полски оръдия, като тикат дънери с приковани отстрани колела.

Мак начерта с тебешир на пода пет правоъгълника — всеки по седем стъпки дълъг и четири стъпки широк — във всеки правоъгълник написа по едно име. Това бяха условните легла. Всеки имаше ненарушимо право на лична собственост само в собственото си пространство. И всеки напълно законно можеше да се сбие с всекиго, който наруши неговия собствен правоъгълник. Останалата част от помещението беше обща собственост. Така беше в първите дни, когато Мак и момчетата седяха на пода, играеха коленичили карти и спяха на коравите дъски. И ако не беше един каприз на времето, те щяха кажи речи винаги да живеят така. Но един незапомнен дъжд, който се проточи повече от месец, промени всичко. Момчетата се измориха да клечат по пода, къщата им дотегна. Голите дъсчени стени вбесяваха очите им. Но тъй като им беше прислон, къщата им бе станала скъпа. Тя имаше и този чар, че въобще не знаеше какво значи на вратата ѝ да се изправи ядосан наемодател. Ли Чун нито веднъж не се приближи до

нея. И ето — един ден, беше следобед, Хюи домъкна някакво военно походно легло с разпрано платнище. Той загуби два часа да го кърпи с рибарска връв. И същата нощ, легнали на пода в своите правоъгълници, останалите видяха как Хюи грациозно се изтегна на леглото си и го чуха да въздиша от безгранично блаженство. Той заспа и захърка преди тях.

На следния ден Мак изпуфтя по стръмнината и донесе ръждясалата пружина, която откри в някакъв куп старо желязо. С това безразличието бе нарушено. Момчетата се надпреварваха в разкрасяването на приюта „Палас“ и само подир няколко месеца той беше, ако не друго, то поне свръхмебелиран. На пода бяха проснати стари черги, имаше столове със и без облегалка. Мак си достави плетен шезлонг, боядисан в червено. Имаше маси, имаше един стар, стоящ часовник от времето на бабите им, без циферблат и без машина. Стените бяха белосани — това направи помещението светло и просторно. Започнаха да се появяват картини — най-вече календари, които изобразяваха апетитни руси красавици с бутилка кока-кола в ръка. Анри им подари две творби от кокошоперушинения си период. В единия ъгъл стърчеше букет от позлатени тръстики, а на стената до часовника бе забучено снопче пера от петел.

Известно време търсеха печка и когато намериха това, което искаха — едно чудовище, украсено с ковано сребро, с растителни орнаменти по фурната и с предница, която наподобяваше никелирана леха от лалета, — дойдоха и усложненията около закупуването му. Печката беше твърде голяма, за да я откраднат, а собственикът ѝ отказа да я преотстъпи на болната вдовица с осем деца, които Мак измисли и още същия миг взе под своя закрила. Собственикът искаше долар и половина и едва на третия ден смъкна на осемдесет цента. Момчетата се съгласиха на осемдесет и му дадоха разписка, че му ги дължат, която той положително още пази.

Сделката бе сключена в Сийсайд, а печката тежеше сто и петдесет кила. Мак и Хюи изчерпаха за десет дни всичките си впрегатни възможности и чак когато разбраха, че никой няма да отнесе печката вместо тях, я понесоха на ръце. Петте мили до улица Консервна им отнеха три дни — нощем те спяха до печката. Но веднъж вече настанена в приют „Палас“, тя се превърна в негова слава, в негово домашно огнище, в негов център. Никелираните цветя и

листи блестяха с весела светлинка. Тя стана златният зъб на „Палас“. Когато я палеха, стопляше цялото помещение. Фурната ѝ беше превъзходна, а на лъскавите черни колела човек можеше и яйце да си опържи.

С голямата печка дойде гордостта, а гордостта превърна „Палас“ в дом. Еди посади грамофончета да се вият над вратата, а Хейзъл се сдоби с няколко посадени в петгалонови тенекии коренчета от редкия храст чаровница, които придадоха на входа официален и малко безпорядъчен вид. Мак и момчетата обикнаха „Палас“ и понякога дори го почистваха. Наум те се присмиваха на неулегналите хора, които си нямат дом, и в гордостта си от време на време довеждаха в къщи гости по за ден-два.

Еди беше дубльор на бармана в „Ла Ида“. Постъпваше на работа, когато Хуити, редовният барман, легнеше болен, а това Хуити правеше толкова често, колкото да не го хванат. При всяко появяване на Еди изчезваха по няколко бутилки, поради което той нямаше възможност много често да замества болния. Но Хуити с радост приемаше Еди да го замества, тъй като беше убеден — и с право, — че Еди не е от тия, които ще поискат завинаги да останат на заетото място. Дотолкова на Еди можеха почти всички да вярват. За него впрочем не бе нужно да задига много алкохол. Под тезгяха на бара бе нагласил едно глинено шише с фуния в гърлото и всичко, останало по чашите, преди да ги измие, той изливаше във фунията. Когато в „Ла Ида“ избухнеше скандал или запяваха песен, или пък късно вечерта, когато доброто приятелство достигаше логичния си завършек, Еди изливаше във фунията наполовина и дори на две трети недопитите чаши. Така полученото питие, което отнасяше в „Палас“, беше винаги особено и понякога изненадващо. Смесицата от ръжено уиски, бира, царевично и шотландско уиски, вино, ром и джин беше горе-долу винаги една и съща, но сегиз-тогиз някой изтощен посетител си поръчваше ментовка и бренди с лед, мастика или кюрасо и тогава техният едва доловим оттенък придаваше на сместа особен вкус. Преди да си тръгне за в къщи, Еди имаше навика да разбърква малко миризливо седефче в шишето. Една благоприятна вечер Еди успя да събере три четвърти галон. Никой нищо не заподозря и това го изпълни със самодоволство. Той бе забелязал, че човек се напива и от цяла, но и от половин чаша, стига само да е в настроение да се напие.

Еди беше желан обитател на приюта „Палас“. От него никога не искаха да помага в почистването на къщата, а веднъж Хейзъл дори му изпра четири чифта чорапи.

И така, следобеда, когато Хейзъл беше отишъл на лов с Док в голямото отливно блато, момчетата бяха насядали в „Палас“ и сърбаха резултата от последната плячка на Еди. Тук беше и Гей, най-новият член на компанията. Еди надигаше замислен чашата си и мляскаше.

— Как му върви на човек! Просто смешно! — говореше той. — Да вземем снощи. Най-малко десет души си поръчаха манхатън^[1]. А иначе за цял месец я извикат два пъти манхатън, я не. Тая жилка идва от мандарините.

Мак опита с една голяма глътка и си наля втора чаша.

— Да. Малките неща значат най-много — отбеляза мрачно той и се огледа да види как другите са приели този бисер.

— Точно така! — отсече Гей. Само той бе схванал цялото значение. — Точно така! Ами...

— Къде е Хейзъл? — прекъсна го Мак.

— Хейзъл е с Док за морски звезди — поясни Джоунс.

— Тоя Док е дяволски чудесна особа. — Мак тържествено поклати глава. — Готов е по всяко време да ти даде четвърт долар. Когато се бях порязал, той ми сменяше превръзката всеки ден. Дяволски чудесен момък!

Останалите кимнаха в знак на искрено съгласие.

— От дълго време се питам — продължи Мак — какво можем да направим за него, нещо хубаво... Нещо което ще му хареса.

— Някоя мадама — предложи Хюи.

— Той мадами си има — възрази Джоунс — Винаги се познава: като дръпне пердетата и като пусне грамофона с оная, църковната музика...

Мак се обърна укорително към Хюи:

— Ти да не мислиш, че като не гони посред бял ден голи жени по улицата, човек непременно е фльонга?

— Какво е фльонга? — попита Еди.

— Такъв, дето не може да си намери мадама — поясни Мак.

— Мен ми се ще да е нещо като празненство — подметна Джоунс.

В стаята настъпи мълчание. Мак се отмести в шезлонга. Хюи опря предните крака на стола си на пода. Всички погледнаха в пространството, а след това обърнаха очи към Мак.

— Хм! — обади се Мак. — Какво по-точно празненство би допаднало на Док? — попита Еди.

— Че колко вида празненства има? — учуди се Джоунс.

— Док няма да хареса тоя боклук от глиненото шише — помисли си на глас Мак.

— Отде знаеш? — подскочи Хюи. — Предлагал ли си му някога?

— Знам си аз — каза Мак. — Той е бил в колеж. А веднъж видях при него да влиза една с кожено палто. Не излезе. В два часа през нощта надникнах пак — църковната музика си свири... Не! На него такива работи не могат да се предлагат — и Мак напълни чашата си.

— Хич не е лошо на вкус след третата чаша — верноподанически рече Хюи.

— Не! — отсече Мак. — За Док не! Трябва да е уиски, нещо истинско!

— Той обича бира — обади се Джоунс — Цял ден прескача до Ли за бира, а понякога ходи и посред нощ.

— Според мен — започна Мак, — когато купуваш бира, купуваш много фира. Да вземем ооемпроцентовата бира. И какво? Даваш си парите за деветдесет и два процента вода, боя, мехурчета и разни такива. Еди, как мислиш, когато Хуити легне болен другия път, ще можеш ли дигна от „Ла Ида“ четири пет бутилки уиски?

— Как да не мога. Разбира се, че мога, но това ще бъде краят, край на златните яйчица. Струва ми се, че Джони и без това е станал подозрителен. Оня ден вика: „Мирише ми на една мишка, дето се казва Еди.“ Смятах известно време да се вардя и само шишето да нося.

— Така е — каза Джоунс — Гледай да не си загубиш службицата. Ако с Хуити се случи нещо, ти и така и така ще идеш за седмица две, додето си намерят друг. Мен ако питате, щом ще правим гуляй за Док, уискито трябва да си го купим. Колко струва галонът?

— Не знам — отговори Хюи. — Никога не си поръчвам повече от едно малко двойно, на един път, искам да кажа. Поръчаш ли бутилка, моментално се събират приятели, а една малка можеш да си я изпиеш цялата, преди да се натрупат наоколо.

— За да дадем на Док гуляй, ще трябват пари — каза Мак. — Ако ще правим празненство, трябва да е като хората. Трябва да има и голяма торта. Чудно, кога ли му е рожденият ден?

— За гуляй рожден ден не е нужен — отбеляза Джоунс

— Не е, ама е по-добре — продължи Мак. — Ако искаме да направим на Док празненство, от което после няма да се срамуваме, ще ни трябват десет-дванайсет долара.

Всички се спогледаха замислени. Хюи предложи:

— Консервната „Хедиондо“ наема работници.

— Не! — отсече Мак. — Имаме си добра репутация и няма защо да я разваляме. Наемем ли се на работа, работим по месец и повече. Когато ни потрябва, на работа винаги можем да се хванем. А да работим за ден-два... веднага ще ни разберат, че сме несериозни. И тогава и да се наложи да работим, никой няма да ни вземе. Всички побързаха да се съгласят и кимнаха.

— Аз пък имам намерение да поработя месец-два ноември и част от декември — каза Джоунс. — Лошо ли е да имаш пари по Коледа? Тая година и пуйка може да си опечем.

— Бога ми, защо да не може! — рече Мак. — Знам в долината на Кармел едно място, дето има стадо от хиляда и петстотин парчета.

— Долината... — замисли се Хюи. — Нали знаете, аз ходех из долината да събирам за Док разни работи — костенурки, раци, жаби. За жабите ми даваше по пет цента на глава.

— И на мен също — додаде Гей. — Веднъж му хванах петстотин жаби.

— Ако Док има нужда от жаби, всичко е наред — каза Мак. — Ще си направим една екскурзия по реката, но на Док няма да казваме за какво са ни парите и тогава ще му устроим едно страшно тържество!

В приюта „Палас“ настъпи мъртво вълнение.

— Гей — заповяда Мак, — я виж през вратата колата на Док там ли е?

Гей остави чашата си и надникна навън.

— Още я няма.

— Нищо, той ще се върне всеки миг — заключи Мак. — А сега да ви кажа как ще стане цялата работа...

[1] Вид слаб коктейл с плодове ↑

ГЛАВА 8

През април 1932 година парният котел на консервната фабрика „Хедиондо“ пукна тръба за трети път в две седмици и директорският съвет, състоящ се от мистър Рандолф и един стенограф, реши, че ще излезе по-евтино, вместо да се прекъсва работата толкова често, да се купи нов котел. След време новият котел пристигна, а старият бе изнесен на празното място между бакалницата на Ли Чун и ресторант „Мечешко знаме“ и там го поставиха на дървени подпори да чака вдъхновението на мистър Рандолф, който трябваше да измисли как от него можеха да се изкарат малко пари. Ала фабричният инженер постепенно му откачи всичките ребра, за да кърпи с тях другите износени машини на „Хедиондо“. Котелът заприлича на старомоден локомотив без колела. В средата на челото му бе пробита голяма врата, а по-долу имаше ниска вратичка за пещта. Лека полека той почервеня и прогни от ръжда, наоколо му поникнаха диви ружи, а излющената ръжда хранеше буренака. Разцъфнал бръшлян плъзна по стените му. Див анасон парфюмираше околния въздух. Някой подхвърли коренче от татул, избуяха месести стъбла, камбанките на големи бели цветове увиснаха пред отвора на котела и нощем ухаеха на любов и трепет с невероятно сладостен и вълнуващ аромат.

През 1935 година в котела се нанесе господин и госпожа Сам Малой. По това време ребрата вече ги нямаше и вътре беше просторно, сухо и сигурно като в апартамент. Е, вярно, за да влезе човек през вратичката на пещта, трябваше да лази на четири крака, но веднъж влязъл, можеше да се изправи в средата и не би могъл да мечтае за по-сухо и по-топло жилище. Семейство Малой прокара през вратичката един дюшек, който от това се разкъса, и се установи на квартира. Господин Малой беше щастлив и доволен; доста време същото важеше и за госпожа Малой.

На стръмното, под парния котел, се търкаляха няколко огромни тръби, също захвърлени от „Хедиондо“, Краят на 1937 година се случи богат с улов на риба, консервните фабрики работеха денонощно,

поради което настъпи и жилищна криза. Точно тогава господин Малой започна да дава на ергени по-големите тръби под наем — за нощувка, срещу съвсем нищожна такса. С парче насмолена хартия от едната страна и чердже от другата те станаха удобни спални, макар че хората, свикнали да спят свити на кълбо, трябва или да променят навиците си, или да напуснат. Имаше и такива, които се оплакваха, че собственото им хъркане ехтяло в тръбите и ги будело. Но общо взето, господин Малой си осигури дребен, но постоянен бизнес и беше щастлив.

Госпожа Малой беше доволна до момента, в който съпругът ѝ стана наемодател — тогава тя почна да се променя. Най-напред черга, след това вана, а после и лампа с пьстър копринен абажур. Най-накрая, пропълзляла един ден в котела на лакти и колене, тя се изправи и леко запъхтяна изрече:

— При Хелман продават пердета. Истински дантелени пердета, поръбени със синичко и розово, по долар и деветдесет и осем комплекта, заедно с пришити летви.

Господин Малой се изправи на дюшека.

— Пердета? Защо са ти пердета, за бога?

— Обичам всичко да е хубаво — поясни госпожа Малой. — Винаги съм обичала и на теб да ти е хубаво. — Долната ѝ устна се разтрепера.

— Но, мила — викна Сам Малой, — аз нямам нищо против пердетата. Обичам пердета...

— Само долар и деветдесет и осем! — Госпожа Малой потръпна. — Свидят ти се долар и деветдесет и осем. — Тя подсмръкна и гърдта ѝ се надигна.

— Не ми се свидят — оправда се господин Малой. — Но, мила, Христос ни е свидетел — какво ще правим с тия пердета? Нямаме прозорци!

Госпожа Малой плака, плака, а Сам я приласка да я утеши.

— Мъжете чисто и просто не разбират какво чувствуват жените — хълцаше тя. — Мъжете нито веднъж не са се постарали да се поставят на мястото на една жена...

Сам се протегна до нея и дълго разтриваше гърба ѝ докато най-сетне тя заспа.

ГЛАВА 9

Колата на Док спря пред лабораторията. Мак и момчетата тайно наблюдаваха Хейзъл, който помогна да внесат чувала с морските звезди. След малко Хейзъл се изкачи изтощен по стръмната пътечка към „Палас“. Панталоните му бяха напоени с морска вода чак до бедрата, а там, където бяха вече изсъхнали, солта образуваше бели пръстени. Той се отпусна тежко на лакирания, люлеещ се стол, негова собственост, и изцеди водата от гуменките си.

— Как се чувствава Док? — попита Мак.

— Чудесно — отвърна Хейзъл. — Не можеш му разбра ни една дума. Знаете ли какво каза за миризливите буболечки? Хайде по-добре да не ви разправям.

— Вижда ли ти се в добро настроение? — продължи да разпитва Мак.

— Как не! Уловихме двеста-триста звезди. Отлично се чувствава.

— Питам се да идем ли всичките. — Мак зададе този въпрос на себе си и сам си отговори: — Не, струва ми се, че е по-добре един да отиде. Отидем ли всички, ще го смутим.

— За какво става дума? — полюбопитствува Хейзъл.

— Имаме си план — рече Мак. — Ще ида аз, да не го уплашим. А вие, момчета, тук ще стоите и ще чакате. Ще се върна след малко.

Мак излезе, припна по стъпалата и прескочи железопътната линия. Господин Малой седеше върху една тухла пред своя парен котел.

— Как си, Сам? — подвикна му Мак.

— Много съм добре.

— Как е госпожата?

— Много добре. Да знаеш някакво лепило за плат и желязо?

Друг път Мак щеше да се хвърли презглава в такъв проблем, но сега не биваше да го отвличат.

— Не знам! — И той прекоси празното място и улицата и се шмугна в приземния етаж на лабораторията.

Док беше свалил шапката си, тъй като сега нямаше никаква реална опасност да му се намокри главата, освен ако не се спукаше някоя водопроводна тръба. Беше се заловил да вади звездите от мокрите торби и да ги подрежда по хладния циментов под. Те се бяха усукали и вкопчили една в друга — морските звезди обичат да се залавят за нещо, а от цял час не напипваха нищо друго освен сами себе си. Док ги нареждаше в дълги редици и полека лека те се отпускаха, за да се изпънат най-сетне като правилни звезди по цимента на пода. Заострената кестенява брадичка на Док лъщеше от пот. Влизането на Мак го накара неспокойно да се изправи. Не че с Мак винаги идваше и бъркотията, не; с него обаче винаги влизаше и нещо друго.

— Как си, Док? — подвижна Мак.

— Отлично! — каза Док с известно неудобство.

— Чу ли за Филис Мей от „Мечешко знаме“? Ударила един пиан и зъбът му се забил в юмрука ѝ, та ръката ѝ гноясала чак до лакътя. Показа ми зъба му. Порцеланов. Отровни ли са изкуствените зъби, Док?

— Аз мисля, че всичко, което излиза от човешка уста, е отровно — предпазливо отвърна Док. — Била ли е при лекар?

— Пазачът я оправил.

— Ще ѝ занеса малко сулфатиацол — каза Док и зачака разразяването на бурята. Знаеше, че Мак е дошъл за нещо друго, а и Мак беше сигурен, че Док го подозира.

— Док, да имаш нужда от някакви животни сега! — подхвана Мак.

— Защо? — Док въздъхна от облекчение, но все пак остана нащрек.

— Ще ти кажа, Док — Мак стана откровен и довери: Аз и момчетата трябва да изкараме по някой долар, просто трябва. Искаме ги за добра цел, бих рекъл за достойно дело.

— Ръката на Филис Мей?

Мак забеляза възможността, прецени я и се отказа от нея.

— Не — рече той. — Нещо много по-важно. Курвите не мрат тъй лесно. За друго. Аз и момчетата си помислихме дали пък нямаш нужда от нещо — да ти го доставим и тъй да си изкараме малко дребни.

Всичко изглеждаше просто и невинно. Док сложи в редицата още четири звезди.

— Ще ми трябват триста-четиристотин жаби — каза той. — Щях да си ги наловя сам, но довечера трябва да тръгна за Ла Хойа. Утре ще има отлив и ще мога да хвана някой и друг октопод.

— Пак ли толкоз плащаш за жаба? — запита Мак. — По пет centa парчето?

— Пак толкоз — каза Док.

Мак ликуваше:

— За жабите хич не мисли, Док! Ще ти хванем колкото искаш. За жабите хич не се тревожи! Ще ги наловим по река Кармел. Знам едно място.

— Добре — съгласи се Док. — Ще взема колкото хванете, но ми трябват най-малко триста.

— Гледай си работата, Док! Да не вземеш пък да не мигнеш заради жабите? Ще ги имаш, ако щеш осемстотин — Мак успокои Док за жабите, но през лицето му премина малко облаче. — Док — додаде той, — има ли някаква възможност да вземем твоята кола в долината?

— Не! — отсече Док. — Казах ти. Довечера трябва да тръгна за Ла Хойа, та да сваря утрешния отлив.

— Аха! — отчая се Мак. — Е, добре! Но ти не се тревожи! Можем да вземем старата камионетка на Ли Чун — лицето му потъмня още повече. Док — продължи той, — като ни е такава делова сделката, ще ни дадеш ли в предплата два-три долара за бензин? Знам си, Ли Чун няма да ни даде бензин.

— Не може! — Док беше категоричен. Той и по-рано се беше хващал на тази въдица. Веднъж бе дал пари на Гей да отиде за костенурки. Даде му пари за две седмици, а в края на втората неделя Гей вече лежеше в затвора, обвинен от жена си, и изобщо не отиде за костенурки.

— Е, тогаз сигурно няма да можем да идем. — Мак се опечали.

Док обаче наистина имаше нужда от жаби. Помъчи се да измисли такъв изход, който да е и бизнес, но да не е и филантропия.

— Аз ще ти кажа какво да направиш — каза той. — Ще ти дам бележка до станцията, откъдето си купувам бензин, и те ще ти наточат десет галона. Тъй бива ли?

— Чудесно! — усмихна се Мак. — Така ще бъде чудесно. Тръгваме още утре, рано-рано заранта. И додето се върнеш от юг, ще сме наловили толкоз жаби, колкото не си виждал през целия си живот.

Док се доближи до масата и надраска бележка до Ред Уилямс от бензиностанцията, с която разрешаваше да се дадат на Мак десет галона бензин.

— Вземи — подаде той бележката на Мак.

— Док — Мак широко се усмихваше, — само да си посмял довечера, като си легнеш, да мислиш за жабите. Докато се върнеш, ще ти напълним и цукалото с жаби.

Изпълнен със съмнения, Док го изглежда как се отдалечава. Отношенията на Док с Мак и момчетата си бяха от край време любопитни, но никога не са бивали от полза за Док. Натъжен, той си припомни случая, когато Мак му продаде петнайсет котарака, а до вечерта стопаните им дойдоха и си ги прибраха до един. „Мак — беше го запитал Док, — защо ми носиш все котараци?“, на което Мак бе отвърнал: „Това, Док, е мое откритие, но на теб ще кажа, защото си ми добър приятел. Правиш си голяма телена клетка и никаква примамка не ти трябва. Нали разбираш — просто слагаш вътре една женска котка и по тоя начин хващаш всички мръсни котараци на квартала.“

От лабораторията Мак пресече Улицата и бутна летящата врата на Личуновата бакалница. Госпожа Ли режеше бекон на големия касапски дръвник. Някаква братовчедка на Ли подреждаше леко повехнали марули — точно тъй, както всяко момиче би подреждало разпуснатите си букли. Върху един грамаден куп портокали спеше някаква котка. Ли Чун се намираще на обичайното си място, между тютюневия тезгях и лавиците с напитките. Когато Мак влезе, потропването на пръста му върху паничката за дребни пари леко се ускори. Мак реши да не губи време в уводи.

— Ли — почна той, — Док е изправен пред проблем. Получил е голяма поръчка за жаби от музея в Ню Йорк. За Док значи много. Махни печалбата! Да получиш таква поръчка — това е голяма чест! Док обаче трябва да замине на юг, а аз и момчетата обещахме да му помогнем. Мисля, че приятелите на всеки човек са длъжни да му се притекат на помощ с каквото могат и когато могат, особено на такова чудесно момче, като Док. Обзалагам се, че при тебе той харчи по шейсет-седемдесет долара всеки месец, нали?

Ли Чун продължаваше предпазливо да мълчи. Тлъстият му пръст едва помръдна от паничката за дребни, но потрепваше леко като изопната опашка на дебнеща котка. Мак премина към изложението:

— Ще ни разрешиш ли да вземем старата ти камионетка, да идем по Кармел и да наловим жаби за Док, за добрия стар Док?

Ли Чун тържествуващ се усмихна:

— Камион не стлува. Лазбит.

Това сепна Мак, но само за миг, и той пак се окопоти.

— Виж! — рече той и разгърна бележката за бензина върху тезгяха. — Виж! Док се нуждае от тия жаби! Даде ми това нареждане за бензин само за да му ги доставим. Мога ли да излъжа Док? Гей е добър механик. Ще ни дадеш ли камионетката, ако я докара в добра форма?

Ли отметна глава, за да види Мак през полуочилата си. В предложението, както личеше, нямаше нищо смущаващо. Камионът наистина не вървеше. Гей наистина беше добър механик, а нареждането за бензина беше достатъчно доказателство за добра воля.

— За колко влеме? — попита Ли.

— Може половин ден, може и цял. Докато наловим жабите.

Ли беше неспокоен, но не виждаше никакъв изход. Рискове имаше, той не се заблуждаваше в това.

— О'кей — съгласи се Ли.

— Много добре — каза Мак. — Знаех си, че Док може да разчита на тебе. Ей сега ще пратя Гей при камиона. — Обърна се да си върви, но сякаш се досети: — Между другото... Док ще ни плати по пет цента на парче. Ще наловим седем-осемстотин жаби. Няма ли да дадеш едно шише „Стари кецове“, докато се върнем с жабите?

— Няма! — приключи Ли Чун.

ГЛАВА 10

Франки започна да идва в Западната биологична, когато беше на единайсет години. Десетина дни той само стоеше пред вратата на приземния стаж и надничаше. Един ден прекрачи прага ѝ. Десет дни по-късно беше вече в приземието. Имаше много големи очи, а косата му беше тъмна, твърда и мръсна. Мръсни бяха и ръцете му. Той вдигна от пода шепя талаш, сложи го в кофата за боклук и погледна Док, който лепеше етикети на мострените стъкленици с пурпурни велели^[1]. Най-сетне Франки се приближи до работната маса и допря до нея мръсните си пръсти. Да стигне дотук му трябваша три седмици, а беше готов да изхвъркне оттук всеки момент. Най-накрая Док го заприказва:

— Как се казваш, момчето ми?

— Франки.

— Къде живееш?

— Горе — посочи той хълма.

— Защо не си на училище?

— Не ходя на училище.

— Защо?

— Не ме искат.

— Мръсни са ти ръцете. Миеш ли се?

Франки беше поразен, отиде до умивалника и си изжули ръцете. Оттогава насетне той жулеше ръце до червено едва ли не всеки ден.

В лабораторията Франки идваше всеки ден. Завърза се приятелство без много приказки. Док установи по телефона, че думите на Франки отговарят на истината. В училището не го искаха. Не можел да запаметява, имало нещо нередно в координацията му на мисли и движения. Място за него нямаше. Не беше малоумен, не беше опасен. Родителите му, по-скоро единият, не можеха да го изпратят в институт, защото трябваше да се плаща. Франки рядко спеше в лабораторията, но прекарваше целия си ден в нея. Понякога се свиваше в сандъка с талаш и там заспиваше. Това се случваше може би, когато обстановката в къщи биваше натегната.

— Защо идваш тук? — запита го Док.

— Не ме биеш и ми даваш по пет цента.

— А у дома бият ли те?

— У дома винаги се въртят разни чичковци. Някои ме бият и ме гонят, други ми дават по пет цента и ми казват да се махам.

— Къде е баща ти?

— Умря — неясно отвърна Франки.

— А майка ти?

— С чичковците.

Док подстрига косата на Франки и го отърва от въшките. От Ли Чун му купи нов гащеризон и раирана фанелка и Франки му стана роб.

— Обичам те — каза му Франки един следобед. — О, как те обичам!

Искаше да работи в лабораторията. Помиташе всеки ден, но все нещо не вървеше. Все не успяваше да изчисти пода, както трябва. Опитваше се да помага в подреждането на раците по големина. Раците се намираха в едно ведро — и големи, и малки. Трябваше да се нареждат в големите тави — тия по три инча на едно място, четириинчовите на друго място и тъй нататък. Франки се помъчи, по челото му изби пот, но не сполучи. Разликата в големините просто не му влизаше в главата.

— Не така — съветваше го Док. — Внимавай, Франки! Слагай ги ей тъй, на пръста си, да им определиш дължината. Разбираш ли? Ето, този ти идва от върха на пръста до долния край на палеца. След това вземаш друг — пак да е от върха на пръста до палеца и готово.

Франки се опита, но пак не успя. И когато Док се качи на горния етаж, момчето се сгуши в сандъка с талаша и не се показа оттам целия следобед.

Иначе Франки беше хубаво, добро и мило момче. Научи се да пали пурите на Док и му се щеше Док да пуши непрекъснато, та да му пали пурите. Но от всичко Франки най-много обичаше на горния етаж на лабораторията да има гости. Ще се съберат момичета и мъже да си поседят и побъбрят, от големия грамофон ще долети музика, която проникваше право в стомаха му и туптеше там, а от това в съзнанието му се раждаха неясни, но красиви, огромни картини — Франки обичаше това. Свиваше се на земята, в ъгъла зад някой стол, където не можеха да го видят, но откъдето той можеше да наблюдава и да слуша.

Избухнеше ли смях при някой виц, който не е успял да разбере, той също се смееше доволен зад стола, а преминеше ли разговорът към отвлечени неща, веждите му се смръщваха, ставаше напрегнат и сериозен.

Една привечер той извърши отчаяна постъпка. В лабораторията имаше малко празненство. Док беше в кухнята и наливаше бира, когато зад него изведнъж се появи Франки. Франки грабна една чаша бира, спусна се през вратата и я поднесе на едно от момичетата седнало в голямото кресло.

Тя пое чашата и каза:

— О, благодаря! — и му се усмихна.

Док, който влезе в същия миг, поясни:

— Да, Франки много ми помага.

Франки не можа да забрави този миг. Повтаряше в ума си цялата сцена — как взел чашата, как седяло момичето, после гласа ѝ „О, благодаря!“ и после Док „Много ми помага... Франки много ми помага... разбира се, Франки много ми помага... Франки...“ Боже мой!

Той позна, че предстои голям гуляй, защото Док купи пържоли и голямо количество бира и му разреши да помогне в почистването на горните стаи. Но това беше нищо в сравнение с грандиозния план, зародил се в главата на Франки, който отсега виждаше какво ще стане. Приповтаряше си плана непрекъснато. Беше чудесен. Съвършен.

Хората надойдоха и насядаха в предната стая — момичета, млади жени, мъже — и гуляят започна.

Франки изчака да остане сам в кухнята; вратата трябваше да бъде затворена. Наложил се доста да почака. Но най-после остана сам, а и вратата беше затворена. Дочуваше глъчката на разговора и музиката от големия грамофон. Започна спокойно — най-напред подноса, после чашите, без да се счупят. Сега да ги напълни с бира, пяната малко да се утаи и да ги допълни.

Беше готов. Пое си дълбоко дъх и отвори вратата. Музиката и гласовете гръмнаха в ушите му. Франки взе подноса с бирата и влезе. Знаеше какво да прави. Тръгна право към същата млада жена, онази, която му беше благодарила по-рано. И тогава, точно пред нея, страшното се случи — самоувереността го напусна, ръцете му несръчно увиснаха, мускулите изпаднаха в паника, нервите съобщиха телеграфически за случилото се на един мъртъв телеграфист. Обратен

отговор не дойде. Поднос и бира — всичко политна напред в скута на младата жена. За миг Франки остава неподвижен. След това се обърна и побягна. Стаята утихна. Чува го как тича по стълбите към приземието. Доловиха някакъв глух, скърцащ звук и после настъпи тишина.

Док слезе бавно по стълбите и се намери в приземието. Франки беше в сандъка, заровил се едва ли не на дъното. Над него се издигаше купчина талаш. Док го чу, че хълца. Почака миг два и след това полека се върна по стълбите.

Не можеше да стори нищо — нищо на света.

[1] Морски животни от сем. Сифонофори (мешести) ↑

ГЛАВА 11

Камионетката на Ли Чун, Форд, модел Т, имаше славна история^[1]. През 1923 година тя беше обикновен пътнически автомобил и принадлежеше на д-р У. Т. Уатърс. След петгодишна употреба той я продаде на един застрахователен агент на име Ратъл. Мистър Ратъл беше небрежен човек. Караше като луд колата, която бе получил в изрядно състояние. В съботните вечери мистър Ратъл пиеше, а от това страдаше колата. Броните ѝ бяха разбити и разкривени. И понеже си служеше с амбреажа по-често, отколкото трябва, налагаше се дисковете често да се сменят. Веднъж мистър Ратъл обсеби парите на един свой клиент и избяга в Сан Хосе, но го хванаха с някаква русокоса хубавица и след десет дни го тикнаха в затвора.

Каросерията па колата беше тъй разнебитена, че следващият ѝ собственик я преряза на две и прибави отзад малък камионен сандък.

По-следващият собственик свали предницата на кабината и предното стъкло. Той пренасяше сепии и обичаше свежият вятър да духа в лицето му. Казваше се Френсис Олмонс; животът му беше тъжен, защото винаги печелеше съвсем малко, по-малко, отколкото му беше нужно, за да живее. Баща му го бе оставил с малко пари, ала от година на година, от месец на месец, колкото и упорито да се трудеше, колкото и пестелив да беше, парите намаляваха, докато най-сетне Френсис просто изсъхна и се стопи.

Срещу една бакалска сметка камионетката премина в ръцете на Ли Чун.

По това време от нея бяха останали само четирите колела и моторът; моторът беше тъй капризен, мудар и стар, че изискваше грижите и вниманието на специалист. Ли Чун не му ги осигури и се стигна дотам, че камионетката се настани във високата трева зад бакалницата, а между спиците ѝ поникнаха ружи. Задните колела бяха с плътни гуми, а предните, за да не допират земята, бяха подпрени на две дървени трупчета.

Може би всеки един от обитателите на „Палас“ би могъл да подкара камиончето, тъй като всички бяха опитни механици с практика, но Гей беше механик по призвание. За такива като него в езика би трябвало да има точен израз, нещо като „вързан в ръцете“, само че в обратен смисъл. Защото има хора, които могат да погледнат, да прослушат, да почукат, да бутнат тук и там и машината да тръгне. Просто има хора, в чието присъствие автомобилите се държат, както трябва. Такъв беше и Гей. Когато докосваха релето или жигльора на карбуратора, пръстите му бяха гальовни, мъдри и сигурни. Той можеше да поправя деликатните електромотори на лабораторията. Само да би поискал щяха да го вземат за постоянно в някоя от консервните фабрики; в тази промишленост, която горко страда когато не успее в дадена година да възвърне вложените си капитали под формата на печалба, машините са много по-маловажни от финансовите доклади. И наистина, ако сардините можеха да се консервират само със счетоводни книжа, собствениците щяха да бъдат много щастливи. Те обаче използваха сломени от употреба, едва дишаци, остарели машини-чудовища, които се нуждаеха от постоянното внимание на човек като Гей.

Мак събуди момчетата рано. Изсърбаха по едно кафе и тутакси се струпаха при камионетката, клекнала сред бурените. Дойде редът на Гей. Той ритна подпрените предни колела.

— Вземете отнякъде помпа и ги напомпайте! — заповяда той и пъхна една клечка в резервоара под дъската, която служеше за седало. По някакво чудо в резервоара имаше половин инч бензин. Гей реши да прегледа най-вероятните болни места. Свали делкото, почисти клемите, нагласи чукчето и наковалнята и го постави обратно на мястото му. След това отвори карбуратора да се увери, че през него тече бензин. Завъртя манивелата да провери заяжда ли оста и дали буталата не са ръждясали в цилиндрите.

В това време помпата пристигна и Еди и Джоунс на смени се заеха с гумите.

„Гара-рим-пам-пам“ — тананикаше си Гей. Извади свещите, почисти полюсите и изстърга нагара. След това източи малко бензин в една консервна кутия и преди да монтира свещите, наля във всеки цилиндър по малко. После се изправи.

— Ще ни трябва акумулатор. Я проверете Ли Чун няма ли да даде.

Още не отишъл, Мак се върна с категоричното „не“ на Ли Чун, което трябваше да важи за всички по-нататъшни молби.

Гей дълбоко се замисли.

— Знаем едно място, където има един. При това е добър, ама аз няма да ида — каза той.

— Къде е? — интересува се Мак.

— В моята изба — рече Гей. — Сложил съм го на звънеца. Ако някой от вас иска да се намъкне в мазето ми, без да го види жена ми, ще го намери върху страничната греда, вляво от входа. Но да внимава да не го хване жена ми!

Краткото съвещание избра Еди и той пое.

— Ако те хванат, не ми споменавай името! — подвикна Гей подире му. Той изпробваше скоростите. Педалът на амбреажа не можеше да се натисне до дъно, от което разбра, че хваща, но слабо. Педалът на спирачката влизаше докрай, което значеше, че спирачка въобще няма, но затова пък задният ход беше в изправност. При фордовете от този модел задният ход беше гаранция за сигурност. Когато спирачките не работят, човек винаги можеше да използва за спирачка задния ход. А когато малките скорости прекалено се износваха и не можеха да катерят нагорницата, хората обръщаха колите и подкарваха заднешком. Гей установи, че задният ход е в ред и реши, че всичко е, както трябва.

Това, че Еди се върна с акумулатора без никакви усложнения беше добро знамение. Мисис Гей била в кухнята. Еди я чул как ходи насам нататък, но тя не го усетила. В тия работи той беше много добър.

Гей свърза акумулатора, даде газ и дръпна аванса.

— Врътнете му опашката — нареди той.

Чудо на чудесата беше Гей — тоя малък бог-техник, тоя свети Франциск на всички неща, които се въртят, движат и гърмят, този свети Франциск на бобините, арматурите и скоростите. И ако някой ден купищата таратайки, раздрънкалите Дюзенбергове, Бюици, Десото и Плимути, Остини и Изота-Фраскини издигнат в хор възхвала на бога, това ще се дължи главно на Гей и на неговото братство.

Едно завъртване, едно малко завъртване на манивелата, и машината хвана, запъна се, заекна и отново потръгна. Гей отпусна аванса и отслаби газта. Превключи на динамо и Фордът на Ли Чун се закиска, заподскача напред-назад и весело задрънча, сякаш бе усетил, че работи за човек, който го обича и разбира.

Камиончето обаче поставяше две малки техническо-правни затруднения — нямаше нов номер и фарове. Но момчетата прикrepиха на задния номер някакъв парцал, уж случайно, да скрива годините му, а предния номер зацапаха с хубава гъста кал.

Съоръженията на експедицията бяха нищожни — няколко мрежи с дълги дръжки за ловене на жаби и няколко кеневирени чувала. Градските ловци, когато тръгнат на лов, от любов към спорта се товарят с храна и напитки, но не и Мак. Той с право се догаждаше, че тъкмо провинцията е мястото, откъдето идва храната. Целият им запас се състоеше от два самуна хляб и остатъка в глиненото шише на Еди. Компанията се накачули в камиончето — Гей управляваше, а Мак седеше до него, — свиха покрай ъгъла на бакалницата и се отправиха към празното място, пробирайки пътя си между тръбите. Сам Малой им махна от мястото си до парния котел. Като слизаха от тротоара на улицата, Гей малко забави хода, защото от предните гуми на всички страни стърчаха парцали. Въпреки, че работиха пъргаво и припряно, когато потеглиха, слънцето вече преваляше.

Камионетката спря пред бензиностанцията на Ред Уилямс. Мак слезе и представи на Ред бележката.

— На Док не му достигнаха дребни — захвана той. — Тъй че ако ни налееш пет галона и вместо останалите пет ни дадеш един долар, ще изпълниш всъщност желанието на Док. Той трябваше да замине на юг, знаеш. Имал там важна работа.

— Знам, Мак — Ред добродушно се усмихна. — Само че Док се е поразмислил дали в цялата работа някъде няма да има капан и се е сетил за същото, за което и ти. Док не е чак толкоз глупав. Снощи ми се обади по телефона.

— Налей тогаз десетте галона — съгласи се Мак. — Но не! Почакай! Ще се разплиска и ще се излее. Сложи само пет, а другите пет ни ги дай в кутия, ей от тия, запечатаните кутии.

— Док се е сетил и за това — Ред се усмихна щастлив.

— Наливай десет галона! — капитулира Мак. — Но гледай в червото капчица да не остане!

Малката експедиция не мина през центъра на Монтерей. Предпазливостта заради номерата и фаровете накара Гей да избере задните улички. И без това, докато не стигнеха почти безлюдния път в долината на Кармел, щеше да им се наложи да изкачат баира Кармел и да се спуснат в долината, което прави цели четири мили все по главното шосе, през цялото време под окото на преминаващите полицаи. Гей избра една задна улица, която ги отведе на главното шосе при Питърс Гейт, точно където започваше стръмният хълм Кармел. С оглушително дрънчене Гей подкара нагоре и след петдесетина метра натисна педала до дъно. Знаеше, че няма да хване, защото зъбците се бяха изренили. На равното беше добре, но не и по нагорнище. Той спря, обърна камионетката и я нагласи с предницата надолу. След това даде газ и включи заден ход. Задният ход не беше износен. Бавно и упорито, но заднешката, камиончето запълзя по баира Кармел.

Бяха вече току под върха. Радиаторът, разбира се, закипя, но повечето специалисти по модел Т бяха на мнение, че моторът не работи, както трябва, ако не ври.

Би трябвало да се напише есе, преливащо от ерудиция есе за моралното, физическото и естетическото въздействие на Форд, модел Т, върху американския народ. Две поколения американци знаеха повече неща за фордовите акумулатори, отколкото за човешкия зародиш, повече за планетната система на скоростите, отколкото за слънчевата система от планети. С модел Т изчезна част от схващането за частна собственост. Клещите престанаха да съществуват като частно притежание, а помпата принадлежеше на последния, който е сложил ръка върху нея. Повечето деца от този период биваха зачевани в модел Т и немалко от тях се раждаха в него. Англосаксонската максима за дома^[2] тъй се изкълчи, че оттогава въобще не можа да се възстанови в първоначалния си вид.

Със задницата напред камиончето се затътри упорито нагоре по хълма, премина кръстовището със страничния път „Джек Пийк“ и тъкмо заизкачва последната и най-голяма стръмнина, диханието на мотора изведнъж секна, той захълца и се задави. И когато моторът спря, диханието му напълно се изгуби.

— Какво има? — попита Мак.

— Май че е в карбуратора — каза Гей. Машината съскаше и цвъртеше от горещина, а струйката пара, която подскачаше над отвора на радиатора, ръмжеше като алигатор.

Карбураторът на модел Т е просто устроен, но за да работи, нуждае се от всичките си части. В него има една игла, която с върха си трябва да влиза в съответното отворстие, иначе карбураторът не може да работи.

Гей държеше иглата в ръка — върхът ѝ бе счупен.

— Как, по дяволите, мислиш, че е станало това? — попита той.

— Магия — рече Мак. — Чиста магия! Можеш ли я поправи?

— Не, дявол да я вземе! — каза Гей. — Трябва нова.

— Колко струва?

— Долар, ако купиш нова, четвърт долар на старо.

— Имаш ли един долар? — запита Мак.

— Да, хем няма да ми трябва.

— Добре тогава, върви и се връщай колкото можеш по-бързо, чу ли? Ние ще те чакаме тук.

— И без това не можете да избягате без карбуратора — каза Гей, излезе на пътя и вдигна ръка. Отминаха го три автомобила, но четвъртият го взе. Момчетата забелязаха, че се качва в колата, която изчезва по надолнището. И цели сто и осемдесет дни те повече никакъв не го видяха.

О, колко безкрайни са възможностите! Как можа да се случи тъй, че колата, която взе Гей, се повреди точно преди да влезе в Монтерей? И ако Гей не беше механик, нямаше да поправи колата. И ако не я бе поправил, собственикът ѝ нямаше да го заведе при Джими Бруша да пийнат по едно. А защо се случи тъй, че беше рожденият ден на Джими? От всички възможности на тоя свят — от всичките милиони възможности — се случиха само ония събития, които водят до затвора в Салинас. Спарки Инайа и Тин Колет се бяха сдобрили и помагаша на Джими да отпразнува рождения си ден. Влезе русата красавица. Избухна музикалният спор пред грамофона. Новият приятел на Гей, който знаеше една хватка от жиужицу, се опита да я демонстрира на Спарки, но сбърка хватката и си счупи китката. Сетне полицаят с болния стомах — всичко това бяха несвързани, откъснати една от друга подробности и въпреки всичко водеха в една посока. Съдбата просто не бе отреждала на Гей да иде на лов за жаби и затова си

послужи с маса главоболия, хора и случки, за да му попречи. И когато накрая развързката дойде — стъклото на Холмановата обуцарница бе счупено и компанията реши да изпробва изложените на витрината обувки, — стана тъй, че само Гей не чу сирената на пожарната команда. Само Гей не отиде да гледа избухналия наблизко пожар и когато полицията пристигна, свари го, седнал сам-самичък на витрината на Холман с кафява обувка от бокс на единия крак и с лачен чепик с горнище от сив плат на другия.

Когато се стъмни и откъм океана пропълзя студът, момчетата при камиона запалиха малък огън. Боровете край тях стенеха под напора на свежия морски вятър. Момчетата се излегнаха върху боровите игли и се загледаха през клоните в самотното небе. В началото се питаха какви ли мъчнотии е срещнал Гей, докато се снабди с игла, но постепенно, с течение на времето престанаха изобщо да го споменават.

— Трябваше някой да отиде с него — каза Мак.

Към десет часа Еди се надигна.

— Горе на хълма има някакъв строеж. Мисля да отида и да проверя дали нямат някой модел Т.

[1] Форд, модел Т — произвеждан от 1908 до 1927 г. ↑

[2] „Моят дом е моята крепост“ ↑

ГЛАВА 12

Монтерей бе град със стари и блестящи литературни традиции. С радост и известна гордост той си спомняше, че на времето в него е живял Робърт Луис Стивънсън^[1]. Островът на съкровищата положително е бил с релефа и бреговата линия на нос Лобос. В по-ново време в Кармел се навъртаха голям брой хора на перото, но онзи стар автомат и онова отколешно достойнство на истинската белетристика липсваха. Веднъж градът здравата се разяри от неучтивото незначитане към един автор. Това се случи, когато умря Джош Билингс^[2], големият хуморист.

Там, където сега е новата поща, на времето имаше дълбок стръмен дол, в който течеше вода, а над него бе опънат висящ мост. От едната страна на пролеза стърчеше разкошна стара кирпичена къща, а от другата страна беше къщата на доктора, който се занимаваше с всички болни, новородени и умрели в града. Той лекуваше и животни и понеже бе завършил във Франция, взе да практикува и балсамиране на труповете преди погребение. Някои от по-старите сметнаха тази практика за сантименталност, според други това беше губене на време, а трети виждаха в него светотатство, тъй като за балсамирането не се споменава в нито една от свещените книги. Но по-заможните семейства приеха този обичай и той като че ли почва да се превръща в мода.

Една утрин позастаряващият г-н Кариага слизал по стръмното от дома си към улица Алварадо. И тъкмо минавал по висящия мост, когато вниманието му било привлечено от някакво момченце и едно куче, които се катерели по стръмните стени на дола. Момченцето мъкнело един чер дроб, а кучето влачело на няколко метра подире си черва, в чийто край се подмятал един стомах. Г-н Кариага спрял и любезно се обърнал към момченцето:

— Добро утро!

— Добро утро, сър! — В ония дни момченцата били учтиви.

— Къде отиваш с тоя чер дроб?

— Ще си го нарежа за стръв и ще ловя скумрии.

— А кучето? — Г-н Кариага се усмихнал. — И кучето ли ще лови скумрии?

— И то си намери нещичко. Негово си е, сър. Намерихме тия неща в дола.

Г-н Кариага се усмихвал и отминал, а умът му започнал да работя. Това не било говежди чер дроб, бил много малък. Не било и телешки дроб — бил много червен. Не било и овчи дроб... Умът му изведнъж се сепнал. На ъгъла срещнал г-н Райън.

— Някой да е умирал снощи в Монтерей? — запитал той.

— Не зная — рекъл г-н Райън.

— Да са убили някого?

— Не са.

Тръгнали заедно и г-н Кариага му разказал за момченцето и кучето.

В „Кирпичената кръчма“ имало неколцина граждани, сбрани за утринния си разговор. Там г-н Кариага отново разправил приключението си и още недовършил в кръчмата влязъл полицейският. Той трябвало да знае има ли умрял.

— От Монтерей никой не е умирал, но в хотел „Дел Монте“ се помина Джош Билингс — казал той.

Мъжете в кръчмата млъкнали. Една и съща мисъл преминала в главите им. Джош Билингс бил велик човек, голям писател. Почел Монтерей да издъхне тук, а ето че сега с него се подиграват. Без много приказки от присъстващите бил съставен комитет. Сериозните мъже тоз час стигнали пролеза, минали по моста, почукали на вратата на доктора, същия, дето бил завършил във Франция.

А той от много работа вечерта бил легнал по-късно. Хлопането го вдигнало от кревата и по нощница, с разрошена коса и брада, отворил. Г-н Кариага строго се обърнал към него:

— Вие ли балсамирахте Джош Билингс?

— Да... Защо?

— А какво направихте с червата му?

— Защо... хвърлих ги в пролеза. Все там ги хвърлям.

Накарали го незабавно да се облече и всички забързали към брега. Ако момченцето не било отложило работата си, щяло да стане

твърде късно. Когато комитетът пристигнал, то тъкмо се качвало на лодката. Червата били на пясъка, изоставени там от кучето.

Тогава накарали френския доктор за събере каранцията. Принудили го страхопочитателно да я измие и колкото може по-бързо да я изчисти от песъчинките. Докторът трябвало да поеме разноските за оловната кутия, която била поставена в ковчега на Джош Билингс. Защото Монтерей не е град, който ще допусне непочтеност към един човек на перото.

[1] Р. Л. Б. Стивънсън (1860–1694) — шотландски романист и поет, автор на известния „Островът на съкровищата“ ↑

[2] Джош Билингс — псевдоним на Хенри Хуилър Шоу (1818–1885), американски хуморист. ↑

ГЛАВА 13

Мак и момчетата кротко спяха върху боровите иглици. Малко преди да се развидели, Еди се върна. Беше извървял доста път, докато намери Форд, модел Т. И когато намерил, замислил се: струва ли си, или не си струва да вади жигльора от мястото му. Можело да не съвпадне. Ето защо взел целия карбуратор. Момчетата не го усетиха кога се е върнал. Той се отпусна до тях и заспа под борове. Модел Т имаше чудно преимущество — частите му бяха не само взаимозаменяеми, те не можеха и да се разпознават.

От склона на Кармел се открива приказна гледка: извивката на залива с пенестите вълни по пясъка, дюните по Сийсайд, а долу, точно в подножието на хълма — топлата интимност на града.

Мак се събуди с утрото, поопъна панталоните си, дето го убиваха, и се изправи да погледа залива. Съзря няколко корабчета с таляни — приближаваха се към брега. Срещу Сийсайд беше спрял танкер — наливаха му петрол. Зад гърба на Мак зайците шаваха из храсталака. Тогава изгря слънцето — изгря и изтърси въздуха от нощния студ тъй, както се изтърсва черга. Като усети първата му топлинка, Мак потръпна.

Докато Еди монтираше новия карбуратор, момчетата хапнаха малко хляб. Когато всичко беше готово, без да го палят, момчетата избутаха камиончето до шосето, включиха го на скорост и продължиха да го бутат, докато запали. Еди седна на кормилото и със задницата напред изкачиха стръмнината, прехвърлиха върха, отбиха се от пътя и поеха надолу, към долината, покрай Хатън Фийлдс. В долината на Кармел листата на земните ябълки бяха сивозелени, а покрай реката растяха пищни върбалаци. Момчетата тръгнаха по левия бряг. Щастие им се усмихна още на първата крачка. Един ръждиво-червеникав родайландски петел, който бе тръгнал да скита твърде далеч от родния си двор, пресече пътя им и без особено да отбива от шосето, Еди го прегази. Седнал в задната част на камионетката, Хейзъл започна да го скубе в движение, пущайки перата (това

единствено и най-широко разпръсващо се доказателство) да летят от ръката му; лекият утринен бриз, който появяваше откъм Джеймсбърг, ги пое и отнесе няколко от червените перца чак до нос Лобос, а други издуха навътре в морето.

Кармел е приятна рекичка. Не е много дълга, но по пътя си има всичко, каквото една река би трябвало да притежава. Тя извира в планините, премята се през глава, тече в плитчини, сблъсква се с яз и образува езеро, прелива над яза, бучи сред огромни, заоблени камъни, лениво се провира под чинарите, разлива се и образува вирове, в които се въди пъстърва, рие бреговете си, под които живеят раци. Зиме се превръща в порой, в една малка, но подла и свирепа река, а лете в нея газят дечурлига и бродят въдичари. По бреговете ѝ примигват жаби, от двете ѝ страни расте висока папрат. Тайно от другите, сутрин и вечер при нея слизат на водопой елени и лисици, а сегиз-тогиз ще се мерне и кугуар и приклепнал ниско, ще залочи водата ѝ. Чифлиците в тази малка и плодородна долина опират до реката и смучат водите ѝ за своите овощни и зеленчукови градини. Край нея се навъртат пъдпъдъци, а по здрач подсвиркват диви гълъби. Покрай брега пристъпват миещи се мечки, тръгнали на лов за жаби. Кармел е такава, каквато трябва да бъде една река.

На няколко мили навътре в долината реката е отсякла един висок чукар, от който висят лозници и папрати. В основата на чукара има вир, дълбок и зелен, и отвъд вира — малко песъчливо място, удобно да спреш и да си сготвиш вечеря.

Мак и момчетата благополучно стигнаха това място. Тук беше чудесно. Ако имаше жаби, те трябваше да се намират именно тук. Място да си отдъхнеш, място да се почувствуващ щастлив. По пътя дотук им вървя. В добавък към големия червен петел те си носеха и торба моркови, изпаднала от някой камион със зеленчуци, и пет-шест глави лук; лукът не беше паднал от камион. В джоба си Мак имаше пакетче кафе. В камионетката се търкаляше и една петгалонова кутия с изрязан капак. Глиненото шише беше пълно почти до половина. Носеха и такива неща, като сол и пипер. Мак и момчетата бяха склонни да мислят, че всеки, който пътува без сол, пипер и кафе, е истински бунак. Без никакви усилия и залисии и без много да му мислят, те дотърколиха на пясъка един до друг четири заоблени камъка. Петелът, който бе дръзнал тази сутрин да предизвика изгрева,

сега лежеше очистен, обезкрилен и обезнозен в пълната с вода петгалонова тенекия, а край него плуваха обелените лукови глави; в туй време между камъните лумна малък огън от сухи върбови клони, един съвсем малък огнец. Само глупците могат да палят големи огньовете. На този петел му беше нужно по-дълъжко време да уври, защото и по-дълъжко време бе расъл и трупал мазнинка. Но щом водата захвана тихичко да клоkochи, от него веднага се надигна приятен аромат.

Мак ги инструктира:

— Жаби най-добре се ловят нощно време. Затуй предлагам да си полежим, додето се стъмни.

Те насядаха на сянка и постепенно, един по един, се изпънаха и заспаха.

Мак беше прав. Денем жабите много много не шават; крият се из папратта и тайничко надничат от дупките си под камъните. Жаби се ловят нощем с фенер. Мъжете спяха, разбирайки, че им предстои усилна нощ. Буден остана само Хейзъл — той поддържаше малкия огън под връщата птица. Хейзъл извади джобното си ножче и го заби в месото на петела.

При отвесната скала няма златни следобеди. Към два часа слънцето преминава над нея и върху пясъчния бряг припада сянка, изпълнена с потаен шепот. Чинарите зашумоляват от следобедния ветрец. По камъните се спущат дребни водни змии, грациозно навлизат във водата и изправили глави като миниатюрни перископи, плуват насам-натам из вира, оставяйки подире си две леки, отдалечаващи се дири.

Във вира подскочи една огромна пъстърва. Папатаците и комарите, които избягваха слънцето, сега наизлязоха и забръмчаха над водата. Всички слънцелюбиви буболечки — мухите, водните кончета, осите и стършелите — се прибраха по домовете си. И когато сянката достигна пясъчния бряг, когато се обади първият пъдпъдък, Мак и момчетата се пробудиха. Сърцераздираща беше ароматът на сготвения петел. Хейзъл бе откъснал дафиново листо и го беше пуснал в супата. Вътре бяха и морковите. На отделно камъче, по-далечко от огъня, колко да не кипне, къкреше кафето. Мак се разсъни, изправи се, протегна се, залитна към вира, загреба с шепи вода, плисна лицето си, захрачи, плю, изплакна си устата, изпръхтя, пристегна колан, почеса си

краката, среса мократа си коса с пръсти, отпи от глинено то шише, оригна се и седна до огъня.

— Ей богу, мирише на хубаво.

Когато се събудят, кажи речи същото вършат всички мъже. Примерът на Мак бе горе-долу последван и от другите. Скоро всички са събраха при огъня и обсипаха Хейзъл с похвали. Хейзъл заби джобното си ножче в месото на петала.

— Няма да е много крехък — обяви той. — Трябва да ври най-малко две седмици, за да стане крехък. Колко години му даваш, Мак?

— Аз съм на четирийсет и осем — каза Мак — и пак не увирам толкова мъчно.

— Помислете си — обади се Еди — до каква възраст може да стигне един петел, ако не го разкарват насам-натам и ако не боледува, а?

— Въпрос, на който никой не ще успее да отговори — отсече Джоунс.

Беше приятно. Глинено то шише ги обикаляше и стопляше.

— Еди — продължи Джоунс, — съвсем нямам намерение да се оплаквам. Просто си мислех. Да речем, че под бара държиш две-три шишета. Да речем, че наливаш уискито в едното, виното — в другото, бирата — в третото...

Това предложение накара всички да млъкнат поразени.

— Не искам нищо да кажа — побърза да добави Джоунс, — харесва ми и така... — Джоунс продължи да говори, защото разбра, че е допуснал голяма грешка, а не беше в състояние да млъкне. — Такова, каквото е сега, ми харесва, защото никога не можеш да знаеш как точно ще се напиеш от него. Като пиеш уиски — задъхано рече Джоунс, — малко или много знаеш какво ще ти се случи. Тия, дето ги избива на бой, се бият, тия, дето ги кара на плач, плачат, но от това... — примирено додаде той, — от това какво?... Не знаеш — дали ще те накара да се покатериш на някой бор или пък ще те бутне да плуваш чак до Санта Круз. Това е по-интересно — отпаднало завърши Джоунс.

— Като стана дума за плуване... — намеси се Мак, за да измести нетактичната тема на разговор и да запуши устата на Джоунс, — та си помислих какво ли стана с онова момче, Макинли Морън. Помните ли го, водолаза?

— Спомням си го — каза Хюи. — Все заедно се мъкнехме. Работа за него много нямаше и го удари на пиене. А хич не е лесно хем да си водолаз, хем да пиеш. Поболя се. На края си продаде костюма, скафандъра и дихателите, пропи се съвсем и напусна града. Не разбрах къде отиде. След историята с оня италианец, дето го повлече котвата на „Дванайсетте братя“, вече за нищо не го биваше. Макинли се спусна след него, но му се спускаха тъпанчетата и оттогава за нищо вече не го биваше. А на италианеца — нищо.

— През сухия режим той доста печелеше — каза Мак и отново опита шишето. — Получаваше по двайсет и пет долара на ден от властите, да търси по дъното няма ли скрит алкохол, и вземаше по три долара на сандък от Луи кръчмаря, за да не намира нищо. Така я беше нагласил, че за да бъдат и властите доволни, всеки ден им вадеше по една каса бутилки. Луи не протестираше — всичко беше нагласено нарочно, та да не викат други водолази. Доста пари направи Макинли.

— Да — рече Хюи, — но и той беше като всички останали: взе малко пари и реши да са ожени. Смени три жени и най-сетне парите му се свършиха. Знаех си, че така ще стане. Ще купи някоя сребърна лисица и шат! — докато се обърнеш, лепнала му са нова жена.

— Чудно, какво ли стана с Гей? — подхвърли Еди. Споменаваха го за пръв път.

— Мен ако питаш, същото — отсече Мак. — На женен човек доверие да нямаш. Колкото и да мрази жена си, пак при нея ще се върне. Започва да мисли, да размишлява и се връща у дома си. На такъв повече вяра не можеш да имаш. Вземете Гей — жена му го бие. Но аз си залагам главата, три дни не я ли види, почва да си въобразява, че той е виновен и се връща да иска прошка.

Ядоха продължително и изтънчено. Набождаха късовете, поизцеждаха ги, изчакваха ги да изстинат и чак след това оглозгваха месото от костите. Морковите нанизваха на изострени върбови клонки и когато в кутията не остана нищо, надигнаха я едни след друг да доизпият бульона. Край тях припадеше вечерта — нежна като музика. Пъдпъдъците се викаха едни друг при водата. Във вира подскачаше пъстърва. И щом дневната светлина се стопи в мрака, над вира долетяха и запърхаха нощните пеперуди. Кафеничето ги обиколи — да ги стопли. Бяха сити, мълчаливи. Най-сетне Мак се обади:

— Дявол да го вземе! Мразя лъжците.

— Кой те е излъгал? — попита Еди.

— Не ме интересуват тия, дето послъгват колкото да мине, колкото да има за какво да се говори. Мразя хората, които себе си лъжат.

— Кой се е излъгал? — настоя Еди.

— Аз! — каза Мак. — А може би и вие, момчета. Вижте ни къде сме — Мак беше откровен, — жалка и от бога проклета ган! Решихме, че искаме да дадем гуляй на Док. Дигнахме се, дойдохме тука и си прекарваме дяволски приятно. После ще се върнем и ще си получим парите от Док. Ние сме петима, а то значи, че ще изпием пет пъти повече пиене от него. Не съм сигурен, че правим това за Док. Не знам дали не го правим за себе си. А Док е достатъчно свестен, за да постъпи така. Док е най-свестният човек, когото съм срещал. И не ми се ще да съм и аз от ония, дето само гледат да намажат от него. Нали знаете как веднъж му изкопчих един долар? Взех да му разправам някаква страшна история и точно на средата се усетих, че той чудесно разбира що за безсмислици му дрънкам. Спрях на средата и рекох: „Док, всичко това — викам — е гадна лъжа!“ А той бръкна в джоба си и извади един долар. „Мак — вика ми тогава той, — според мен човек, който е стигнал чак дотам, да крои лъжи, за да получи пари, значи наистина има нужда.“ И взе, че ми даде долара. На другия ден му го върнах. Без да го похарча. Стисках го цяла нощ и чисто и просто му го върнах.

— Не знам друг толкоз много да обича гуляите като Док — каза Хейзъл. — Ще му устроим гуляй и толкоз! Какво сложно има тук?

— Не зная — продължи Мак. — Ще ми се да му дам нещо, ама без да си го изкарвам от него.

— Какво ще кажете за един подарък? — предложи Хюи. — Да речем, че купим уиски и му го дадем да си прави с него, каквото си иска?

— Това е вече друго нещо! — зарадва се Мак. Точно тъй ще сторим. Ще му дадем уискито и да ни няма.

— Като че не знаеш какво ще стане — намеси се Еди. — Анри и ония от Кармел ще надушат уискито и тогаз вместо нас петимата ще го пият двайсет души. Веднъж Док сам ми рече, че го надушвали кога пържи пържолите от улица Консервна чак до Южния нос. Не виждам

каква е ползата. По-добре ще му бъде, ако угощението дадем ние. Мак премисли и това съображение.

— Може би си прав — каза той, — но да речем, че заедно с уискито му подарим и нещо друго, например копчета за ръкавели с монограм.

— Вятър работа! — възнегодува Хейзъл, — Док не обича таквиз боклуци.

Настъпила бе нощта. В небето се белееха звезди. Хейзъл ръчна огъня и на пясъчния бряг се отвори кълбо от светлина. Горе на хълма се разнесе дрезгавият лай на лисица. От планината в нощта се спусна мирисът на пелин. Откъм камънаците, където водата се оттичаше от дълбокия вир, долиташе бълбукане.

Мак превърташе в ума си последното съображение, когато шум от стъпки ги накара да се обърнат. Близо до тях се беше промъкнал едър и мрачен мъжага с пушка през рамо, а по петите му срамежливо и леко вървеше един пойнтер.

— Какво търсите тука, вашта кожа? — запита непознатият.

— Нищо — отвърна Мак.

— Долу има табелка. Лов, риболов, палене на огън и стануване забранено! Дигайте си партушините, гасете огъня и се пръждосвайте оттук!

Мак смирено се изправи:

— Не знаех, капитане. Честна дума, не сме видели табелката, капитане.

— Табелки има навсякъде. Не може да не сте ги видели.

— Вижте какво, капитане, сбъркали сме и съжالياваме — каза Мак, замълча и внимателно заоглежда недодяланата фигура. — Вие сте военен, нали, сър? Винаги ги познавам. На военните раменете не са като на обикновените хора. Толкоз дълго съм служил във войската, че ги различавам.

Раменете на човека незабелязано се изпънаха, без никой да разбере това, ала поведението му стана друго.

— В моя имот не позволявам да се пали огън.

— Добре де, съжالياваме — продължи Мак. — Веднага си тръгваме, капитане. Ние... разбирате ли работим за едни учени. Мъчим се да наловим жаби. Хората работят върху рака, а ние им помагаме с жаби.

Човекът за миг се поколеба.

— Че какво правят с жабите? — запита той.

— Как да ви кажа, сър... Заразяват жабите с рак и така ги проучват, правят си опити. И ще ликвидират рака, само да има жаби! Но щом не ни искате в своя имот, ние, капитане, веднага ще си отидем. Ако знаехме, нямаше да дойдем. — В този момент Мак като че за пръв път забеляза кучето. — Боже мой, каква чудесна кучка! — ентусиазира се той. — Прилича ми на Нола, дето миналата година спечели състезанието във Вирджиния. Сигурно е вирджинска, нали, капитане?

Капитанът се подвоуми и излъга:

— Да — отсече той накъсо. — Но куца. Кърлежите я нападнаха точно по плешката.

Мак бе моментално обладан от съчувствие: — Може ли да проверя, капитане? Я ела, мойто момиче! Ела, ела при мене. — Пойнтерът погледна господаря си и се примъкна до Мак. — Хвърли в огъня две три съчки да видя по-добре! — заповяда той на Хейзъл.

— Раната е горе, високо, та не може да си я ближе — поясни капитанът и се наведе през рамото на Мак да гледа.

Мак изстиска малко гной от страхотната зееща рана върху плешката на кучето.

— И аз имах едно куче с такава работа — гнойта проникна чак навътре и го уби. Скоро е раждала, нали?

— Да — потвърди капитанът, — шест. Слагах й йод.

— Не — рече Мак, — не помага. Да имате в къщи английска сол?

— Има в един голям буркан.

— Тогаз ще направите загриващ компрес с английска сол и ще го поставите тук. Нали виждате, отслабнала е от кученцата. Срамота е да се разболеет точно сега. И кученцата ще загубите. — Пойнтерът надникна дълбоко в очите на Мак и близна ръката му. — Да ви кажа ли, капитане, какво ще направим? Ще я излекувам аз. Английската сол ще си каже думата. Това е най-доброто.

— Знаете ли — капитанът погали кучката по главата, — горе пред къщата имам един басейн, пълен с жаби. Нощно време от тях не мога да спя. Я елате, потърсете там. По цяла нощ квакат. Много ще се радвам, ако ме отървете от тях.

— Прекрасно от ваша страна — каза Мак. — Обзалагам се, че докторите ще ви бъдат благодарни за това. Но най-напред ми се иска

да сложим на това куче компрес. — Мак се обърна към другите: — Изгасете огъня, искрица да не остане и почистете наоколо. Нима ще оставим такава бъркотия? Аз и капитанът ще отидем да се погрижим за Нола. Като почистите, елате и вие. — Мак и капитанът се отдалечиха, закрачили един до друг.

— Бас държа, стига да е искал, Мак е можел да стане президент на Съединените щати — отбеляза Хейзъл и ритна пясък върху огъня.

— И какво щеше да прави? — възрази Джоунс. — В това не би имало нищо весело.

ГЛАВА 14

Вълшебна е ранната утрин на улица Консервна. В мъглявия промеждутък, когато е вече светло, но слънцето още не е изгряло, обляна в сребристо сияние, Улицата сякаш увисва някъде извън времето. Уличните фенери угасват, а буренакът става блестящозелен. Вълнообразните покриви на консервните фабрики светят с опаловото лъчезарие на платината и стария пиринч. В този миг автомобили още няма. Улицата е притихнала, без движение и без труд. Чува се прибой, който подплисва между купищата отпадъци от фабриките. Миг на затишие, миг на пустота, една кратка ера на отдих. Котките се прехвърлят през стоборите и като сироп се проточват на земята да дирят рибешки глави. Смълчани кучета пристъпват в ранната утрин с царствена походка и разсъдливо търсят място да надигнат крак. Пристигат морските чайки, изплющяват с криле и кацват върху покривите на фабриките в очакване на всекидневните отпадъци. Те се нареждат една до друга по най-високите части на покривите. Откъм скалите при морската станция Хопкинс долитат гласовете на тюлените, които вият като кучета. Въздухът е прохладен и свеж. В задните дворове лалугерите издигат утринните си купчинки от влажна пръст, изпъзвяват и придърпват цветята в дупките си. Мярат се малко хора толкова, колкото да изглежда още по-пусто. Прибира се някое от момичетата на Дора, което е било на посещение при клиент, прекалено богат или прекалено болен, за да дойде лично в „Мечешко знаме“. Гримът ѝ е малко поразмазан, а нозете ѝ са уморени. Ли Чун изважда кофите за смет и ги подрежда на бордюра. Откъм морето се задава старият китаец, прешляпва Улицата и се загубва нагоре покрай „Палас“. Фабричните пазачи поглеждат навън и примигват на утринната светлина. Разпоредителят на „Мечешко знаме“ излиза на верандата по фанелка, протяга се, прозява се и храчи. С дълбок ехтеж като в тунел откъм тръбите се носи хъркането на квартирантите на господин Малой. Това е опаловият час, границата между деня и нощта, когато времето спира и се замисля за себе си.

В една такава утрин, в часа на тази светлина, по Улицата безгрижно се шляеха двама войници и две момичета. Много уморени и много щастливи, те идваха от „Ла Ида“. Момичетата бяха снажни, едрогърдести и здрави, а в русите им коси цареше лек безпорядък. Носеха вече поомачкани официални рокли от имприме, които прилепваха към закръглените им очертания. На главите си и двете бяха сложили по едно войнишко кепе — на едната килнато назад, а на другата — нахлупено напред, почти кацнало на носа. Имаха сочни устни, разтворени ноздри и раздалечени бедра, но бяха много уморени.

Войниците вървяха с разкопчани якета, праметнали коланите си под пагоните. Вратовръзките им бяха леко разхлабени, колкото да разкопчат горното копче на ризите си. На главите си бяха наложили шапките на момичетата — едната сламена, мъничка и жълта, с китка маргарити на периферията, а другата — бяла и плетена, с кръгли украшения от син целофан. Вървяха, хванати за ръце, и на всяка стъпка ги люлееха. Войникът от външната страна носеше голяма кафява кесия с изстудена бира в консервни кутии. Крачеха бавно в опаловото сияние, бяха прекарвали страшно весело и сега се чувствуваха отлично. Усмиваха се потайно като капнали от умора деца, които си припомнят снощното веселие. Споглеждаха се, усмиваха се и клатушкаха ръце. Като минаха покрай „Мечешко знаме“, извикаха: „Здравей!“ на пазача, който плюеше. Ослушаха се в хъркането от тръбите и прихнаха да се смеят. Пред бакалницата на Ли Чун спряха да надникнат в хаотичната му витрина, откъдето сечива, дрехи и храни напиреха да грабнат хорското внимание. Поклащайки ръце и влачейки нозе, те достигнаха края на улица Консервна и кривнаха към железопътната линия. Момичетата се покатериха на релсите и тръгнаха по тях, а войниците прихванаха налетите им талии да ги придържат. Минаха край работилницата за лодки и се отправиха към подобие на парк, което принадлежеше на морската опитна станция Хопкинс. Пред станцията имаше малък извит плаж, миниатюрен плаж, скътан между малките рифове. Гальовните утринни вълни ближеха пясъка и тихо шептяха. От стърчащите скали се носеше тънкият мирис на морски водорасли. Когато четиримата стигнаха плажа, иззад имота на Том Уърк се подаде първото ъгълче на слънцето; то прескочи залива, позлати водата и скалите изведнъж пожълтяха. Момичетата седнаха чинно на пясъка и дръпнаха полите си

над коленете. Единият войник проби четири кутии бира и ги раздаде на останалите. После мъжете се излегнаха с глави в скута на момичетата и ги погледнаха в очите. Усмигнаха се едни на други, сякаш си предадоха някаква морна, но тиха и сладка тайна.

Някъде откъм станцията се разнесе лаят на куче — беше ги забелязал пазачът, черен и свъсен мъжага, забеляза ги и неговият свъсен пес. Провикна се към тях, но те не помръднаха и тогава той слезе на плажа, а кучето продължаваше да джавка.

— Не знаете ли, че тук е забранено да се лежи? Махайте се! Това е частна собственост.

Войниците се направиха, че не чуват. Все така се усмихваха, а момичетата галеха косите им по слепите очи. Най-сетне, едва помръдвайки, единият войник обърна глава, тъй че бузата му пропадна между краката на момичето. Той мило се усмихна на пазача.

— Защо не си налягаш задника? — любезно каза той и отново се извърна към момичето.

Слънцето освети русата ѝ коса. Тя почеса войника по ухото. Дори не видяха, че пазачът се е прибрал в къщичката си.

ГЛАВА 15

Когато стигнаха чифлика, момчетата свариха Мак в кухнята. Кучката лежеше на една страна, а Мак притискаше към кърлежовата рана парцалче, напоено с разтвор от английска сол. Между краката ѝ едрите и тлъсти като колбаси кученца ровеха с муцунки и се блъскаха кое да суче, а кучката търпеливо гледаше Мак в очите, казвайки му сякаш: „Виждаш ли? Колко се мъча да му обясня, ама не ме разбира.“

Капитанът държеше лампа и наблюдаваше Мак.

— Радвам се, че научих и това — каза той.

— Не ми се ще аз да ви уча какво да правите, сър — поде Мак, — но кученцата трябва да се отбият. В майка им не е останала капчица мляко и ще я сдъвчат на парчета.

— Знам — съгласи се капитанът. — Може би трябваше да оставя едно, а другите да издавя. Но бях толкова зает с работа из полето. Хората вече не се интересуват от кучета-птичари както по-рано. Сега им дай пудели, боксери и добермани.

— Така е — съгласи се Мак, — но като пойнтера куче няма. Не мога да разбера какво ги е прихванало хората. А вие наистина ли щяхте да ги издавите, сър?

— Как да ви кажа — започна капитанът, — откакто жена ми се залови с политика, мен ме хванаха дяволите. Избраха я в областната камара и когато не заседават, ходи да държи речи. Върне ли се в къщи, през цялото време чете закони и пише законопроекти.

— Сигурно е отвратително... искам да кажа, сигурно ви е страшно самотно — каза Мак. — Ех, да имах едно такова — и той вдигна едно свито и уплашено кученце, — на бас се хващам, че за три години от него ще направя истински птичар! Предпочитам да е женско.

— Искате ли едно от тия? — предложи капитанът.

Мак вдигна очи.

— Искате да кажете, че ще ми дадете? О, искам, как да не искам!

— Изберете си — каза капитанът. — Днес вече никой не разбира от птичари.

Момчетата застанаха наред кухнята и засъбираха първи впечатления. Явно беше, че жената я няма — отворени консерви, тиган с все още полепена по него дантела от пържени яйца, трохи по кухненската маса, отворена кутия с ловджийски патрони върху сандъчето за хляб — всичко крещеше, че жената отсъства; в същото време белите завески и белите хартии по лавиците с чиниите и двете малки кърпи за лице върху сушилката подсказваха, че тук е шетала женска ръка. Подсъзнателно те бяха доволни, че сега я няма. Жените, които имат обичая да обличат лавиците с хартия и да окачат такива малки кърпи за ръце, питаеха някакво вродено недоверие и неприязън към Мак и момчетата. Такива жени познаваха, че насреща си имат най-страшната заплаха за всеки дом, тъй като Мак и момчетата предлагаха безгрижие, всякакви мисли и приятна компания — нещо напълно противоположно на реда, прибраността и чистотата. Ето защо момчетата се зарадваха, че я няма.

Капитанът очевидно чувствуваше, че са му направили услуга, и не ги пусна да си вървят.

— Може би, момчета — колебливо подхвърли той, — искате нещичко за стопляне, преди да се заловите с жабите?

Те погледнаха към Мак. Мак се мръщеше, сякаш премисля.

— Имаме си нещо като правило — когато сме по научна работа, нищо да не близваме — обясни той, но веднага, от предпазливост да не е отишъл твърде далеч, додаде, — но понеже вие бяхте тъй добър с нас... а бе нямам нищо против една глътчица. За момчетата не знам.

Момчетата се съгласиха, че и те не биха имали нищо против една глътчица. Капитанът взе фенерче и слезе в зимника. Чуха как размества някакви дърва и сандъци и след малко се качи по стълбите с едно петгалоново дъбово буренце в ръце, което постави на масата.

— През сухия режим са докопах до малко пшеничено уиски и си го скътах. Мислих си един ден да проверя какво ще стане с него. Доста е отлежало. Почти го бях забравил. Жената, знаете... — той млъкна, защото беше ясно, че го разбраха.

Капитанът изчука чеп на бурето и сне чаши от покритата с накъдрена хартия лавица. От петгалоново буре да налееш малки глътки никак не е лесно. Поради това всеки получи половия водна чаша бистра кафеникава течност. Тържествено изчакаха капитана,

изрекоха: „Хайде на здравичка!“ и надигнаха чашите. Глътнаха, мляснаха, облизаха устни и в очите им светна едва доловима искрица.

Мак се вторачи в празната си чаша, като че ли на дъното ѝ бе изписано свещено послание. После дигна поглед.

— Нищо не може да се каже — рече той. — Такова нещо в бутилки не слагат. — Вдъхна дълбоко и след това изкара дъха си през носа. — Не помня да съм опитвал нещо по-хубаво.

Капитанът беше явно доволен. Погледът му се отмести към бурето.

— Не е лошо. Какво ще кажете — още малко?

Мак отново се загледа в чашата си.

— Да, но съвсем малко. А няма ли да е по-добре да прелеем в някоя кана? Така може да се излее.

Две часа по-късно те си спомниха за какво се дошли.

Басейнът с жабите беше четвъртит — петдесет стъпки широк, седемдесет стъпки дълъг и четири стъпки дълбок. По краищата му растеше тучна мека трева. Тясна канавка довеждаше водата от реката, а от басейна към овощната градина тръгваха други тесни вади. Беше пълно с жаби, с хиляди жаби. Гласовете им ехтяха в нощта — бучаха, лаеха, крякаха, скърцаха. Пееха за звездите, за топящата се луна, за развълнуваната трева. Деряха се от любовни песни и закани. Мъжете пропълзяха в тъмното към басейна. Капитанът крепеше почти пълна кана уиски; всеки си носеше чаша. Капитанът им беше намерил неповредени фенерчета. Хюи и Джоунс мъкнеха кеневирени чували. И макар че приближаваха тихо, жабите ги усетиха. Нощта, която се тресеше от жабешката песен, сега изведнъж потъна в тишина. Мак, момчетата и капитанът седнаха на тревата да пийнат по една последна глътчица и да начертаят плана за офанзивата.

Смел беше тоя план.

Хората положително са ловили жаби от хилядолетия, откакто жаби и хора живеят заедно на тоя свят. И през тези векове се е създала тактиката на нападение и отбрана. С мрежа, с лък, с боздуган или с пушка човекът безшумно (мисли си той) се промъква към жабата. Тактиката изисква жабата да стои неподвижно, да стои съвсем неподвижно и да чака. Правилата на играта налагат жабата да чака до последния миг, когато пада мрежата, когато боздуганът е вече във въздуха, когато пръстът натиска спусъка; тогава жабата скача,

цамбурва във водата, спуска се на дъното и стои там, докато човекът си отиде. Така става, така е ставало винаги. И жабите имат пълно право да очакват, че всеки път ще става именно така. Сегиз-тогиз мрежата ги изпреварва, боздуганът ги настига, пушката гръмва и жабата загива, но всичко това от край до край е честно и влиза в играта. Жабите нямат нищо против. Но как можеха да предположат каква ще бъде новата тактика на Мак? Как можеха да предвидят ужаса, който последва? Внезапното блясване на фенерчетата, крясъците и ревовете на мъжете, устремът на нозете им? Всяка жаба подскокна, цамбурна в блатото и подивяла се спусна на дъното. Тогава редицата на мъжете скочи във водата и като удряше с крака, биеше водата и риташе, тръгна в начупена линия из басейна. Обезумели и вдигнати от спокойните си допреди малко места, жабите се впуснаха да плуват пред полуделите шибаци крака, а краката приближаваха. Жабите са добри плувци, но им липсва издръжливост. Събрани в единия край на басейна, най-сетне те бяха сгъстени и притиснати. А краката и диво скачащите тела вървяха подир тях. Шепа жаби изгубиха ума и дума, шмугнаха се между краката, озоваха се отвъд тях и се спасиха. Но мнозинството реши винаги да напусне този басейн и да си потърси ново жилище в нов край, където не стават подобни неща. И една вълна от умопомрачени, отчаяни жаби, големи, малки, кафяви, зелени, мъжки и женски, една вълна преля над брега, запълзя, заскача и се сборичка. Жабите се катереха по тревата, залавяха се една за друга — малките яхваха големите. Но тогава — о, ужас на ужасите! — фенерите ги откриха. Двама мъже ги засъбираха като ягоди. Редицата излезе от водата, притисна ги в гръб и започна да ги бере като картофи. Десетки, стотици жаби бяха напъхани в конопените торби и конопените торби се изпълниха с изтощени, изплашени и разочаровани жаби, с мокри, хленчеци жаби. Разбира се, някои избягаха, а други се спасиха в басейна. Но в жабешката история никога не бе имало такава масова екзекуция. Жаби с килограми, с десетки килограми. Не ги преброиха, но сигурно бяха шест-седемстотин. Щастлив, Мак завърза гърлата на чувалите. Чувалите бяха мокри, от тях капеше вода, а въздухът бе прохладен. За да не простинат, преди да се върнат в къщата, момчетата седнаха на тревата да изпият още по една глътчица.

Кой знае, едва ли капитанът някога се е веселил така. Той беше задължен на Мак и момчетата. По-късно, когато пердетата се

подпалиха и ги угасиха с малките кърпи за лице, капитанът успокои момчетата, че няма за какво да се тревожат. Чувствуваше, че само да искаха, за него ще бъде чест, ако изгорят до основи и къщата му дори.

— Жена ми е чудна жена — каза той с ораторски патос. — Най-чудната жена! Трябвало е да се роди мъж. А пък ако беше мъж, нямаше да се оженя за нея. — Дълго се смя на собствените си думи, повтори ги, потрети ги, изрече ги четири пъти и взе решение да ги запомни, за да ги каже на още много други хора.

Напълни каната с уиски и я подаде на Мак. Поиска да тръгне с тях и да заживее в приюта „Палас“. Реши че ако жена му познава Мак и момчетата, непременно ще ги хареса. Накрая легна на пода и заспа, сврял глава между кученцата. Мак и момчетата си наляха още по една глътчица и го изгледаха сериозни.

— Той ми даде тая кана уиски, нали? — попита Мак. — Вие чухте ли го?

— Разбира се, че ти я даде — потвърди Еди, — чух го.

— Даде ми и кученце, нали?

— Да, и кученце. Избери си от сюрята. Всички го чухме. Защо питаш?

— Никога не съм обирал пияните и няма да ги обирам — каза Мак. — А сега, да се махаме отук! Ще се събуди, ще му е чоглаво и за всичко ние ще излезем виновни. Повече тук не ми се стои. — Мак погледна обгорелите пердета, пода, лъснал от уиски и кучешки мръсотии, и тлъстата мазнина, която замръзваше но печката. Приблужи кученцата, грижливо ги огледа, опипа им костите и мускулите, надникна в очите им, провери челюстите и си избра едно красиво нашарено женско с тъмночервена муцунка и бистри, тъмножълти очи. — Хайде с мен, миличко! — подвикна му той.

Духнаха лампата поради опасността от пожар. Когато напуснаха къщата, небето вече провиделяваше.

— Досега на по-приятна екскурзия не съм ходил — рече Мак. — Но през цялото време си виках да не се върне жена му и тръпки ме побиваха. — Кученцето квичеше в ръцете му и той го скри под палтото си. — Чудо човек! — допълни Мак, — само че трябва да го предразположиш. — И закрачи към мястото, където бяха оставили Форда. — Не бива да забравяме, че правим всичко това за Док. А нещата се нареждат и по всичко личи, че Док е момче с късмет.

ГЛАВА 16

Може би най-усилният сезон, който момичетата „Мечешко знаме“ са имали, беше оня март, когато дойде големият улов на сардини. Причината бе не само в това, че рибата течеше с милиарди в сребърни реки и че парите течаха също тъй щедро. В гарнизона пристигна нов полк, а новите войници, преди да мирясат, винаги обикалят, докато всичко опитат. Тъкмо по това време Дора беше позагазила, защото Ева Фланегън бе заминала в отпуската до Сейнт Луис, Филис Мей бе счупила крака си, като слизала от влакчето на ужасите в Санта Крус, а Елзи Дъбълботъм се беше отдала на деветдневен пост и молитва и за нищо друго не я биваше. Претъпкани с пари, мъжете от рибарската флотилия се изреждаха по цял следобед. Отплуваха по тъмно, ловуваха през нощта, та да могат да се забавляват след пладне. Вечер прииждаха войниците от новия полк, въртяха се насам-нататък, пускаха грамофона, пиеха кока-кола и си избираха момичета за деня, когато ще получат заплати. Дора си имаше неприятности с подходния данък — тя бе оплетена от тайнствената загадка, която обявяваше занаята ѝ за незаконен, а го облагаше с данък. И като капак на всичко бяха и редовните клиенти — постоянните посетители, които идваха от години: работниците от кариерите за чакъл, конярите от фермите, железничарите — всички те влизаха от главния вход, и градските големци и видни индустриалци — те пък минаваха през задния вход, откъм железопътната линия — за тях имаше определени малки, старомодно обзаведени стаички.

Не стига, че месецът беше ужасно тежък, ами точно по средата му трябваше да избухне и епидемията от инфлуенца. Тя обхвана целия град. Разболяха се госпожа Талбот и дъщеря ѝ от хотел „Сан Карлос“. Разболя се Том Уърк. Разболяха се Бенджамин Пийбоди и жена му. Зарази се нейното светейшество Мария Антония Фийлд. Цялото семейство Грос легна болно.

Лекарите на Монтерей — а те не бяха малко, когато трябваше да се грижат за обикновените болести, нещастните случаи и неврозите —

сега тичаха като луди. Пациентите, които макар и да не плащаха сметките си, имаха пари да ги платят, им отвориха толкова много работа, че докторите не успяваха да я свършат. Улица Консервна, която раждаше по-устойчива раса от останалите райони на града, не прихвана болестта веднага, ала най-сетне бе повалена и тя. Училищата бяха затворени. Нямаше къща без трескаво дете и болни родители. Болестта не взе жертви както през 1917 година, но у децата показа тенденция да преминава във възпаление на ушите. Лекарите бяха много заети, а улица Консервна и без това не минаваше за достоен финансов риск. Док от Западна биологична лаборатория нямаше право да практикува медицина. Но беше ли той виновен, че всички от Улицата идваха при него за лекарски съвет? Преди да разбере какво става, той се видя литнал от колиба на колиба, мереше температури, даваше разслабително, вземаше назаем и раздаваше одеяла и дори разносяше от къща на къща храна, а от постелите майките го гледаха с възпалени очи, благодаряха и му предоставяха цялата отговорност за оздравяването на децата си. Когато имаше опасност да изпусне някой случай, той телефонираше на местните лекари и те, ако случаят беше наистина спешен, понякога идваха. Ала за хората всички случаи са спешни. Док почти не мигваше. Живееше само от бира и сардели. В бакалницата на Ли Чун, където влезе да си вземе бира, той срещна Дора, дошла да си купи ножичка за нокти.

— Изглеждате ми съсипан — отбеляза Дора.

— Съсипан съм — призна Док. — Не съм спал цяла седмица.

— Зная — каза Дора. — Чух, че било много зле. Па и в лошо време дойде.

— Какво да ви кажа — рече Док, — досега още никого не сме изпуснали, но има няколко деца, които са много тежко. Децата на Рансъл са развили възпаления.

— Мога ли да ви помогна с нещо? — запита Дора.

— Знаете, че можете — каза Док. — Хората са тъй подплашени и безпомощни. Ето, вземете Рансъловите деца — уплашени са до смърт, страх ги е да седят сами. Ако вие или някое от момичетата можеше да стои при тях...

Дора, която беше мека като коремче на плъх, можеше да бъде и твърда като брус. Тя се върна в „Мечешко знаме“ и организира работата. За нея това се случи в лош час, но го направи. Готвачът-грък

приготви един десетгалонов котел силна супа и непрекъснато го допълваше и претопляше. Момичетата се мъчеха да не изоставят работата си, но ходеха на смени из къщата и където отидеха, носеха кастрони супа. Държаха почти непрекъсната връзка с Док. Дора се допитваше до него и изпращаше момичетата, където кажеше той. През това време търговията в „Мечешко знаме“ не престана да цъфти. Грамофонът не замлъкна нито веднъж. Мъжете от рибарската флотилия и войниците чакаха на опашка. А момичетата свършваха работата си, грабваха кастроните със супа и отиваха да наглеждат Рансъловите деца, децата на Макарти, на Фериа. Измъкваха се от задния вход и понякога, седнали край спящите деца, клюмваха на столовете си и заспиваха. На работа те вече не си слагаха грим. Нямаше защо. Дора рече, че би могла да впрегне в работа и цялата членска маса на Дома за стари дами. Това беше най-усилният сезон, който момичетата от „Мечешко знаме“ си спомняха. И когато най-после се свърши, всички бяха доволни.

ГЛАВА 17

Въпреки своята дружелюбност и своите приятели, Док беше самотен и недоверчив човек. Мак може би знаеше това най-добре от всички. Дори и в компания Док винаги изглеждаше сам. Когато лампите му светеха, завесите бяха спуснати, а на големия грамофон се въртяха хоралите, Мак често наблюдаваше лабораторията от приюта „Палас“. Той знаеше, че при Док има момиче, но това караше Мак да изпитва чувството на страхотна самотност. Мак беше сигурен, че дори в сладостния и близък допир с момиче Док е самотен. Док беше нощна птица. Лампите на лабораторията светеха по цели нощи, но той, както изглежда, не спеше и през деня. А музиката се разнасяше от лабораторията по всяко време на деня и нощта и обгръщаше всичко наоколо. Понякога, когато лабораторията потънеше в мрак и сънят сякаш най-после се възцареше, от прозорците ѝ изведнъж долитаха кристално чистите детски гласчета на Сикстинския хор.

Док трябваше да поддържа сбирките си. Стремеше се да не пропуска благоприятните отливи по брега. Морските скали и пясъчните плажове бяха неговият склад. Потрябваше ли му нещо, знаеше къде да го дири. Всичките му стоки се сортираха още на брега — морските люлчици на една страна, октоподите на друга, кръглите червеи на трета, морските теменуги на четвърта. Знаеше къде могат да се намерят, но не винаги можеше да ги лови точно когато му трябват. Защото природата си заключва нещата и само от време на време ги предлага. Док трябваше да познава не само отливите, а и да знае кога даден отлив е благоприятен за дадено място. И когато приближеше такъв отлив, той сбираше сечивата си в колата, опаковаше стъклениците и бурканите, паничките и контейнерите и тръгваше за плажа, скалите или рифовете, където бяха складирани животните, от които имаше нужда.

Този път бе получил поръчка за млади октоподи, а най-близкото място, откъдето можеше да ги налови, беше изпъстрената с едри камъни отливна зона на Ла Хойа, между Лос Анджелис и Сан Диего.

Това означаваше и в двете посоки да измине по петстотин мили, а пристигането му трябваше да съвпадне с оттеглянето на водите.

Младите октоподи живеят между камъните, заровени в пясъка. Плашливи като всички млади, те предпочитат дъна с много дупки, пукнатини и буци тиня, в които могат да се укрият от кръвожадните и да се запазят от вълните. Но по същите места живееха и морските люлчици, тъй че, изпълнявайки определената поръчка за октоподи, Док можеше да попълни и запасите си от морски люлчици.

Отливът щеше да започне в четвъртък, в пет часа и седемнадесет минути сутринта. Ако Док напуснеше Монтерей в сряда сутринта, лесно щеше да стигне там тъкмо навреме в четвъртък. Би взел със себе си някого за размисъл, но някакъв случайна всички или отсъстваха, или пък бяха заети. Мак и момчетата бяха в долината на Кармел да събират жаби. Трите млади жени, негови познати, които биха се зарадвали да тръгнат с него, работеха и не можеха да напуснат работа в средата на седмицата. Анри художникът беше зает, тъй като универсалният магазин на Холман този път беше наел за пилон си не седящ, а кънкьор. На висока мачта над магазина беше закована малка кръгла платформа, на която той се въртеше с летните са кънки. На тази площадка кънкьорът се намираше вече три дни и три нощи. Беше решил да счупи рекорда за пързаяне с летни кънки в кръг върху кръгла площадка. Предишният рекорд беше 127 часа, тъй че му оставаше още доста време. Анри бе заел поста си отвъд улицата, пред бензиностанцията на Ред Уилямс. Беше очарован. Замисляше грамадна абстракция, озаглавена „Подкоровият сън на един пилонен кънкьор“. Анри не можеше да напусне града, докато и кънкьорът не напуснеше мачтата. Той негодуваше, че в пързаянето с летни кънки върху платформа на мачта има философски страни, които още никой не е засегнал. Анри седеше на стол, облегал върху мрежата, която прикриваше входа на Редуилямсовия мъжки нужник. Приковал очи в шеметно високата пързалка, той очевидно не можеше да придружи Док до Ла Хойа. И Док трябваше да тръгне сам, защото отливът нямаше да чака.

Рано сутринта той си приготви нещата. Личните вещи сложи в малка чанта. В друга чанта бяха инструментите и спринцовките. Като се стегна, той причеса и подряза кафявата си брада, провери дали моливите са в джоба на ризата му и дали е закачил лупата си за ревера.

Ваните, бутилките, стъклените панички, контейнерите, гумените ботуши и едно одеяло той подреди върху задната седалка. Беше опаловият час. Изми съдовете, останали от три дена, и хвърли боклука в морето. Затвори вратите, но не ги заключи и към девет часа беше вече на път.

Док пътуваше по-бавно от другите хора. Не караше бързо и често спираше да хапне кренвирши. Като минаваше по авеню „Маяк“, той махна с ръка на едно куче, което се извърна и му се усмихна. В Монтерей, още преди да е тръгнал, Док усети глад и се отби при Хърман за кренвирш и бира. И докато ядеше сандвича и отпиваше от бирата, спомни си един отколешен разговор. Блейздел, поетът, веднъж му бе казал: „Толкова много обичаш бира, че се хващам на бас, ако някой ден не си поръчаш шейк от бира и мляко.“ Макар че това беше проста шега, оттогава тя тревожеше Док. Чудно, как ли щеше да наглежда шейк от бира и мляко? Мисълта го душеше, но не можеше да я изостави. Тя се пробуждаше всеки път, когато си поръчваше чаша бира. Ще се пресече ли млякото? Нужно ли е да се слага захар? Беше като сладолед с фъстъци: влезе ли тя веднъж в главата, не можеш го забрави. Док довърши сандвича и плати на Хърман. Към блестящите машини за млечни шейкове, наредени покрай стената зад бара, той нарочно не погледна. Ако решиш да поръчаш шейк от бира и мляко, мислеше си той, по-добре да го направиш в чужд град, където не те познават. Но човек с брада, който си поръчва шейк от бира и мляко в град, гдето не го познават... ами ако повикат полицията? Брадатите хора и без друго винаги са малко подозрителни. Не можеш да кажеш, че си пуснал брада, защото ти харесва. Хората не обичат да им се казва истината. Трябва да обясняваш, че имаш рана на лицето и не можеш да се бръснеш. Веднъж, още като студент в Чикагския университет, Док бе сполетян от любовна мъка и освен това беше много преуморен от работа. Реши, че няма да е лошо, ако предприеме една много дълга разходка. Преметна раница на рамо и през Индиана, Кентъки и Северна Каролина, а после през Джорджия стигна кажи речи до Флорида. Минаваше край фермери и планинци, край поляци и рибари. И навсякъде хората го питаха защо е тръгнал пеш.

Тъй като обичаше истината, той се мъчеше да обясни. Казваше, че е нервен и освен това иска да разгледа страната, да усети мириса на пръстта, да погледа тревите, птиците и дърветата, да вкуси земята, а

това не можело да стане другояче, освен ако не тръгнеш пеша. И понеже казваше истината, хората не го харесваха. Мръщеха се, клатеха глави, плескаха се по тила и се смееха, като си даваха вид, че смятат това за лъжа и са хванали лъжеца. А някои, уплашени за дъщерите и свинете си, го пъдеха, отпращаха го да си върви и го съветваха за негово добро повече да не се навърта из техния край.

Така Док престана да казва истината. Разправяше, че се е хванал на бас и че се зарекъл да спечели сто долара. Тогава всички го харесваха и му вярваха. Канеха го на вечеря, предлагаха му легло, готвеха му обяд, пожелаваха му щастие и го смятаха за страшно добро момче. Док все още обичаше истината, но знаеше, че не всички я обичат, че тя може да бъде много опасна любовница.

В Салинас Док не спря за кренвирши. Затова пък спря в Гонсалес, в Кинг Сити и в Пасо Роблес. В Санта Мария си поръча кренвирши и бира двойна порция, тъй като оттам до Санта Барбара предстоеше дълъг път. В Санта Барбара хапна супа, марули и салата от зелен фасул, мачкани картофи, пирог от ананаси, синьо сирене и кафе, после напълни резервоара и отиде в тоалетна. Докато в сервизната служба проверяваха маслото и гумите, Док наплиска лицето си и когато се върна при колата, свари да го чакат неколцина кандидати да ги вземе.

— На юг ли сте, мистър?

Док пътуваше много. И затова не беше вчерашен. Човек трябва да подбира спътниците си много внимателно. Най-доброто е да случиш опитен спътник, тъй като опитните веднага млъкват. А новациите се стремят да се отблагодарят за возенето, като се правят интересни. На Док веднъж му се беше надула главата от един такъв. След като си решил вече кого да вземеш казваш, че не отиваш надалеч. И ако спътникът се окаже пряко силите ти, можеш да го свалиш. От друга страна, можеш да имаш късмет и да случиш човек когото си заслужава да познаваш. Док прегледа набързо опашката и си избра компаньон — един слаболик мъж със син костюм. Приличаше на търговски пътник. Около устата му се врязваха дълбоки бръчки, очите му бяха замислени.

— На юг ли сте, мистър? — Той гледаше Док с неодобрение.

— Да — потвърди Док, — до недалеч.

— Ще ме вземете ли?

— Качвай се! — заповяда Док.

Когато стигнаха Вентура, от обилната вечеря не беше минало много време, поради което Док спря само за бира. Спътникът не бе продумал нищо. Док спря до крайпътния павилион.

— Искате ли бира?

— Не — процеди спътникът. — И мога направо да ви кажа, че според мен идеята да се шофира под влиянието на алкохола не е особено добра. Хич не ме интересува какво ще правите с живота си, но в случая сте с автомобил, а той, в ръцете на пиян шофьор, може да се окаже смъртоносно оръжие.

Най-напред Док беше леко изненадан.

— Слезте от колата — меко предложи той.

— Какво?

— Ще ви ударя един в носа — рече Док, — ако не сте въвн от колата, преди да съм преброил до десет... Едно... две... три...

Човекът заопипва дръжката на вратата и с гърба напред бързо се измъкна от автомобила. Но щом се намери въвн, почна да крещи:

— Сега ще повикам полицията! Ще кажа да ви арестуват!

Док отвори чекмеджето върху арматурното табло и извади оттам един гаечен ключ. Гостът му забеляза този жест и побърза да се отдалечи. Разярен, Док застана пред тезгяха на павилиона. Сервитьорката, руса хубавица с почти гушав врат, му се усмихна:

— Какво ще обичате?

— Шейк от бира с мляко.

— Каквооо?

Ето че очакваното се случи, и то как! Но нали все пак рано или късно трябваше да се случи? По-добре сега.

— Шегувате ли се? — попита русокосата.

Док, съкрушен, разбра, че не може да обясни, не може да каже истината.

— Не съм добре с пикочния мехур — каза той. — Бипалихеторсонектомия — докторите тъй му викат. Трябва да пия шейк от мляко с бира. По лекарско предписание.

Русокосата съчувствено се усмихна.

— О! Пък аз си помислих, че се шегувате — хитровато каза тя. — Кажете как да го направя? Не знаех, че сте болен.

— Много съм болен — потвърди Док — и на още по-зле отива. Сложете малко мляко и допълнете с половин бутилка бира. Другата половина ми налейте в чаша. На шейка захар не слагайте. Тя му поднесе чашата и той опита с половин уста, Не беше много лошо — просто имаше вкус на престоляла бира с мляко.

— Сигурно е ужасно — подхвърли русокосата.

— Като свикнете, не е чак толкоз лошо — каза Док. — Пия го от седемнайсет години.

ГЛАВА 18

Док бе карал бавно. Когато спря във Вентура, беше късен следобед — всъщност толкова късно, че в Карпентерия хапна само един сандвич със сирене и прескочи до клозета. Освен това смяташе да се навечеря както трябва в Лос Анджелис, а стигна там вече по тъмно. Прекоси града и спря пред едно голямо заведение, за което бе чувал, че поднасяли прясно заклани кокошки. Поръча си пилешко пържено, супа от ситно нарязани картофи, топли чаени бисквити с мед и парче ананасов кейк със синьо сирене. Даде да му напълнят термоса с горещо кафе, поръча да му приготвят шест сандвича с шунка и за закуска си купи два кварта бира.

Да се пътува през нощта не беше тъй интересно. Не се виждаха кучета; фаровете осветяваха само шосето. Док натисна педала, за да съкрати пътя. Когато стигна Ла Хойа часът приближаваше два. Той премина през града и отиде чак на канарата, под която се простираше отливната плитчина. Тук Док спря, изяде един сандвич, отпи малко бира, угаси фаровете и се сви на седалката да поспи.

От часовник не се нуждаеше. Работеше с отливите толкова отдавна, че можеше да усети оттеглянето на водата и насън. С утрото Док се събуди, погледна през стъклото и видя, че морето вече се отдръпва от каменистата плитчина. Сръбна малко горещо кафе, изяде три сандвича и изпи цял квартал бира.

Отливът настъпва незабелязано. Показват се заоблените камъни, които сякаш се издигат нагоре, а океанът се отдръпва и оставя след себе си малки езерца, мокри водорасли, мъхове и сюнгери във всички багри на дъгата — кафяви, сини, розови. По дъното се търкалят невероятните отпадъци на морето — счупени или разцепени черупки, остатъци от скелети, откъснати клещи от раци — морското дъно е фантастично гробище, в което пълзят и се боричкат живите.

Док нахлузи гумените ботуши и педантично нагласи непромокаемата шапка на главата си. Взе ведрата, стъклениците и железния лост, сложи сандвичите в единия джоб, термоса — в другия

и се спусна от скалата към плитчината на отлива. Като тръгна след оттеглящото се море, той повдигаше камъните с лоста и сегиз-тогиз ръката му светкавично се потапяше в застоялата вода и вадеше оттам разгневени и усукани октоподчета, която руменееха от яд и плюеха мастило по ръцете му. После ги пускаше в стъкленницата с морска вода при другите и обикновено новодошлият биваше тъй разлютен, че нападеше събратята си.

Денят му донесе добър лов. Док улови двадесет и две октоподчета. Събра няколкостотин морски люлчици и ги скри във ведрото. Вървя след отлива до пукването на зората и изгрева на слънцето. Плитчината се простираше на около двеста метра, след нея идваше редицата грамадни рифове с полепнали по тях водорасли и отвъд тях дъното пропадеше дълбоко във водата. Док стигна до каменната бариера. Събрал вече каквото му трябва, в остатъка от времето той надничаше под камъните, навеждаше се и се взираше в езерцата, по чиито блестящи мозайки бързаше и кипеше живот. Найсетне стигна до скалната преграда, където дългите и кафяви като кожа водорасли се спущаха във водата. По скалите се тълпяха червени морски звезди, а морето пулсираше нагоре и надолу в очакване отново да се втурне навътре. Между два покрити с водорасли камъка Док забеляза във водата да просветва нещо бяло, но след миг плаващите водорасли го закриха. Той се покатери по хлъзгавите скали, хвана се здраво и внимателно се присегна да отстрани кафявата растителност. И се вцепени. Отдолу го погледна лицето на момиче, хубаво и бледо, с тъмни коси. Очите бяха отворени и чисти, лицето бе застинало, косата нежно се увиваше около главата. Хлътнало в цепнатината, тялото не се виждаше. Устните бяха леко разтворени, виждаха се зъбите, а на лицето бе изписано спокойствие и отмора. То беше съвсем плитко под водата, която с бистротата си го правеше още по-хубаво. На Док се стори, че гледа това лице с часове: то се вряза като нажежено желязо в паметта му.

Док бавно отдръпна ръка, кафявите водорасли доплуваха отново и закриха лицето. Сърцето му силно затупа, гърлото го стегна. Грабна ведрото, стъкленниците и лоста, спусна се полека по плъзгавата скала и се отправи назад към пясъка.

Пред него се понесе лицето на момичето. Той седна на едрия сух пясък да изуе ботушите си. В буркана октоподчетата се бяха свили и

всяко гледаше да стои колкото е възможно по-далеч от другите. В ушите на Док зазвуча музика — пронизително сладостната мелодия на флейта, която никога нямаше да си спомни повторно, придружена от акордите на всички дървени инструменти, наподобяващи разбиването на морски вълни. Флейтата се извиси в гами, които човешкото ухо не би могло да долови, но дори и там тя продължаваше да разлива своята свръхестествена мелодия. Кожата по ръцете му настръхна. Той потръпна, а очите му се навлажниха от виране в красотата. Очите на момичето бяха сиви и ясни, тъмната коса се носеше във водата и нежно покриваше лицето. Тази картина се запечата в съзнанието му за вечни времена. Док седя така, докато през рифа се промъкна първата струя вода, означаваща началото на прилива. Той седя така, заслушан в музиката, а морето вече нахлуваше през бариерата от рифове. Ръката му отмерваше такта, а в мозъка му свиреше ужасяващата флейта. Очите бяха сиви, устата леко се усмихваха, а може би си поемаха дъх от възторг.

Някакъв глас сякаш го събуди. Над него бе застанал човек.

— Риба ли?

— Не, събирах...

— Какво? Какви са тия неща?

— Октоподчета.

— Искаш да кажеш дяволска риба? Не знаех, че ги има и тук, макар че, откакто съм роден, все по тия места съм живял.

— Човек трябва да ги търси — беззвучно каза Док.

— Я ми кажи — започна човекът — какво ти е? Виждаш ми се болнав.

Флейтата отново се извиси, ниско се обадя пицикато на виолончелите, а морето напираше ли напираше към брега. Док се отърси от музиката, отърси се от лицето, отърси ледните тръпки от тялото си.

— Къде е най-близката полицейска станция?

— Горе, в града. Защо, какво се е случило?

— Там при рифа има труп.

— Къде?

— Ей там! Притиснат между две скали. Момиче.

— Не думай! Който намери труп, получава премия. Забравих колко беше.

Док се изправи и взе да си събира багажа.

— Съобщете вие. Аз не се чувствам добре.

— Стреснало те е, нали? Как е трупът, зле? Разложен или изяден?

Док му обърна гръб.

— Вземете премията. Аз не я искам.

И тръгна към колата. В главата му звучаха само най-високите, най-пронизителните тонове на флейтата.

ГЛАВА 19

Може би никоя реклама на универсалния магазин „Холман“ не бе събуждала такива благоприятни отзиви, както наетият кънкьор върху мачтата. Дни наред той не слезе от малката кръгла площадка — обикаляше я с летните си кънки и дори нощем го виждаха там, възправил тъмен силует в небето. Така всички се увериха, че дори и през нощта не слиза от горе. Но всеобщо бе мнението, че нощно време от центъра на площадката излизал стоманен прът и че кънкьорът се завързвал за него. Но той не седна нито веднъж, тъй че никой не обръщаше внимание има ли стоманен прът, или няма. Идваха да го видят от Джеймсбърг и дори от крайбрежието при Граймз Пойнт. От Салинас хората идваха на стада, а тамошният магазин, „Фармърз меркънтайл“, ангажира кънкьора за следващия му гастрол, когато имаше вероятност да счупи собствения си рекорд и по този начин да постави новия световен рекорд не другаде, а в Салинас. Кънкьори върху мачтови площадки не се срещаха под път и над път, а този беше най-добрият досега и поради това през последната година беше принуден непрекъснато да чупи само собствения си световен рекорд.

Холман беше предоволен от това начинание. Магазинът можа да разпродаде едновременно бельото и чаршафите си, кухненската посуда, порцелана и дори залежалите си стоки. Тълпи от хора пълнеха улицата и наблюдаваха самотния човек на площадката.

Вече втори ден на мачтата, той проводи долу вест, че някой стрелял по него с флоберова пушка. Рекламният отдел се замисли. Той взе предвид възможните позиции за стрелба и установи виновника. Оказа се че това е старият доктор Меривейл, който, скрит зад пердето на кабинета си, пукал с една въздушна пушка марка „Дейзи“. Не го упрекнаха и той обеща да престане. Беше много известен в масонската ложа.

Анри художникът остана на стола си пред станцията на Ред Уилямс. Той разработваше всички възможни философски теории по въпроса и стигна до заключението, че и той би трябвало да издигне у

дома си такава площадка, за да опита сам. Всички в града бяха малко или много развълнувани от кънкьора. В ония части на града, откъдето кънкьорът не се виждаше, търговията западна, а колкото повече се приближаваше човек до „Холман“, толкова повече тя цъфтеше. Мак и момчетата също дойдоха, погледаха минутка и се върнаха в приюта „Палас“. В цялата работа не успяха да открият никакъв особен смисъл.

Холманови сложиха на витрината си двойно легло. Когато кънкьорът ступеше световния рекорд, трябваше да слезе и да заспи на това именно легло, без да си сваля кънките. В долната част на кревата висеше малко картонче, на което бе написана търговската марка на дюшека.

Това спортно събитие предизвика интерес и спорове в целия град, но за най-интересния въпрос, въпроса, който вълнуваше целия град, никой нито веднъж не отвори дума. Никой не го спомена и все пак той занимаваше всекиго. Безпокоеше се госпожа Тролат на излизане от пекарната „Скоч“ с торба козунаци в ръка, по този въпрос размишляваше и господин Хол от магазина за мъжки потреби. Колчем помислеха за него трите момичета на Уилоуби започваха да се кикотят. Но никому не стигна куража да го постави открито.

Най-много от всички този въпрос смущаваше Ричард Фрост, един спривав и умен младеж. Въпросът го завладя. В сряда вечер той се разгорещи, а в четвъртък вечер вече не го свърташе. В петък вечер се напи и се сби с жена си. Тя поплака малко и след това се направи на заспала. Чу го как се измъква от завивките и отива в кухнята. Продължаваше да пие. После го чу, че тихомълком се облича и излиза. Поплака си още малко. Беше много късно. Госпожа Фрост бе сигурна, че Ричард е слязъл към „Мечешко знаме“.

Ричард непоколебимо тръгна надолу между боровете и излезе на авеню „Маяк“. Кривна вляво и се отправи към „Холман“. В джоба си бе напъхал бутилка и малко преди да стигне магазина, отпи още една дълга глътка. Уличните фенери светеха наполовина. Градът беше пуст. Не помръдваше жива душа. Ричард застана по средата на улицата и погледна нагоре.

На върха на високата мачта той смътно забеляза самотната фигура на кънкьора. Пак надигна бутилката. После сви ръце на фуния и дрезгаво се провикна:

— Хей!

Отговор не дойде.

— Хей! — извика той по-силно и се огледа да не би полицаите да се покажат иззад банката.

Някъде от небесата долетя раздразнен отговор:

— Какво искаш, бе?

Ричард отново вдигна ръце към устата си.

— Как... как ходиш... на онова място?

— Имам си тук едно канче.

Ричард се обърна и пое назад по пътя, който го бе довел дотук. Мина по авеню „Маяк“, изкачи се между боровете, стигна къщата си и влезе. Като се събличаше, усети, че жена му е будна. Когато спеше, гърлото ѝ обикновено клокочеше. Той се мушна в леглото, а тя му направи място.

— Имал си канче — каза Ричард.

ГЛАВА 20

На другата сутрин камиончето, модел Т, се завърна победоносно на улица Консервна, прескочи канавката и изскърца през буренака до мястото си зад бакалницата на Ли Чун. Момчетата подпряха предните му колела с дървените трупчета, източиха останалия бензин в петгалоновата тенекия, ваеха си жабите и изтощени се прибраха у дома, в приюта „Палас“. Докато момчетата се мъчеха да запалят голямата печка, Мак направи официално посещение на Ли Чун. Той разказа за големия успех на експедицията, за стотиците уловени жаби. Ли срамежливо се усмихваше в очакване на неизбежното.

— Този път сме добре — ентузиазирано почна Мак. — Док ще ни плати по пет цента на жаба, а имаме близо хиляда.

Ли кимна. Цената беше нормирана. Всеки знаеше това.

— Док го няма — продължи Мак. — Бога ми, колко много ще се зарадва, като види всички тия жаби!

Ли отново кимна. Знаеше, че Док го няма, и разбираше също накъде отива разговорът.

— А какво ще кажеш... — подаде Мак, сякаш мисълта току що му бе хрумнала. — В момента сме малко закъсали... — Той се помъчи да придаде на думите си смисъла на нещо необичайно.

— Никакво уиски — каза Ли Чун и се усмихна.

— Че за какво ни е уиски? — Мак се обиди. — Имам си цял галон от най-чудното уиски, до което някога се е допирал език — цял един галон, ако не и повече, проклет да е! Между другото аз и момчетата бихме искали да прескочиш до нас да го опиташ. Казах да те поканя.

Противно на волята си, Ли радостно се усмихна. Не биха му предлагали, ако нямаха.

— Не — рече Мак, — да говорим открито. Аз и момчетата доста сме го закъсали и сме доста изгладнели. На теб ти е известно, че жабите се плащат по един долар за двайсет парчета. Но Док сега го няма, а ние сме гладни. Тъй че намислихме следното: понеже не

искаме да губиш, ще ти дадем двацет и пет жаби за долар. Имаш пет жаби печалба и двете страни са доволни.

— Не! — отсече Ли. — Никакви пали!

— По дяволите, Ли! Ние имаме нужда само от малко продукти. Виж какво, искаме да направим на Док едно малко тържество, когато се върне. Питие имаме колкото щещ, но може би ще ни трябват малко пържолки, такива работи въобще. Той е толкова чудесно момче! Я кажи, дявол да го вземе, когато жена ти я болеше зъб, кой й даде опий?

Мак победи. Ли беше задължен на Док, дълбоко задължен. Само че трудно можеше да разбере отде накъде задълженията му към Док трябва непременно да означават вересия за Мак.

— Ние не искаме да залагаме жабите при тебе — продължи Мак, — а направо ще ти дадем на ръка по двацет и пет жаби за всеки долар стока. И ти също ще заповядаш на тържеството, нали?

Мозъкът на Ли, също като мишка в долап със сирене, започна да души предложението. Той не успя да установи нищо опасно. Всичко беше законно. Жабите наистина бяха валута, що се отнася до Док, цената им беше установена, а Ли щеше да получи двойна печалба. Печелеше от петте жаби в добавка, а освен това имаше и надценката на стоките си. Цялата работа зависеше от това — имат ли наистина жаби.

— Да вълвим да видим жаби — каза той най-после.

Пред „Палас“ Ли опита уискито, погледна мокрите торби с жаби и се съгласи на сделката. Постави обаче условие, че няма да приема умрели жаби. Мак му отброи петдесет жаби в една консервна кутия, върна се с него до бакалницата и получи бекон, яйца и хляб за два долара.

Очаквайки оживена търговия, Ли донесе един сандък и го сложи при зеленчука. После изсипа петдесетте жаби в него и го покри с мокър кеневирен чувал, за да поддържа духа на своите питомци.

Търговията наистина се оживи. От склона се смъкна Еди и си купи „Бул Дърам“ за две жаби. Малко по-късно, когато цената на кокаколата се повиши от една на две жаби, Джоунс се обиди. Всъщност стана тъй, че към края на деня огорчението се увеличи, а цените се покачиха. Вземете например пържолите — най-добрите пържолки не биваше да струват повече от двацет жаби кило, но Ли взе да ги дава за двацет и пет. Конфитюрът от праскови стигна астрономическата цена от осем жаби за кутия втори номер. Ли държеше клиентите си за

шията. Той беше напълно сигурен, че нито Евтиният базар, нито Холман биха се съгласили на тази нова парична система. И ако момчетата държаха да имат пържоли, трябваше да платят на Ли цената, която той поставяше. Страстите особено се разгорещиха, когато на Хейзъл, който от дълго време мечтаеше за чифт златисти копринени нашивки, бе заявено, че ако не иска да заплати за тях трийсет и пет жаби, може да иде другаде да си ги купи. В невинното и достойно за похвала търговско споразумение започваше вече да прониква отровата на алчността. Злобата растеше. Но растеше и купчината от жаби в сандъка на Ли.

Паричните неприятности не можеха да се загнездят много дълбоко у Мак и момчетата, защото не бяха сметкаджии. Те не измерваха радостта си с продадена стока, своето „аз“ — с банкови сметки, нито обичта си — с цената, която им струваше тя. Макар и умерено раздразнени от това, че Ли ги приемаше като средство за икономическо замогване, а вероятно и за икономически скок, то не пречеше беконът и яйцата за два долара да плуват в стомасите им върху една достойна глътка уиски, а точно върху закуската да плува друга глътка уиски. Седяха на собствените си столове в собствения си дом и наблюдаваха Дарлинг, която се учеше да пие консервирано мляко от една сардинена кутия. Дарлинг беше и съдбата ѝ бе отредила да си остане щастлива кучка, защото в една компания от петима мъже има пет различни теории за дресирането на кучетата — теории, които влизаха в конфликт помежду си, поради което Дарлинг въобще не получи някакво възпитание. Дарлинг беше преждевременно развита кучка. Още от самото начало спеше в леглото на тоя, който последен ѝ бе предложил подкуп. За нея понякога те наистина откриваха. Ревнуваха я един от друг. От време на време и петимата се съгласяваха, че нещата трябва да се променят и че Дарлинг трябва да бъде привикната на дисциплина, но докато разискваха какъв ще бъде методът, намерението им неизменно се изпаряваше. Бяха влюбени в нея. Малките локвички, които тя оставяше по пода, намираха за очарователни. Дотягаха на всичките си познати с нейната интелигентност и биха я уморили от ядене, ако в края на краищата тя не проявяваше повече благоразумие от тях. Джоунс ѝ направи леговище в дъното на стария часовник, но Дарлинг не го използва нито веднъж. Според капризите си тя спеше ту с един, ту с друг.

Дъвчеше одеялата, разпаряше дюшеците, пилееше перушината на възглавниците. Кокетираше и настройваше господарите си един срещу друг. А те я намираха възхитителна. Мак възнамеряваше да я научи някой и друг фокус, та да я показва по панаирите, но така си и остана, без дори да я обезпокои.

Беше следобед, те седяха, пушеха, храносмилаха, разсъждаваха и сегиз-тогиз сръбваха по една тънка глътка от каната. И всеки път се предупреждаваха, че не бива много да пият, тъй като останалото беше наречено за Док. Не трябваше и за миг да забравят това.

— Как мислите, по кое време ще се върне? — запита Еди.

— Обикновено се връща към осем-девет — каза Мак. — Сега трябва да решим кога да дадем гуляя. Според мен довечера.

— Разбира се — съгласиха се останалите.

— Ами ако е уморен? — подхвърли Хейзъл. — Не е малко път.

— Глупости! — обади се Джоунс. — Човек никъде не си почива тъй, както на един сносен гуляй. Бивал съм пребит като куче, че чак панталоните ми са се влачили, и като отида на гуляй — все едно, че не е било.

— Трябва добре да го обмислим — каза Мак. — Къде ще бъде, тук?

— Ако питаш Док, той си обича музика да му свири. Като има веселба при него, грамофонът му не млъква. Сигурно ще се зарадва повече, ако се съберем при него.

— Това е така — продължи Мак, — но аз мисля, че гуляят трябва да бъде нещо като изненада. А с какво ще покажем, че това е тържество и че не сме се чисто и просто довлели с една кана уиски?

— Какво ще кажете за украса? — предложи Хюи. — Да бъде нещо като Четвърти юли или Все светии. Мак отправи поглед в пространството и отвори уста. Представи си всичко.

— Хюи — рече той, — мисля, че това е вече нещо. Никога не съм вярвал, че ще се сетиш за такава работа, но бога ми тоя път ти удари патката право по главата. — Гласът му омекна, а очите му се вторачиха в предстоящото. — Просто си го представям: Док се връща у дома; уморен; спира колата; цялата къща осветена; мисли, че някой се е намъкнал; качва се по стълбите и... не може да познае — всичко украсено — драпирана хартия, малки подаръци, огромна торта. Исусе, той разбира, че това е тържество. Тържество, а не миша пръдня! А ние

сме се скрили, тъй че минават няколко минути без той да разбере кой е направил всичко това. Тогава се показваме с викове. Не си ли представяте каква физиономия ще направи? Боже мой, Хюи, не ми е ясно как можа да се сетиш.

Хюи се изчерви. Неговата идея беше много по-скромна, всъщност взета на заем от новогодишната вечер в „Ла Ида“, но щом въпросът се поставяше така, той нямаше нищо против да се възползува.

— Помислих си просто, че няма да е лошо — каза той.

— Напротив, великолепно! — прекъсна го Мак. — И когато изненадата малко попремине, нищо не ми пречи да кажа на Док кой е измислил всичко това.

Те се отпуснаха и се замислиха. В представите им украсената лаборатория изглеждаше като оранжерията на хотел „Дел Монте“. Дръпнаха още няколко глътки само за да придадат вкус на своя план.

Ли Чун държеше забележителен магазин. Така например повечето магазини през октомври доставят жълта и черна разтегателна хартия, черни книжни котараци, маски и тикви от картон. Около Все светии търговията е оживена и тогава тези неща изчезват. Разпродават ли се, или ги изхвърлят, но през юни, да речем, не можеш да си ги купиш. Същото се отнася и до реквизита за Четвърти юли — знаменца, разноцветни ленти и фойерверки. Къде отиват през януари? Няма ги, никой не знае къде са. Но при Ли Чун не беше тъй. При Ли Чун човек можеше да си купи валентинови сърца през ноември, трилистни детелини, секирки и книжни череша^[1] през август. Той още пазеше фойерверки, складирани през 1920 година. И една от загадките беше къде държи всички тези неща, след като магазинчето му не беше много голямо. Имаше бански костюми, доставени по времето, когато на мода са били дългите поли, черните чорапи и шарените кърпи за глава. Имаше велосипедни челюсти, совалки за наплитане на дантели и маджонг^[2]. Имаше значки, на които пишеше „Не забравяйте Мейн“, и филцови байрачета в чест на Побойника Боб^[3]. Имаше сувенири от Тихоокеанската международна изложба в Панама през 1915 година — малки кулички от скъпоценни камъни. В Личуновата търговия имаше още една общоневъзприета особеност. Никога не правеше разпродажби, никога не намаляваше цените и никога не пускаше преоценени стоки. Стока, която през 1912 година е струвала трийсет

цента, струваше трийсет цента и сега, макар на някои да се струваше, че мишките и молците са снижили стойността ѝ. Но никой не повдигаше въпрос. Ако човек иска да украси една лаборатория ей тъй, по-общо, без да се придържа о сезонните празници, а просто да създаде впечатление за нещо средно между пиршество и парад от знамената на всички народи, бакалницата на Ли Чун е единственото място, откъдето трябва да се снабди с необходимото.

Мак и момчетата знаеха това. Мак каза:

— А отде ще вземем голямата торта? Ли има само от малките готови торти.

На Хюи му беше провървяло толкова много преди малко, че сега отново опита късмета си:

— А защо Еди да не опече торта? — предложи той. — Нали известно време е работил като готвач в „Сан Карлос“?

Внезапното въодушевление от тази идея изтръгна от спомените на Еди признанието, че никога не е пекъл торта.

На всичко отгоре Мак постави въпроса откъм сантименталната му страна:

— За Док това ще значи много. Няма да бъде като ония гадни и клисави купешки торти. Ще бъде торта, направена със сърце!

Със стопяването на следобеда и уискито въодушевлението се покачваше. Набезите до Ли Чун станаха безброй. Единият жабешки чувал бе вече празен, а сандъкът на Ли се препълни. Към шест часа привършиха галона уиски и вече се купуваха по половин кварт „Стари кецове за тенис“ срещу петнайсет жаби, но затова пък върху дъските на приюта „Палас“ се издигаше грамада от декоративни материали: километри разтегателна хартия в чест на всички признати празници, както и някои, които вече не се празнуваха.

Еди се грижеше за печката като квачка. Той печеше торта в легена. Като направи известни съкращения в рецептата ѝ, компанията гарантира, че всичко ще излезе, както трябва. Но тортата започна да се държи необикновено още от самото начало. Когато тестото бе готово, то почна да се гърчи и да пъшка, сякаш в него се боричкаха и премятаха някакви животинки. Във фурната то издигна мехур, голям колкото бейзболна топка — тази топка се втвърди, лъсна и след това спадна със съсък. От това се образува такава вдлъбнатина, че Еди замеси още едно кълбо тесто и запълни дупката. Тортата и сега

продължаваше да се държи странно — дъното прегаряше и пускаше черен дим, а горната ѝ лепкава част се надигаше и спадаше със слаби последователни експлозии.

Когато най-сетне Еди я извади да изстине, тя приличаше на някоя от миниатюрите на Бел Гедийс^[4] — бойно поле върху застинала лава.

На тортата не ѝ провървя, защото, докато момчетата украсяваха лабораторията, Дарлинг изяде каквото можа, повърна го и накрая се сви в още топлото тесто и се унесе в сън.

Награбили разтегателните хартии, маските, метлените дръжки и картонените тикви, червените, белите и сините ленти, Мак и момчетата прекосиха празното място и Улицата и отидоха в лабораторията. С последните жаби се разделиха заради един квартал „Стари кецове за тенис“ и два галона вино от 49 цента.

— Док много обича вино — каза Мак. — Струва ми се, че обича виното повече от уиски.

Док никога не заключваше лабораторията. Придържаше се о теорията, че всеки, който наистина иска да се промъкне вътре, лесно би сторил това, че хората по природа са честни и че на последно място не притежава нищо особено, което обикновеният човек би искал да открадне. Ценните му неща — книгите, грамофонните плочи, хирургическите инструменти и микроскопите — това бяха все предмети, които никой практичен обирник не би погледнал повторно. Тази теория беше безупречна, що се отнася до крадците, джебчиите и клептоманите, но по отношение на приятелите му беше напълно безпредметна. Книгите му често се „заемаха“. В негово отсъствие не можеше да оцелее нито една консерва зелен фасул, а няколко пъти, завръщайки се късно, бе намирал и гости в леглото си.

Момчетата струпаха декорацията в антрето и тогава на Мак му хрумна нещо.

— На какво най-много ще се зарадва Док?

— На веселбата! — отвърна Хейзъл.

— Не — каза Мак.

— На украсата? — подхвърли Хюи. Той се чувствуваше отговорен за украсата.

— Не. На жабите! Те ще го накарат да се почувствува най-добре. А докато се върне, току виж Ли Чун затворил и той чак до утре няма да

може да си види жабките. Не, господа! — извика Мак. — Жабите трябва да бъдат тук, точно в средата на стаята, с малко разноцветни ленти и надпис: „Добре дошъл у дома, Док!“

Комисията, която посети Ли, се сблъска с упоритата му съпротива. В подозрителния му ум възникнаха всякакви възможности. Обясниха му, че и той ще присъствува на пиршеството, тъй че ще наблюдава отблизо своето имущество, че никой не прави въпрос, чии са жабките. Мак написа разписка, с която прехвърляше за всеки случай жабките на Ли Чун.

И щом несъгласието му малко поомекна, те отнесоха сандъка в лабораторията, забодоха отгоре му бели, сини и червени ленти, написаха с йод върху един картон

„Добре дошъл!“ и с това всъщност украсяването почна. От уискито вече нищо не бе останало, но те се чувствуваха в истинско празнично настроение. Кръстосаха разтегателните гирлянди и окачиха тиквите по тях. Към веселието се присъединиха минавачи от улицата но като условие преди това изтичаха до бакалницата на Ли за още пиене. За късо време в гуляя взе участие и Ли Чун, но тъй като имаше пословично слаб стомах, стана му лошо и се наложи да си отиде. В единнайсет часа опържиха пържолите и ги излапаха. Някой, който се беше заровил в плочите, откри албум с плочи на Каунт Бейзи^[5] и големият грамофон гръмна. Шумът се понесе от работилниците за лодки чак до „Ла Ида“. Група клиенти на „Мечешко знаме“ взеха по погрешка Западната биологична за конкурентно заведение и се втурнаха по стълбите с радостни подвиквания. Разярените домакини ги изхвърлиха, но това стана възможно едва след продължителна весела и кървава схватка, при която вратата се изкърти и два прозореца се счупиха. Неприятно беше и изпочупването на стъклените. Като минаваше през кухнята за клозета, Хейзъл събори тигана с горещата мазнина върху себе си и пода и жестоко се изгори.

В един и половина отнякъде се домъкна някакъв пиан и пусна забележка, която бе счетена обидна за Док. Мак му друсна един, който още се помни и разисква. Човекът се надигна на нозе, описа малка дъга и се строполи върху сандъка сред жабките. Някои се помъчи да смени плочата, изпусна мембраната и счупи кристалната игла.

Никой досега не е изучавал психологията на едно замиращо празненство. Колкото и да е бясно, кресливо и кипящо, обзема го

треска, настъпва тишина и тогаз то бързо-бързо свършва — гостите си разотиват, заспиват или пък се замъкват другаде, на друго празненство, и оставят зад гърба си един мъртвец. Лампите в лабораторията светеха. Предната врата висеше настрани само върху едната си панта. Подът беше посипан с натрошено стъкло. Наоколо бяха разхвърляни грамофонни плочи, някои счупени, други само пукнати. На пода, върху библиотеката и под леглото имаше чинии с огризки от пържоли и замръзваща мазнина. Катурнати, чашите за уиски лежаха унило. Някой, който се беше мъчил да се покатери по библиотеката, бе измъкнал цял рафт книги и беше ги разпилял с разпрани корици в безпорядък по пода. Беше пусто, беше свършило.

От счупения край на сандъка подскочи една жаба и приклепна да се увери, че няма никаква опасност. След нея се измъкна втора. Те усетиха аромата на чистия, влажен и прохладен въздух, който нахлуваше през вратата и през счупените прозорци. Едната седна върху поваления картон, на който пишеше „Добре дошъл, Док!“. После и двете плахо подскокнаха към вратата.

След малко по стълбите подскачаше малка река от жаби — една главоломна, жива река. Не мина много и улица Консервна загъмжа от жаби, покри се с жаби. Едно такси, което докарваше доста закъснял клиент в „Мечешко знаме“, смачка пет. Но малко преди да съмне, от тях не остана и следа. Някои бяха намерили канала, други се бяха промъкнали нагоре по хълма до резервоара, трети се спуснаха във водостоците, а четвърти просто се изпокриха из бурените на празното място.

А лампите в притихналата и празна лаборатория продължаваха да светят.

[1] Декорации за деня на св. Патрик (17 март) ↑

[2] Древна китайска игра за 4 души, подобна на домино ↑

[3] Прозвище на американския адмирал Робли Еванс (1864–1912)

↑

[4] Бел Гедийс — художник-декоратор в „Метрополитен опера“, известен с миниатюрите си от хартиена каша ↑

[5] Каунт Бейзи — известен американски джазов музикант ↑

ГЛАВА 21

В задната стаичка на лабораторията белите плъхове тичаха из клетките си, бутаха се, скимтяха. В ъгъла на отделна клетка с див и разтревожен поглед една бяла мишка лежеше над потомството си от слепи и голи дечица и ги кърмеше.

Гърмящите змии подпираха бради върху навитите си снаги, вторачили от клетките си навъсени, петнисточерни очи. Един отровен гущер с кожа като торбичка от мъниста бавно се отдръпна назад и започна мързеливо и несръчно да драци телените пръчки на клетката си. Анемониите в аквариума разцъфнаха и показаха своите зелени и пурпурни мустачки и резедавите си стомахчета. Ситните морски водни помпи меко пърхаха, а тънките струйки, изцъркани от тях, съскаха във ваните и образуваха лъчи от въздушни мехурчета под водата.

Беше опаловият час. Ли Чун извади кофите за смет па тротоара. Пазачът на „Мечешко знаме“ застана на верандата и взе да храни. От парния котел изпълзя Сам Малой, седна на своя дънер и се загледа в просветляващия изток. От скалите при морската станция Хопкинс долетя монотонният лай на тюлените. Стариият китаец се показва откъм морето с мократа си кошница и зашляпа нагоре по стръмнината.

Тогава в улица Консервна сви автомобил и Док приближи фасадата на лабораторията. Очите му бяха зачервени от изтощение, едва се движеше от умора, Когато колата спря, той за миг остана на седалката да пречисти нервите си от всички грапавини на пътя. И тогава слезе. Чули стъпките му по стъпалата, гърмящите змии отвориха уста и се ослушаха, размахвайки раздвоени езичета. Плъховете диво хукнаха презглава из клетките си. Док се качи по стълбите. Погледна учуден висящата врата и счупените прозорци. И умората сякаш го напусна. Пъргаво влезе и обиколи стаите, като газеше натрошените стъкла. Наведе се живо, вдигна една счупена плоча и погледна заглавието ѝ.

В кухнята разляната мазнина беше побеляла на пода. Гняв пламна в очите на Док. Отпусна се на леглото си, главата му хлътна

между раменете, а тялото му се сви от яд. После внезапно подскочи и включи големия грамофон. Постави плоча и пусна отгоре ѝ мембраната. От високоговорителя се разнесе само един съскащ рев. Той вдигна мембраната, спря диска и отново седна на леглото.

По стълбите се зачу бумтежът на несигурни стъпки и на вратата се показа Мак. Лицето му беше зачервено. Застана колебливо на сред стаята и подхвана:

— Док... аз и момчетата...

В началото Док като че не го видя. После скочи. Мак отстъпи назад.

— Вие ли направихте това?

— Ами че аз и момчетата...

Дребният, но корав пестник на Док профуча и се стовари в муцуната на Мак. Очите на Док блестяха от кръвожадна животинска злоба. Мак се строполи тежко на пода. Юмрукът на Док беше здрав и бърз.

Зъбите на Мак разцепиха устната му, а един от тях се вгъна рязко навътре.

— Стани! — заповяда Док. Мак се изправи с мъка, отпуснал ръце. Док му нанесе втори удар — хладнокръвно пресметнат и отмъстителен. Кръв бликна от устните на Мак и потече по брадата му. Той направи опит да оближе кръвта.

— Вдигни ръце! — извика Док. — Вдигни ръце да се биеш, кучи сине! — Той отново го удари и чу хрущенето на счупени зъби.

Главата на Мак се килна назад, но този път той не падна, защото се подпираше. Ръцете му останаха отпуснати до тялото.

— Давай, Док! — едва можа да промълви Мак през разранените си устни. — Заслужавам си го.

Док сви рамене, победен.

— Кучи син! — мрачно изрече той. — Ах ти, мръсен кучи син! — После седна на леглото и погледна одрасканите си от ударите пръсти.

Мак се отпусна на един стол и обърна лице към Док. Очите му се бяха разширили, изпълнени с болка. Той дори не обърса кръвта, която се стичаше по брадата му. В главата на Док започнаха да се оформят първите акорди на „Един и същ закон небето и земята свързва“ от Монтеверди — безкрайната печал и примирение в скръбта на

Петрарка по Лаура. В музиката, зазвучала в главата му и в пространството, в тази музика Док видя разкъсаната устна на Мак. Мак седеше притихнал и смирен, като че едва ли не и той чуваше музиката. Док погледна към мястото, където стоеше албумът на Монтеверди, но си припомни, че грамофонът е счупен.

Док се изправи.

— Иди си измий лицето — каза той, излезе, смъкна се по стълбите, прекоси Улицата и отиде при Ли Чун. Без да го погледне, Ли извади от хладилника два кварта бира. После взе парите, без нищо да издума. Док прекоси Улицата обратно.

Мак беше в клозета и чистеше окървавеното си лице с мокри книжни салфетки. Док отвори едната бутилка и като поднесе под нея чаша под ъгъл, за да не се получи прекомерно голяма яка от пяна, нежно я напълни. Напълни втора чаша и отнесе и двете в предната стая. Мак се върна, продължавайки да попива устата си с мокри салфетки. Док му посочи с глава едната чаша. Мак отвори гърло и без да преглъща, изля в него половината чаша. После шумно въздъхна и се вторачи в бирата. Док беше пресушил своята. Донесе бутилката, напълни чашите повторно и седна на кревата.

— Как стана това?

Мак сведе очи към пода и от устата му в бирата капна капка кръв. Обърса отново разкъсаните си устни.

— Аз и момчетата искахме да ти устроим празник. Мислехме, че ще се върнеш снощи.

— Разбирам — кимна Док.

— Само че го изпортихме — каза Мак. — И каква полза, ако ти кажа, че съжалявам? Съжалявал съм цял живот. Това не е за първи път. Винаги е било така. Мак отпи голяма глътка. — Бях женен. Същото. Каквото и да направя, все калпаво ще излезе. Тя не можа повече да изтърпи. И нещо хубаво да направех, пак ставаше тъй, че й отравях живота. Подарък да й направя, все ще има нещо не съвсем в ред. Само я наскърбявах. И повече не можа да изтрае. И така беше навсякъде, додето не го ударих на палячовщини. Сега вече за нищо друго не ме бива освен да се правя на палячо. Мъча се да размивам момчетата.

Док отново кимна. Сбрала в едно примирение и печал, в главата му музиката отново зазвуча.

— Знам — рече той.

— Зарадвах се, когато ме удари — продължи Мак. Помислих си: това ще ми бъде за урок, никога няма да го забравя. Но по дяволите, аз нищо няма да запомня. Никакъв урок не е това, Док — извика Мак, — мен ако питаш, всички бяхме весели и прекарахме чудесно. Знаехме си, че си доволен, защото празненството е в твоя чест. И се радвахме. Мен ако питаш, беше веселба и половина. — Той махна с ръка към остатъците по пода. — Като бях женен, беше същото. Всичко ще намисля, а после... никога не излиза, както съм го намислил.

— Знам — повтори Док, После отвори втората бутилка и напълни чашите.

— Док — каза Мак, — аз и момчетата всичко ще почистим и ще си платим за счупеното. Ще си платим, па макар и подир пет години.

Док бавно поклати глава и попи пяната по мустаците си.

— Не. Аз ще си почистя. Зная кое къде стои.

— Ще си платим, Док.

— Не, Мак, няма да платите. Все ще мислите за това и дълго време все ще ви тревожи, но няма да платите. Само стъклените струват може би триста долара. Не казвай, че ще си платите. От това само ще се чувствувате неудобно. Ще минат две, а може и три години да минат, докато забравите и се отпуснете наново. А че няма да платите, няма.

— Струва ми се, прав си — съгласи се Мак. — Бог да ме убие, зная, че си прав. Но какво да направим?

— Размина ми се — рече Док. — Изкарах си го на устата ти. Хайде да забравим!

Мак допи бирата и стана.

— Довиждане, Док.

— Довиждане... Кажу, Мак, а какво стана с жена ти?

— Де да знам — отвърна Мак. — Отиде си. — Той се свлече непохватно по стълбите, прекоси празното място и се изкатери по стръмната пътека за приюта „Палас“. Док го изгледа през прозореца. Сетне примирено посегна към метлата зад бойлера. И изгуби цял ден да почиства безпорядъка.

ГЛАВА 22

Анри художникът не беше французин и истинското му име не беше Анри. Той не беше и истински художник. Но така се бе вживял в разните историйки за Латинския квартал в Париж, че сякаш живееше там, макар и никога да не бе стъпвал в Париж. Трескаво следеше по списанията дадаистичните движения и схизми с цялата им ревност и фанатизъм, поразително прилични на женските, мистериите около създаването и разпадането на школите. Редовно въставаше против остарелите похвати и изразни средства. Едната година се отказваше от перспективата. На другата — от червения цвят, нищо че беше основата на пурпурния. Накрая изобщо се отказа да рисува. Не беше известно дали Анри е добър художник, защото с такава страст се хвърляше в разните направления, че почти не му оставаше време да нарисува каквото и да било.

Рисуването му можеше да се постави под въпрос. Защото човек не би могъл да го прецени напълно, имайки предвид само произведенията му от различно оцветени кокоши пера и мидени черупки. Но като лодкостроител той бе ненадминат. Анри бе неповторим майстор. Преди години, когато започна лодката си, той живееше в палатка, докато сглоби корпуса и каютата. Тогава се премести в тях и намерил се вече под покрив, се посвети изцяло на лодката. Не строеше, а ваеше. Лодката имаше дължина тридесет и пет стъпки и профилът ѝ непрекъснато се преустройваше. Известно време беше с остър нос и ветриловидна задница като разрушител. Друг път далечно напомняше каравела. Тъй като Анри нямаше никакви пари, минаваха месеци, докато си намери било парче желязо, било шепа пиринчени болтове. Но друго не му и трябваше, защото Анри изобщо нямаше желание да довърши лодката.

Лодката се намираще на една оградена с борове поляна, наета от Анри за пет долара годишно. Сумата включваше данъците и задоволяваше собственика на мястото. Лодката стоеше в стойка върху бетонни подпори. Когато Анри го нямаше, от едната ѝ страна висеше

въжена стълба. Прибереше ли се в къщи, той изтегляше стълбата и я спускаше само когато му идваха гости. Покрай три от стените на малката каюта беше поставил широки тапицирани пейки. На тях спеше, на тях сядаха гостите. При нужда разтваряше сгъваема маса. От тавана висеше месингова лампа. Галерата му беше необикновено прибрана, в нея всяка подробност идваше в резултат на месеци обмисляне и труд.

Анри беше мургав и мрачен. Продължаваше да носи барета дълго, след като хората ги бяха изоставили, пушеше с лула от крагуна, а тъмната му коса все падаше върху лицето. Анри имаше много приятели, които горе-долу разделяше на такива, които го хранят, и такива, които той сам трябваше да храни. Лодката му нямаше име. Казваше, че ще я кръсти, когато я довърши.

Анри живееше в лодката си и я строеше от десет години. През това време се ожени на два пъти и завърза доста полутрайни връзки. Но всички тези млади жени го напуснаха по една и съща причина. Каютата — два и половина на два и половина — беше твърде тясна за двамина. Не им се нравеше, че всеки път, когато се изправиш, блъскаш главата си в тавана, и освен това чувствуваха определена нужда от нужник. Корабните клозети явно не можеха да се използват при една прикована за брега лодка, а пък Анри отказваше да се съгласи на какъв да е, случаен, сухоземен нужник. За тази цел той и приятелката му за дадения период трябваше да се отдалечават между боровете. И възлюбените му го изоставяха една по една.

С Анри се случи нещо много необикновено. То стана точно когато го напусна момичето, което той наричаше Алис. Всеки път, щом останеше сам, за известно време той си налагаше официален траур, но в действителност изпитваше чувство на облекчение. Можеше да яде каквото си иска. Радваше се, че за късо време се е отървал от непрестанните женски биологични функции.

Беше му станало навик всеки път, когато го изоставят, да си купува галон вино, да се изтяга върху удобното твърдо ложе и да се напива. Понякога тайно си поплакваше, но това беше лукс, който обикновено го караше да изпитва чудното усещане, че всичко му е наред. Четеше на глас Рембо с много лош акцент и се възхищаваше от плавната си реч.

Необикновеното стана тъкмо по време на формалния му траур по загубената Алис. Беше нощ, лампата му гореше и той току що бе започнал да се напива, когато внезапно разбра, че не е сам. Очите му предпазливо обиколиха каютата и зърнаха там, в другия ѝ край, да седи млад, приличен на сатаната мъж, тъмноок и красив. От погледа му се излъчваше мъдрост, духовна сила и енергия, зъбите му проблясваха. В лицето му имаше нещо много приятно и същевременно ужасно. До него седеше златокосо момченце, почти бебе. Човекът погледна момченцето, момченцето вдигна очи и се разсмя тъй радостно, сякаш ей сега щеше да се случи нещо чудно хубаво. После човекът извърна очи към Анри, усмихна се и отново се спогледа с момченцето. От горния джоб на жилетката си мъжът намъкна старомоден бръснач с право острие, отвори го и направи на момченцето знак с глава. — След това сложи ръка върху къдриците му — момченцето все тъй весело се смееше надигна брадата му и му преряза гърлото, а момченцето продължаваше да се смее. Анри изкрещя от ужас. Едва по-късно се опомни, че и мъжът, и момченцето вече ги няма.

Когато сътресението малко попремина, Анри изхвъркна от каютата, праметна се през борда на лодката и се втурна надолу между боровете. След няколкочасово ходене най-сетне се озова на улица Консервна.

Док се занимаваше с някакви котки в приземния етаж, когато през вратата нахлу Анри. Анри започна да разказва, а Док продължаваше да си работи и щом Анри свърши, Док се приближи до него да разбере доколко всичко това е истински страх и доколко театър. Беше предимно страх.

— Дух ли е това, как мислиш? — настояваше Анри. — Да не е спомен за нещо случило се или пък някой мой подсъзнателен уплах? Да не би да съм се побъркал? Казвам ти, видях го! Пред очите ми стана, видях го ясно, както и тебе виждам!

— Не зная — рече Док.

— А защо не дойдеш с мен да видиш? Може пак да се появи.

— Няма да дойда — каза Док. — Я си представи, че е дух? Аз в духове не вярвам и видя ли го, страшно ще се уплаша. А представи си, че ти го видиш, а пък аз не го видя — значи е било халюцинация и тогава ти ще се уплашиш.

— Но какво да направя? Ако пак го видя, вече знам какво ще се случи и сигурно ще умра. Той нямаше вид на убиец, разбираш ли? Беше хубав и момченцето беше хубаво, а и двамата пет пари не даваха. И взе, че преряза гърлото на момченцето. Видях го!

— Не зная — отвърна Док. — Нито съм по душевните болести, нито съм ловец на вещици, нито пък имам намерение тепърва да ставам.

В приземния етаж се чу гласът на момиче.

— Здравей, Док! Мога ли да вляза?

— Влизай! — рече Док.

Момичето беше почти красиво и много пъргаво. Док ѝ представи Анри:

— Бълнува го един въпрос — или е било дух, или го измъчва болен мозък, а не знае кое от двете. Разкажи ѝ, Анри.

Анри повтори цялата история. В очите на момичето светнаха искри.

— Но това е страшно! — възкликна тя, когато Анри свърши. — Никога през живота си не съм помирисвала дух. Хайде да отидем горе, да видим ще се върне ли!

На Док му стана малко криво, когато излязоха заедно. В края на краищата тя беше дошла като негова приятелка.

Момичето така и не видя духа, но хареса Анри и едва пет месеца по-късно тясната каюта и липсата на клозет я накараха да го напусне.

ГЛАВА 23

Приютът „Палас“ бе налегнат от черно униние. Изпари се цялата радост. Мак се върна от лабораторията с разкъсана уста и разбити зъби. В знак на нещо като самонаказание той не си измени лицето. Легна на леглото си, праметна завивката презглава и цял ден не стана. Сърцето му беше разкъсано като устата. Припомни си всички злини, които бе вършил в живота си. Всичко, сторено от него, сега му се струваше лошо. Обзе го печал.

Известно време Хюи и Джоунс седяха така, взираха се в празното пространство, после се смъкнаха намръщени до консервната фабрика „Хедиондо“ да искат работа и бяха приети.

Хейзъл се чувствуваше тъй зле, че слезе в Монтерей, сби се с един войник и умишлено загуби боя. И това, че го натупа здравата човек, когото Хейзъл можеше да смаже, без окото му да мигне, малко го поокопити.

Дарлинг беше единственото щастливо същество в целия дом. Тя прекара деня под леглото на Мак, блажено дъвчейки обущата му. Беше умна кучка с много остри зъби. На два пъти в черното си отчаяние Мак се присягаше под кревата, хващаше я и я слагаше до себе си да му прави компания, но тя се отскубваше и продължаваше да дъвче обущата му.

Еди тихомълком се замъкна в „Ла Ида“ на размумка с приятеля си, бармана. Получи две-три чаши пиене и взе на заем шепа петаци, с които пет пъти поред пуска монетния грамофон да му свири „Меланхоличното гадже“.

Върху Мак и момчетата легна облак — те сами съзнаваха това и знаеха, че си го заслужават. Бяха се превърнали в измета на обществото. Всички добри намерения бяха забравени. Забравен бе и фактът, че пиршеството им е било всъщност в чест на Док. Вестта за случката стигна „Мечешко знаме“. Разказваха я из консервните фабрики. В „Ла Ида“ пияниците изтънко я разнищваха. Ли Чун отказваше да коментира. Чувствуваше се финансово сразен. Историята

се разду и тръгна в следния вид: откраднали пиене и пари, вмъкнали се в лабораторията с взлом и умишлено, от чиста злоба и злосторничество, я разсипали. Така разсъждаваха всички, които се представяха, че знаят повече. Имаше пияници от „Ла Ида“, които бяха намислили да прескочат до „Палас“, да хвърлят една гора бой на компанията и да научат момчетата, че на човек като Док такива неща не се правят.

От възмездието ги възпря само чувството на солидарност с момчетата и бойните им качества. Имаше хора, които, дълго търсили материал за своята добродетел, сега използваха случая, за да я проявят. Най-свиреп от всички беше Том Шелигън — ако знаеше за тържеството, и той щеше да присъствува.

Обществото бе изхвърлило Мак и момчетата вън от своите граници. Те минаваха покрай парния котел, но Сам Малой не ги заговаряше. Затвориха се в себе си и никой не можеше да предскаже как ще се измъкнат от този облак. Защото на отлъчването от обществото човек може да отвърне по два начина — или да се измъкне от облака, като си обещае, че ще стане по-добър, по-чист и по-благовъзпитан, или да си остане лош, да настрои против себе си целия свят и да върши още по-лоши неща. Последното обикновено е най-разпространеният отговор на презрението.

Мак и момчетата пазеха равновесие върху везните на доброто и злото. Към Дарлинг бяха любезни и мили, помежду си — сдържани и търпеливи. Когато първия удар отмина, заловиха се с такова чистене, каквото приютът „Палас“ не бе виждал. Лъснаха сребърните части на печката и изпраха всичките си дрехи и завивки. Бяха станали платежоспособни, а оттам и неизобретателни. Джоунс и Хюи работеха и внасяха заплатите си в къщи. Пазаруваха горе, на Евтиния базар, защото не можеха да понасят укора в очите на Ли Чун.

Тъкмо по това време на Док му хрумна мисъл, която можеше да бъде и вярна, но тъй като в разсъжденията му липсваше един фактор, не се знаеше дали е прав. Беше Четвърти юли. В лабораторията при Док беше Ричард Фрост. Пиеха бира, слушаха плочи от новия албум на Скарлати и зяпаха през прозореца. Пред приюта „Палас“ се търкаляше грамаден повален дънер, на който Мак и момчетата бяха насядали на утринното слънце, обърнати с лице надолу към лабораторията.

— Погледни! — каза Док. — Ето ти тебе истински философи. Мак и момчетата, предполагам, знаят всичко, станало по света, и положително всичко, което има да става. Сигурен съм, че на тоя свят те могат да живеят по-добре от другите. Във времена като днешните, когато амбициите, нетърпението и завистта разкъсват другите на парчета, те са безгрижни. Всички ония, които наричаме „преуспели“, са хора болни, с развалени стомаси и развалени нрави, докато Мак и момчетата са здрави и необикновено чисти. Правят каквото си искат. Задоволяват апетита си, без да го кръщават с други имена. — Тази реч тъй пресуши гърлото на Док, че той пресуши чашата бира. Щракна с два пръста във въздуха и се усмихна. — Нищо не може да се сравни с първата глътка бира!

— Аз пък мисля, че са като всички други — обади се Ричард Фрост, — само че нямат пари.

— Могат да имат — продължи Док. — Могат живота си да провалят и да имат пари. Мак притежава качествата на гений. Нуждаят ли се от нещо, до един са изобретателни. Така добре познават природата на нещата, че никога не можеш да ги уловиш в нужда.

Ако Док знаеше за скръбта на Мак и момчетата той не би направил следващото си изказване, но никой досега не беше му разказал за обществения натиск, който се упражняваше над обитателите на „Палас“.

Като напълни бавно чашата си, Док рече:

— Мога, струва ми се, да ти дам доказателство. Нали ги виждаш как са седнали с лице насам? Ето, след около половин час парадът по случай Четвърти юли ще мине по авеню „Маяк“. Само да извърнат глави, и ще го съзрат, само да се изправят, и ще могат да го наблюдават, две преки да минат, и ще стигнат досам него. Обзалагам се на квартал бира, че и главите си няма да обърнат дори.

— Да речем, че не се обърнат — каза Ричард Фрост. — Какво що означава тона?

— Какво ще означава — викна Док. — Чисто и просто, че знаят какво ще видят на парада. Знаят, че най-напред ще върви автомобилът на кмета с разноцветните лентички, опънати по капака на мотора. След него ще се зададе Дългият Боб на белия си кон със знамето. След това Градският съвет, после две роти войници от гарнизона, след тях Братството за защита на елените, с морави чадъри, после

франкмасонската ложа с бели щраусови пера и мечове, след нея ложата на Колумбовите масони с червени щраусови пера и мечове... Мак и момчетата познават всичко това. Оркестърът ще свири. Виждали са го. И за какво им е пак да го гледат?

— Няма жива душа, която не би отишла да гледа парад — възпротиви се Ричард Фрост.

— Хващаш ли се на бас?

— Хващам се.

— Винаги ми се е виждало странно... — поде Док. — Качествата, които ценим у човека — доброта и щедрост, откритост, честност, разбиране и чувство, — всички те съпътствуват неудачите в нашата система. А ония черти, които презираме — нетърпимостта, алчността лакомията, низостта, егоизма, — те са пътят към успеха. И макар хората да се възхищават от стойността на първите, те всъщност обичат плодовете на последните.

— Че кой ще ти иска да бъде добър, ако за това трябва да гладува! — подхвърли Ричард Фрост.

— Но тук не става дума за глад! То е нещо съвършено различно. Да продаваш човешките души, за да спечелиш света, е нещо от край до край доброволно и едва ли не повсеместно... но не съвсем. Такива като Мак и момчетата има навсякъде по света. Срещал съм ги в лицето на един сладоледопродавач в Мексико и на един алеут в Аляска. Нали знаеш как бяха решили да ми устроят празненство и как не им провървя? Но са поискали да ми устроят празненство! Това е било порив. Я чуй! — сепна се Док. — Не е ли това музиката?

Той чевръсто напълни чашите и двамата се приближиха до прозореца.

Мак и момчетата седяха отчаяни на своя дънер и гледаха към лабораторията. От авеню „Маяк“ долитаха звуците на оркестъра, а сградите отблъсваха барабания екот. Автомобилът на кмета се показва изведнъж — на радиатора му се вееха разноцветни ленти, — после Дългият Боб на белия си кон със знамето, после музиката, после войниците, защитничките на елените, франкмасоните, Колумбовите масони... Ричард и Док напрегнато се наведоха напред, но наблюдаваха не парада, а редицата мъже, седнали на дънера.

Не се помръдна нито една глава, не се изпъна нито един врат. Парадът отмина, а те така си я останаха, неподвижни. Парадът беше

свършил. Док пресуши чашата си, леко щракна с два пръста във въздуха и рече:

— Ха! Нищо не може да се сравни с първата глътка бира.

Ричард се отправи към вратата.

— Каква бира предпочиташ?

— Същата — мило рече Док. Той се усмихваше към Мак и момчетата, горе, на стръмното.

Лесно е за този, който гледа отстрани, да каже, че „времето ще излекува всичко, че ще отmine и това, че хората ще забравят“ и още разни такива. Но когато не си отстрани, времето спира, хората не забравят, озоваваш се в непоклатим вакуум. Док нямаше представа за болката и унищожителната самокритика в приют „Палас“ — иначе непременно би се помъчил да направи нещо. А Мак и момчетата не знаеха какво чувства Док — иначе биха изправили отново глави.

Настъпи тежък час. Злобата мрачно крачеше по запустялото място. Сам Малой се сби няколко пъти с жена си и тя през цялото време плачеше. Поради екота на парния котел плачът ѝ ехтеше тъй, сякаш идва изпод водата. И възелът на всички злини бяха сякаш Мак и момчетата. Приветливият пазач на „Мечешко знаме“ изхвърли един пияница, но го изхвърли тъй здравата, тъй надалече, че му строши гръбнака. Алфред трябваше да ходи до Салинас три пъти и чак тогава всичко се разясни, но от това Алфред не се почувствува по-добре. Обикновено беше твърде добър, за да наскърби когото и да било.

На всичко отгоре в града се подвизаваше една групичка високо морални дами, които в защита на мъжката половина от американската младеж настояваха да бъдат закрити всички бърлоги на порока. Това горе-долу се случваше веднъж в годината, в мъртвия сезон между Четвърти юли и областния панаир. В такива случаи Дора обикновено затваряше „Мечешко знаме“ за една-две седмици. Не беше чак толкова страшно. Всеки получаваше отпуска, правеха се дребни поправки на канализацията и мазилката. Но тази година дамите подеха истински кръстоносен поход. Искаха скалпове. Скучното лято ги бе направило избухливи. Стигна се дотам, че трябваше да им се припомни кой всъщност притежава имотите, в които се практикува порокът, какви са наемите и какви дребни затруднения биха възникнали вследствие на тяхното закриване. Ето как за малко дамите щяха да се превърнат в сериозна обществена заплаха.

Дора затвори заведението за цели две седмици, а тъкмо докато „Мечешко знаме“ беше затворено, в Монтерей се състояха три официални срещи. Вестта за затварянето на дома бързо се разнесе, поради което Монтерей загуби петте официални конференции, насрочени за идната година. Навсякъде всичко се влоши. Наложиха се Док да тегли заем от банката, за да възстанови изпочупената на пиршеството стъклария. Елмър Ричатай заспа върху релсите на Южната тихоокеанска железница и загуби и двата си крака. Внезапна, съвсем неочаквана гръмотевична буря откъсна един талян и три гемии от кея и после ги изхвърли разбити и тъжни на плажа Дел Монте.

За подобна поредица от нещастия обяснение няма. Всеки обвинява себе си. С гузната си съвест хората си припомнят греховете, които тайно са извършили, и се питат дали пък те не са причинили злощастията. Един отдава всичко на слънчевите петна, друг, позовавайки се на закона за случайностите, не желае да вярва в това. Загубиха дори лекарите, защото, макар мнозина да бяха болни, от болестите им нямаше сметка. Не можаха да помогнат нито изпитаните очистителни, нито патентованите лекарства.

Не стига това, ами се разболя и Дарлинг. Когато болестта я повали, тя беше тлъсто и живо кученце, но петдневната треска така я смъкна, че заприлича на скелет, покрит с гола кожа. Кървавочервената ѝ муцунка стана розова, а венците ѝ побеляха. От болестта очите ѝ придобиха стъклен блясък, а телцето ѝ гореше в огън, въпреки че понякога трепереше от студ. Не искаше ни да яде, ни да пие; издутият ѝ корем се сви и залепна о гръбнака, през кожата ѝ се брояха дори прешлените на опашката. Очевидно се касаеше за разстройство.

Сега вече приютът „Палас“ бе обхванат от истинска паника. Дарлинг бе придобила огромно значение за всекиго. Хюи и Джоунс незабавно напуснаха работа, за да бъдат по-близко, да ѝ помагат. Редуваха се на смени. Слагаха на челото ѝ кърпа, напоена със студена вода, а тя слабееше и отиваше все по-зле. Най-накрая, макар че не искаха, Хейзъл и Джоунс бяха избрани да я заведат при Док.

Завариха го да чертае някаква карта на приливите и отливите и да сърба пилешка супа, главната съставна част на която беше не пилешко, а морски краставици. Стори им се, че ги поглежда малко хладно.

— За Дарлинг — оправдаха се те, — болна е.

— Какво ѝ е?

— Мак каза, че било дрисък.

— Не съм ветеринар — каза Док. — Не разбирам как се лекуват тия неща.

— Да, но все пак не можеш ли да я прегледаш? — настоя Хейзъл.
— Много е болна, горката.

И докато Док преглеждаше Дарлинг, те застанаха на пост от двете му страни. Док погледна очните ябълки и венците, бръкна в ушите ѝ — да види дали не е треска, прекара пръст по ребрата ѝ, които изтрополяха като тараба, и я погали по злочестия гръбнак.

— Не иска ли да яде? — запита Док.

— Храним я насила, даваме ѝ силна супа, яйца и рибено масло.

Стори им се, че Док се държи студено, професионално. Той отново се върна при своите карти и при супата. Но затова пък сега Мак и момчетата имаха какво да правят. Свариха супа от месо, силна като уиски. Сложиха рибеното масло върху задната част на езика и, та поне малко да погълне. Дигнаха ѝ главата, пъгнаха в устата ѝ една фуния и наляха студената супа. Дарлинг трябваше или да преглъща, или да се задави. Хранеха я на всеки два часа и я наливаха с вода. По-рано спяха на смени, сега всички стояха будни. Седяха мълчаливи и чакаха кризата на Дарлинг.

Кризата дойде рано сутринта. Момчетата клюмаха по столовете си полузаспали, но Мак беше буден и не откъсваше очи от кучето. Той забеляза, че ушите на Дарлинг потрепнаха двукратно и гърдите ѝ се надигат. Безкрайно слаба, тя едва се изправи на тънките си крака, повлече се по земята, глътна четири езика вода и се строполи на пода.

Мак изкрещя и като подскачаше тежко, разбуди останалите. Момчетата не говореха, а викаха. Ли Чун, който изнасяше кофите с боклук на тротоара, ги чу и изръмжа под нос. Чу ги и Алфред, пазачът, но си помисли, че имат гуляй.

Към девет часа Дарлинг беше погълнала, вече сама, едно сурово яйце и половин пайнт^[1] разбит каймак. Към обяд явно наддаде на тегло. На другия ден вече подскачаше, а в края на седмицата беше напълно здрава кучка.

Най-сетне в стената на злото се появи пукнатина. Доказателствата личаха навсякъде. Върнаха кораба с таяна във водата и той заплава. Обадиха на Дора, че вече е безопасно и може да отвори

„Мечешко знаме“. Ърл Уейкфийлд улови морски дракон с две глави и го продаде на музея за осем долара. Стената на злото и напрежението бе съборена, разби се на парчета. Същата нощ пердетата на лабораторията се спуснаха и до два часа от нея се разнасяха хорали; в два музиката престана, но отвътре никой не излезе. Някаква сила се пребори със сърцето на Ли Чун и в миг на източна доброта той прости на Мак и момчетата и отписа дълга за жабите, които още от началото беше само едно парично главоболие. И за да им докаже, че им е простил, той взе, че им подари половин литър „Стари кецове за тенис“. Пазаруването им на Евтиния базар бе оскърбило самолюбието му, но сега всичко беше отново в ред. Посещението на Ли в „Палас“ съвпадна с първия разрушителен подтик на доброто здраве у Дарлинг след болестта ѝ. Сега тя беше напълно разглезена и никой не мислеше да я вкарва в пътя. Когато Ли Чун пристигна с подаръка си, Дарлинг опропастяваше, преднамерено и с радост, единствения чифт гумени ботуши на Хейзъл, а нейните щастливи господари ѝ ръкопляскаха.

Мак никога не бе ходил в „Мечешко знаме“ с професионална цел. Струваше му се, че за него това ще бъде нещо като кръвосмешение. До игрището за бейзбол имаше друг един дом — там ходеше той. Затова, когато влезе в бара на „Мечешко знаме“, всички си помислиха, че е дошъл за бира. Той се приближи до Алфред.

— Тук ли е Дора?

— За какво ти е? — любопитствува Алфред.

— Искам да я питам нещо.

— Какво?

— Това не ти влиза в работата — пресече го Мак.

— Добре де! Както щеш. Да проверя дали ще иска да те приеме.

Миг по-късно той въведе Мак в кабинета ѝ. Дора седеше зад едно покрито с рулетка писалище. Оранжевата ѝ коса бе напластена на гевреци върху главата, а на челото ѝ се мъдреше зелена козирка за слънце. Хванала парче от някаква перодръжка, тя подреждаше книгата си, т. е. добрия стар тефтер, който имаше само две графи. Беше облечена в пишно розов копринен пеньоар, чието деколте и ръкави завършваха с дантела. С влизането на Мак тя завъртя стола си и се обърна с лице към него. Алфред остана на вратата, но Мак не помръдна, докато Алфред не я затвори и не се махна. Дора подозрително го оглеждаше,

— Е? Какво мога да сторя за тебе? — най-сетне го запита тя.

— Виждате ли, мадам... — почна Мак — с една дума, вярвам, знаете какво направихме у Док преди известно време.

Дора повдигна козирката на главата си и остави перодръжката в старомодната стойка от навита тел.

— Да — потвърди тя, — чух.

— И тъй, мадам, ние направихме това заради Док. Ако щете вярвайте, ама искахме да му устроим празненство. Само че той не се прибра навреме и... и всичко се оплеска.

— И аз така разбрах. Добре, какво ще искаш от мене?

— Ами... аз и момчетата решихме да ви питаме... Вие знаете нашето мнение за Док. Искахме да ви питаме какво според вас би трябвало да направим за него, та да му покажем...

— Хм! — замисли се Дора и като се отпусна на стола, кръстоса нозе и поприбра пенъоара над коленете си. Изчука от пакетчето цигара, запали я и заразсъждава: — Дали сте му гуляй, а той не е присъствувал. Значи, трябва да дадете гуляй, на който да присъствува.

— Ей богу! — възкликна Мак по-късно, когато разказваше за това на момчетата. — То било проста работа! Ето, това се казва жена и половина! Не току тъй я наричат „мадам“. Жена и половина!

[1] Пайнт — около половин литър ↑

ГЛАВА 24

Мери Талбот, тоест госпожа Том Талбот, беше красива. Имаше червеникава коса със зеленикави отблясъци. Кожата ѝ бе златиста със зелен оттенък, а очите ѝ — зелени, на златисти петънца. Лицето ѝ беше триъгълно, с широки скули, раздалечени очи и остра брадичка. Имаше дълги нозе като на балерина и като ходеше, сякаш не стъпяше по земята. Когато беше развълнувана — а тя се вълнуваше едва ли не постоянно, — лицето ѝ пожълтяваше. Пра-пра-пра-прабаба ѝ била изгорена на кладата като вещица.

От всичко на тоя свят Мери най-много обичаше веселията. Обичаше да устройва журове, обичаше и да ходи по журове. Но понеже Том Талбот не печелеше кой знае колко, Мери нямаше възможност непрекъснато да дава гуляи, поради което принуждаваше другите да правят това. Току ще телефонира на някоя приятелка и безцеремонно ще ѝ каже: „Не е ли време да направиш едно журче?“

Обикновено Мери имаше по шест рождени дни в годината, уреждаше костюмирани вечери, изненадващи тържества, празнични веселия. Бъдни вечер при нея беше нещо удивително. Защото Мери сияеше от всяко празненство и мъкнеше мъжа си Том по вълните на своя захлас.

Следобед, когато Том биваше на работа, Мери понякога поднасяше чай на съседските котки. Върху малко столче нареждаше кукленски чашки и чинийки. Събираше котките, а те не бяха малко, и повеждаше с тях дълги, изчерпателни разговори. Беше нещо като игра, на която тя необикновено много се радваше — нещо като иронична игра, която караше Мери да забравя, че няма много хубави дрехи, че в семейството Талбот няма никакви пари. Двамата с Том кажи речи постоянно се намираха съвсем близо до абсолютното финансово дъно, но дори и когато наистина започваха да стържат по дъното, Мери пак успяваше да уреди някакво тържество.

Тя просто умееше да прави това. Можеше да зарази цяла къща с жизнерадост и използваше дарбата си като оръжие срещу униетието,

което дебнеше около къщата в очакване всеки миг да се нахвърли върху Том. Така виждаше Мери своята задача — да не допусне унието да завладява Том, тъй като всеки знаеше, че „един ден Том ще преуспее“. Тя смогваше най-много от всичко да прогонва от къщи мрачните неща, ала по някой път те се промъкваха в Том и го унищожаваша. В такива моменти той сядаше и с часове мъдруваше, а Мери неистово подклаждаше спасителния огън на безгрижието.

Веднъж — беше първо число от месеца, бяха дошли кратки известия от водната компания, наемът не беше платен, с обратна поща се бяха върнали ръкописът, изпратен на списание „Колиърз“, и карикатурите от списание „Ню Йоркър“, а плевритът ужасно го болеше — Том влезе в спалнята и се тръшна на леглото.

И понеже сивосинкавият цвят на мрачното му настроение се провря под вратата и през ключалката, Мери всичко разбра и тихичко влезе при него. Държеше букетче градински синап, увито във фунийка от книжна дантела.

— Виж как мирише — каза тя и поднесе букета под носа му.

Той помириса цветята, но замълча.

— Знаеш ли какъв ден сме днес? — попита го тя и трескаво започна да мисли с какво да го развесели.

— Защо не се примирим веднъж завинаги? — избухна Том. — Разсипани сме. Потъваме. Каква полза да се залъгваме?

— Не, не е тъй — каза Мери. — Ние сме хора с късмет. Винаги сме били хора с късмет. Помниш ли когато намери десет долара в една книга, помниш ли когато братовчедка ти изпрати пет долара? С нас нищо не може да се случи.

— Та то се е случило! — рече Том. — Съжалявам, но този път приказки няма да помогнат. Омръзна ми да се правим на какви ли не. Един път поне да бъдем каквито сме, поне един път!

— Тъкмо мислех довечера да дам малък гуляй — поде Мери.

— С какво? Да не вземеш да изрежеш от списанията картинките с печено месо и да ги поднесеш на тепсия? Омръзнаха ми тия шеги! В тях вече няма нищо смешно. Само тъжно.

— Бих могла да устроя един съвсем скромнен прием — настоя тя. — Ей тъй, по домашно. Без официални тоалети. Днес е годишнината от основаването на Дамската спортна лига. Ти дори не си спомняш.

— Няма смисъл — каза Том. — Разбирам, че всичко това е долно, но просто нямам сили да се противя. Но сега... я да се махаш оттук! Остави ме на мира и затвори вратата! Махай се или...

Тя внимателно го изгледа и разбра, че не се шегува. Излезе и нечуто затвори вратата, а Том се обърна върху леглото и скри лице в ръцете си. В съседната стая Мери продължаваше да шумоли. Окичи вратата със стари коледни украшения — стъклени топки и лъскави гирлянди — и написа плакат, на който се четеше: „Добре дошъл, Том, геройо наш!“ Ослуша се до вратата, но не можа нищо да долови. Малко обезкуражена, тя издърпа столчето и го застла с една салфетка. В една чаша по средата на столчето пъхна букета, а край нея нареди четири чаени чашки и четири панички. После отиде в кухнята, сложи чай в каничката, напълни чайника с вода и го остави на печката. След това излезе на двора.

До уличната ограда се препичаше Кити Рандолф.

— Мис Рандолф — каза Мери, — поканила съм няколко приятелки на чай. Ако обичате, заповядайте.

Кити Рандолф се претърколи безразлично по гръб и се изпъна на топлото слънце.

— Гледайте да дойдете преди четири часа — продължи Мери, — защото мъжът ми и аз сме канени в хотела на прием по случай стогодишнината на Дамската спортна лига.

Тя обиколи къщата и се озова в задния двор, където къпиновите филизи вече прехвърляха оградата. На земята клечеше Кити Касини, ръмжеше си нещо и свирепо подмяташе опашка.

— Мисис Касини — започна Мери, но млъкна, защото видя, че Кити Касини бе хванала мишка, нежно я потупваше с невъоръжена лапа, а мишката се отскубваше ужасена и влачеше схванати задните си крачета. Котката я оставяше да се домъкне почти до къпиновите храсти и тогава внимателно се присягаше, при което в челюстите ѝ разцъфтяваха бели шипове. Тя изящно ги впиваше в гърба на мишката и я притегляше сгърчена към себе си, а опашката ѝ потръпваше от възбуда и удоволствие.

Том вече се унасяше в сън, когато чу, че някой повтаря името му.

— Какво става? Къде си? — скочи той. Дочу Мери да плаче, изтича на двора и разбра. — Не гледай! — извика Том и уби мишката. Кити Касини беше подскочила върху оградата и яростно го стрелкаше

оттам. Том вдигна камък, удари я право в стомаха и я прекатури на земята отвъд оградата.

В къщи Мери продължи да хленчи. Наля водата в каничката и я сложи на масата.

— Седни — покани тя Том и той приклепна на пода пред столчето.

— Не мога ли да получа голяма чаша? — запита я той.

— Не обвинявам Кити Касини — рече тя, сякаш не го чу. — Познавам котките. Тя не е виновна. Но, Том, как ще я каня отсега нататък? Няма да е лесно. Просто за известно време няма да мога да я понасям. — Погледна Том и откри, че бръчките по челото му вече ги няма и че не примигва така отчаяно. — Ах, колко работа ще си имам тия дни с тая Дамска лига! Просто не виждам как ще се справя.

Същата година Мери Талбот даде тържество по случай забременяването си. Всички казаха: „Боже мили! Славно ще я кара нейното дете!“

ГЛАВА 25

Положително цялата улица Консервна и може би целият Монтерей усещаха, че е настъпила промяна. Хубаво е човек да не вярва в добри и лоши знамения. В тях никой не вярва. Няма никаква полза да се градят вероятности върху тях и никой не гради вероятности. На улица Консервна като навсякъде другаде не бяха суеверни, ала предпочитаха да не минават под разтворена стълба и да не отварят чадър в стаята. Док се занимаваше с чиста наука и не се поддаваше на суеверията; и все пак, прибирайки се веднъж късно през нощта, намери на прага си венец от бели цветя^[1] и дълго не беше на себе си. Но повечето хора от улица Консервна не вярваха в такива неща — те просто живееха с тях.

За Мак нямаше съмнение, че над приюта „Палас“ е надвиснал тъмен облак. Беше направил разбор на провалено то тържество и установи, че нещастieto се е загнездило във всяка цепнатина, че нея вечер злочестината бе избила като копривна треска. А веднъж насадиш ли се в такава история, най-добре е просто да си легнеш, додето се размине. Иначе не можеш се пребори. Не че Мак беше суеверен.

Сега по Улицата бе започнала да се разлива някаква мека радост, която оттам плъпваше навсякъде. На Док почти свръхестествено му провървя с една поредица от посетителки, за което той и наполовина не положи никакво усилие. Кученцето в „Палас“ растеше като фасулено стъбло и опирайки се на възпитанието, всадено в хилядите предишни поколения, започна самичко да се възпитава. Дарлинг се погнуси от напикаването по пода и вече излизаше навън. Безспорно тя щеше да се превърне в добра и очарователна кучка. Душевното ѝ равновесие не пострада от болестта.

Доброжелателството се промъкваше като дим по всяко кътче от Улицата. То стигна чак до Хърмановия павилион за кренвирши, проточи се до хотел „Сан Карлос“. Усети го Джими Бруша и неговият песнопоец-барман Джони. Почувствува го Спарки Инайа и с радост се сби с трима от новите градски полицаи. То стигна дори до областния

затвор в Салинас, където Гей, който позволяваше на шерифа да го бие на шах и поради това си живееше добре, изведнъж доби самочувствие и повече не загуби нито една партия. По този начин той се прости с всичките си привилегии, но затова пък мъжкото му достойнство се възвърна.

Усетиха го тюлените и в техния лай се вмъкнаха извивки и нотки, които биха възрадвали сърцето на свети Франциск. Както си зубреха вероучението, момиченцата неочаквано вдигаха глави и без всякаква причина почваха да се кикотят. За да се установи източникът на тази растяща радост и благополучие, нужно бе може би да се изобрети специален, силно чувствителен електрически локатор. Триангулацията несъмнено щеше да определи мястото на този източник в нощния приют и аперитив „Палас“. „Палас“ наистина гъмжеше от радост. Тя изпълваше Мак и момчетата. Видяха Джоунс да скача от стола си, за да изиграе няколко светкавични стъпки уанстеп, и после отново да си сяде на мястото. Хейзъл неопределено се усмихваше, без да има за какво. Радостта беше тъй всеобща и тъй всеобхватна, че на Мак мъчно се удаваше да я управлява и насочва към целта, която си беше поставил. Еди, който работеше на редовни промеждутъци в „Ла Ида“, бе натрупал многообещаваща изба. Той вече не изливаше бирата в глиненото шише. Тя, казваше Еди, придавала на сместа вкус на нещо изветряло.

Сам Малой посади грамофончета — да се вият над парния котел. Направи си малък брезентов навес и привечер често присядаше под него с жена си, а тя наплиташе дантела на някаква покривка за легло.

Радост настана дори в „Мечешко знаме“. Търговията вървеше добре. Кракът на Филис Мей благополучно зарастваше и тя вече се готвеше отново да тръгне на работа, Ева Фланегън си дойде от Сейнт Луис щастлива, че е отново у дома. В Сейнт Луис било задушно и съвсем не тъй хубаво, както дотогава се рисуваше в спомените ѝ. По него време, когато там е било тъй хубаво, тя ще да е била и по-млада.

Новината, или по скоро мисълта за празненството в чест на Док не се разнесе веднага. Тя не разцъфна като цвят. Хората разбраха, но оставиха нещата да се развият сами, постепенно, като буби в пашкулите на своето въображение. Мак не си правеше илюзии.

— Миналия път всичко стана насила — обясни той на момчетата. — А така празненство не се прави. Човек трябва да е

убеден.

— Добре де, кога ще го направим? — нетърпеливо залита Джоунс.

— Не знам — призна си Мак.

— Изненадващо ли ще бъде? — интересува се Хейзъл.

— Не ще и дума, тъй е най-добре — каза Мак. Дарлинг му донесе намерената от нея топка за тенис и той я захвърли през вратата в буренака. Дарлинг се втурна след нея.

— Ако знаехме кога е рожденият ден на Док — подхвърли Хейзъл, — можехме например за рождения му ден...

Мак зяпна. Хейзъл непрекъснато го изненадаваше.

— Боже мой, Хейзъл! — извика той. — В теб има нещо! Но да, ако е за рождения му ден, ще има, значи, и подаръци. Точно това се иска. Остава само да разберем кога се пада.

— Не е мъчно — каза Хюи. — Ще го питаме.

— Дума да не става! — възпротиви се Мак. — Нали ще разбере! Питай някого за рождения му ден, особено след като вече си му устройвал веселба като нашата и той веднага ще се сети защо питаш. Май ще е по-добре да отида при него и без да се издавам, да подуша кое как е.

— И аз ще дойда с тебе — обади се Хейзъл.

— Не. Отидем ли двама, ще си помисли, че нещо му кроим.

— Да, ама нали идеята беше моя?

— Лесна работа! — успокои го Мак. — Като излезе всичко наяве, нищо не ми пречи да кажа на Док, чия е била идеята. Но ми се струва, че е по-хубаво да отида сам.

— А той как е, сърдит ли е? — попита Еди.

— Нищо подобно, всичко е наред.

Мак намери Док в долната част на лабораторията. Навлякъл дълга каучукова престилка, нахлузил гумени ръкавици, за да си пази ръцете от формалина, той тъкмо вкарваше боя във вените и артериите на някакви акули. Малката бъркачка още разбъркваше синята боя, а червената вече се намираще в спринцовката. Нежните ръце на Док работеха прецизно, забождаха иглата в определеното място и притискаха буталото, което изтласкваше боята в кръвоносните съдове. Готовите риби подреждаше на спретнато купче. Те отново щяха да

минат под иглата, за да им впръсне синя боя. Акулите бяха добри обекти за дисекция.

— Здравей, Док! — подвижна Мак. — Сигурно си много зает.

— Колкото искаш — отвърна Док. — Как е палето?

— Чудесно. Ако не беше ти, щеше да умре.

За миг Док бе връхлетян от вълната на предпазливостта, но тя веднага се оттегли. Complimentите обикновено го правеха бдителен. Вземане даване с Мак бе имал отдавна. Но този път в тона му нямаше нищо друго освен благодарност. Док знаеше, че Мак обича кучето.

— Какво става в „Палас“? Как я карате?

— Идеално, Док, просто идеално. Имаме си два нови стола. Защо не минеш някой ден да ни видиш? Сега при нас е много хубаво.

— Ще намина — обеща Док. — Еди още ли носи шишето?

— Естествено! Но сега вече не слага бира и ако питаш мен, тъй е по-добре. Силата му е по-голяма.

— Че то и по-рано не беше слабо — отбеляза Док. Мак търпеливо чакаше. Рано или късно Док сам щеше да повдигне въпроса и той чакаше. В случай че Док започне сам, подозренията ще бъдат по-малко. Такава е била винаги тактиката на Мак. — Не съм срещал Хейзъл. Да не е болен?

— Не — отвърна Мак и започна атаката, — нищо му няма. Но се е хванал с Хюи на един спор... Вече става цяла седмица. — Мак се закиска. — И знаеш ли кое е смешното? Карат се за нещо, от което и двамата нищо не разбират. Аз не се намесих, защото нищо не зная, ама те... Дори малко се поразсърдиха.

— За какво става дума? — попита Док.

— Тя е дълга и широка. Хейзъл непрекъснато си купува разни календарчета и таблици и дебне в кой ден ще ти върви, коя звезда е щастлива и тем подобни. А Хюи смята, че всичко това е само куп глупости, Хейзъл казва например, че като знаеш кога е роден човек можеш да му предскажеш бъдещето, а Хюи му вика, че само го лъжат с тия календари. Аз нищо не зная. А ти какво мислиш, Док?

— Кажй речи каквото и Хюи — каза Док. После спря бъркачката, изми спринцовката и я напълни със синя боя.

— Оная вечер как се разгорещиха! — продължи Мак. — Питат ме кога съм роден, казвам 12 април, Хейзъл хукна, купи някаква табличка и прочете всичко, каквото пишеше за мене. Какво да ти кажа,

тук-таме съвпаднаше. Но казват все хубави неща, а пък щом е за себе си, човек приема хубавите неща. Пишеше, че съм бил храбър, че съм бил умен и любезен към приятелите си. Според Хейзъл всичко било вярно. А ти кога си роден, Док?

След такава дълга тирада въпросът прозвуча съвсем непреднамерено. В него човек не можеше да открие нищо нередно. Но не бива да забравяме, че Док познаваше Мак от доста време. Не го ли познаваше, щеше да каже осемнайсети декември, тоест истинския си рожден ден, а не двацет и седми октомври, което съвсем не беше рожденият му ден.

— На двадесет и седми октомври — отвърна Док. — Да видим Хейзъл какво ще каже за мене.

— И без друго това са глупости — приключи Мак, — но Хейзъл ги приема сериозно. Ще му кажа да провери и за тебе, Док.

Когато Мак си отиде, Док заблъска глава да открие в какво се състои номерът. Защото разбра, че номер има. Познаваше похватите на Мак, неговия метод. Познаваше стила му. И се чудеше за какво ще му е на Мак тази дата. Едва по-късно, когато се понесоха слуховете, едва тогава Док проумя всичко. И се почувствува малко по-спокоен, тъй като бе очаквал, че Мак ще му пусне някоя въдица.

[1] Старо поверие на северните индианци — който прескочи венец от бели цветя, умираше ↑

ГЛАВА 26

Двете момченца си играеха на двора на работилницата за лодки до момента, когато на оградата се покатери една котка. Тоз час те се втурнаха подире ѝ, подгониха я към железопътната линия и напълниха там джобовете си с чакъл от трасето. Котката се скри в гъстия буренак, но те задържаха камъчетата, защото и по тегло, и по форма, и по големина чудесно ставаха за хвърляне. Човек не знае кога ще му дотрябва такова камъче. Свиха по улица Консервна и запратиха един камък към набръчканата ламаринена стена на Морденовата консервна фабрика. От прозореца на канцеларията надникна някакъв стреснат мъж, после се хвърли към вратата, но момчетата излязоха по-бързи от него. Още не отворил, те вече се спотайваха зад голямата греда на празното място. Там не можеше да ги открие и след сто години.

— Хващам се на бас, че и цял живот да търси, пак не може да ни намери — каза Джоуи.

Не мина много и се умориха да се крият, пък и никой вече не ги търсеше. Изправиха се и тръгнаха по улица Консервна. Застояха се дълго пред витрината на Ли и си помечтаха за клещите, за трионите, за фуражките, каквито носят машинистите, за бананите. След това прекосиха Улицата и седнаха на най-долното от стъпалата за втория етаж на Западната биологична.

— Знаеш ли, че тоя тук има буркани с бебета? — каза Джоуи.

— Какви бебета? — попита Уилърд. |

— Бебета като бебета, само че преди да се родят. (

— Не вярвам — рече Уилърд.

— Не те лъжа. Виждало ги е момчето на Спарг и разправяше, че били ей толкоз големи, а ръцете и краката им били мънички. И очите също.

— А косата? — заяде се Уилърд.

— За косата нищо не каза.

— Трябвало е да го питаш. Знам го, че е лъжец.

— Пази се да не те чуе — предупреди Джоуи.

— Ами! Можеш да му кажеш какво съм казал. Не ме е страх от него. И от тебе не ме е страх. От никого не ме е страх. Искаш ли да ти докажа? — Джоуи не отговори. — Кажи де!

— Не — каза Джоуи. — Мислех си защо пък да не се качим и да го питаме тоя дали е вярно, че има бебета в буркани. Ако има, може и на нас да ги покаже.

— Сега го няма — каза Уилърд. — Когато е тук, и колата му е тук. Отишъл е някъде. Но аз мисля, че това е лъжа. Момчето на Спарг е лъжец. Според мен и ти си лъжец. Да ти докажа ли?

Очертаваше се скучен ден. За да си достави забавление, Уилърд трябваше доста да се потруди.

— И освен това си страхливец. Искаш ли да ти докажа? — Джоуи не отвърна. Уилърд смени тактиката. — Къде е баща ти? — запита той уж съвсем между другото.

— Умря — каза Джоуи.

— Така ли? Не бях чувал. От какво умря?

Джоуи не отговори веднага. Уилърд знаеше за баща му, но нямаше да прекрати разпита, без да се сбие, а Джоуи се страхуваше от Уилърд.

— Той... той се самоуби.

— Нима? — Уилърд направи изумена физиономия. — Как?

— С мишеморка.

— Какво си е помислил? Че е плъх? — Уилърд гръмко се засмя. Джоуи се ухили на шегата, но без особен възторг.

— Сигурно си е помислил, че е плъх — извика Уилърд. — Пълзеше ли по земята ей тъй, гледай, Джоуи, ей тъй? Бръчкаше ли си ей тъй носа? А имаше ли опашка дърта и дълга опашка? — Уилърд се превиваше безпомощно от смях. — А защо не е взел капан за мишки да си напъха главата? — И двамата се засмяха, но с това шегата на Уилърд се изтърка. Затова той реши да пусне друга. — А как изглеждаше, като глътна отровата. Така ли? — и той събра очи, отвори уста и се изплези.

— Беше му лошо целия ден. Умря чак през нощта. И много го болеше.

— А защо направи това? — попита Уилърд.

— Не можа да си намери работа — обясни Джоуи. — Близо една година стоя без работа. И знаеш ли най-смешното? На сутринта дойде

един да му предлага някаква работа.

Уилърд се помъчи да възобнови шегата:

— Според мен той си е представял, че е плъх. — Но шегата се провали дори в собствените му очи.

Джоуи се изправи и пъкна ръце в джобовете. В канавката му се мярна медният блясък на нещо кръгло и той тръгна натам, но още преди да се приближи, Уилърд го избута встрани и вдигна монетата.

— Но аз я видях пръв! — запротестира Джоуи. — Моя е!

— За какво ти е притрябвала? Белята си ли търсиш? — прекъсна го Уилърд. — Я върви да глътнеш малко мишеморка!

ГЛАВА 27

Мак и момчетата. Добродетелта, блаженството, красотата. Живееха в приюта „Палас“, а бяха камък, хвърлен в блатото, бяха напорът, който тласкаше вълните в кръг по цялата улица Консервна и отвъд Улицата чак до Пасифик Гроув, до Монтерей, та дори и нагоре, по хълма до Кармел.

— Този път — започна Мак — трябва да сме сигурни, че на празненството ще присъствува и той. Не дойде ли, празненство няма да правим.

— А къде ще го направим този път? — попита Джоунс.

Мак допря облегалото на стола си до стената и скръсти нозе под предните му крака.

— Много съм мислил — каза той. — Можем, разбира се, да го направим тук, но тук ще бъде доста трудно да го изненадаме. А и на Док му е по-приятно у тях. Там си му е и музиката. — Мак сърдито изгледа останалите. — Не ми е ясно кой му счупи грамофона миналия път. Но ако тоя път някой посегне към него, лично аз ще му тегля такава текме отзад, че звезди ще види!

— Предлагам да го направим при него — каза Хюи.

Никой не бе предизвестен за предстоящата веселба; мисълта за нея се оформи постепенно у всекиго. Не бе поканен никой. Но всички се канеха да идат. В съзнанието си всеки бе оградил датата 27 октомври с червено кръгче. А тъй като празненството щеше да бъде за рожден ден, трябваше да се мисли и за подаръци. Да вземем момичетата на Дора. По едно или друго време всяка от тях бе ходила в лабораторията — било за съвет, било за лек, било просто на извънслужебно посещение. Бяха виждали леглото му. Покриваше го със старо, избеляло червено одеяло, цялото наблъскано с осили от овсига, с бодли и песъчинки, защото го носеше на колекционерските си експедиции. Получеше ли пари, Док купуваше лабораторни прибори. Никога не се сецаше да си купи ново одеяло. Затова момичетата на Дора му приготвяваха разноцветен юрган — една

великолепна копринена завивка. И тъй като по-голямата част от коприната, с която разполагаха, произхождаше от бельо и вечерни тоалети, със своите яркорозови ивици, морави, бледожълти и вишневи петна юрганът придобиваше рядко тържествен вид. Работеха го сутрин, преди пладне, и следобед, преди да са дошли момците от рибарската флотилия. Под влияние на общото усилие спречкванията и завистите — неотлъчна спътници на публичните домове — напълно изчезнаха.

Ли Чун измъкна отнякъде и приготви връзка фойерверки, накачени на канап дващест и пет стъпки дълъг, и една голяма кесия с луковици от китайски перуники. По негово мнение това бяха най-достойните за едно празненство неща.

Сам Малой от край време имаше своя теория за старините. Той знаеше, че стари мебели, стъклария и стари грънци, които на времето си не са били особено ценни, с течение на годините придобиват привлекателност и парична стойност, които далеч не отговарят на тяхната хубост и полза. Беше чувал, че някакъв стол бил продаден за петстотин долара. Той събираше парчетии от исторически автомобили и беше убеден, че един ден, след като му донесе несметно богатство, неговата колекция ще се настани върху черното кадифе на най-добрия музей. Сам Малой посвети на празненството доста размисъл и после прегледа скъпоценностите си, които криеше в голямо, заключено сандъче зад парния котел. Реши да подари на Док един от най-хубавите си експонати — мотовилката и буталото от един „Чалмърз“, модел 1916 г. Сам изчисти и лъсна тази красота и тя заблестя като древна рицарска броня. Направи й малка кутийка, облечена отвътре с черен плат.

Мак и момчетата продължително размишляваха по въпроса и стигнаха до заключението, че Док винаги е искал котки, но ги е получавал с известни затруднения. Мак извади двойната клетка. Наеха една женска котка, която се намираше в любопитно положение, и поставиха капана под кипариса в горния край на празното място. В един от ъглите на „Палас“ направиха втора телена клетка, в която колекцията от разгневени котараци растеше с всяка изминала нощ. Джоунс бе задължен по два пъти дневно да ходи до фабриките за рибешки глави, за да храни пленниците. Мак смяташе, и с право, че дващест и пет котарака ще бъдат най-чудният подарък, който биха могли да направят на Док.

— Този път никаква украса! — предупреди Мак. Само едно здраво и свястно пиршество с обилно пиене. За празненството чу дори Гей от затвора в Салинас и се сговори с шерифа да го пусне определената вечер, като за целта взе от него на заем два долара за отиване и връщане с автобуса. С шерифа Гей се държеше отлично, а шерифът не беше от тия, които забравят подобни неща, особено като се има предвид, че предстояха избори, а Гей можеше или поне казваше, че може да достави някой и друг глас в повече. Но не само това, в противен случай, стига да поиска, Гей можеше да прикачи лошо име на затвора в Салинас.

Анри неочаквано реши, че старовремските игленици са форма на изкуството, цъфтяла и достигнала най-висша изява през деветдесетте години, но забравена след това. Той възкреси тази форма и със задоволство установи каква възможности предлагат карфиците с разноцветни главички. Картината никога не можеше да бъде пълна, тъй като човек можеше да я изменя, размествайки само карфиците. Той приготвяваше няколко такива игленика за самостоятелна изложба и когато чу за празненството, незабавно изостави работата си и се залови с един гигантски игленик за Док. Трябваше да се получи заплетен и предизвикателен мотив в студена гама от зелени, жълти и сини карфици, който щеше да се нарича „Спомен от епохата на ранния камбрий“.

Ерик, приятелят на Анри, начетенният бръснар, който събираше първите издания на автори, които никога не са пускали второ издание или втора книга, реши да подари на Док една машина за развиване на мускулите, наподобяваща лодка с весла. Тази машина бе получил при разпродажбата на имуществото на някакъв фалирал клиент, който от три години не бе плащал бръснарската си сметка. Машината се намиралше в чудесно състояние. Беше много малко употребявана, тъй като никой не употребява такива машини.

Конспирацията растеше, правеха се безкрайни набези насам и натам, спореше се за подаръците, за напитките, за часа, когато трябваше да се започне, за това, че на Док никой не бива нищо да казва.

Когато Док за пръв път подразбра, че става нещо, което го засяга, той все още нищо не знаеше. Влезеше ли при Ли Чун, разговорите секваха. В началото му се стори, че хората са хладни към него. Когато

най-малко пет шест души го запитаха какво смята да прави на 27 октомври, той се изуми, защото бе забравил, че е посочил тази дата за свой рожден ден. Беше му интересно да узнае хороскопа за една измислена рождена дата, но тъй като Мак повече не отвори дума, постепенно забрави.

Една вечер Док се отби в кръчмата „На половината път“ — там имаше наливна бира, която поддържаха винаги студена и затова я харесваше. Изгълта първата чаша и се намести да усети по-добре сладостта на втората, когато дочу някакъв пиян да се обръща към кръчмаря с думите:

— Ти ще отидеш ли на тържеството?

— На какво тържество?

— Слушай — доверително рече пияният, — нали познаваш Док, дето живее на улица Консервна?

Кръчмарят погледна към другия край на тезгяха и отново се обърна към пияния.

— Уреждат му, значи тържество за милиони. За рождения му ден.

— Кой го урежда?

— Всички.

Док премисли. Никога не бе виждал пияния.

Сложен отклик събуди у него тази идея. Почувствува се поласкан, че им се ще да му устроят тържество, но в същото време съзнанието му бе раздрусано от трус — спомни са последното празненство, дадено в негова чест.

Едва сега Док успя всичко да си обясни: въпроса на Мак, мълчанието в негово присъствие. Седнал пред писалището си, тая нощ той дълго размишлява. Оглеждаше се и обмисляше кои вещи трябва да заключи. Отсега знаеше, че тържеството скъпо ще му струва.

На следния ден се зае със собствената си подготовка. Най-скъпите си плочи скри в задната стая — там можеше да ги заключи. Там прибра и всички чупливи предмети. Знаеше какво ще се случи — гостите ще дойдат гладни, но няма да си донесат нищо за ядене. Още в началото ще им се свърши питието — така е ставало винаги. Леко огорчен, той отиде на Евтиния базар при един месар, с когото се познаваха и разбираха. След като поспориха за месото, Док купи седем килограма пържоли, пет килограма домати, дванайсет марули, шест

хляба, един грамаден буркан фъстъчено масло, друг буркан със сладко от ягоди, пет галона вино и четири кварта добро и съдържателно, макар и не тъй прочуто уиски. Разбираше, че на първото число от месеца в банката ще си има неприятности. „Още три-четири такива тържества — помисли си той — и ще загубя лабораторията.“

Между това приготовленията на улица Консервна достигнаха кресчендо. Док беше прав — никой не мислеше за ядене, но затова пък навсякъде скътваха бутилки с различна големина. Сбирката от подаръци растеше, а списъкът на гостите, ако някой вземеше да ги запише, би заприличал на преброяване. В „Мечешко знаме“ се водеше непрекъснат спор около тоалетите. Тъй като нямаше да са по служба, момичетата не искаха да обличат дългите хубави рокли, които минаваха униформа. Решиха да сложат всекидневни дрехи. Не беше тъй лесно, колкото изглеждаше на пръв поглед. Дора настояваше на работа да остане един минимален състав, та да поеме грижата за редовните посетители. Момичетата се разделиха на смени и едни трябваше да останат, докато другите не ги сменят. Наложиха се първите, които щяха да отидат на тържеството, да бъдат избирани с ези-тура. Тях ги очакваше честта първи да видят как Док ще посрещне приказния юрган. Бяха го опънали, почти готов, на рамка в трапезарията.

Госпожа Малой, изоставила за известно време своята покривка за легло, в момента бродираше шест салфетки за бирените чаши на Док.

Първоначалното вълнение на Улицата бе отминало и сега мястото му се зае от растяща, смъртна сериозност. Клетката в приюта „Палас“ беше натъпкана с петнайсет котарака и техният вой нощно време малко смущаваше Дарлинг.

ГЛАВА 28

Рано или късно Франки трябваше да научи за тържеството. Той се носеше насам-натам като малко облаче и винаги се озоваваше между хората. Те не го забелязваха, не му обръщаха внимание. Не можеха да разберат чува ли ги, не ги ли чува. Но Франки чу за празненството, за подаръците и у него се надигна чувството на пълнота и в същото време чувството на болезнено желание.

На витрината на Джейкъб, ювелира, се мъдреше най-красивото нещо в света. То стоеше там от дълго време. Беше един часовник от черен оникс със златен циферблат, но истинската му красота се криеше другаде. На горната му част имаше бронзова фигура — св. Георги и змеят. Змеят лежеше по гръб с вдигнати лапи, а в гръдта му се впиваше копието на свети Георги. Светецът беше от глава до пети в рицарски доспехи, с повдигната маска на шлема, яхнал охранен кон с едри бутове. С копието си той притискаше змея о земята. Но най-чудното беше, че имаше изострена брадичка и приличаше малко на Док.

Франки ходеше на улица Алварадо по няколко пъти в седмицата, спираше пред витрината и се любуваше на тази красота. Мечтаеше за нея, мечтаеше да прокара пръсти по тежкия гладък бронз. Той познаваше часовника вече няколко месеца, когато чу за празненството и подаръците.

Франки стоя на тротоара цял час и едва тогава се осмели да влезе.

— Е? — посрещна го господин Джейкъб. Още от вратата той го претегли на око и установи, че няма в джоба си и петак.

— Колко струва това? — дрезгаво попита Франки.

— Кое?

— Това.

— Искаш да кажеш часовника? Петдесет долара. С фигурата седемдесет и пет.

Франки си излезе, без да отговори. Слезе на брега, пъкна се под една катурната лодка и се загледа оттам в малките вълни. Бронзовата

фигура тъй се беше врязала в паметта му, че сега отново я видя. Облада го диво, омагьосващо чувство. Трябваше да притежава тази красота! И като си помисли за това, очите му свирепо блеснаха.

Под лодката Франки остана целия ден, а през нощта се измъкна и се върна на улица Алварадо. Хората отиваха на кино, връщаха се, влизаха в „Златното кученце“, а той обикаляше напред-назад. Не се умори, не му се доспа — красотата го изгаряше отвътре като огън.

Най-сетне минувачите оредяха и полека лека изчезнаха от улиците. Спрелите автомобили си заминаха и градът легна да спи.

Един полицай изгледа Франки.

— Защо не се прибиращ?

Франки си плю на петите, изтича зад ъгъла и се скри в пряката зад един варел. В два и половина той отново се домъкна пред вратата на Джейкъб и натисна дръжката. Беше заключено. Франки се върна при варела седна зад него и се замисли. На земята видя да се търкаля къс отчупен отнякъде бетон и го взе.

Полицаят доложи, че дочул трясък и се притекъл. Витрината на Джейкъб била счупена. Видял задържания бързо да се отдалечава и го погнал. Не успял да разбере как е могло момчето да тича толкова дълго и бързо с двайсет и петкилограмовия часовник и бронзовата фигура; то едва ли не избягало. И ако не било сбъркало да свърне в една задънена улица, щяло да се измъкне.

На следния ден началникът повика Док.

— Ще дойдете, нали? Искам да си поговорим.

Доведоха Франки мръсен и раздърпан. Очите му бяха зачервени, но стискаше уста и дори се усмихна, когато видя Док.

— Какво се е случило, Франки? — попита Док.

— Вмъкнал се снощи в магазинчето на Джейкъб — поясни началникът. — Откраднал. Свързахме се с майка му. Каза, че не отговаряла, тъй като по цял ден се навъртал при вас.

— Ти не биваше да правиш това, Франки — рече Док. Върху сърцето му легна тежкият камък на неизбежността. — Не може ли да го пуснете под гаранция?

— Мисля, че съдията няма да разреши — каза началникът. — Получихме експертиза за умственото му състояние. Знаете ли какво му е?

— Да — късо отвърна Док, — зная.

— И сигурно знаете какво ще стане, когато навлезе в пубертета.

— Да, зная. — Камъкът в сърцето му адски тежеше.

— Лекарят е на мнение, че е по-добре да го задържим. Преди беше невъзможно, но сега, след углавното престъпление, така ще е най-добре.

Франки чу това и усмивката в очите му угасна.

— А какво е откраднал? — запита Док.

— Един грамаден часовник и една бронзова статуетка.

— Аз ще платя...

— О, ние ги върнахме. Но съдията едва ли ще вземе това предвид. То ще се повтори. И вие знаете това.

— Да — нечуто каза Док, — зная. Но може би е имал причини. Франки, защо открадна?

Франки дълго не откъсна поглед от него.

— Обичам те — промълви той.

Док изтича навън, метна се в колата и замина да сбира животинки в пещерите под нос Лобос.

ГЛАВА 29

В четири часа на 27 октомври Док приключи консервирането на последната партида медузи. Изми каната от формалина, почисти пинцетите, свали гумените ръкавици и ги посипа с талк. После се изкачи горе, нахрани плъховете и прибра някои от най-хубавите са плочи и микроскопа в задната стаичка. След това я заключи. Защото понякога се намираще гост, който в миг на просветление решаваше да си поиграе с гърмящите змии. С грижлива подготовка и като предвиждаше възможностите, Док се надяваше да направи предстоящото веселие колкото е възможно по-малко опасно, без от това да стане скучно.

Сложи кафеничето на огъня, пушна на грамофона „Голямата фуга“ и взе един душ. Беше толкова чевръст, че когато иглата стигна края на плочата, той бе вече с чисти дрехи и пиеше кафе.

Док погледна през прозореца към празното място към „Палас“, но не забеляза никакво движение. Не знаеше кои и колко са тия, които трябваше да дойдат. Но беше сигурен, че го наблюдават. Усещаше това от сутринта. Не бе видял никого, но някой или неколцина положително го държаха под око. И тъй, предстоеше празненството-сюрприз. Нищо не му пречеше да бъде изненадан. Реши да се държи както винаги, сякаш нищо няма да се случи. Прескочи до Ли Чун и купи два кварта бира. У Ли като че ли тегнеше потисната ориенталска възбуда. Значи и семейството на Ли щеше да присъствува. Док се върна в лабораторията и си наля чаша бира. Първата изпи от жажда, а втората напълни за вкус. Празното място и Улицата бяха все още пусти.

Мак и момчетата се намираха в „Палас“, зад затворена врата. Печката фуча цял следобед да им топли вода за баня. Изкъпаха дори Дарлинг завързаха около врата и червена панделка.

— По кое време мислиш да тръгнем? — запита Хейзъл.

— Не по-рано от осем — рече Мак. — Но не виждам защо да не глътнем по една малка за разгриване.

— Ами Док няма ли да се разгрее? — загрижи се Хюи. — Да взема да му отнеса една бутилка, уж така между другото?

— Не — каза Мак. — Док ей сега беше при Ли за бира.

— Мислиш ли, че подозира нещо? — обади се Джоунс.

— Отде накъде?

В клетката два котарака започнаха спор, на който останалите й обитатели откликнаха с ръмжене и извити на дъга гърбове. Имаха само двайсет и една котки. За малко не бяха успели да достигнат контролната цифра.

— Не мога да разбера как ще пренесем тия мачоци оттатък — започна Хейзъл. — Клетката няма да мине през вратата.

— Няма да ги носим — обясни Мак, — Помниш ли какво стана с жабите? Само ще кажем на Док — той да дойде да си ги вземе. — Мак се надигна и отпуши едно от глинените шишета на Еди. — И така, да се разгреем!

В пет и половина се разнесоха стъпките на стария китаец, който слезе, шляпайки от хълма, и премина край „Палас“. После прекоси празното място и Улицата и се скри между Западната биологична и „Хедиондо“.

Момичетата в „Мечешко знаме“ се приготвяваха. Чрез предварително гласуване бе избрана нещо като специална бордова вахта. Оставащите щяха да бъдат сменявани всеки час.

Дора беше импозантна. Прясно боядисана в оранжево, косата й се виеше на букли, струпани на темето. Беше си сложила венчалния пръстен, а върху гърдите — голяма диамантена брошка. Роклята й беше от бяла коприна с черни шарки, наподобяващи бамбукови колена. В спалните се извършваше процедура, тъкмо обратна на обикновената. Оставащите носеха дълги вечерни рокли, а тези, които щяха да излизат, бяха облекли къси басмени рокли и в тях изглеждаха много хубави. Юрганът, готов и подплатен, се намиреше върху бара в голяма картонена кутия. Пазачът взе да протестира, защото бе решено, че той няма да отиде на тържеството. Нали някой трябваше да наглежда дома? Противно на нарежданията, всяко от момичетата си беше скрило по едно шише и чакаше сигнал, за да се поукрепи за празненството.

Дора величествено влезе в кабинета си и затвори вратата. После отключи горното чекмедже на писалището, извади бутилка и чаша и си наля една глътка. Бутилката тихо чукна чашата. Едно от момичетата,

което подслушваше на вратата, чу този звук и разнесе новината. Сега вече Дора не можеше да надуши дъха на другите. Момичетата се спуснаха към стаята и на навадиха шишетата. Над улица Консервна припадна здрач, настъпи опаловият час между дневната светлина и сиянието на уличните фенери. Филис Мей надникна назад пердето на предния салон.

— Виждаш ли го? — попита я Дорис.

— Да. Запалил е лампите. Седи и като че ли чете. Боже мой колко много чете този човек, очите ще си развали! Държи чаша бира в ръка.

— Добре — каза Дорис, — значи и ние можем да глътнем по мъничко.

Филис Мей все още малко накуцваше, но иначе беше добре, сякаш нищо не се е случвало. Казваше, че си възстановила теглото покрай членовете на Градския съвет.

— Не е ли смешно? — продължи тя. — Седи си човекът и няма представа какво ще му се случи.

— Нито един път не е дошъл при нас — с известна печал отбеляза Дорис.

— Има много мъже, които не искат да плащат — рече Филис Мей. — Мислят си, че иначе е по-различно, а им излиза по-скъпо.

— Защо? Може би му харесват.

— Кой да му харесва?

— Момичетата, дето ходят при него.

— Е да, може. Аз също съм била при него. Но никога не е направил намек.

— Няма и да направи — каза Дорис. — Но това не значи, че ако ти не работеше тук, щеше да се измъкнеш също тъй лесно.

— Искаш да кажеш, че не харесва нашата професия?

— Съвсем не искам да кажа това. Той може би си мисли, че момиче, което работи, приема нещата другояче.

И отново надигнаха шишетата.

В кабинета Дора си наля още една чашка, пресуши я и отново заключи чекмеджето. Пред стенното огледало тя оправи идеално подредената си коса, провери още веднъж блестящия си маникюр и отиде в бара. Алфред, пазачът, се цупеше. Не каза нито дума, нито се

намръщя, но въпреки това се цупеше. Дора го изгледа хладно от глава до пети.

— Ти май си внушаваш, че на тебе се е паднало най-лошото, а?

— Не — отвърна Алфред. — Всичко е наред.

Това ядоса Дора.

— Всичко било наред, така ли? Вие, господине, си имате служба. Искате ли да си я запазите, или не?

— Всичко е наред — ледено отсече Алфред. — Не се оплаквам. — Той облегна лакти върху бара и се заоглежда в огледалото. — Вие вървете и се забавлявайте. Аз поемам грижата за всичко. Няма защо да се безпокоите.

Болката му размекна Дора.

— Виж какво — подхвана тя, — не искам тук да остава без мъж. Току виж някой се напил и го прихванали дяволите — децата няма да могат да се оправят сами. Но малко по-късно можеш и ти да дойдеш, само че от време на време ще поглеждаш през прозореца. Е, така става ли? Ще забележиш, ако има нещо.

— Добре — каза Алфред, — да дойда, защо не. — Нейното разрешение го успокои. — Ще прескоча по-късно, само за две-три минутки. Снощи един се напи. И какво да ти кажа, Дора, изгубих самообладание и му счупих гръбнака. Вече не вярвам на себе си. Някоя нощ ще взема да пречукам някого и ще ме откарат.

— Ти имаш нужда от почивка — рече Дора. — Може да взема Мак да те замества, а ти да си починеш две-три седмици.

Чудесна беше Дора, мадам Дора!

Оттатък, в лабораторията, Док реши след бирата да пийне малко уиски. Вече се усещаше в настроение. Празненството, което устройваха в негова чест, му се струваше трогателно. Пусна си на грамофона „Павана за една покойна инфанта“^[1], разчувствува се и малко се опечали. В тон с настроението си, след това пусна „Дафнис и Хлоя“^[2]. В този балет имаше пасаж, който му напомняше как атинските наблюдатели при Маратон съобщават, че са видели грамадна ивица прах през равнината, че са дочули трясъка на оръжие и песента на елевзиняните. В музиката имаше нещо, което му напомняше тъкмо тази сцена.

Когато плочата свърши, той си наля второ уиски и се поколеба дали да чуе „Бранденбургският концерт“. Той щеше да го изтръгне от

сладостната горест, в която постепенно изпадаше. Но всъщност какво толкова лошо имаше в сладостната горест? Тя бе дори приятна.

— Ще си слушам каквото си искам — изрече той гласно. — Ако искам, ще си пусна „Лунна светлина“^[3], ако искам — „Момичето с ленените коси“^[4]. Аз съм свободен човек!

Наля си още едно уиски и го изпи. Направи компромис — пусна си „Лунната соната“. Забеляза неоновите светлини на „Ла Ида“ — мигаха, светваха, угасваха. После пламна фенерът пред „Мечешко знаме“. Ято кафяви едри бръмбари се нахвърлиха върху светлината му, след това се строполиха на земята, зашаваха с крачка и навиряха пипала. Покрай канавката се промъкна самотна котка, тръгна да дири приключения. Тя се питаше какво ли може да се е случило на котараците, които правеха живота интересен, а нощите — страшни.

От парния котел на четири крака изпълзя господин Малой — да провери дали някой не е отишъл вече на празненството. В „Палас“ момчетата развълнувано следяха черните стрелки на будилника.

[1] Произведение на Морис Равел ↑

[2] Произведение на Морис Равел ↑

[3] Клавирна пиеса от Кл. Дебюси ↑

[4] Клавирна пиеса от Кл. Дебюси ↑

ГЛАВА 30

Същината на веселията не е достатъчно изучена. Всички обаче схващат, че всяка веселба има своя патология, че тя е нещо като живо същество и че има склонност да бъде твърде извратено същество. Всички също така знаят, че почти няма веселба, която да е завършила тъй, както се е предвиждало, според предварителните намерения. Тук, разбира се, не става дума за онези унили раболепни тържества — пришпорвани, контролирани, ръководени, — които обикновено се уреждат от човекоядните професионални домакини. Тога изобщо не са тържества, а представления, паради, и са толкова непринудени, колкото и напъването на червата, толкова интересни, колкото и крайният продукт на това напъване.

Всеки от улица Консервна вероятно е предвиждал във въображението си как ще протече празненството — гръмки поздравления, честитки, шум, добро настроение. Но то съвсем не започна по този начин. Точно в осем часа Мак и момчетата, сресани и чисти, грабнаха бутилките и се спуснаха с маршова стъпка по отрязания склон, прехвърлиха железопътната линия, след това празното място и Улицата и стигнаха стъпалата на Западната биологична. Всички бяха смутени. Док им отвори, а Мак произнесе кратка реч:

— Тъй като днес е рожденият ти ден, аз и момчетата решихме да ти пожелаем всичко хубаво, а за подарък сме ти приготвили двайсет и един котарака.

Той млъкна и момчетата се заковаха окаяни по стълбите.

— Заповядайте! — покани ги Док. — Но... но аз.. аз съм изненадан. И не подозирах дори, че знаете кога е рожденият ми ден.

— Всичките котараки — обади се Хейзъл. — Само че не ги носим.

Насядаха смирено в лявата стая. Настъпи продължително мълчание.

— Е, добре — почна Док, — като сте дошли, да пийнем нещо.

— Ние сме си донесли къркане. — Мак показва трите глинени шишета, които Еди беше напълнил.

— В тях няма бира — допълни Еди.

— Дума да не става! — Док прикри отвращението си. — Ще пиете с мен. Съвсем случайно имам малко уиски.

Когато Дора и момичетата пристигнаха, те все още седяха официално и вежливо посрббваха уиски. Док получи юргана и го разстла върху леглото си. Беше приказен. Момичетата приеха по една глътка. След тях дойдоха господин и госпожа Малой с подаръците си.

— Мнозина не знаят каква ще бъде един ден цената на тия неща — рече Сам Малой, като поднасяше мотовилката и буталото на „Чалмърза“ от 1916 година. В целия свят я са останали три такива, я не.

Сега вече гостите започнаха да прииждат на тумби. Появи се Анри с един игленик три на четири стъпки. Той понечи да изнесе лекция за тази нова форма на изкуството, ала в този момент официалността бе вече нарушена. Дойдоха господин и госпожа Гей. Ли Чун подари дългата връв с фойерверките и луковиците от китайски перуники. Към единайсет часа някой изяде луковиците, но фойерверките оцеляха по-дълго. От „Ла Ида“ се довлече група сравнително непознати люде. Сдържаността бързо напускате тържеството. Дора седеше в нещо като трон, а оранжевата ѝ коса пламтеше. Тя бе хванала изящно чашата, при което малкият ѝ пръст стърчеше встрани. С крайчеца на окото си тя следеше дали момичетата се държат, както трябва. Док пусна грамофона да свири танцова музика и отиде в кухнята да изпържи пържолите.

Първото сбиване мина добре. Един от компанията, дошла от „Ла Ида“, направи неприлично предложение на едно от момичетата на Дора. То се възпротиви, а Мак и момчетата, разярени от това нарушение на благоприличието, светкавично го изхвърлиха, без нищо да счупят. Това ги накара да се почувствуват добре, защото разбраха, че и те с нещо са помогнали.

В кухнята Док пържеше пържолите в три тигана. Наряза домати и натрупа цял куп филии хляб. Чувствуваше се превъзходно. Мак лично се грижеше за грамофона. Той бе намерил един албум с триа на Бени Гудмън. Танците бяха започнали и празненството наистина взе да придобива дълбочина и енергия. Еди се отдалечи в кабинета и изигра един уанстеп. Док бе взел със себе си в кухнята една

бутилка и от време на време я надигаше. Ставаше му все по-приятно и по-приятно. Когато поднесе месото, всички се изненадаха. Никой не беше истински гладен, но пържолите моментално изчезнаха. Храната внесе в тържеството някаква богата храносмилателна печал. Уискито беше пресушено и Док донесе виното. Седнала на трона си, Дора каза:

— Док, я пусни малко от оная, твоята божествена музика! От нашия грамофон в „Мечешко знаме“ на господата сигурно му се повръща.

Док пушна „Страст“ и „Амор“ от албума на Монтеверди. Гостите седяха притихнали, с вгълбени погледи. Дора излъчваше прелест. Пропълзели по стълбите, тихо се намъкнаха двама новодошли. Док изпитваше безкрайно приятна тъга. Гостите продължаваха да мълчат и след като музиката свърши.

Тогава Док извади книга и зачете с ясен, плътен глас:

*Дори сега, на сън,
ако съзра под дрехата ѝ двата портокала
с цвѐта на старо злато и лицето като звездна нощ,
снагата, в огън изкована,
пронизана от острието, любовта що носи —
на младите години първата любов —
сърцето си в снега туптящо бих заровил.*

*Дори сега,
ако съзра в очите-лотоси онази немощ,
родена под сладостното бреме — младостта,
аз пак протегнал бих изстрадали ръце,
от устните ѝ пак ще пия упояващото вино
като пчела, политнала на воля,
която се опива с мед на крехки лилии.*

*Дори сега,
ако съзра в очите чакащи безумна болка.
ланити, хлътнали и побледнели
от треската на нашата раздяла,
поднесъл бих аз любовта си със венец цветя,*

нощта би станала любовник мургав,
върху гърдите на деня глава обронил.

Дори сега
в душата си, що повече не чака, аз съзирам
все образа изчезнал, все халките златни,
звънтящи в допира до малките магнолиеве листи,
и снежнобялата и мека кожа, по която
бях писал с устните си пламенни куплети,
каквито вече няма да запея.

Дори сега
смъртта донесе трепета на посивели мигли,
на тъмни и безжизнени очи,
скръбта на нейната снага, от морна радост
повалена
и за утеха малките цветчета, дето тръпнеха
под булото на нейните гърди,
а в мъката — устата, от целувки влажна.

Дори сега
я чувам да мълви за слабостта си, най-достойна
най-силно да ме люби. Виждам хорицата дребни
които за сребро продаваха робини по тържищата,
в талази затлъстяла плът очи да свиват;
но нея някой принц от градовете морски не откупи
в студеното си ложе да я отведе. О, моя малка,
до мене като празнична одежда ти се долепи тогаз.

Дори сега
обичам черните очи със ласка свилена,
ту в смях потънали, ту в скръб,
клепачите, що сладка сянка хвърлят,
когато погледа ѝ нежен засенят.
Обичам устните ѝ с аромата сочен на цветя,
вълните на косата ѝ, от дим по-мека,
смеха ѝ, в който изумруди палаво блестят.

*Дори сега
те виждам — с леки пръсти галеше косата ми,
в една се бяха слели двете ни души, —
а споменът пламтящ говореше чрез тебе:
„О, виждала съм как, луната щом се скрие,
робините на Рати се отдават на любов,
а после се отпускат най-безгрижно и заспиват
под тежките, от злато изковани канделабри.“^[1]*

Когато Док замлъкна, Филис Мей плачеше, без да се стеснява, а и самата Дора бършеше очи. Хейзъл беше тъй пленен от звука на думите, че дори не бе схванал тяхното значение. Лека мирова скръб бе обхванала всички. Всеки си припомняше по някоя нещастна любов, някой отколешен зов.

— Ей богу, хубаво! — обади се Мак. — Спомних си за една жена... — но не довърши.

Напълниха чашите с вино и притихнаха. Еди се оттегли в кабинета, изказа един кратък уанстеп, върна се и отново седна. И за малко щяха да заключат и да се унесат в сън, ако по стълбите не бе се разнесъл тропот на стъпки. Някакъв гръмък глас извика:

— Хей, къде са момичетата?

Мак скочи, грейнал от нескрита радост, и моментално се озова до вратата. Щастливи усмивки озариха лицата на Хюи и Джоунс.

— Какви момичета имаш предвид? — меко попита Мак.

— Тука не е ли публичният дом? Шофьорът на таксито каза, че някъде тук било.

— Имате грешка, господине. — В гласа на Мак звънна весела нотка.

— Добре, ами тия мадами какви са?

И схватката почна. Пред тях беше екипажът на някаква рибарска гемия от Сан Педро — добри, здрави, весели и изпитани в побоищата мъжаги. Още с първия напън те се намериха сред гостите. Момичетата на Дора изуха по една обувка и я хванаха за върха. И с разпалването на

битката те току удряха с острите си токчета мъжете по главата. Дора изтича до кухнята и се върна ръмжаща с воденичката за месо в ръка. Доволен беше дори Док. Той се носеше из стаята с мотовилка и бутало на „Чалмърза“, модел 1916 година.

Беше сражение и половина. Хейзъл се препъна и още неуспял да се изправи на крака, получи два ритника в лицето. Печката, марка „Франклин“, с трясък се събори. Притиснати в един от ъглите, агресорите се отбраняваха с тежките книги от библиотеката. Но постепенно бяха изтласкани. Двата предни прозореца бяха разбити. Алфред, който бе чул през Улицата какво става, ненадейно нападна в гръб с любимото си оръжие — бухалката за бейзбол. Битката продължи по стълбите, пренесе се на Улицата и оттам — на празното място. Вратата отново висеше осакатена на едната си панта. Ризата на Док беше раздрана и от драскотината на слабосилното му рамо капеше кръв. Неприятелят бе отблъснат до средата на празното място, когато се зачуха полицейски сирени. До идването на полицейската кола гостите за рождения ден на Док едва смогнаха да се приберат обратно в лабораторията, да затиснат откачената врата и да угасят лампите. Полицаяите нищо не откриха. А гостите седяха на тъмно, хилеха се щастливи и пиеха вино. В „Мечешко знаме“ застъпи следващата смяна. Новият състав се втурна пълен с бодрост. И тогава празненството наистина започна. Полицаяите се върнаха, надникнаха вътре, цъкнаха с езици и останаха. Мак и момчетата взеха автомобила им и прескочиха до Джими Бруша за още вино. С тях се домъкна и самият Джими. Ревът на пиршеството се носеше от единия до другия край на улица Консервна. То бе започнало да проявява някои от най-добрите качества на бунт, превърна се в нощ на барикадите. Екипажът на риболовната гемия от Сан Педро смирено се примъкна обратно и се присламчи към останалите. Посрещнаха ги с възхищение и прегръдки. Някаква жена, която живееше пет преки по-надолу, повика по телефона полицията да се оплаче от шума, но не намери никого. Полицаяите доложиха, че колата им е открадната, но по-късно я откриха на плажа. Седнал с кръстосани нозе на масата, Док се усмихваше и галювно барабанеше по коляното си с пръсти. Мак и Филип Мей се боричкаха за нещо на пода. А през счупените прозорци откъм залива повяваше хладен ветрец. В този момент някой подпали фойерверките, навързани на дългата двайсет и пет стъпки връв.

[1] Из „Черни невени“ — превод от санскритски на англ. ез. — Е. Поуис Мадърс, превод на бълг. ез. — Кр. Дянков ↑

ГЛАВА 31

Сред гъсталака от диви ружии в запустялото място на улица Консервна се засели един добре възпитан лалугер. Мястото беше чудесно. Над него се извисяваше високата и вкусна зеленина на ружите, сочна и тлъста и когато зрееха, плодчетата им увисваха предизвикателно надолу. Пръстта беше извънредно подходяща за лалугерова дупка — черна, мека и глинеста, тъй че не се сригаше и не затискаше подземните ходове. Лалугерът беше охранен и мазен, а бузите му — винаги издути от храна. Ушите му бяха чисти и правилни, а очите — почти толкова черни и толкова големи, колкото главичките на едновременните карфици. Лапите, с които риеше, бяха силни, козината по гърба — блестящокафява, а бежовото кожухче на гърдите му — невероятно гъсто и меко. Имаше дълги, извити жълтеникави зъби и къса опашка. Беше, общо взето, красив лалугер в разцвета на силите си.

Той пристигна тук по повърхността на земята, намери мястото за добро и реши да направи къртичината си на едно малко възвишение, откъдето можеше да наднича между ружите и да наблюдава камионите, минаващи по улица Консервна. Оттук се виждаха краката на Мак и момчетата, които прекосяваха празното място на път за приюта „Палас“. Като копаеше навътре в катраненочерната земя, той се увери, че много е случил, тъй като под пръстта започваха едри камъни. Просторната си зала, в която щеше да трупа храна, направи под един камък, тъй че тя никога нямаше да се срути, колко и силен дъжд да вали. Беше място, на което можеше да се установи и да отгледа безброй поколения, а дупката имаше възможност да се разширява във всички посоки.

Чудно беше първото утро, когато лалугерът подаде глава от къртичината. Над него ружите процеждаха зеленикава светлина, а първите лъчи на изгриващото слънце светнаха в дупката и така я стоплиха, че той удобно се изпъна в нея, рядко доволен.

Когато изкопа голямата зала, четирите допълнителни изхода и спасителната дупка при случай на наводнение, лалугерът се залови да сбира храна. Отсичаше само най-добрите стъбла на ружите, нарязваше ги в желаната дължина, вмъкваше ги в дупката и спретнато ги складираше в голямата зала — нареждаше ги тъй, че да не загниват и да не се вмирисват. Беше открил най-чудното място за живеене. Наоколо нямаше градини, тъй че никой нямаше да си помисли да поставя капани. Котки наистина имаше, но бяха малко, но бяха тъй издути от рибени глави и черва от фабриките, че отдавна се бяха отказали от лова. Почвата беше достатъчно песъчлива — водата никога не се задържаше дълго и не пълнеше дупките. Лалугерът не спря да се труди, докато не претъпка голямата зала с храна. Тогава изкопа странични залички за малките си, които щяха да се народят. След няколко години може би хилядно потомство щеше да се пръсне от това първо бащино огнище.

Но времето минаваше, а женска не идваше. Лалугерът стана нетърпелив. Сутрин присядаше на входа и надаваше пронизителни писъци, каквито човек не може да дочуе, но които ехтяха дълбоко под земята и стигаха до другите лалугери. Но женска не идваше. Най-сетне, изпотен от нетърпение, той отиде чак отвъд железопътната линия и там намери друга лалугерова дупка. Изпищя предизвикателно в чуждия вход, чу шумолене и надуши миризмата на женска. Но от дупката се показа стар, кален в битки лалугер-самец, който го цапардоса и ухапа тъй страшно, че той едва се домъкна до в къщи и три дни лежа в голямата зала, докато оздравее. В битката загуби два пръста от предната си лапа.

И той отново зачака и заквича пред чудесната си къртичина на чудесното място, но женска все не идваше и след време се наложи да се премести другаде. Принуди се да иде две преки по-нагоре, в една градина с гергина, където всяка нощ поставяха капани.

ГЛАВА 32

Док се пробуди мъчително и непохватно като дебелан, който се мъчи да се измъкне от плувен басейн. Умът му изплуваше на повърхността и няколко пъти потъваше обратно на дъното. На брадата му имаше следа от червило. Отвори едното си око, съзря пламтящите багри на юргана и бързо го затвори. Но след малко отново погледна. От юргана погледът му се отмести на пода, върху счупената чиния в ъгъла, към чашите върху катурнатата маса, към разляното вино и книгите, нападали като огромни тежки пеперуди. Из цялата стая се търкаляха малки късчета усукана червена хартия и се носеше острата миризма на фойерверки. През кухненската врата той видя високо натрупаните чинии от пържолите и тиганите, потънали в мазнина. На пода бяха размазани стотици фасове. А през миризмата на барута от фойерверките се долавяше изящното ухание на комбинация от вино, уиски и парфюм. За миг очите му се спряха върху купчината фуркети и фиби в средата на пода.

Бавно, като се подпираше на лакът, той се обърна и погледна през счупения прозорец. Улица Консервна беше тиха и слънчева. Вратичката на парния котел зееше. Вратата на приюта „Палас“ беше затворена. В буренака на празното място блажено спеше човек. „Мечешко знаме“ изглеждаше плътно запечатано отвсякъде.

Док стана, довлече се до кухнята и на път за клозета пусна газовия бойлер. После се върна, приседна на ръба на леглото и като кръстоса боси нозе, взе да изчислява пораженията. От хълма се носеше звънът на църковните камбани. Когато бойлерът започна да шуми, Док се пъкна в банята, пусна душа, после обу дочени панталони и навлече една фланелена риза. Ли Чун беше затворил, но като видя кой е на вратата, отвори. После, недочакал да му искат, извади от хладилника един квартал бира. Док плати.

— Добле ли беше? — попита Ли. Кафявите му очи изглеждаха малко възпалени.

— Добре беше! — каза Док и се върна в лабораторията със студената бира.

За мезе си приготви сандвич с фъстъчено масло. На Улицата беше много тихо. Не се мяркаше жива душа. В главата му зазвуча музика — виоли и виолончели, помисли си той. Свиреха мека, трезва и успокояваща мелодия, която не се отличаваше с нищо особено. Док изяде сандвича, изсърба бирата и се заслуша в музиката. Когато бирата се свърши, той влезе в кухнята, махна мръсните чинии от умивалника и го напълни с гореща вода; под струята изсипа сапунен прах, от което се надигна гъста бяла пяна. След това събра всички чаши, които не бяха счупени. сложи ги в горещата сапунена вода. Чиниите от пържолите, залепнали една за друга от побелялата мазнина и кафявия сок на месото, се надигаха в огромен куп на печката. Док разчисти масата, за да има къде да поставя измитите чаши. После отключи задната стая, изнесе един от албумите с литургии, избра „Патер ностер“ и „Агнес Деи“, сложи ги на диска и пусна грамофона. Лабораторията се изпълни с безплътни ангелски гласове. Гласовете на момченцата носеха мелодията нагоре и надолу, простичко, но с богатство, каквото няма в ничия друга песен. Щом плочата свърши, Док натри ръце я спря грамофона. Под леглото му се подаваше крайчецът на някаква книга, той я вдигна и се отпусна на постелята. Най-напред се зачете наум, но след миг устните му се размърдаха и той продължи на глас — бавно, като спираше на всеки стих:

*Дори сега,
заслушан в думите на мъдреците,
които цяла младост са отдали в размишления,
не мога да усетя в нейните слова солта,
на шепота на балдахина, който тулеше леглото ни,
ни малките ѝ остроумия от чистота пропити,
като поток забързани.*

В умивалника гъстата бяла пяна изстиваше и мехурчетата се пукаха, сякаш тиктакаше часовник. Към кея бе нахлул необикновен

прилив; вълните се разбиваха върху скали, до които отдавна не бяха се добирали.

*Дори сега
обичам кипарисите и розите,
големите възсини планини и хълмовете обли,
прибоя на морето... Вчера сякаш бе —
съзрях аз поглед непознат, ръце на пеперуда
и в утрото от чубриците литна чучулига,
а в бистрата река се къпеха деца...*

Док затвори книгата. До ушите му стигаше ревът на вълните между подпорите на кея и бясната суетня на белите плъхове в клетките. Отиде в кухнята и натопи ръка в изстиналата вода на умивалника. После пусна горещата вода и заговори гласно — на мивката, на белите плъхове и на себе си:

*Дори сега
аз зная — всичко на света съм вкусил,
надигнал съм по пиршества стакани от злато и
малахит,
ала съвсем за кратко е било забравеното време,
когато тя изпълваше ми зора
най-яркият поток от вечна светлина...*

Той обърса очи с опакото на ръката си. А белите плъхове все така се мятаха в клетките. Зад стъклата гърмящите змии лежаха притихнали и се взираха в пространството с пепелявите си смръщени очи.

БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК

ПРОЛОГ

Една късна вечер, както лежеше по гръб на кревата си в приюта „Палас“, Мак рече:

— Не останах доволен от тая книга „Улица Консервна“. Аз да бях, другояче щях да я напиша. — После се обърна на другата страна, подпря брада в шепата си и продължи: — Бива ме за критик. Ако някой ден срещна оня приятел, дето написа книгата, бих му рекъл някои неща ...

— Като например? — обади се Хуити Първи.

— Как да ти кажа ... — поде Мак. — Например това: писал „Глава първа“, „Глава втора“, „Глава трета“. Нямам нищо против, ама ми се ще на всяка глава отгоре да имаше и по две-три думи, та да зная за какво се разказва. Току виж някой път ми се дощяло да препрочета нещичко. Отварям и... „Глава пета“. Нищо не ми говори. Две думи да имаше само, веднага щях да позная — това е главата, която търся.

— Продължавай! — каза Хуити Първи.

— Второ. В една книга трябва да има и повече пряка реч. Отде накъде авторът ще ми казва как изглеждал тоз, как изглеждал онзи. Предпочитам сам да си го представя какъв е, като му слушам приказките. И още нещо — обичам да се досещам за мислите на героите от това, което казват. Е, може тук-таме и описанийца да има — все ще ти се прииска да узнаеш кое какъв цвят има, на какво мирише, как изглежда, но толкоз, не повече!

— Теб наистина те бива за критик — отбеляза Хуити Втори, — просто да не ти се надява човек. Това ли е всичко?

— Не — каза Мак. — В книгата по някой път трябва да има и празни приказки, алабала, само че накуп. Да дадем възможност на човека, който пише, да попише и глупости, да наниже десетина хубави словца, да изпее, да речем, някоя песничка с думи. Всичко това чудесно. Но мен ми се ще тия работи да бъдат отделно, та да не трябва да ги чета. Не обичам празните приказки в действието. Искам да кажа, че ако писателят настоява на своето алабала, трябва да го отдели на

едно място. Не искаш ли да го четеш, прескачаш. Чак после, като разбереш какво е станало по-нататък, може да се върнеш на празните приказки.

— Мак — обади се Еди, — я си представи, че авторът на „Улица Консервна“ вземе та цъфне на вратата. Ще му ги кажеш ли тия работи?

— Ба! — викна Хунти Втори. — Мак на никого не мълчи. Той би учил и призраците как се обитават изоставени къщи.

— Прав си! — каза Мак. — Ще ги уча и още как! Какви са тия подскачащи маси и дрънкане на вериги! В обитаването на изоставени къщи от години не са правили нововъведения. Прав си, Хунти, дявол те взел! — Мак се отпусна на възглавницата и вторачи поглед в платнището, закачено над леглото. — Виждам ги вече — измърмори той.

— Кое, призраците ли? — попита Еди.

— Не — отвърна Мак, — отделните глави...

1. Какво Се Бе Случило Междуременно
2. Неспокойният Живот На Йосиф-Мария
3. Алабала (1)
4. Не Би Имало Игра
5. Влиза Сузи
6. Кръстът На Творчеството
7. Барутът Си Е Барут
8. Великата Война На Рокет
9. Побърква Се Онзи, Когато Боговете Обичат
10. В Действителността Е Пробита Дупка, През Която, Ако
Поискаме, Можем Да Надникнем
11. Размишленията На Хейзъл
12. Цветето В Пропуканата Стена
13. Сравненията Трябва Да Се Сравнят
14. Несретна Сряда
15. В Магнитното Поле На Терзанието
16. Малките Цветенца На Свети Мак
17. Сузи Омотава Едрата Риба
18. Една Почивка В Напрегнатия Ден
19. Благодатният Четвъртък (1)
20. Благодатният Четвъртък (2)

21. Благодатният Четвъртък Беше Ден За Милиони
22. Въръжаването
23. Една Любовна Нощ
24. Петък На Надеждите
25. Старият Джингълболикс
26. Надигащата Се Буря
27. О, Какъв Рядък Ден!
28. Там, Дето Тече Реката На Свети Алфред
29. О, Мила Майчице!
30. Раждането На Един Президент
31. Трънливият Път На Величието
32. Проблемът На Хейзъл
33. Барабаните В Далечината
34. Да Седнеш В Дълбоката Вана
35. Всичко Е Възможно, Когато Никой Не Гледа
36. Лама Сабахтхани?
37. Една Къса Глава
38. Алабала (2) Или Пеперуденият Фестивал В Пасифик Гроув
39. Отново Благодатен Четвъртък
40. Ей Богу, Би Трябвало Да Сме Щастливи Като Царе

1. КАКВО СЕ БЕ СЛУЧИЛО МЕЖДУВРЕМЕННО

Когато войната стигна до Монтерей и до улица Консервна, в нея взеха участие всички — кой повече, кой по-малко, един с друго, друг с друго. А когато бойните действия приключиха, у всекиго остана да люти по една рана.

Консервните фабрики се сражаваха във войната, като премахнаха ограниченията върху улова на риба и всичката я изловиха. Направиха го от патриотични съображения, но рибата тъй и не се върна. Също като мидите от „Алиса в страната на чудесата“ — „изядоха и последната“. Същите благородни подбуди изсякоха горите на Запада и сега той трябваше да изпомпва водата от дълбините на калифорнийската земя — това ставаше толкова бързо, че дъждовете не смогнаха да навакнат изпомпаното. И ако един ден тук се ширне пустиня, хорските сърца ще бъдат потопени в печал, както стана с улица Консервна, когато изловиха, консервираха и изядоха сардините. Бисерносивите консервни фабрики от вълнообразна ламарина замлъкнаха и единственият признак на живот остана обикалящият пазач. Улицата, по която на времето трещяха камиони, сега е тиха и пуста.

Да, войната засегна всекиго. Док беше мобилизиран. С грижата за Западната биологична лаборатория той натовари един свой приятел, известен под името Старият Джингълболикс, и отиде да служи като сержант-лаборант в санитарна част по венерическите болести.

Док прие всичко философски. Свободните часове запълваше с неограничени количества държавен алкохол, сприятели се с много хора и не пожела да го повишат.

Благодарното правителство задържа Док и след края на войната, за да уреди с него някои инвентарни въпроси — работа, за която го биваше, тъй като сам бе доста допринесъл за бъркотиите. Две години след победата тържествено го уволниха.

Док се завърна в Западната биологична и за да влезе, наложи се да разбие набъбналата от влага врата. Старият Джингълболикс не бе идвал от години. Прах и плесен покриваха всичко. В умивалника се търкаляха мръсни съдове. Инструментите червенееха от ръжда. Клетките и кафезите за живи животни зееха празни.

Док седна на стария си стол и върху раменете му легна тежест. Изруга Стария Джингълболикс, като подбираше на вкус полугласните си отровни думи, след това по навик стана и през стихналата улица се запъти към бакалничката на Ли Чун за бира. Зад тезгяха стоеше добре облечен човек с мексиканска физиономия. Едва сега Док си спомни: Ли Чун вече го няма.

— Бира — поръча Док. — Два кварта.

— Точи се! — отвърна Шефът.

— Мак да се е мяркал насам?

— Беше.

— Кажете му, че искам да го видя.

— Ще му кажа, само че кой иска да го види?

— Кажете му, Док се е върнал.

— Окей, Док — резе Шефът. — Харесва ли ти тая бира?

— Всяка бира ми харесва — отсече Док.

Док и Мак останаха до късно в лабораторията. Бирата се свърши и докато Мак изпълваше изтеклите години с живот, на нейно място изникна квартал „Стари кецове за тенис“.

На всяка крачка личеше промяна. Хората ги нямаше или пък бяха станали други, което почти означаваше че ги няма. Споменаваха имената им с тъга, дори имената на живите. Гей бил вече на оня свят, убит в Лондон от парче противосамолетен снаряд. Не се стърпял и по време на една бомбардировка си показал носа да оглежда небесата. С получената застраховка жена му лесно си намерила нов мъж, ала в приюта „Палас“ леглото на Гей си останало непобутнато — такова, каквото било, преди да иде на война, — мъничък мавзолей в негова памет. Никому не разрешавали да сядат върху леглото на Гей.

Мак разказа как Хуити Първи се хванал на работа в някаква военна фабрика в Оукланд, на втория ден си счупил крака и три месеца прекарал сред нечувани удобства. В бялото болнично легло се

научил да свири на устна хармоника — постижение, с което се хвалеше до края на живота си.

Сега на сцената имаше нов Хуити, Хуити Втори, с когото Мак много се гордееше. Като почнала войната, записал се в Първа морскопехотна дивизия и го изпратили на бойното поле като подкрепление. След това някой, естествено не Хуити Втори, разказвал, че го наградил с бронзова звезда, но и така да е, той я беше загубил и с нищо не можеше да докаже храбростта си.

Еди останал да работи с Дебелата Ида в кръчмата „Ла Ида“. На медицинския преглед, когато погледнали здравния му картон и разбрали, че не всичко с него е в ред, дошли до заключението, че от дванайсет години Еди фактически е мъртвец. Но Еди бил жив и докато всички други били мобилизирани, той си останал нещо като постоянен барман в „Ла Ида“. Тласнат от известни чувства, изпразнил голямото винено буре в няколко по-малки, затегнал им канелките и ги закопал в земята. Сега „Палас“ бил най-добре снабденият приют в цялата област Монтерей.

Някъде към средата на първия квартал „Стари кецове за тенис“ Мак разказа как Дора Флуд умряла в съня си и оставила „Мечешко знаме“ сираче. Скръб преизпълнила сърцата на нейните момичета. Отдали се на женско пиянство — три дни траело, — окачили на вратата надпис „Затворено“, но през стените се чувало как отдават последна почит на Дора, припявайки на три гласа „Скалата на вековете“, „Заспал в гроба студен“ и „Знам един лазарет, Свети Джеймс се той нарича“. Момичетата наистина тъгували, тъгували като койоти^[1]. „Мечешко знаме“ преминало в ръцете на пряката наследница, някаква по-голяма сестра на Дора, която живеела в Сан Франциско и от години управлявала дома „Полунощна мисия“ на улица Хауърд с доста прилична печалба. Оказало се, че през цялото време тя била невидима съдружничка на Дора и дори диктувала дейността и политиката ѝ. Например, когато Дора поискала да кръсти заведението си „Самотна звезда“ (понеже някога на младини прекарала чуден уикенд във Форт Уърт), сестра ѝ настояла да го нарече „Мечешко знаме“ в чест на Калифорния. Доводът бил, че след като се подвизаваш в един щат, би трябвало поне да го почиташ. В новия занаят сестрата не виждала нещо много по-различно от стария, тъй като и в двата случая живеела с мисълта, че върши общественополезно

дело. Можела да съставя хороскопи и само няколко часа след пристигането си взела, че превърнала „Мечешко знаме“ в нещо като девическа школа за добри обноски. Казвала се Флора, но веднъж, още в „Мисията“, някакъв скитник с благородни маниери, доизгребвайки супата си, рекъл: „Флора, изглеждате ми повече на фауна.“ „О, прекрасно! — казала тя. — Ще имате ли нещо против, ако приема това име?“ И го приела. Оттогава за всички тя станала Фауна.

Разбира се, всичко това бяха все тъжни вести, ала имаше и нещо още по-тъжно, което Мак все отлагаше да спомене. Затова разказа на Док за Анри художника. За съдбата на Анри Мак обвиняваше и себе си. Анри най-сетне построил лодка, безупречна малка лодка с приветлива каюткомпания. Но тя се намирала горе в гората, защото Анри се боял от океана. Лодката се протягала на бетонните си подпори и Анри бил щастлив. Веднъж, като нямали какво друго да правят, Мак и момчетата му погодили номер. Скучаели. Слезли до морските скали и напълнили цяла торба с морски жълъди, после ги отнесли горе и ги налепили по дъното на лодката с бързо съхнещ цимент. Анри необикновено много се смутил, още повече че с никого не можел да сподели тревогата си. Може би Док щял да го успокои, но Док по него време бил в армията. Анри изстъргал жълъдите и боядисал лодката наново, но щом боята изсъхнала, момчетата пак налепили черупки, като сега прибавили и малко водорасли. Щом разбрали какво ще се случи, страшно се засрамили. Анри продал лодката и след двацет и четири часа напуснал града. Не можел да се отърве от натрапчивата и ужасяваща мисъл, че нощем, додето спи в нея, лодката му слиза до страховитото море.

Мак каза, че Хейзъл бил мобилизиран, макар и никой да не вярваше в това. Служил във войската достатъчно дълго, за да получи чин редник, но взел, че попълнил някакъв формуляр и го записали в Калифорнийския университет да следва астрофизика. Три месеца по-късно, когато военновременното объркване поулегнало, университетските власти го открили. Факултетът по психология искал да го задържи, но това било противозаконно.

Хейзъл често се питал какво по-точно е отишъл да следва. Решил да пита и Док, но додето Док се върне, всичко успяло да се изпари от паметта му.

Док изцеди последните капки от първата бутилка „Стари кецове за тенис“ и рече:

— За всички каза по нещо, ами с тебе какво се случи, Мак?

— Тук си останах — отвърна Мак, — да поддържам реда.

Да, Мак бе поддържал реда и бе водил спорове около войната с всеки срещнат. Наричаше я Голямата война, но имаше предвид Първата, в която и той се бе сражавал. След войната интересът му се пренесе към атомните опити, но и това беше някак повърхностно, сякаш ставаше дума за Четвърти юли. Нечуваната парична награда, която правителството бе обещало на всеки, който открие уранови залежи, предизвика у Мак верижна реакция и той си купи на старо гайгеров брояч.

Гайгерът почна да бръмчи още на автобусната спирка в Монтерей и Мак тръгна след него — най-напред към Сан Франциско, после за Мерисвил, Сакраменто, Портланд. Мак тъй се вгълби в своите научни интереси, че не забеляза момичето, което пътуваше със същия автобус, т. е. забеляза го, но не достатъчно. И като нещо съвсем обикновено за житейския опит на Мак едното доведе друго. Момичето пътуваше надалеч — Джаксънвил, Флорида. И Мак би я напуснал още в Такома, ако гайгеровият брояч не го теглеше все на изток. Все в компанията на това момиче той стигна Салина в Канзас. В един душен и горещ ден момичето замахна да удари една муха в автобуса и счупи ръчния си часовник. Едва тогава Мак разбра, че броячът го е водел подир радиевия циферблат. На неговата възраст романтиката не можеше да бъде достатъчна и скрит под платницето на някакъв среднокалибрен танк, предназначен за Форт Орд, той се завърна в Монтерей с товарен вагон. Мак сияеше от радост, че се е прибрал у дома. От караула на вагона беше спечелил на комар някой и друг долар, почисти приюта „Палас“, посади грамофончета пред входа и заедно с Еди го притегна за посрещането на героите. И когато героите се довлякоха, дръпнаха му незапомнен гуляй.

Над Док и Мак се спусна печал, златна като есенни листа, печал, съставена от равни части „Стари кецове за тенис“ и стари времена, от приятели изгубени и приятели променени. И двамата съзнаваха, че избягват един въпрос, че си разказват дреболии, а главното заобикалят. И ето, най-сетне пресушиха бутилките и въпросът се изправи пред тях. Док започна сравнително смело:

— Какво мислиш за новия собственик на бакалницата?

— Добър е — каза Мак. — Интересен тип. Лошото е там, че втори Ли Чун не може да има... Не помня по-добър приятел от Ли Чун — с болка добави Мак.

— Да, беше и мъдър, и добър — каза Док.

— И хитър — допълни Мак.

— И способен — додаде Док.

— И за колко хора се грижеше — рече Мак.

— И нищо не им вземаше — подметна Док.

Заподхвърляха си Ли Чун като волейболна топка, а спомените им пораждаха добродетели, от които и самият Ли Чун би се изненадал — и сръчност, че и хубост дори. Додето единият разказваше някоя прелестна приказка за сметкаджията-китаец, другият нетърпеливо го чакаше да свърши, та да ѝ тури пискюл. От припомненото изникна едно ново, нечовекоподобно същество, един дракон на добротата, ангел на коварството. Досуц по тоя начин са били създавани боговете.

Но бутилката беше празна и празнотата раздражни Мак. Раздразнението премина и върху спомена за Ли Чун.

— Неговата кожаца кучешка, потаен си беше — избухна Мак. Трябваше да ни каже, че е имал намерение да ликвидира и да се маха. Не постъпи приятелски, всичко сам си уреди и не подири помощ от приятелите си.

— Може би тъкмо от това се е боял — прекъсна го Док. — Ли ми писа какво смята да прави. Но как да го посъветвам, далече бях.

— Човек никога не знае какво мисли един китаец. Кажи, Док, кой можеше да повярва, че плете заговор, както би рекъл ти?

О, цялата история бе потресающа! Ли Чун въртя търговийката си тъй дълго, че никой не бе в състояние да предскаже идването на оня ден, в който би продал своя битпазар. Той бе тъй обвързан с прехраната и облеклото на улица Консервна, че го смятаха за неин вечен обитател. Кой би могъл да проследи потайните криволици на неговия парадоксален източен мозък, който, както изглежда, вече с нищо не се различаваше от парадоксалния западен мозък?

Присъщо е на морските вълци, седнали в каютите си, да мечтаят за бакалско дюкянче, далеч от бури и рифове. Ли Чун мечтаеше и прехвърляше сметалото, раздаваше бутилки „Стари кецове за тенис“ и с огромния си нож режеше шунката на тънко. Мечтаеше, но мечтаеше

за морето. Плановете си не споделяше с никого, от никого не искаше съвет. Иначе би получил хиляди съвети.

И ето, един ден Ли Чун продаде всичко и си купи шхуна. Искаше да пренесе търговията си в Южните морета. Бленуваше за палми и полинезийки. В трюма на шхуната натовари всичките си запаси — всичко: консерви, гумени ботуши, шапки, игли и дребни сечива, фойерверки и календарчета, дори стъклените шкафчета, в които държеше позлатените копчета за ръкавели и запалките. Всичко взе. И когато за последен път го видяха, размахваше синята си моряшка фуражка от капитанския мостик на своя кораб на мечтите. Като заобиколи свирещата шамандура при нос Пинос, шхуната потъна в залеза. И ако по пътя не е загинал, сигурно отдавна вече е там — излегнал се в хамак под платнището на кърмата, а в това време красиви полинезийски момичета с оскъдни одежди се ровят из запасите от консервирани домати и раирани шапки за машинисти.

— А защо постъпи така, как мислиш? — попита Мак.

— Отде да знам — рече Док. — Знаеш ли какво крие човек в главата си? Знаеш ли какво му се ще?

— Няма да е щастлив — отбеляза Мак. — Ще му бъде самотно сред чуждите хора. Знаеш ли, Док, доста съм мислил. Всичко дойде от тия проклетни филми. Нали помниш, всеки четвъртък вечер затваряше бакалницата, защото тогава сменяваха филма в киното. Не пропускаше филм. Оттам дойде всичко, от филмите. Аз и ти, Док, знаем, че филмите лъжат и как още! Но той няма да бъде щастлив. И ще страда, ще иска да се върне.

— Защо сега и аз не съм при него! — Док огледа съсипаната си лаборатория.

— И мен ми се ще. Но момичетата от южните острови ще го погубят. Вече не е млад както едно време.

— Да — съгласи се Док. — Ние с теб би трябвало да сме там, при него, да му помогнем, от самия него да го пазим. Питам се, Мак, дали да не ида отсреща за още едно шише или да си лягам, а?

— Да хвърлим ези-тура!

— Ти хвърли! Ще знам поне какво ще се падне, и без това много не ми се спи.

Мак хвърля монетата и, разбира се, падна се каквото трябва.

— Аз ще ида, Док, ти си стой тука. Ей сегичка ще се върна.

И Мак се върна.

[1] Койот — прериен вълк. ↑

2. НЕСПОКОЙНИЯТ ЖИВОТ НА ЙОСИФ-МАРИЯ

Мак се върна с шише „Стари кецове за тенис“, наля на Док, наля и на себе си.

— А що за човек е новият собственик отсреща? — попита Док.
— Мексиканец, нали?

— Чудесен човек. Носи се по последна мода. И се казва Йосиф-Мария, викат му Шефа. Умен като бог, ама нещастен, нещастен, Док, и смешен. Нали знаеш какво става, като вземе някой сводник, та се влюби? Колкото и да страда, смешен е. А Йосиф-Мария е точно такъв.

— Разкажи ми за него — настоя Док.

— Наблюдавал съм го — почна Мак. — Рече някоя глупост, а аз си вадя заключението. Не че е глупав. Ама нали знаеш, има ги такива умници, дето сами си слагат главата в торбата. Не си ли срещал хора, които от много ум нямат време за нищо друго? Та и Йосиф-Мария е от тях.

— Продължавай — каза Док.

— Струва ми се, едва ли ще се намерят по-противоположни характери от неговия и твоя — продължи Мак. — Ти си прекрасен, Док, прекрасен и интелигентен, ала оня, който те вземе за умен, ще бъде направо луд. За тебе всички се грижат, защото си с открито сърце. Затуй пък на Йосиф-Мария всеки размахва юмрук. Сам ще го видиш — все подскача и все на ударен се прави. Но и той не е лош.

— Откъде дойде?

— Всичко ще ти кажа.

Прав беше Мак. Йосиф-Мария и Док бяха невъобразимо противоположни, само че разликата беше много деликатна. Док беше човек, чиито стремежи и дух като цяло се поместваха в рамките на нормалното, напълно законни. Оставен сам на себе си, Док би се подчинявал на всеки закон, дори би изчаквал зелената светлина по кръстовищата. Фактът, че Док непрекъснато бе тласкан в незаконни прояви, идваше само по вина на неговите приятели, не и по негова

вина: вина носеше Дебелата Ида, за която алкохолните закони бяха тежка верига, вина имаше и „Мечешко знаме“, чиято дейност, макар всеприета и всепризната, положително се споменаваше с не особено доверие във всеки възможен законник.

Мак и момчетата бяха живели тъй дълго в сянката на закона за скитничеството, че го смятаха вече за щит, за нещо като чадър. Тяхното общуване с дребните кражби, измамата, безделието, незаконните съдружия и конспирациите на всякакво равнище беше не само общоприето, но до известна степен се превърна във въпрос на гордост за обитателите на улица Консервна. И все пак, в сравнение с Йосиф-Мария те бяха агънца, деца, изпълнени с честност и добродетели. Всяка постъпка на Йосиф-Мария естествено се превръщаше в противозаконен акт. Така било още от ранно детство. В Лос Анджелис, отдето бил родом, още като хлапак стоял начело на една банда от контешки хулиганчета. Твърдението, че джобовите му винаги били пълни с крадени пари, макар и недоказуемо, изглеждаше поне правдоподобно. Не признавал теорията за правото на частна собственост върху движимите имуществва още от деня на раждането си. На осемгодишна възраст жънел такива успехи в сутеньорството, че както е известно, морските офицери бледнеели пред него. Когато в мексиканския район на Лос Анджелис почнали гангстерските войни, Йосиф-Мария успял да се издигне високо над дребните уличници. Отворил си лавка, до тавана натъпкана с джобни ножове, револвери, пиринчени пръстени с дяволски лица, а за по-бедните — чорапи, пълни с пясък, хем евтени, хем и доста ефикасни. 12-годишен бил прибран в поправително училище и две години по-късно го завършил с успех. Изучил едва ли не всички съществуващи престъпни тънкости. Четиринадесетгодишното красиво момче с тъжни и невинни очи можело да отваря ключалките на касите с пръсти и дори, ако щете, с лекарска слушалка. Влизал направо по вторите етажи, сякаш на нозете си имал смукала, които го крепели по стените. Но щом усъвършенствувал и това изкуство, той, след като пресметнал, че рисковете са твърде големи, го зарязал. Винаги бил находчиво момче. Йосиф-Мария търсел такава професия, при която жертва да бъде съдружникът на хищника. Ловът на леопарди, столчетата под бесилките и Испанското наследство били много по-близки до неговия идеал. Но и те не му достигали. Още не бил вписан в полицейските

регистри и държал никога да не фигурира в тях. Чувствувал, че все някъде положително съществува професия, достатъчно незаконна, за да го задоволява морално, и все пак достатъчно безопасна, за да не провокира вродените му познания по закона за средните стойности. Човек би могъл да каже, че си е избрал добра кариера, когато, съвсем неочаквано, пубертетът го връхлетял и за няколко години дейността му се насочила в друга област.

Известно време Йосиф-Мария гаснел в царството на дребните кражби и измамите. А когато мъглата пред очите му се разсеяла и той отново прогледнал, бил вече мъж. Армията го спипала точно когато се канел да почне кариерата си и съзнавайки добре какво върши, го задържала колкото е възможно по-дълго. Разказваха, че безславното му уволнение било шедьовър на мошеничеството.

Йосиф-Мария тъй и не могъл да се оправи. Кариерата си почнал отначало, но сгрешил посоката, защото попаднал под влиянието на млад и проницателен свещеник, който го привлякъл към топлата гръд на майката църква, към която Йосиф-Мария и без това по рождение принадлежал. Йосиф-Мария Ривас приел причастието и опрощението, чувствувайки както може би и Франсоа Вийон, че под закрилата на расото ще може да даде пълен простор на дарбите си. Отец Мърфи го запознал с теорията за честния труд и след като Йосиф-Мария преживял първото сътресение, причинено от този принцип, решил да го приложи на практика. Той все още можел да се прегъва и за разлика от Вийон устоял и останал по-далеч от църковното имущество. С помощта на отец Мърфи, който имал влияние в градската управа, Йосиф-Мария получил общинска служба — достойно място с месечна заплата, която се изплащала, без да има нужда от отпечатъци на пръстите.

Площад „Плаза“ в Лос Анджелис е красив площад, украсен с градинки, палми в големи саксии и много, много цветя. Важна забележителност, притегателен пункт за всички туристи, той е гордостта на града, тъй като в него се е съхранил някакъв мексикански дух, непознат дори и в Мексико. Йосиф-Мария бил назначен да отглежда и полива растителността на площада — служба, която била не само лека, но му давала и възможност да влиза в пряк допир с онези туристи, които биха се интересували от произведения на изкуството, скрити в малки пакетчета. Йосиф-Мария съзнавал, че не ще забогатее

от тази служба, но това, че с единия крак излизал малко извън закона, му доставяло известно удоволствие. В тази работа намирал задоволството, което повечето хора намират в греха.

По същото време полицията на Лос Анджелис се изправила пред загадка: в града се разпространявали твърде големи количества марихуана на извънредно ниски цени. Отделът по наркотиците предприемал претърсване след претърсване, но все не успявал да намери източника. Разровили всяко местенце, дето никне трева, от Сан Педро чак до Ийгъл Рок. Цялата околност била нанесена на разграфена хартия и търсенето на заострените листенца на марихуаната продължавало във все по-широки мащаби — на север до Санта Барбара, на изток до река Колорадо и на юг до мексиканската граница, която нарочно била затворена; както е известно, въпросната трева не расте в Тихия океан, т.е. на запад. Шестте месеца усилено дирене със съдействието на всички местни власти и щатската полиция не довели до никъде. Небезпокояван от никого, потокът марихуана продължил да си тече, а Отделът по наркотиците се убедил, че и самите купувачи не знаят източника.

Един бог знае докога щяло да продължи това, ако не била Милдред Бъгъл, тринадесетгодишната отличничка на класа по „Въведение в ботаниката“ от колежа на Лос Анджелис. Един съботен следобед, прекосявайки площада, тя откъснала някакви необикновени листенца, израсли около саксията на една палма, и със сигурност ги определила като „Канабис американа“^[1].

Йосиф-Мария Ривас изпаднал в затруднение, ако не смятаме затруднението, в което изпаднала градската полиция. Нямамо как да го подведат под отговорност. Представяте ли си какво би станало, ако вестниците пишат, че източник на марихуаната е площад „Плаза“? Ако изнесат, че стоката, е била засаждана и отглеждана от общинския служещ, поливана с общинска вода и торена с изпражненията на града?

Йосиф-Мария получил писмо с такива силни и огнени думи, че като го прочел, миглите му замирисали на опърлено. Полицията му дала дори безплатен автобусен билет чак до Сан Луис Обиспо.

— Знаеш ли, Мак — рече Док и глухо се засмя, — ти едва ли не съчини цяла пледоария в защита на честността.

— Аз винаги казвам и по една добра дума — отвърна Мак.

— А как успял да се свърже с мексиканците? —
полюбопитствува Док.

— Обикалял нагоре-надолу да си търси късмета и мексиканците му се сторили златна мина. Йосиф-Мария си дал сметка за възможностите и печалбите. Помисли и ще видиш — изборът е само едни. — Мак разпери пръсти да изброи доводите, но се досети, че това ще му върже ръцете, та по-напред надигна чашата да му държи влага, додето обяснява. — Първо — почна той и прегъна с десния си показалец кутрето на лявата ръка, — първо, Йосиф-Мария говори мексикански, понеже майка му и баща му са мексиканци. — Мак прегъна безимения пръст. — Второ, мексиканците идват сами, никой не ги е викал. Непрекъснато се подновяват. Трето, не знаят английски и не могат да различат полицаи от кофа. Ето защо имат нужда от човек като Йосиф-Мария, който да се грижи за тях, да им намира работа и да им отнема заплатата. Запъне ли се някой от тях, Йосиф-Мария си знае — повика федералните власти и оня веднага изхвъркна в Мексико, а на него — нищо. Нали за такова нещо винаги е мечтал — да се залови с бизнес и да прибира процентите. Смяташе да наеме три-четири бригади да отглеждат зеленчук и овошки, а той да се излежава и да си почива. Затова купи и бакалницата на Ли Чун. Искаше да я превърне в нещо като трудово бюро, в което едновременно да вербува работници и да им прибира парите. Не беше чак толкова противозаконно.

— По приказките ти разбирам — каза Док, — че нищо не е излязло. И какво се случи?

— Музиката — отговори Мак.

Вярно е, че Йосиф-Мария знаеше всички възможности, всички „за“ и „против“. Нито една от системите му не можеше да се провали и все пак се провалиха. Нали знаете, когато човек играе на зарове, понякога съдбата е против него и все не му върви, додето най-сетне не се намеси някоя тъмна сила.

Из тоя край бродеха буквално милиони мексиканци — тихи, трудолюбиви и прости хорица, които се задоволяваха да превиват гръб над неблагодарната земя. Всичко уж беше като нагласено — фиаското беше невъзможно. Но стана тъй, че в бригадата на Йосиф-Мария попаднаха един тенор и един китарист. Под ужасения му поглед се оформи цял оркестър — две китари, една мандолина, барабан и кратуни с пясък, един тенор и два баритона. Той щеше да ги изгони до

един, ако между тях не беше и племенникът му Какауете с тропета си.

Мексиканците на Йосиф-Мария изоставиха морковите и цветното зеле и тръгнаха по дансингите на калифорнийските градчета. Кръстиха се „Еспалдас Мохадас“^[2] и свиреха „Ела, ела при мене, сладка моя“, „Жената от Сан Луис“ и „Бяло облаче сълзици рони“.

„Еспалдас Мохадас“ се обличаха с тесни мексикански костюми, носеха широкополи мексикански шапки и ходеха да свирят танцови мелодии в залата на рафинерията „Спрекълс“ в Соледад, в клуба на Дружеството за защита на елените в Кинг Сити, в гаража на Грийнфийлд, в общинския салон на Сан Ардо. Йосиф-Мария престана да ги гони и почна да им иска пари. Работата тръгна чудесно и той се зае да издирва сред мексиканците нови таланти. Такива бяха първите стъпки на Йосиф-Мария в естрадното изкуство, чието принципно безчестие го увери, че този път курсът е добре избран.

— Както виждаш — додаде Мак, — музиката беше виновна за всичко. Да не знаеш на какво да вярваш. Вземи например Фауна — заведение като „Мечешко знаме“ никъде няма да срещнеш, ни по суша, ни по вода. Учи момичетата как да се държат на масата, как да седат, а тя по звездите гадае. Виждал ли си такова нещо? Всичко се промени, Док, всичко.

Док огледа плесенясалата лаборатория и потръпна:

— Може би и аз съм се променил.

— Глупости, Док! Ти не можеш да се промениш. Че на кого ще разчитаме? Промениш ли се, сума хора ще пропаднат. Та нали всички те чакахме да се върнеш, че да станем пак такива, каквито си бяхме.

— Не съм същият, Мак. Нещо в мен се бунтува.

— Намери си някоя — каза Мак. — Пусни й малко от църковната музика на грамофона. Уж случайно аз ще вляза да ти искам някой и друг долар. Опитай, Док. Длъжен си на приятелите си.

— Ще опитам — рече Док, — но не вярвам да излезе нещо. Боя се, че вече съм друг.

[1] Марихуана (лат.) ↑

[2] „Мокри гърбове“, нарицателно за мексиканските имигранти в САЩ. ↑

3. АЛАБАЛА (1)

Когато човек отпрати поглед в миналото, обикновено си спомня онзи миг, в който е започнала новата ера, но в самия съдбоносен ден никой не подозира това и денят отминава, привързан за опашката на предния.

През тази зима и пролет се появиха знамения, но човек ги забелязва едва по-късно. Снегът от връх Торо се спусна от едната страна чак до каньона Пайн, а от другата страна стигна до Джеймсбърг. В долината на река Кармел се роди теле с шест крака. В небето над Монтерей се появиха облаци, които образуваха буквите О и Н. По циментовия под на методистката църква поникнаха гъби. На 93-годишна възраст старият г-н Ролети разви сенилна сатириза^[1] и подгони гимназистките, от което трябваше насила да го спрат. Пролетта беше студена, дъждовете закъсняваха. В залива Монтерей доплуваха милиарди пурпурни велели, вълните ги изхвърлиха по пясъка и те измряха. Недалеч от Тюленовите скали стадо китове-стръвници нападна тюлените и унищожи голяма част от тях. Доктор Уик извади от бъбрека на г-жа Гастън камък колкото юмрук, наподобяващ кучешка глава. Лионският клуб оповести награда от 50 долара за най-доброто есе на тема „Футболът — творец на характера“. И на последно, но не и най-маловажно място, розата на Шерман напъпи. Може би всичко това нямаше никакво значение, защото човек забелязва тия неща едва по-късно.

Друг беше Монтерей, друга беше и улица Консервна. Както казваше Мак, „днес свирката свири едно, утре друго, а господ свири на сто свирки“.

Док се променяше пряко волята си, въпреки молбите на приятелите си, макар и да съзнаваше това. А и защо не? Хората се променят, а промяната идва като зефир, който надипля пердето в ранна утрин, прокрадва се като уханието на диви цветя, скрити из тревата. Промяната може да дойде и като болка — тогава си мислиш, че си се простудил. А може неочаквано да се отвориш от нещо, което довчера

си харесвал. Тя може да се появи и като глад, който фъстъците не могат утоли. Нали казват, че преяждането било един от най-ярките признаци на недоволство? А не е ли недоволството лостът на промяната?

Преди войната Док бе живял весело и приятно, което будеше завистта на злобните хорица. Издържаше се — колкото да не умре — от събиране и препариране на разни морски животинки, които продаваше на училища, колежи и музеи. Гледаше безгрижно и безкритично пълния с напрежение свят. Съчетаваше красотата на морето с най-прекрасното постижение на човека — музиката. С помощта на неповторимия си грамофон той имаше възможност да слуша ангелските гласове на Сикстинския хор и да се лута като насън в изключително изящните меси на Уилям Бърд^[2]. Вярваше, че двете най-недостижими творения на човека са „Фауст“ и „Изкуството на фугата“ от Й. С. Бах. Док никога не скучаеше. Обичан и разкъсан от приятелите си, той бе доволен от живота. Защото си спомняше думите на Даймънд Джим Бреди, който, като научил, че приятелите му са го превърнали в захарно петле на клечка, отвърнал: „Че пък лошо ли е да си петле на клечка? Стига да можеш...“ Док можеше. Липсваше му онази суетност, която принуждава хората да се правят на умни.

Природното влечение на Док към жените, утоляваха самите жени. Освен дето трябваше да бъде любезен, щедър и забавен, други задължения за него нямаше. В това той не виждаше нищо друго. В края на краищата беше доволен и сит. Такъв рядък екземпляр не можеше да не предизвика у другите завист — та колцина са ония, които са доволни от работата си, от живота, от себе си? Док беше доволен от себе си, разбира се, не в суетния смисъл, а просто тъй, както можеше да си доволен от всекиго другиго. И това, че беше на ясно със себе си, му помагаше да бъде на ясно и със света. В армията имаше мигове, когато тъгуваше за своята музика, за животинките си, за спокойствието и заниманията в лабораторията. Връщането у дома, разбиването на изметналата се от влагата врата — за него това бе и удоволствие, и болка. Гледаше рафтовете с книги и въздишаше. Нужни му бяха цели десет минути да реши коя плоча най-напред да пусне. И с това миналото си отиде. Пред него се изправи бъдещето. Старият Джингълболикс бе поддържал дребната търговийка още по-зле и от него самия и накрая бе я зарязал. Запасите от спиртосани животни бяха изчерпани. Деловите връзки се бяха прекъснали. Банката, която

прибираще ипотеката му, вече не се въздържаха, подтикната както едно време от патриотични чувства. С една дума, не беше ясно дали изобщо Док би могъл да възстанови предишната си нищожна работа. В миналото такива мисли и за миг не биха го смутили — той би ги удавил в разнообразни развлечения и интереси. А сега бе дошло недоволството — ядеше го не толкова болезнено, колкото непрекъснато.

Кога се ражда недоволството? Уж ти е топло, а трепериш. Сит си, а глад те гризе. Обичан си, а мечтите те носят другаде. И на всичко отгоре — времето, нехранимайковецът Време! Сега вече краят на живота не е тъй ужасяващо далечен — виждаш го, както се вижда финишът, когато направиш последната обиколка, и си казваш: „Работих ли достатъчно? Ядох ли колкото трябва? Обичах ли докрай?“ Тези въпроси са, разбира се, основата на най-великото проклятие на човека, а — твърде възможно е — и на неговата най-голяма слава. „Какво е бил животът ми досега и какво би означавал занапред, докрай?“ Тук стигаме до коварното и напоено с отрова острие: „Какво ще пише за мен в голямата равносметка? Колко струвах аз?“ Не, това не е нито суета, нито амбиция. Хората, изглежда, се раждат с дълг, който не могат никога да изплатят, колкото и да са мъчат. Той расте с всяка крачка. Човек е длъжен пред човека. Забрави ли дълга си, дългът го отравя, а опита ли се да го изплати, дългът се увеличава и тогава качеството на безвъзмездно даденото вече се измерва с мярката на самия човек.

Най-голяма от способностите на Док беше тази, че плащаше ежедневно. За него финишът не бе означавал нищо друго освен желанието да насити разстоянието, което му остава, с повече живот. Всеки ден завършваше със своята нощ; всяка мисъл — със своя извод; и всяка сутрин над източните планини се възземаше нова свобода, която огряваше целия свят. Основания да се предполага, че може да бъде другояче, не бяха съществували. Хората прииждаха в лабораторията на Док, за да цъфтят в атмосферата на неговата умишлена и приятна безделност. Та нима човек може да извърши нещо, което не е било извършвано милиони пъти преди него? Може ли да се изрече мисъл, която не се намира у Лао Це, в Махабхарата или у пророк Исая? По-добре е да седиш и безропотно да наблюдаваш света, в който красотата винаги се е намирала върху пиедестала на

грозотата — махни пиедестала и красотата ще се срине, ще изчезне от погледа. Добре си живееше Док и мнозина биха искали да живеят като него.

Но ето че сега го гризеше червеят на недоволството. Може би това се причиняваше от навлизането на Док в средна възраст, когато жлезите пускат по-малко секрети, когато кожата изгубва цветущия си вид, когато вкусовите клетки отслабват, очите не са тъй проникателни, а слухът е малко притъпен. А може би то се дължеше на непознатата празнота по улица Консервна — на замрелите машини, на ръждясващия метал. Дълбоко в себе си Док съзнаваше, че е настъпил крах. Но той беше човек разумен и реалистичен. Прегледа си очите, направи рентгенови снимки на зъбите си. Доктор Хорас Дормоди щателно го прегледа и не установи никакво скрито огнище на зараза. Тогава Док се хвърли в работа, надявайки се като всеки човек да приглуши неудобството с умора! Събираше животни, препарираше, инжектираше и най-сетне складът отново бе натъпкан със стока. По телените мрежи на решетките запълзя ново поколение плъхове, четири нови гърмящи зини бяха осъдени на безгрижен пленнически живот.

Но недоволството не си отиде. Док усещаше болки подобни на гъдела на неспокойството или на бодежа, който пронизва, когато сърцето прескочи. Уискито изгуби своята пареща сладост, а и първата продължителна глътка леденостудена бира вече не носеше прежната радост. Док преставаше да слуша по средата на всеки по-дълъг разказ. Не се радваше истински при среща с приятел. А понякога тъкмо ще се намери да подигне някой едър камък в отливното блато, под който неминуемо гъмжеше цяла колония побеснели животинки, спираше се, връщаше камъка на мястото му, изправяше се и сложил ръце на кръста, се заглеждаше далеч в морето, където се кълбяха бели облаци с розови и черни краища. И се замисляше: „За какво мисля? Къде искам да отида?“ Обземаше го недоумение, някакво нетърпение, сякаш бе застанал някъде извън себе си и се наблюдаваше през лупа. В него прозвучаваше звук или по-скоро не един, а много звуци, като че отдалече долита музика.

Понякога се случваше друго. В късните ноци Док се превиваше над олющения си микроскоп и внимателно подреждаше планктона върху предметните стъкла с късче стъклена нишка в ръка. Изведнъж в него запяваха три гласа. Високият глас на разума припяваше: „Какви

чудни частици — ни растения, ни животни, а и двете в едно — резервоарът на живота по земята, основна храна на всяко живо същество. И ако измрат до една, като последица ще измрат и всички други живи същества.“ По-ниският глас, гласът на чувството, казваше: „Към какво се стремиш, човече? Себе си ли искаш да определиш? Не се ли занимаваш с дребните неща, за да избегнеш големите?“ А третият глас, който идваше сякаш от гръбначния мозък, боботеше: „Самотен си. Самотен си! Каква полза от всичко това? За кого? Мисълта е бягство от чувството. Искаш да зазидаш самотата, а тя все пробива стените.“

Друг път ще изостави работата и ще отиде при фара да гледа белия камшик на светлината, подгонил хоризонтите. Стигнаше ли там, мисълта се връщаше при планктона и той си казваше: „Това са естествени белтъци. Храна. Да можех да събера тази храна и да я дам на хората, тогава никой по света не би гладувал.“ А ниският глас се обаждаше: „Ти си сам! Сам! Мъчиш се да си пробиеш път към хората.“ Док мислеше, че недоволството измъчва само него, но не беше така. Всички от Улицата го наблюдаваха и се тревожеха за него. Тревожеха се Мак и момчетата. Веднъж Мак сподели с Фауна:

— Държи се като човек, който има нужда от жена.

— По всяко време може да се възползува от услугите на моя дом — каза Фауна.

— Не това! — възмути се Мак. — Той има нужда от жена да живее с него. Да има с кого да се бори. Ще бъде толкова зает да се защитава, че няма да му стигне време да се обвинява след това.

Фауна гледаше на брака с благосклонно око. Той бе не само желателно обществено положение, но й осигуряваше и едни от най-редовните клиенти.

— Добре, да го оженим — каза Фауна.

— О, не! Не бих сторил такова нещо! Особено пък на Док!

Док се опита да разреши своята плетеница по стария класически начин. Предприе дълго и безцелно пътешествие до Ла Хойа, четиристотин мили южно от Монтерей. Пътуваше по стария начин — с много бира и в компанията на млада дама, чиито интереси в зоологията на безгръбначните, както си въобрази Док, може би ще се окажат по-гъвкави. Така и стана.

Пътешествието премина успешно. Времето беше спокойно, топло, вълните едва се забелязваха. Под обраслите с морска трева камънаци — осени го велико щастие — Док откри двадесет и осем малки октоподчета с пипала, достигащи не повече от пет инча. Ако успееше да ги запази живи, за него това щеше да бъде цяло богатство. Постава ги внимателно и нежно в дървеното ведро и ги покри с водорасли. Вълнението му растеше.

Неговата спътничка обаче малко по малко взе да се разочарова. Страстта на Док към октоподите показваше, че не е достатъчно гъвкав към нея. Никое момиче не ще се съгласи да бъде изместено от центъра на вниманието, особено от някакви си там октоподи. Обратният път от четиристотин мили до Монтерей се състоеше от безкрайна пунктирана линия, защото на всеки няколко мили Док спираше да мокри чувала, който покриваше ведрото.

— Октоподите не понасят горещината — обясняваше той.

Този път той не рецитира стихове. Въпросът за очите на момичето, за чувствата, за женската кожа и мисъл изобщо не се постави на дневен ред. Затова пък той разказа за октоподите — предмет, който само преди два дни би възхитил госпожицата.

— Чудни животни са, такива едни нежни, неразбираеми и срамежливи — говореше Док.

— Грозни идиотчета — рече момичето.

— Не, защо да са грозни? — учуди се Док. — Да, разбирам, хората не могат да ги понасят и в същото време са пленени от тях. Очите им изпуцат злоба и жестокост. И какви ли не измислици се разказват за октоподите. Нали си чувала ...

— Разбира се! — прекъсна го тя.

— Октоподите наистина са свенливи — възбудено продължаваше Док. — И много сложни. Ще видиш, като ги пусна в аквариума. За прилика с човека и дума не може да става, но имат нрави досущ като нашите. Обикновено се затварят в себе си и избягват скандалите, но съм ги виждал умишлено да се избиват едни други. Изглежда, изпитват и страх, и гняв. Закачиш ли ги, ядосаш ли ги, веднага си променят цвета — също като нас. И ние почервяваме от яд.

— Много интересно — каза момичето и дръпна полата над коленете си.

— Понякога тъй се вбесяват, че припадат и умират — ще речеш от апоплектичен удар. Свръхемоционални животни. Мисля да напиша студия за тях.

— Току виж си открил причината за апоплектичните удари у хората — подхвърли момичето, но тъй като не я слушаше, Док не схвана подигравката в гласа ѝ.

Нужно ли е да казваме как се наричаше това момиче? Тя повече не се вести в Западната биологична. Научните ѝ интереси угаснаха като пламъка на свещ, но затова пък друг пламък лумна у Док.

Пламъкът на прозрението, както изглежда, се запалва и угасва, а човек си остава едновременно и щастлив, и уплашен. Подобни случаи колкото щете. Всеки си спомня ябълката на Нютон. Чарлз Дарвин казва, че неговият „Произход на видовете“ проблеснал в пълния си вид само за секунда, а след това до смъртта си той се мъчил да поддържа този блясък. Теорията за относителността хрумнала на Айнщайн в един промеждутък, напълно достатъчен да плеснеш с ръце. Такава е най-великата загадка на човешкия ум — скокът на следствието. Всичко се намества където трябва, несъответствията съвпадат, дисонансът се превръща в хармония, а глупостта се увенчава с короната на смисъла. Но този скок се извършва върху богатата почва на объркаността, затова и онзи, който скача, изпитва родилни мъки.

Момичето каза „Довиждане!“ и си отиде, но Док не разбра това. Той дори не бе разбрал, че е бил с някакво момиче.

С необикновено старание Док почисти един от големите аквариуми, застла дъното му с морски пясък, постави камъни с полепнали по тях сюнгери, хидри и анемонии. Посади водорасли, налови малки рачета и змиорки. Донесе водата с ведро от плажа и нагласи вътре помпа, която осигуряваше непрекъснатия водовъртеж от аквариума до нарочния резервоар. Взе предвид всички фактори, до които неговите познания му позволяваха достъп — съотношението между растителния и животинския свят, храната, филтрирането, окисляването. Построй цял октоподен свят между стъклените стени, мъчейки се да долови нуждите на всеки октопод, да премахне и най-малката опасност за питомците си. Не забрави светлината и температурата.

Осем октопода умряха, но останалите двадесет се заровиха в дъното на новия си дом и се скриха, пулсиращи и руменеещи от силни

чувства. Док притегли стол и се взря в мъничкия свят, който бе създал, и съзнанието му се изпълни с трезви зеленикави мисли и величествени цифри. За миг спокойствието го облада. Стори му се, че бледите безизразни очи на октоподите следят неговите.

В следващите дни разположението на Док беше тъй необикновено, че Мак, след като изпробва всички възможности, най-сетне се видя принуден да прескочи до Западната биологична за двата долара, които уж му трябваха.

Начинанието на Мак бе може би най-добре подготвеното в цялата му кариера. То започна тихомълком и едва след щателна подготовка взе да се оформя. След това в него се втъкаха нишките на чувствата и едва доловимо звъннаха далечните нотки на трагичната безизходност. Както и трябваше, драмата поникваше направо от своята собствена земя. Гласът на Мак бе нежен, владееше се, не трепереше — всичко обещаваеше съвсем разумно, ясно, но бурно в перспективите си развитие. Мак знаеше, че върши добро. Чуваше гласа си и разбираше, че ако му се случи сам той да го слуша, ще му бъде невъзможно да не се размекне. Тогаз защо Док не откъсна поглед от мътно осветения аквариум? При влизането на Мак той бе казал само едно „Здрасти“. Малко несигурен, Мак премина от ангелския глас към гласа на страданието и най-сетне към благословената глупост и тъй се разчувствува, че сам избухна в сълзи. Док не извърна глава.

Мак бе поразен. Не е ли ужасно да избълваш всичко, което си намислил, да свършиш и да не получиш отговор? Ами сега какво да прави по-нататък?

— Док! — извика той с пълен глас.

— Здрасти! — рече Док.

— Какво ти е, Док?

— Нищо, Мак. Колко искаш?

— Два долара.

Док бръкна в задния си джоб да измъкне портфейла, но не отмести очи. Голямото представление на Мак пропадна. Да беше поискал парите още от вратата! Мак разбра, че никога вече не ще достигне такава висота. Обзе го неочакван гняв и за миг се поколеба дали да не откаже парите, но вроденият здрав разум го спаси. Като премяташе банкнотата в ръка, той продължи да стои неподвижен.

— Какво те е прихванало, Док?

Док бавно се обърна.

— Предстои ми много голяма трудност. Как ще ги осветявам? Това винаги е било проблем, но сега ми се струва непреодолим.

— Кого ще осветяваш, Док?

— Още в самото начало две очевидни спънки — продължи Док. — Първо, не могат да понесат топлината и, второ, до известна степен са фотофобни^[3]. Просто не зная как да им осигуря студена светлина. Как мислиш, ще успеем ли да ги накараме да привикнат; непрекъснато да ги осветявам, докато фотофобията изчезне.

— Естествено — неохотно се съгласи Мак.

— Не бъди толкова сигурен — каза Док. — Защото процесът на адаптацията, ако не ги убие, може да промени нормалните им реакции. Винаги е трудно да прецениш какви ще бъдат реакциите на съответните емоции. Ако ги сложим в ненормална среда, можем ли да се надяваме, че реакциите им ще бъдат нормални?

— Не — рече Мак.

— Усещанията не могат да се поставят на операционната. Представи си, че същества от друга планета намерят човешко тяло и го аутопсираат по какво ще разберат какви са му били чувствата и мислите? Сега ми хрумва, че яростта или по-скоро симптомът, който наподобява ярост, е сам по себе си анормален. В аквариумите е точно така. Но така ли е на морското дъно? Не се ли ограничава явлението, което наблюдаваме, само в аквариума? Не, в това не бива да вярвам; иначе цялата ми теза отива по дяволите.

— Док! — изкрещя Мак. — Погледни ме, Док! Аз съм, Мак!

— Здравсти, Мак! — каза Док. — Колко ще искаш?

— Ти вече ми даде — отвърна Мак и в този миг се почувствува кръгъл глупак.

— Имам нужда от по-съвършени прибори — каза Док. — Дявол го взел, така нищо не виждам!

— Док, какво ще кажеш, ако прескоча отсреща за половин пайнт „Стари кецове“?

— Отлично — каза Док.

— Нека аз купя — настоя Мак. — И без това имам два долара, които не ми трябват.

— Ще имам нужда от пари, Мак. Откъде мога да взема малко пари?

— Но нали ти казах, аз ще купя.

— Ще ми трябва бинокулярен микроскоп с широкоъгълен обектив и силна светлина. Светлината ще ме затрудни. Може би едно прожекторче от оня ъгъл? Не, ще избягат от лъча му. Сигурно има някакви по-нови лампи? Трябва да се позаинтересувам.

— Хайде, Док!

Док купи пайнт „Стари кецове“, а по-късно даде на Мак пари да иде за още. Седнали един до друг, те впериха очи в аквариума и подпрели лакти на масата, стигнаха до оня миг, когато почваш да смесваш уискито с водичка.

— Имам един чичо — подзе Мак, — очите му същите. Богат е дъртакът. Кажй защо, когато хората забогатеят, очите им стават студени?

— Самозащита — тържествено отсече Док. — Обусловена, предполагам, от роднините.

— И аз тъй казвам, Док. Всички от нашата улица се тревожат за тебе. Скучен живот водиш, носиш се насам-натам като смахнат.

— Може би е преориентация.

— Някои казват, че ти трябва жена. Познавам едного — стане ли му криво, връща се при жена си. Така я цени повече. После пак си хваща пътя и живот си живее.

— Шокова терапия — рече Док. — Добре съм, Мак. Само жена не ми търсете, чувате ли, не ми трябва жена. Мъжът според мен се нуждае от посока. Това ми липсва, посока! Иначе вървиш, вървиш и все в кръг обикаляш.

— Мен и тъй ми харесва — каза Мак.

— Заглавието на студията ми ще бъде „Симптоми у някои главоноги, наподобяващи апоплексия“.

— Велики боже! — изстена Мак.

[1] Повишено полово желание у старци ↑

[2] Уилям Бърд (1540–1623) — англ. органист и композитор, „Бащата на английски мадригал“ ↑

[3] Фотофобия (гр.) — страх от светлината ↑

4. НЕ БИ ИМАЛО ИГРА

Още от самото начало Йосиф-Мария се отнасяше към Док с нещо като любов — защото единствена любовта вирее върху неизвестното, странното. За Йосиф-Мария честността на Док беше нещо екзотично. Струваше му се необяснима. И го привличаше, въпреки че не можеше да я разбере. Имаше чувството, че е пропуснал нещо в живота си, макар да не схващаше какво.

Един ден, разположил се в Западната биологична, Йосиф-Мария забеляза шахматна дъска и като разбра, че това е игра, а той беше много добър на игрите, помоли Док да го научи как се играе. Йосиф-Мария лесно схвана свойствата и качествата на туровете и офицерите, на пешките и царицата, на коня. По време на първата им игра Док стана да говори по телефона. Когато се върна, каза:

— Преместил си една моя пешка, своя офицер и царицата.

— Как разбра? — изуми се Шефът.

— Просто зная играта — обясни Док. — Виж какво ще ти кажа, Йосиф-Мария, шахматът е може би единствената игра в света, при която е невъзможно да мамиш другия.

Йосиф-Мария се замисли удивен над тази декларация.

— А защо? — попита той.

— Защото, ако можеше да се мами, не би имало игра.

Йосиф-Мария отнесе тази мисъл със себе си. Тя не му даваше мира цяла нощ. Обръщаше я от всички страни. И се върна при Док с нови въпроси. Мисълта го очарова, завладя го, но не я разбираше.

— И двамата играчи знаят едни и същи неща — търпеливо поясняваше Док. — Играта се играе наум.

— Не може да бъде.

— Добре, помисли си! В математиката, в поезията, в музиката човек не може да лъже, защото са основани на истината. Лъжата, измамата при тях нямат място. Може ли да се мами в аритметиката?

Йосиф-Мария поклати глава.

— Не разбирам.

За него всичко това беше изненада, която го привлече към себе си — струваше му се, че тези необикновени разбирания са някакъв нов, неизвестен досега начин на измама. Дълбоко в подсъзнанието му се загнезди идея: не би ли могло от честността да се направи бизнес? Това би било най-неуловимата измама от всички. Мисълта беше тъй нова, че умът му често се отказваше от нея, ала тя продължаваше да го занимава. Той присви очи и си каза: „Ето, значи, какви били хватките на Док.“

5. ВЛИЗА СУЗИ

В представите на повечето хора полицаят на малкия град е глупав и непохватен. В книгите той обикновено изпълнява ролята на наивника, когото всички баламосват. Хората запазват представите си дори и когато не са верни. Та една ли е заблудата, в която вярваме, съзнавайки, че сме на крив път?

Ако е на служба от дълги години, полицаят научава за градчето повече неща от всеки друг. Той е на ясно с деликатното политическо равновесие между кмета и общинските съветници, между пожарната команда и застрахователните компании. Той знае защо мисис Гелдъм урежда голям гуляй, знае и кой ще присъствува. Когато Мейбъл Андрюс се оплаче, че при нея се е вмъкнал крадец, знае дали това не е било плъх в трапезарията, истински крадец или чисто и просто просовиденията на една гладна кокошка. Полицаят знае, че господин Гелдъм спи с учителката и кога. Знае кога точно гимназистите преминават от джин на марихуана. Известна му е всяка бразда върху повърхността на градчето. При голямо престъпление полицаят обикновено знае кой не го е извършил, а сегиз-тогиз и кой именно го е извършил. Стотиците неща, които могат да се случат, не се случват, ако полицаят е добър. Работите понякога се уреждат с кратък спор на улицата, с телефонен разговор; понякога е нужна само сянката му под уличния фенер. Когато сваля покатерилата се на дървото котка, той знае всички подробности около господаря на котката. Много разплакани и отчаяни от родителите си момченца и момиченца с готовност връщат откраднатите от тях вещи в шепата на полицаия и той, ако е добър полицаи, ги удостоява с нещо като справедлива милост, без да накърнява с това достойнството на закона.

Непознатият пътник, който слиза в Монтерей от експреса Дел Монте, едва ли съзнава, че пристигането му е било отбелязано. Но случи ли се нещо, той бързо разбира това.

Джо Блейки от Монтерей беше добър полицаи. Никога не би станал началник, пък и не искаше. Градчето обичаше Джо и му

вярваше. Той беше единственият в града, който можеше да слага край на съпружеските стълкновения. Бе натрупал своя опит в обществения живот и в отклоненията от нормите, като най-малкият от петнайсет добри, но палави деца. Бащината къща беше и единственото му училище. Джо познаваше всички в Монтерей и почти моментално забелязваше пришълците.

Един ден от автобуса на линията „Грейхаунд“ слезе момиче на име Сузи. То се огледа, мацна червило на устните си, после надигна излющения куфар и се упъти към ресторанта „Златният мак“. Хубава беше Сузи, имаше чипо носле и широки уста. Добре сложена, двайсет и една годишна, висока един и шейсет, с вероятно кестенява коса (сега изрусена), тя носеше кафяв жакет с якичка от зайча кожа, памучна рокля на шарки и кафеникави обуца от бокс (с леко очукани токове), протрити на десния палец. Едва забележимо накуцваше с десния крак. Преди да вдигне куфара отвори кафявата си чанта от изкуствена кожа, в която имаше огледалце, гребен с два отчупени зъба, пакетче „Лъки Страйк“, кибрит, на който пишеше „Хотел Розалия, Сан Франциско“, половин туба ментови ролки, осемдесет и пет цента в звонк, но никакви банкноти, червило, но не и пудра, аспирин в тенекиена кутийка и никакви ключове.

Ако тази нощ станеше убийство, Джо Блейки би записал всичко това на книга, ала сега дори не подозираше, че го знае. Джо действуваше предимно по инстинкт. И влезе в „Златният мак“ тъкмо когато сервитьорката поднасяше чаша кафе на изправилата се пред бара Сузи. Джо се настани на стола до нея.

— Здравей, Ела — подвикна той към гостилничарката. — Чаша кафе.

— Момент — рече Ела. — Как е жена ти, Джо?

— Добре. Но ако можеше да оздравее, щеше да бъде по-добре.

— От тебе зависи — каза Ела. — Мъжете не разбират тия неща. Остави я да си почине, купи ѝ нещо за усилване. Ако можеш да чакаш, ще ти приготвя прясно кафе.

— Мога — каза Джо.

Ела отиде до другия край на бара, взе кафе и го тури в мелничката.

— А ти, сестро? — обърна се Джо към Сузи.

— Нищо — отвърна Сузи. Тя не вдигна глава, но го видя в блестящата машина за кафе.

— Отпуска?

— Да.

— Докога?

— Не знам.

— Работа ли търсиш?

— Горедолу.

Ела се приближи, но като ги чу, си намери отново работа в другия край на бара.

— Познаваш ли някого от тукашните? — попита Джо.

— Имам леля.

— Как се казва?

— Влиза ли ви в работата?

— Да.

— Добре. Нямам леля.

Джо се усмихна и Сузи се отпусна. Харесваше мъжете, които проявяват загриженост за жените си.

— Значи, скитничество, а? — каза Джо.

— Още не. Май ще си имам неприятности с вас, а?

— Ако от мен зависи, не. Имаш ли карта за обществена осигуровка?

— Изгубих я — каза Сузи.

— В нашия град сме строги — продължи Джо. — Всичко става с ред. Не се опитвай да работиш по улиците. Забранено е от властите. Ако нямащ един долар да заминеш, обади ми се. Казвам се Джо Блейки.

— Благодаря, Джо. Само че не съм уличница, честна дума.

— Още не, не си — съгласи се Джо. — В нашия град е невъзможно да си намериш работа, защото консервните фабрики ги затвориха. Но ти не се тревожи. — Джо стана и се протегна. — За кафето ще дойда по късно, Ела — рече той и излезе.

Както изглежда, работата на Ела бе привършена. Тя се приближи с влажна кърпа за прах в ръката.

— Чудо човек! — каза тя. — Още кафе? Има прясно.

— Може — каза Сузи.

Ела ѝ подаде втора чаша.

— Къде ще отседнете?

— Още не зная.

— Сестра ми дава стаи, не са лоши. Четири долара седмично. Може да я питам по телефона има ли свободни.

— Предпочитам да потърся най-напред из града — отвърна Сузи.

— А ще имате ли нещо против да оставя куфара тук? Малко е тежичък.

— Оставете го. Под тезгяха ще го скрия.

— Ами ако ви свърши смяната, докато се върна?

Ела я погледна право в очите.

— Моята смяна, сестро, никога не свършва.

Сузи разгледа витрините по улица Алварадо, после слезе на кея и се загледа в рибарските лодки и въжа. В сянката на кея винаги се навърташе пасаж дребна риба. Две момчета мятаха въдиците си там, ала нищо не хващаха. Към четири часа Сузи мина по опустялата улица Консервна, купи си пакет „Лъки Страйк“ от бакалницата, погледна разсеяно към Западната биологична и похлопа на вратата на „Мечешко знаме“. Фауна я прие в спалнята-кабинет.

— Да ви кажа истината — започна Фауна, — работата не върви. Може би ще потръгне към юни. Ако можех, щях да ви взема. Нямате ли някоя сърцераздирателна история, която да ме трогне?

— Нямам — каза Сузи.

— А пари?

— Също.

— Ами тогава за къде сте? — Фауна се отпусна на въртящия се стол и примижа. — Едно време държах приют и зная всички сърцераздирателни истории отначало докрай. Ако можехте да навържете всички трагедии, които съм чувала, тогаз, предполагам, бихме могли набързо да се разберем. Някои от историите биваха верни. Позволете аз да ви кажа какво се е случило с вас.

Сузи мълчеше, по лицето ѝ не трепкаше мускул, ръцете сякаш отсъствуваха.

— Въшлив дом — почна Фауна, — побоища денем и нощем. Били сте на петнайсет-шестнайсет, когато сте се оженили, а той сигурно не ви е искал. Направили сте го, за да избягате от побоищата.

Сузи мълчеше.

Фауна отмести поглед, за да не види ръцете, които бавно се сключиха.

— Попадате в семейство от друг сорт. Момчето не се примирява и накрая избухва. А какво направихте вие?

— Нищо не направих — каза Сузи.

— Къде е детето?

— Пометнах.

— Мразехте ли мъжа си?

— Не мога да кажа.

— Ясно. Безинтересна работа. Има жени само за това родени. Едни са мързеливи и не работят, други мразят мъжете. И нито едните, нито другите са доволни. Представяте ли си кръчмар да пие? Не ми изглеждате на уличница. Не сте мързелива. Защо не си намерите друга работа?

— Работех като сервитьорка, после като продавачка. Единствената разлика е, че вместо бакшиш от три долара, те водят на кино.

— Имаш ли приятел?

— Не.

— Мразиш ли мъжете?

— Не.

— Печелиш, сестрице — въздъхна Фауна. — Усецам, че се предавам. Не си вчерашна. Знаеш да живееш, като че си вряла и кипяла. Това ми харесва. И ми действа по-добре от сърцераздирателните истории. Я кажи, вътре ли си?

— Ъ?

— Искам да кажа имала ли си работа с полицията?

— Не.

— Не са ли те задържали?

— Веднъж. За един месец. Скитничество.

— И нищо друго в регистрите?

— Нищо.

— А не можеш ли да се усмихваш? Ще смразиш клиентелата.

Сузи се усмихна.

— Милостиви боже! — извика Фауна. — Страх ме е, че ще те изпусна. Отде накъде все аз трябва да ви пробутвам в живота? Работила ли си някога в публичен дом?

— Не.

— Как да ти кажа, не е като на улицата, друго си е. Утре ще дойде Док Уилкинс.

— Да си донеса ли куфара? — попита Сузи.

— Донеси го — Фауна отвори портфейла, който се намираше на писалищната ѝ маса. — При Пени е отворено до шест часа. Иди да си купиш рокля, фантазе, но да не е скъпа. Купи си и нова четка за зъби. И като се върнеш, оправи си, за бога, косата! Знаеш ли колко хубава ще станеш?

— От автобуса е — оправда се Сузи.

— Ето, вземи, ще ти стигнат — каза Фауна. — Вечеряме в шест и половина. От кога не си яла?

— От вчера.

— Довечера имаме телешка супа, моркови с каймак и за десерт черешово сладко.

Сузи се отправи към вратата, но преди да отвори спря и погали с ръка бравата.

— Днес ме спипа полицаят. Някой си Джо Блейки.

— Добър е Джо. Помага. И пари би заел.

— Да, предложи ми — каза Сузи. — О, как обичам телешка супа!

Ела от „Златният мак“ подаде куфара през тезгяха.

— Изглеждаш като човек с работа — отбеляза тя.

— Изглеждам — потвърди Сузи. — Къде е магазинът на Пени?

— Като завиеш вдясно, през две преки. Едно жълто здание. Ще се видим ли пак?

— Разбира се — каза Сузи.

Вън, на тротоара, до нея изведнъж изникна Джо Блейки и пое куфара от ръката ѝ.

— Фауна е от добрите и ако ти е чиста козината, винаги ще си добре — каза той.

— Отде знаете? — изненада се Сузи.

— Тя ми се обади. Поръча да те разведа.

— Добре.

Сузи грабна куфара си и влезе в „Пени“.

— Какво ще искате?

- Рокля. От евтините.
- Ето тук.
- Предпочитам доматената.
- Модерният цвят, а? „Ябълката на любовта“.
- Доматен цвят! — настоя Сузи.
- От изкуствена нишка. Много са трайни.
- Още по-хубаво. Дванадесети ръст.
- А подходящи обувки?
- Да, няма как — въздъхна Сузи.

6. КРЪСТЪТ НА ТВОРЧЕСТВОТО

Дни наред пламъкът горя в душата на Док, неговият феникс напрегнато мислеше. Вярно, липсваше му подходящ микроскоп, но затова пък имаше очи и, слава богу, аналитичен ум, който можеше да забрави всякакви вълнения, чувства и болки. Още като се залови с октоподите, тезата му постепенно се оформи. С помощта на стъклена пръчица той раздразни и разгневи един от тях и го принуди да нападне и убие ближния си. Друг един, по-пасивен октопод, той премести в отделен буркан и го подложи на слаб ментолов разтвор, на разтвор от английска сол, октоподът се поболя и тогава Док отново го върна в здрава среда. После го раздразни и щом тялото му запулсира в червенина, пусна във водата малко кокаин и установи, че възбудата преминава в сън, ако изобщо може да се каже, че октоподите спят. След това го събуди със сол, побутна го оттук-оттам с пръчицата, отбеляза повторното оцветяване, съгъстяващите се багри, несигурните подмятания и свивания на пипалата, докато най-сетне октоподът изпадна в безсъзнание и умря. Док извади тялото му, разреза тъканите и потърси скъсани кръвоносни съдове.

— Потръгна! — извика той гласно. — Може да нямам подходящ инструментариум, да видя с очите си как става, но животното умира със симптоматиката на мозъчен кръвоизлив. Че има разкъсване на съдове, има, макар и да не мога да го видя. Значи, монографията може да почне с наблюдението.

Док си купи топ жълта хартия за писане и две дузини моливи. Сложи ги на масата си, подстри ги до един като игли и ги нареди като жълти войници. В горната част на страницата написа с печатни букви: НАБЛЮДЕНИЯ И ПРЕДПОЛОЖЕНИЯ. Моливът се счупи. Взе друг, огради буквите „НАБЛ“ с дантелка, надебели „Ю“то и на върха му нарисова извита въдичка, Засърбя го глезенът. Свали си чорапа да се почеше, но в този момент го засърбя ухото. „Някой говори за мен“ — помисли си той и погледна топчето жълти листове. Сети се, че не е нахранил плъховете. Не е мъчно да забравиш, щом не мислиш за нещо.

Като наблюдаваше как плъховете се боричкат за храната, която им даде, Док си спомни, че и той не е ял. Каза си, че ще напише една-две страници и после ще си опържи яйца. Но нямаше ли да е по-добре сега да яде, та после да не прекъсва хода на мисълта си? Дни наред бе чакал това състояние на спокойствие, на несмущавана мисъл. Да, изходът от разсеяността се криеше единствено в спокойствието и в будната мисъл. По-хубаво най-напред да се нахрани. Опържи две яйца, залапа ги и се вторачи в жълтите листове под ниско висящата лампа. Крушката беше много силна. Просто да те заболят очите от отражението ѝ върху жълтата хартия. Док изяде яйцата, измъкна един разчертан лист и го прикрепи под абажура на лампата. Не беше лесно да се направи тъй, че да изглежда красиво. Отново седна пред топчето жълти листове и нарисова дантелки около останалите букви на заглавието. После скъса листа и го захвърли. Пет от моливите бяха вече счупени. Подостри ги и ги нареди до събратята им.

Пред „Мечешко знаме“ спря кола. Док се приближи до прозореца и погледна. Непознати. Но съзря, че Мак влиза в бакалницата. Сети се, че иска нещо да го пита.

Винаги е било трудно да се съсредоточиш. Умът литва като птица и се мъчи да избяга от мисълта, макар че мисленето е висше качество на човека. Затова Док не мислеше. Щом знаеш какво правиш, останалото е лесно. Стисна зъби и тъкмо се нахрани да се върне на масата, когато с крайчеца на околото си зърна крайчеца на някаква фуста. И пак погледна навън. От „Мечешко знаме“ излезе момиче, което се запъти по улица Консервна към Монтерей. Док не можа да види лицето и, но установи, че има грациозна походка — бедрото, коляното и глезенът ѝ се полюшваха гордо и свободно, без да се тръскат и въртят на всяка стъпка, както у толкова други жени. Не, това момиче вървеше с изправени рамене, вдигната брада и ритмично разлюлени ръце. Весела походка, помисли си Док. Колко неща може да доловиш от една походка — и отчаяние, болест, и решителност. Има потиснати, жалки походки има самонадеяни, има срамежлив, почти пълзящ вървеж, но тази беше весела походка, сякаш вървящата отиваше щастлива на среща с човек, когото обича. В тази походка имаше гордост, но не и суета. Момичето сви зад ъгъла, макар че на Док не му се искаше да я загуби от очи. Полите ѝ се развяха и изчезнаха. Но Док продължаваше да вижда грацията на нозете ѝ, да чува мелодията, която

сякаш се лееше от снагата ѝ, от плавните движения. Сигурно е грозна като вещица, помисли си той, а после се засмя на себе си. „Браво, главо моя, поздравявам те! Най-напред ме отведе при жените, после превърна пола в естетика, а сега свършваш с киселото грозде. Колко нечестен мога да бъда! И всичко, защото не ми се работи. Мозъкът ми щрака единствено, за да измисли как да се отърве от работата. Хайде, уме! Този път няма да ми избягаш, марш при моливите!“

Той взе един от моливите и написа: *„Наблюдавани бяха 20 млади екземпляра, взети от бреговата зона в околностите на град Ла Хойа в момент на отлив. Екземплярите бяха поставени в голям аквариум при условия, колкото е възможно по-близки до естествената им среда. Морската вода беше непрекъснато филтрирана и на всеки 24 часа се сменяше с прясна. При тях бяха поставени и животни от типичната екологична среда, заедно с пясък, камъни и водорасли, взети от гореспоменатия район. По дъното на аквариума бяха разхвърляни и дребни черупчести. Въпреки предпазните мерки след една седмица пет от екземплярите умряха. Останалите петнадесет, изглежда, се аклиматизираха и с готовност ловяха и консумираха скаридите, пускани в аквариума. Светлината...“* Графитът се счупи. Док взе друг молив, но и той, още с докосването на хартията, също се счупи и дори малко скъса листа. Прочете написаното. Тъпо и сухо, отсъди той. „Отде накъде съм си наумил, че животни, тъй различни от човека, могат... Дали не се заблуждавам?“ Средният глас запя: „Ти търсиш себе си във водата. Ти търсиш, човече, своята душа сред хидрите, търсиш задоволство в суетата. С какво си по-добър от Мак, та си служиш с проповедническите слова на науката, да прикриеш с тях такта, че нямаш какво да кажеш?“

А ниският глас жално добави: „Самотен! Самотен! Искам светлина и топлина! Самотен!“

Док скочи от стола, изтича до аквариума и се взря в осветената вода. Изпод камъните надникна октопод. Едно от пипалата му ритмично се размахваше, сякаш дирижираше оркестър. Тактът беше весел, свободен и плавен, като едно полюшващо се бедро, коляно и глезен.

Док скри лице в шепата си и тъй силно притисна очи, че в мрака изведнъж видя зелени петънца и червеникави лъчи. После стана и отиде отсреща за бира.

7. БАРУТЪТ СИ Е БАРУТ

Йосиф-Мария Ривас харесваше и дори се възхищаваше от Фауна. Но му се струваше, че е малко неприлично за жена да притежава „Мечешко знаме“ — заведение, което носеше най-редовна печалба. Да го управлява — да, но да го притежава... Доходите й внушаваха на Йосиф-Мария, че е нужно в дъното на всичко да стои мъж, който да прибира парите. От наблюденията си бе установил, че достъпът на жените до пари ги прави малко нервни. Здрава жена за него беше сиромашката жена. А жена с пари приличаше на мъж, комуто нещо липсва. Такива жени преставаха да се правят на жени, а както всеки знае, най-хубавото на жената е, че е жена.

Йосиф-Мария не веднъж бе размишлявал как да отърве Фауна от отговорността да прибира печалбите. Ако например той притежаваше „Мечешко знаме“, а Фауна го управляваше, естествено би се дошло до някакво практическо равновесие. Досега Фауна все измисляше как да се измъкна от неговата филантропия, но Йосиф-Мария не се отказа, особено пък след като във всичко това нямаше нищо опасно.

Добрият търговец, като си купи вестник, чете само финансовата страница и търси там името на своята компания, но за всеки случай поглежда и останалите цени. По такъв начин гледаше Йосиф-Мария на „Мечешко знаме“. Знаеше, че ще дойде ден, когато Фауна ще откъсне за миг поглед от сметководните книжа. Тъй като собствените му работи се нареждаха добре, той си позволяваше да хвърля по някой благосклонно хищен поглед и наоколо. Разбра за Сузи преди още да е изпрала за пръв път бельото си и почувствува, че Фауна този път се е подхлъзнала.

— Защо ти е тази бекачина? — попита той Фауна веднъж. — Ще си имаш неприятности.

— И аз тъй си мисля — отвърна Фауна.

— Тогава защо я взе?

— Защото от време на време си позволявам по някоя и друга грешчица — каза Фауна. — За оная работа не е много добра, но като я

шлифовам, ще стане жена и половина, само за съпруга.

— Не усещаш ли, че те прави на будала? — попита Шефът.

— Всеки трябва от време на време да бъде по малко будала — каза Фауна. — Човек нищо не разбира от живота, ако сегиз-тогиз не го излъжат. Едно време бях мисионерка в Южна Америка.

— Защо?

— Не си спомням.

— С какво се занимаваше там?

— Учех ги да се любят друг друга.

— А те?

— Научиха ме как да изсушавам глави.^[1]

— Диваци! — възмути се Шефът.

— Напротив. Ловците на глави са много мили хора, честни хора. Когато ти продават изсушена глава, искат сносна цена. Между тях винаги ще се намери по някой умник като Ататулагулу. Беше главолов по рождение. И откри, че е по-добре да изсушава маймунски глави. Избръсваше ги до голо и много-много не ги пристягаше. А хората купуват всичко.

— Това ми е известно — рече Шефът.

— Тогаз пристигна епископът — продължи Фауна — и изля върху мене свещения си гняв, дето съм купувала маймунски глави!

— Искаш да кажеш, че наистина си ги купувала?

— Разбира се, купувах. Под навеса за дърва имах дял сандък. Всички казваха, че съм будала, но аз им взех парите.

— Как?

— Ей тъй. Постъпих честно и ги накарах да сушат само човешки глави. Я си представи, че изнесат по-голяма пратка и оня шегобиец Ататулагулу вземе та пъхне вътре две-три от маймунските? Хората ще изгубят доверие. И в най-хубавите глави ще почнат да им се привиждат маймунсурати. Изкупих маймунските и по тоя начин отървах пазара от тях. Трябваше да мисля и за доброто си име.

— Добре де, ами тоя шегобиец ...

— Зная какво искаш да кажеш. Той се досети. Бях му в ръцете. Взе да ми иска повече за маймунските глави, отколкото за човешките. Усети се навреме.

— Така си и мислех. Всеки би се досетил — отбеляза Шефът.

— Но работата потръгна. Хората знаеха, че купят ли глава, тя ще е човешка и е най-доброто, което може да им се предложи.

— Да, ами шегобиецът?

Фауна дръпна чекмеджето на писалището си и измъкна оттам някакъв красив малък предмет, черен и лъскав като полирано дърво, не по-голям от лимон.

— Ето как свърши той, чудесно, нали? — рече Фауна. Шефът отмести смутено очи.

— Трябва да си вървя. Оставил съм племенника сам в магазина.

— Не свири ли вече с тромпет?

— Подлудява ме — каза Йосиф-Мария. — Купил си е нов и не му слиза от ръцете. Карах го да репетира долу, на брега. И си мислех, че морските вълни и тюлените ще го заглушат. Оная вечер надал с тромпета поздрав за разминаване на един военен катер, че и досега търсят с кого са се разминали. Но най-лошото стана снощи. Свирил си на брега и взел, че насочил тая дяволска тръба в каналната галерия. Тъй се получавал резонанс, разправя. Де да знам получава ли се, или не, но разбрах, че от всички нужници в квартала почнало да се носи „Бурно време“^[2]. Старата госпожа Сомърс тъкмо си правела клизма. Хората разказват най-различни неща, но не вярвам. Да си тръгвам. Току-виж оня хлапак ми изпочупил стъкларията с високите си тонове.

— Заповядай пак някой ден — каза Фауна.

— А ти помни какво ти казах за Сузи.

— Добре — каза Фауна.

Колкото и да е смешно, човек никога не купува от собствения си магазин. В отсрещния цигарите са винаги по-пресни. Тъй и момичетата от „Мечешко знаме“ никога не си купуваха цигари от автомата в своето заведение. За „Лъки Страйк“ и безалкохолната напитка „Севън ъп“ те прескачаха до Шефа. По тези причини почти всеки от улица Консервна почти всеки ден ходеше почти навсякъде.

Йосиф-Мария още не бе влязъл в бакалницата, когато се появи Сузи. Макар че никой не би препоръчал Йосиф-Мария като удостоен с най-висшия дар на бога, красотата, дойдеше ли работата да се направи експертиза на някое момиче, от него по-добър не можеше да се срещне. И ако не се намесваха чувствата му, сигурно би бил прав. Докато Сузи развали едрите пари и натисна бутончето за „Лъки

Страйк“ върху автомата, и двамата успяха да се огледат и да преценят резултатите.

Преценката на Сузи беше: „Мазен, умен и подъл. Внимавай да не му поискаш нещо! Човек на процента. Смее се само с устата. Очите му — като на змия. Един ден от много ум ще си изпати.“

Йосиф-Мария си каза: „Жив риск за публичен дом. Момиче с характер. Не признава правилата на играта и току-виж почнала да печели. Твърде приятна. Но хареса ли някого, ще си пожертвува заплатицата.“

Шефът не би я търпял в „Мечешко знаме“. Знаеше, че единственият човек, комуто можеш да вярваш абсолютно, е егоистът. Той е винаги в подходяща форма.

И всеки момент знаеш какво може да очакваш от него. Но срещнеш ли човек със скрита доброта, рано или късно ще те подведе. Единственият задоволителен будала е онзи, който от главата до петите е егоист.

С такива винаги си добре. А Фауна се излагаше на опасност.

Йосиф-Мария разгледа Сузи от всички страни, сякаш купуваше автомобил на старо. Хубава фигура, стройни крака и тънки глезени, твърде лека в бута и твърде тежка в бюста. И това беше лош признак. Добрата проститутка е плоска в гърдите. И лицето ѝ беше хубаво.

Показваше настроението ѝ. Щом е хубаво, значи се чувства добре. А добрата проститутка носи маска и изглежда еднаква за всички: симпатична, но на сутринта вече не можеш да си спомниш как е изглеждала. А Сузи не се забравя лесно. Риск, и то какъв риск! Сузи или харесваше хората, или не ги харесваше. И това не беше за добро.

Племенникът на Шефа, Какауете, бършеше напрашените лавици и метна златнозъба усмивка към Сузи. Сузи грейна. Не се засмя, а се ухили. Усмихнеше ли се със своите сочни устни и широка уста, очите ѝ се присвиваха и от нея се отделяше нещо топло, което палеше. Рисковано! На всичко отгоре имаше твърдост, но не тъпата безразсъдна твърдост. Не че беше много умна. Йосиф-Мария реши, че той и минутка не би търпял Сузи. Сигурно ще е от тия, дето без думица да кажат, се влюбват, без да се досетят да проверят банковата сметка на мъжа. Беше от тия, мислеше си Шефът, които носят купища главоболия на мъжете, но в занаята за нищо не ги бива. В нея имаше нещо, което му напомни Док. И Шефът реши отново да предупреди

Фауна. За един публичен дом такава момиче можеше да се окаже чист провал. Такова беше искреното мнение на Йосиф-Мария, а Йосиф-Мария в тези неща беше професионалист. Ако за болестите човек трябва да слуша съветите на лекаря, то за курвите най-сигурен беше съветът на Шефа. Е, разбира се, понякога и единият, и другият допускаха грешки. Преценката и анализът бяха извършени почти за едни миг, тъй че щом Сузи разкъса пакета, извади цигарата и я запали, присъдата на Шефа бе вече готова.

— Как се чувствувате? — попита Йосиф-Мария.

— Добре — каза Сузи. — Фауна иска от вас жълта хартия за писане и два-три по-меки молива.

Йосиф-Мария подаде исканото.

— Много пише Фауна — рече той. — За един месец е изхабила шест топа хартия.

— Занимава се с гадателство. Астрология.

— А вие вярвате ли?

— Не, но това никому не пречи.

— Познавам един, който само от това живееше.

— О, тя не взима пари.

— Знам — каза Шефът, — но не разбирам защо. Фауна не е вчерашна.

— Разбира се, че не е — потвърди Сузи.

В този миг в бакалницата нахълта Док с две празни бирени бутилки.

— Дай ми две ледено студени, може ли? — каза той. Сузи го погледна, преглътна и отмести поглед. Брадата му малко я смути. Нарочно не се зазяпа в него — хората обикновено избягват да гледат изроди.

— Защо не си купиш хладилник? — попита Шефът. — Тогава ще си купуваш по цяла каса.

— По ми е лесно да използвам твоя лед — каза Док.

— Познаваш ли Сузи? Новата в „Мечешко знаме“.

— Приятно ми е — измърмори Док.

— Приятно ми е — каза Сузи. Всекиму другиму би рекла „Здравейте“.

Док излезе и Шефът каза:

— Оригинал.

— Всякакви ги има — додаде Сузи.
— Да, ама той знае неща, които не си сънувала — Шефът защитаваше Док като всички останали.
— Малко тра-ла-ла? — попита Сузи.
— Нищо подобно! Така си приказва. Такъв си е.
— Какви ли ги няма.
— Събира от океана буболечки и разни работи и ги продава.
— Кому?
— Има хора, дето всичко купуват — рече Йосиф-Мария.
— И аз тъй мисля. Но защо всички не са такива?
— Отрудени са хората, всеки търси каквото му трябва.
— А защо си е пуснал тая брада? Познавах един борец, той носеше брада.
— Не знам. А борецът защо?
— Въобразяваше си, че изглежда по-як.
— Може би и Док затова... но не, той не иска да изглежда як. В казармата — продължи Шефът — имаше един с брада и го накараха да я обръсне. Хората пускали брада, за да се отличават от другите, а в казармата никой не е прокопсал от това.
— Да, сигурно — съгласи се Сузи. — Нямам нищо против оригиналните, стига да не са много по-различни от останалите.
— Жените приемат бради — рече Шефът. — Не ги харесват, но ги приемат. Аз май много се разприказвах. Работа ме чака.
— Мексиканец ли сте? — попита Сузи.
— Американец. Баща ми беше мексиканец.
— Говорите ли тоя шантав език?
— Да.
— Парле-ву?
— А, това е друг език.
— Довиждане — отсече Сузи, излезе и пушна вратата да се тръшне.
„Не е лошо момичето — помисли си Шефът, — но бих я изритал от «Мечешко знаме» като нищо.“

Док надникна през прозореца на Западната биологична. Видя Сузи. Тя мина през празното място и стигна верандата на „Мечешко

знаме“. Готвеше се да изкачи стъпалата, но внезапно се обърна и се огледа. Стори й се, че някой я наблюдава. Но не забеляза Док.

[1] Изсушаването на човешки глави, придружено със свиването им до необикновено малки размери, е типичен ритуал за някои индиански племена в Ю. Америка ↑

[2] Известен шлагер ↑

8. ВЕЛИКАТА ВОЙНА НА РОКЕТ

Пасифик Гроув и Монтерей са разположени едно до друго върху склона на хълм, който се спуска право в залива. Двете градчета се докосват с рамо, но не си приличат. Монтерей например е бил основан в стари времена от чужденци, индианци, испанци и тем подобни и е расъл безразборно, без план и без цел, докато Пасифик Гроув се е зародил напълно зрял, направо от желязното сърце на една религия на душата, идеите и закона. Той бил основан през 80-те години на деветнадесети век като приют и оттогава има свои собствени закони, идеали и обичаи. Съгласно законниците на града, всеки акт за собственост губи силата си, ако в съответния имот се внесат спиртни напитки. По тази причина продажбата на арсенфертатол^[1] бе стигнала рекордни размери. В Пасифик Гроув има закон, който ви задължава да пускате щорите веднага след залез, но забранява да ги пускате преди. Забранено е да се правят хапливи забележки от велосипед, както и къпането и возенето с лодка в неделя. Имаше едно, макар и доста неопределено, но считано за чисто противозаконно деяние — залозите по кръчмите. Трябва все пак да се признае, че тези закони не се прилагаха сляпо. Стоборът, който едно време ограждал приюта на Пасифик Гроув, вече не съществува.

Веднъж в своята история Пасифик Гроув бе станал свидетел на дълбоко противоречие. Със създаването на града много от старците се преместили да живеят в сградата на бившия приют, макар че, както се вижда, нямало от какво да се оттеглят там. Минало време и старците станали свадливи, почнали да се месят във всяко нещо и да сеят раздори. Това продължило до деня, когато филантропът на име Диймс подарил на града две игрища за ракет.

Рокетът е вид сложен крокет, който се играе с малки вратички и къси бухалки. Играчите застават отстрани като на билиард. Сложна игра. Казват, развивала характера.

Но във всеки местен спорт трябва да има състезания и награда. Всяка година в Пасифик Гроув почнали да дават купа на отбора-

победител на ракет. Човек не би помислил, че подобно нещо може да разгорещи страстите, особено като се има предвид, че повечето от състезателите били старци от седемдесетте нагоре. Но станало тъкмо обратното.

Единият от отборите се наричал Сините, другият — Зелените. Старците взели да носят малки спортни шапчици, знамената на отборите крещяли от ярки цветове. Адът се пренесъл в Пасифик Гроув. Минали две години. Сините тренирали в своето игрище, рамо до рамо с игрището на Зелените, но вече не си говорели. Враждата проникнала и в семействата на състезателите: разделили се на Сини и Зелени семейства. След известно време омразата прехвърлила семействата. Хората се разделили на две — привърженици на Сините и привърженици на Зелените. Станало тъй, че Зелените правели всичко да осуетят браковете със Сините и обратно. Скоро враждата преминала и в политиката. Никой Зелен не си и помислял да гласува за Син. Църквата се разделила точно по средата на две. Сините и Зелените сядали поотделно. По едно време дори се канили да си построят две отделни църкви.

Естествено истинското разгорещяване идвало по време на игрите. Атмосферата се наелектризирвала. Старците играели с неподозирана страст. Току ще видиш двама по на осемдесет-деветдесет да се скрият в гората и да захванат люта битка на живот и смърт. Изработили си дори таен език, та да не разбират противниците им какво си говорят.

Конфликтът тъй се изострил и страстите тъй се нажежили, че било невъзможно да не се разчуе из цялата околност. Подпалили къщата на един Син, после намерили един Зелен в гората, пребит с бухалка за ракет. Бухалката за ракет е с къса дръжка, тежи и може да бъде смъртоносно оръжие. Старците почнали да ходят с бухалки, завързани за китките им с връв като томаховки. Никъде не мърдали без тях. Нямало престъпление, в което едните да не обвинявали другите; в това число влизали и много неща, за които те били вече доста стари, та дори и да искат не биха могли да ги извършат. Сините не пазарували в магазините на Зелените. Градът заприличал на военен лагер.

Благодетелят, мистър Диймс, бил добродушен старик. Пушел опиум, когато било позволено, и това го поддържало в добро здраве, поради което не заболял нито от високо кръвно налягане, нито от

туберкулоза. Бил с благ характер, но бил и философ. Като видял какво сторил с двете игрища за ракет, натъжил се, а впоследствие се ужасил. Разправял, че му станало ясно какво значи да бъдеш господ.

Игрите трябвало да се открият на 30 юли и страстите били тъй раздухани, че хората вече носели пистолети. Банди от Сини и Зелени дечурлига повели истински войни. След толкова години мистър Диймс най-сетне схванал, че докато се чувствува господ-благодетел, има право да постъпва и като господ-съдник. В града царял страшен терор.

През нощта на 29 юли мистър Диймс изпратил булдозер и на сутринта на мястото на игрищата имало само един огромен и дълбок трап с нащърбени краища. Може би, ако имал повече време, щял да изпълни божието наказание докрай и да напълни трапа с вода.

Изгонили мистър Диймс от Пасифик Гроув. Искали да го овалят с катран и да го налепят с перушина, но той намерил подслон в Монтерей, където продължил да вари своите опиумни мътилки върху пламъка на лампа от фъстъчено масло.

Оттогава на всеки 30 юли и до ден днешен градчето Пасифик Гроув се вдига като един и изгаря на клада парцалената кукла, представляваща мистър Диймс. Денят се е превърнал в празник, обесват куклата на един бор и я подпалват. Народът дефилира под бора с факли в ръце, а чучелото на бедния мистър Диймс години наред се обвива в дим и се превръща в пепел.

Има хора, които ще кажат, че всичко това е лъжа, но дори и нищо да не се е случило, това съвсем не значи че е лъжа.

[1] Средство за усилване, съдържащо миниатюрно количество алкохол ↑

9. ПОБЪРКВА СЕ ОНЗИ, КОГОТО БОГОВЕТЕ ОБИЧАТ.

За случайния наблюдател улица Консервна може би прилича на низ от затворени в себе си себични единици, всяка от които функционира сама, без никаква връзка с останалите. Слаба беше видимата връзка между „Ла Ида“, „Мечешко знаме“, бакалницата (все още известна под името „Бакалница Небесно Цвете на Ли Чун“), нощния приют и аперитив „Палас“ и Западната биологична лаборатория. В действителност всички бяха обвързани с паяжиноподобни стоманени нишки — нараняването на едно от тия звена предизвикваше отмъщението на всички останали. Всички плачеха, ако едно от тях изпаднаше в печал.

Док беше нещо повече от почтен гражданин на улица Консервна. Той бе целителят на наранените души и порязаните пръсти. Макар и здраво окопал се в законността, той непрекъснато се виждаше принуден от разнообразните нужди на приятелите си да я нарушава. Без много да се мъчи, всеки можеше да измъкне от него по някой и друг долар. И когато Док изпаднаше в беда, бедата ставаше обща.

Каква беше бедата на Док? Сам той не знаеше. Беше дълбоко, окайващо нещастен. Седеше с часове пред масата с жълтия топ хартия и подострените като игли моливи. Понякога кошчето му се изпълваше с изпомачкани изписани листове, друг път не хвърляше и перушинка дори. Сегиз-тогиз ще се настани до аквариума и ще се загледа в него. А гласовете отвътре виеха, крещяха и стенеха. „Пиши!“ — казваше високият глас, „Търси!“ — припяваше средният, а ниският въздишаше: „Сам! Сам!“ Док не се предаде без борба. Възкреси старите си любовни истории, потоци си в музиката, зачете „Страданията на младия Вертер“, но гласовете не го оставяха. Предизвикателните жълти листове се превърнаха в негов враг. Един по един октоподите в аквариума мряха. Оправдаваше се — и това оправдание бе станало вече банално — с липсата на добър микроскоп. А когато умря и последният октопод, той побърза да си послужи с него като с ново

оправдание. Навестяваха ли го приятели, обясняваше: „Виждате ли, не мога да мина без експериментален материал, а такъв ще си набавя едва през пролетните отливи. И щом се запаса с опитни екземпляри и с нов микроскоп, сядам и веднага написвам научния труд.“ Приятелите му усещаха неговата болка, заразяваха се и я отнасяха със себе си. Разбираха, че идва мигът, когато ще трябва нещо да сторят.

В приют „Палас“ се породи кратко съвещание — именно „породи“, защото никой не го свика, никой не го замисли и все пак всеки знаеше какъв ще е дневният ред.

Дебелата Ида бе потънала в дълбок размисъл. „Мечешко знаме“ се представляваше от Агнес, Мейбъл и Беки. Присъствуваха всички момчета. Събранието започна случайно и както всички събрания, със заобикалки.

— Снощи Дебелата Ида изхвърлила един пияница и си изкълчила рамото — почна Хейзъл.

— Вече не съм млада — замислено допълни Дебелата Ида.

— Ама пияницата си намерил майстора — продължи Хейзъл. — Тъй изхвъркнал, че не докоснал тротоара. Ако правеха олимпиади по изхвърляне от заведения, Дебелата Ида лесно щеше да стане шампион.

— Но си изкълчих рамото — каза Дебелата Ида. Продължиха да заобикалят главната точка.

— Какво прави Фауна? — попита Мак.

— Добре е — отговори Агнес. — И тя си има грижи.

Беки внимателно лютеше лака от ноктите си.

— Чудо жена е тая Фауна — рече тя. — Учи ни как да се държим на трапезата. Бас държа, ако има трийсет и пет вида вилици, тя знае коя за какво се употребява.

— Нали са все за ядене? — каза Мак.

— Исусе, какъв невежа! — възкликна Беки. — На какво да се хванем на бас, че не можеш да различиш вилица за десерт от дупка в земята?

— А ти знаеш ли за какво служи Джаксъновата вилица^[1]? — войнствено се обади Хейзъл.

— Чия вилица?

— Тогаз мълчи! Не се знае кой е невежа — каза Хейзъл.

— Нещо ново към Док? — попита Дебелата Ида.

— Не — рече Мак. — Снощи бях при него. А бе не можем ли да направим нещо?

Впуснаха се в размишления. Щом Док изживяваше тежки времена, тежки времена настъпваха и за всички негови приятели, които го обичат. Едно време той беше безупречен. Нямахте нищо, което не би могъл да стори, тъй като по начало не му се щеше да прави много неща. И въпреки повелите на сърцата им, в приятелите му почна да расте нещо като присмех — такъв еди любящ присмех, който може би никога нямаше да се зароди, ако в миналото Док не беше велик. Хората, които по-рано споменаваха името му със страхопочитание, сега бяха почнали да се чувствуват по-самоуверени — той вече не стоеше тъй високо над тях.

— Нямам представа какво трябва да направим — каза Мак.

— Какво ще речете, ако помолим Фауна да му направи хороскоп? — подхвърли Хейзъл. — Сега тъкмо гадае моето бъдеще.

— Ти си човек без бъдеще — отбеляза Мак.

— Брей! — възпротиви се Хейзъл. — Само Фауна може да ни каже какво да сторим за Док.

Мак се заинтригува.

— Все е по-добре, отколкото нищо — каза той. — Еди, я изкопай едно буре от ония, дето ги скри през войната. А ти, Хейзъл, иди да повикаш Фауна да се почерпим. Кажй й да си донесе разните там бръмбазъци по звездите.

— Сигурно вече е привършила моя хороскоп — приключи Хейзъл.

Можеше само да се съжالياва, че Фауна не вярва напълно в астрологията, затуй пък бе установила: почти всеки човек би искал да вярва, че звездите знаят по нещо за всекиго от нас. Нейната наука й даваше възможност да учи хората какво трябва да правят. Фауна живееше с определени схващания относно задълженията на всекиго.

Въпреки своя скрит скептицизъм понякога тя попадеше на хороскоп, който й вземаше ума. Хороскопът на Хейзъл така я смая, че дъхът й спря. И тя сериозно се замисли дали да не го изгори и да не му го съобщава.

Хейзъл я доведе в приюта „Палас“, а Мак й наля от бурето. Тя надигна чашата и я пресуши, все още потънала в размисъл.

— Какво рекоха моите звезди? — нетърпеливо попита Хейзъл.

— Не искам да ти кажа — тъжно го погледна тя.
— Защо? Лошо ли пише?
— Ужасно — каза Фауна.
— Кажу ми, кажи! На всичко съм готов.
— Проверих го повторно, потретих го — въздъхна Фауна. — Ти сигурен ли си, че ми даде точната си рождена дата?
— Сигурен съм.
— Не виждам тогава къде ще е грешката. — Тя се обърна към останалите и с изтощен глас додаде. — Звездите казват, че Хейзъл ще стане президент на Съединените американски щати.
Настъпи мъртва тишина.
— Не вярвам — каза Мак.
— Не искам да ставам президент — рече Хейзъл и ... не стана.
— Нямах избор — додаде Фауна. — Звездите казаха своето. Във Вашингтон ще отидеш.
— На искам! — извика Хейзъл. — Никого не познавам там.
— Питам се ние къде ще идем тогава — обадя се Хунти Втори.
— Знам едни острови в Тихия океан, много са хубави. Но, по дяволите, Хейзъл и там ще ни намери. Те са владение на Съединените щати.
— Няма да приема — успокои го Хейзъл.
— По-добре да го убием — каза Мак.
— Звездите казват иначе — рече Фауна. — Той ще живее до седемдесет и осем години и ще умре от отравяне с развалена мида.
— Не обичам миди — обясни Хейзъл.
— Във Вашингтон може и да проядеш.
— Сигурно имаш грешка — обърна се Мак към Фауна.
— Де да беше тъй! — каза Фауна. — Повторих и потретих. Не, господо! Хейзъл ще стане президент.
— Имали сме много по-лоши — отчаяно подхвърли Еди.
— Няма ли начин да им кажа, че не искам? — проплака Хейзъл.
— Ще се скрия!
— Пак ще проверя — Фауна тъжно поклати глава. — Но, струва ми се, нищо няма да ти помогне. Колко пръста имаш на краката си, Хейзъл? Девет?
— Отде да знам.
— Преброй ги!
Хейзъл изу обувките си и размърда устни.

— Девет — сразен съобщи той.

— Хороскопът казва същото. Дано е на добро!

— Велики боже! — викна Хуити Втори. — Това наричам аз врачуване! Фауна, щом можа да направиш президент от една миша опашка, можеш ли да отгатнеш бъдещето на Док?

— Кой е миша опашка? — попита Хейзъл.

— На баба ми дядо й.

— А, да — каза Хейзъл. — Вярно.

Агнес извиси своето дрезгаво сопрано:

— Док не прилича на себе си. Отнесох му един пайнт да сръбне, а той не го и погледна. Като се е зазяпал в оная жълта хартия! Знаете ли какво имаше на хартията?

— Яйца — каза Хуити Първи.

— Не. Не мога да ви кажа. Нещо неприлично.

— Това да се чува! — зарадва се Мак. — Значи се оправя. Кажи какво имаше на хартията?

— Ами че — запъна се Агнес — беше нарисувал гола жена, а до нея един от ония гадни октоподи с лула в устата. Това ли е старият Док?

Дебелата Ида се отърси от обичайната си летаргия.

— Но той беше най-безгрижното момче в света. Отде тия мартенски мераци? Всеки друг може да блее по жена, но не и той. Дявол го взел! Док може да има или да няма жени, както поиска.

— Той може да има и да няма жени — натърти Мак.

Фауна сви длани около устата си.

— Сигурни ли сте, момчета, че Док не е лапнал по някое момиче?

— Не е! — каза Мак. — Но трябва час по-скоро да се оправи. Като идеш при него, ще го видиш — нито приказва, нито те слуша.

— Да му покажем няколко госпожици, да си избере — предложи Хуити Втори.

— Вятър работа! — каза Мак. — по-добре Фауна да се заеме с него. Тя ще каже какво да правим.

— Досега не съм срещала човек да иска хороскоп, без да му вярва. То и аз много не вярвам, но за Док ще направя. Кога е роден?

Всички изненадано установиха, че не могат да си спомнят.

— Май че беше през есента — рече Мак.

— Трябва точната дата — настоя Фауна. — Мак, ти не можеш ли разбра?

— Мога, защо да не мога. Я кажи, Фауна, ако в хороскопа туктам има дупки, можеш ли да ги позапълниш?

— Не те разбирам.

— Да го посъветваш например, че трябва да се откаже от това проклето писане и пак да го удари на живот.

— Че ако може, защо да не си напише човекът книгата? — възпротиви се Хейзъл.

Мак се почеса по корема.

— Ще трябва да оправим тая работа — каза той. — Док е решил да напише някаква шантава статия. И са го хванали дяволите. Да ви кажа ли какво мисля? Док никога няма да я напише.

— Какво значи това? — Хейзъл се изправи.

— Нали знаеш, има хора, дето сами си търсят белята. С каквото и да се заловят, винаги загазват. Като че нарочно си го търсят. Та и Док — в душата си той положително не иска да пише.

— Сигурно е почнал от най-мъчното — обади се Хуити Първи.

— Не сте ли чували за ерзаците? — попита Мак.

— Като соевия шоколад, нали? — подвикна Еди.

— Глупости. Не! Има хора, които правят едно, за да не правят друго, и понякога дори не го съзнават.

— Говориш лошо за Док, тъй ли? — намеси се Хейзъл.

— Я си гледай работата! — скастри го Мак. — Док се страхува да напише своя труд, защото знае, че е празна работа. Квод ерат демонстрандум.^[2]

— Моля? — не разбра Фауна.

— Ку. Е. Де. — Мак повтори само първите букви.

— А, това ли било! — рече Фауна. — Разбира се!

[1] Джаксънова вилица или подавач (техн.) — машинен детайл в комбайните ↑

[2] Нещо, което трябва да се докаже (лат.) ↑

10. В ДЕЙСТВИТЕЛНОСТТА Е ПРОБИТА ДУПКА, ПРЕЗ КОЯТО, АКО ПОИСКАМЕ, МОЖЕМ ДА НАДНИКНЕМ

Док направи някои размествания. Изтегли писалищната си маса до прозореца. Седна пред жълтите листове и бързо взе да пише: *„Промяната в цвета, изглежда, се дължи не само на концентрацията на флуиди по повърхността, но така също и на известно свиване на тъканите, които може би пречупват светлината по начин, даващ впечатлението за цветна стойност.“*

Някъде се тръшна врата. Док погледна към улицата. По стръмната пътечка, която се спуска от приюта „Палас“, ситнеше Фауна.

Док върна поглед към топчето хартия. По паважа отекваха стъпки. Погледна вън. Дебелата Ида се прибираше в кръчмата си. Йосиф-Мария излезе от „Небесно цвете“, прекоси улицата, изкачи стъпалата на Западната биологична и похлопа.

— Влез — извика Док и в гласа му прозвуча облекчение.

— Малко да се разведря — обясни Йосиф-Мария. — Музикантите репетират на горния етаж. Дяволите ме хванаха.

— Зает съм, както виждаш — рече Док.

Йосиф-Мария се огледа.

— Защо ти са тия змии?

— За продан.

— Та кой ще ти купи змии! — учуди се Йосиф-Мария. — Ей, Док, къде си се заяпал? — И той проточи врат. — Ааа, това е новата. Зор ще види Фауна с нея. Зор за милиони.

— Кой? — попита Док.

— Ама ти не ме слушаш.

— Трябва да работя — каза Док.

— Знаеш ли, още не мога да разбера?

— Какво?

— В шахмата все трябва да има начин да излъжеш другия.

— Няма. А сега да вървя!

— За къде си се разбързал?

— Отлив! — извика Док.

Док крачеше по пясъка зад фара. Вълните се разбиваха в бяла пяна в нозете му и понякога го заливаха до глезените. Дъждосвирците бягаха пред него, сякаш се возеха на мънички колелца. Златистият следобед се спускаше нататък, към Китай, а на хоризонта се поклащаше дърварска шхуна.

Вляво от Док се издигаха заоблените гърбове на белите дюни, а зад тях тъмните борове като че стискаха късче нощ в светлината на деня.

При стимулация, мислеше Док, се появява учестен пулс също като при човека в условията на физическо или психично напрежение, нещо като освобождаване на адреналин. Но как да се докаже? До пролетните отливи нямаше да има нови екземпляри за опит.

„Ти сигурно не вярваш във всичко това — спореше с него средният глас. — Защо не се надсмееш над себе си? Едно време го правеше. Затворил си се в клетката на собствената си нежност.“ „Сам-самичък! — извика някъде в червата му niskият глас. — Нямаш кому да дадеш, няма от кого да получиш. Нямаш си никого да те стопли и да ти е достатъчно скъп.“

Отчаян, Док пожела да заживее по старому — безнадеждното желание на мъжа, който иска отново да бъде момче, но забравя мъките на малките момчета. Док се свлече на колене и изкопа с шепи дупка в мокрия пясък. Морската вода нахлу в дупката и срина стените ѝ. Изпод копаещите му пръсти изпълзя малко пясъчно раче.

— Какво търсиш в пясъка? — изрече някакъв глас зад гърба му.

— Нищо — отвърна Док, без да се обръща.

— Тук няма миди.

— Зная — рече Док. — И после добави с притихнал глас: — Просто искам да бъда сам. Нито ми се ще да говоря, нито искам да обяснявам, нито да споря, нито да слушам. Сега тоя ще ми развие някоя теория по океанография. Няма да се обръщам.

— В морето има толкова много метал — каза гласът. — В една кубическа миля морска вода има толкова магнезий, че с него можеш да покриеш цялата страна.

„Как пък винаги налитам на такива! — помисли си Док. — Де що има манаици, все на мен те се лепнат!“

— Аз съм пророк — каза гласът.

Док се извърна разгневен и петите му потънаха в пясъка.

— Чудесно! — кресна той. — Моите работи не ви интересуват, но кажете, да видим какво ще кажете. — Не можа да си припомни друг случай, в който да е бил нелюбезен към непознат.

Пред него стоеше грамаден брадат странник с живите и невинни очи на червенобузесто бебе. Беше нахлузил дрипави панталони, носеше синкава риза, изпрана до бяло, и беше бос. Сламената шапка на главата му беше с две големи дупки на периферията — доказателство, че на времето е принадлежала на кон.

Док почувствува, че му става интересно.

— Имам обичая да каня непознатите на вечеря — каза пророкът. — Естествено никак не съм оригинален. Същото е вършел още Харун ал-Рашид. Моля, последвайте ме!

Док се изправи. Сухожилията зад коленете му изпищяха от болка. Пророкът беше по-висок от него и отблизо човек можеше да се увери, че сините му очи наистина светят с блясъка на умните бебета. Но лицето му беше от гранит — издялано от онзи материал, от който правят пророците и патриарсите. Мина му мисълта, че някои светци са имали може би тъкмо такъв вид. От парцаливите ръкави на синята риза като грамадни лозници стърчаха две китки, а дланите, покрити със загрубяла кожа, се пресичаха от безброй белези, оставени от остриите черупки на морските жълъди. В лявата си ръка пророкът мъкнеше чифт вехти кецове и като видя, че Док се загледа в тях, рече:

— Нося ги само във водата, за да се пазя от жълъдите и медузите.

Въпреки желанието си Док усети, че обаянието на този човек го покорява.

— Харун — почна Док — го спохождали добрите и злите духове на земята, огъня и водата. При вас идват ли? „И таз хубава! — помисли той. — Нима се хванах на тая глупава игра? Нима не мога да плюя и да си ида? Още има време.“

Пророкът погледна надолу под ъгъл към лицето на Док.

— Живея сам — простичко каза той. — Живея под небето. Нощем слушам вълните и наблюдавам черните силуети на боровите

клони върху небето. Но при тази тишина и при тези звуци, при тия багри и тази самота естествено спохождат ме и видения. Всекиму се случва.

— Но сигурно не вярвате в тях, а? — с надежда попита Док.

— Не виждам какво има тук за вярване и за невярване. Нали си виждал как слънцето, преди да потъне в океана, се сплесква и добива най-чудати форми? Всеки път ли си казваш, че това се дължи на илюзия, причинена от атмосферните частици и светлината, пречупена във водата, или просто се радваш на красотата? Нима ти нямаш видения?

— Нямам — отсече Док.

— Ами от музиката не се ли пораждат желания, спомени?

— Това е друго — каза Док.

— Разлика няма — рече пророкът. — Хайде, вечерята е готова.

По дюните имаше дълбоки пукнатини, в които брулените от ветровете борове намираха убежище и се укрепяваха срещу пълзящите пясъци. В такава пукнатина се намираше и домът на пророка. Малката падинка бе защитена от вятъра. Боровите клони я закриваха, пясъкът бе постлан с дебел килим благоуханни борови иглици. Смъкнеше ли се в тази малка чаша, човек дочуваше вятъра, който свисти над главата му във върховете на дърветата. Под заплетените клонаци тегнеше вечен сумрак. Боровете можеха да оцеляват само защото се подчиняваха на по-могъщите сили — лягаха ниско и протягаха клонести ръце по посока на вятъра, като подхранваха дребните пълзящи растения, които забавят крачките на скитащите дюни. До стволите гореше огън. Върху огнището от плоски камъни къкреха почернели консервни кутии.

— Това е моят дом — каза пророкът. — Добре дошъл! Сготвил съм чудесна вечеря.

От разклонението на едно дърво той смъкна тенекиена кутия, извади отнякъде хляб и отрязва две дебели филии. После изсипа морски краставици от една мокра торба, счука ги върху камък и размаза вътрешностите им върху резените.

— Мъжките сладнят, женските нагарчат — обясни той. — Обичам да ги смесвам.

— Ял съм — рече Док. — Италианците ги ядат. Едни от най-силните белтъци. Някои смятат, че възбуждат полово.

У пророка имаше някаква желязна простота. Беше като монолитен къс от логика, застанал с гърди към вълните на ядовитата глупост.

— След това ще ядем молюски на пара — каза той. — Ето, с тая игла ги ям. Обичаш ли морски марули? Имат съвсем особен вкус. Имам и супа, но няма да кажа от какво е. Ще видиш.

— Все от морето ли си доставяте храната?

— Съвсем не — усмихна се пророкът. — Да можеше ... по-просто щеше да бъде. Получавам всички белтъчини, от които се нуждая, та дори и повече, но стомахът ми, нали е човешки, все още проплаква за скорбяла. И затова ям хляб и малко картофи. А с белтъчините обичам и нещо киселичко. Ето, виж, имам шише оцет и два-три лимона. И още, тъпча се с билки — и чубрица, и пелин, и обичниче.

— Ами въглехидратите? — запита Док. — В отливните блата няма захар.

Пророкът сведе поглед и се загледа в една черна мравчица, която се мъчеше да се покатери върху пясъчната лавина, но непрекъснато се сриваше назад. Заговори срамежливо:

— Открадвам си сладкиши. Не можах да се откажа.

— Слабост на плътта — определи Док.

— Но това няма значение — извика пророкът. — Апетитът не е лошо нещо. Колкото по-голям е апетитът на човека, толкова човекът е по-богат. Учили са ме да не крада. И не вярвам в кражбата. Помисля ли си за нея, усещам, че чувствата ми се нараняват. И сладкишите не ми се услаждат, но какво да правя, като обичам добуш и еклери!

Заизваждаха молюските от черупките им с игли, после ги топваха в лимоновия сок. Супата съдържаше охлювчета, рачета и дребни рибки, подправени с чесън и хвойна.

— Някои хора се гнусят — отбеляза пророкът.

Като се навечеряха, Док се отпусна върху боровите иглици — сладостно спокойствие го обзе. Въздухът, мекотата на иглиците, ароматът на водорасли, бор и блага билка, музиката на вятъра в боровите клони, ситият стомах — всичко това иззида около него стените на задоволството.

— Учудвам се, че никой не ви е потърсил — каза той. — Такъв разумен човек сте. Но такова е нашето време, в хората като вас, тия,

дето не се тревожат и не бързат за никъде, всички виждат опасност. Особено опасни са онези, които не смятат, че светът е пред свършек.

— Но той наистина върви към свършек — рече пророкът. — Тръгнал е натам още от деня на своето раждане.

— Учудвам се как още не са ви тикнали в затвора. Защото да се чувствуваш щастлив, без нищичко да имаш, се смята за престъпление.

— Затварят ме — поправи го пророкът. — Затварят ме и още как! От време на време съм под наблюдение.

— Щях да забравя — сепна се Док, — вие сте луд, нали?

— Може би. Но не съм опасен. При това още не са ме хванали, че крада сладкиши. Много съм ловък, пък и рядко откривам.

— Но никога не събирайте около себе си ученици — каза Док. — Те на бърза ръка ще ви разпънат на кръст.

— Не е много страшно. И не съм седнал никого на нищо да уча.

— Знаем ли? Доктрината на нашето време гласи, че човек не може да съществува без разните му там имуществва и прочие. Може би не проповядвате тъкмо това, но животът ви е живот-предателство.

— Ленив съм — рече пророкът. — Пил ли си някога чай от блага билка?

— Не.

— Силен и ароматичен. Леко слабителен. Ще можеш ли да пиеш направо от бирена бутилка?

— Не виждам защо не.

— Внимавай! Бутилката пари! Вземи този клон да увиеш стъклото.

Пророкът помълча и после рече:

— А теб какво те мъчи? Или не искаш да приказваш?

— Да приказвам, защо не, само че не зная какво ми е. Всъщност сега нищо ми няма.

— Ясно. Като всички други. Женен ли си? Деца имаш ли?

— Не.

— А не искаш ли да се ожениш, да имаш деца?

— Струва ми се, не искам.

— Снощи видях една морска сирена — каза пророкът. — Нали си спомняш, припадна мъгла. Луната — презполовена. Нощта беше с много багри, не като друг път само в черно, сиво и бяло. Там, дето свършва пясъкът, в морето се вдава каменен език. Отливът се дръпна

толкоз, че на това място се образува леговище от водорасли. Тя доплува, удари с опашка като моруна, подскочи и се излетна върху водораслите. Почна някакъв танц с белите си ръце. И не си отиде, додето приливът не я покри.

— Сън, нали?

— Отде да знам? Но ако е било сън, горд съм, че мога да виждам насън такива хубави неща. А ти към какво се стремиш?

— Аз ли? Мъча се да реша — каза Док. — Искам да имам всичко, което съм видял, което съм премислил, което съм научил. Да имам всичко; да го пречистя, да го подредя, та да ми остане нещо смислено, нещо полезно. А май няма да мога.

— Значи, не си готов. Или пък се нуждаеш от помощ?

— Каква помощ?

— Има неща, които човек не може сам. Аз например никога не бих се хвърлил на нещо голямо, без ... — пророкът млъкна. Върху твърдия пясък връхлетяха тежки вълни. Жълтеникавите отблясъци на залязващото слънце близнаха един облак на изток и той се превърна в късче злато.

— Без?

— Без любов. А сега трябва да отида при залеза. Струва ми се, настъпи мигът, в който не може без мен. Това ме кара да се чувствавам нужен. — Пророкът се изправи и отърси боровите иглици от дрипавите си панталони.

— Ще дойда пак — рече Док.

— Сигурно няма да ме има. Аз съм неспокойна душа. Сигурно няма да ме има вече.

Той се прехвърли над ръба на ладийката и Док видя как вятърът подгъна периферията на сламената му шапка. Златното слънце го освети в лицето и заблестя в брадата му.

11. РАЗМИШЛЕНИЯТА НА ХЕЙЗЪЛ

След като Мак излезе от приюта „Палас“ (и по една случайност не намери Док у дома), Хейзъл седна и се замисли. Трудно възприемаше Хейзъл нещата. Чу теорията на Мак, че Док никога не ще успее да напише своя труд, но истинското ѝ значение му стана ясно едва когато остана сам. Чувството, че с Док не всичко е в ред, цареше вече по цялата улица Консервна, ала досега то бе убягвало на Хейзъл. Той знаеше, че Док си има неприятности, но приятелското чувство на съжаление още не бе го обзелo. Поискаше ли да узнае деня и часа, в които ще настъпи краят на света, стигаше му да попита Док и неговият отговор би означавал последната дума. Останал сега сам, той се замисли не за слабостите на Док, а за предателството на неговите приятели, които можеха да му противоречат, които дръзваха да му противоречат.

Хейзъл потупа облегалото на своя люлеещ се стол, скочи и отиде при Дебелата Ида. На тезгяха беше Еди, поради което Хейзъл получи едно след друго две чаши уиски, плащайки само кока-колата.

После пое между две от консервните фабрики и се озова на брега. Една чайка със счупено крило привлече вниманието му. Погали я, опита се да ѝ помогне, но го стори така, че тя заплава по водата и се удави. Хейзъл бе преживял земетресение и сега търсеше епицентъра му. Тръгна по крайбрежните скали и достигна пясъците на Пасифик Гроув, но и там нищо не можа да му направи впечатление, нито дори загорелите момчета, които ходеха по ръце, за да се харесат на момичетата. Тогава свърна нагоре по хълма, влезе и обиколи приземния етаж на Холмановия универсален магазин. Надзирателят на етажа го придружи по целия път — чест и предпазна мярка, на каквато малцина можеха да се радват. Но Хейзъл дори не забеляза лъскавите редици дребни сечива по рафтовете.

Невъзможно е да измъкнеш почвата изпод нозете на един човек и да искаш от него да се държи нормално. На връщане към улица Консервна Хейзъл мина покрай погребалния магазин. Беше се събрала

огромна тълпа. В друг случай Хейзъл с ентузиазъм би се залепил, но сега само погледна планината от гладиоли, които изнасяха от магазина, без да трепне в него желание за участие. Щастливият мъртвец щеше да бъде погребан без Хейзъл.

В Ню Монтерей Хейзъл мина не покрай, а направо през сюррия сборичкали се псета, без да ги погледне. Всички негови прояви биха, разбира се, разтревожили приятелите му, но ако знаеха какво мисли Хейзъл, те сигурно щяха да се ужасят.

Мисленето по начало е безполезно. За Хейзъл то представляваше подвиг. Онзи, който би могъл да си представи мисловния му процес, незабавно би се почувствувал болен от морска болест. Това беше див хаос от образи, спомени, думи, фрази. Беше нещо като задръстване на пътя при пресечка, при което Хейзъл се намираше в центъра, мъчейки се да възстанови движението.

Продължи да крачи към улица Консервна, но не се насочи към приюта „Палас“, а по инстинкт пропълзя под клоните на черния кипарис в запустялото място, където бе живял толкова години в дните преди „Палас“. Мислите на Хейзъл не бяха сложни. Забележителното беше, че са дошли.

Хейзъл обичаше Док. Док беше в беда. Някой беше виновен за това. Кой? Че можеха да бъдат обстоятелствата, а не определено лице — това не влизаше в неговите съображения. Лицето, което наскърбява Док, трябваше да бъде обезвредено дори ако за целта се наложеше убийство. Хейзъл нямаше нищо против убийството. А това, че не бе убил никого досега, се дължеше само на липсата на желание и необходимост. Помъчи се да си спомни всичко, което бе чувал за настроенията на Док, но всичко беше мъгляво, неясно, с изключение на едно: Мак бе казал, че Док няма да напише своята работа. Това бяха единствените ясни думи, изказани досега. Значи Мак беше въпросното лице! Значи той трябва да понесе отговорността. Хейзъл се натъжи, защото харесваше Мак, много го харесваше. И се хвана за надеждата, че може би не ще се наложи да го убива.

Под кипариса стана тъмно, тъй тъмно, че не можеше да се чете. Хейзъл винаги съдеше за светлината по това, дали позволява да се чете, макар че той никога нищо не четеше. Фенерът пред верандата на „Мечешко знаме“ пламна. Западната биологична бе все още тъмна. През прозорците на приюта „Палас“ там горе проникваше бледата

светлинка на газената лампа. Напразно Хейзъл се мъчеше да възвърне състоянието си на сладко безсмислие. Безполезно. Виновникът беше Мак. И Мак трябваше да направи нещо.

Хейзъл се изправи и изчетка прахоляка от дрехите си. Заобиколи ръждясалите тръби на празното място, премина през железопътната линия и се изкачи по стръмната пътечка. Зад него, малко приглушен от фабриките, ехтеше тромпетът на Какауете, който свиреше „Бурно време“, чуваше се лай на тюлени.

В „Палас“ момчетата и Мак играеха на пода дама с парче тебешир. Шишето за победителя стоеше на удобно разстояние.

— Здравсти, Хейзъл! — извика Мак. — Хайде с нас!

— Мак, ела да излезем! — с печал в гласа каза Хейзъл. — И се пригответи да си пазиш кожицата!

— Каквооо? — изненада се Мак и политна назад.

— Ще ти дам аз едно „какво“, че свитки ще видиш! — рече Хейзъл.

— Защо? — попита Мак.

От този въпрос Хейзъл най-много се боеше. Помъчи се да намери бърз и точен отговор.

— Ела навън и ще разбереш!

— Хейзъл! — Мак се изправи. — Хей, момченце, какво те е прихванало, а? Кажи! Може пък да ти помогна?

Хейзъл почувствува, че държи положението в свои ръце.

— Ти нямаш право да се отнасяш с Док по този начин! — свирепо просъска той. — С всеки друг, но не и с Док!

— Че как се отнасям с него? Какво съм му направил? Е, дето го мамя от време на време... но ние всички го мамим. И ти.

— Ти рече, че нямало да си напише книгата. Това е.

— О, небеса! — възкликна Мак.

— Значи си страхливец!

— Така да е. Страхливец съм. Но някой път, когато не ме е страх, ще ти метна един тупаник. Сядай сега! Срѣбни от шишето.

Прикоткаха Хейзъл, пошегуваха се и най-сетне очите му плунаха от умиление. Но науми ли си Хейзъл нещо, лесно не го забравя.

— Длъжни сте да му помогнете — повтаряше той. — Не го ли виждате, че е нещастен, че е тъжен? Трябва да му помогнете.

— За тая работа никой не му е крив — каза Мак. — Най-малкото ние. Лошото му е там, че уж иска всичко да скрие, пък то избива, като червей полазва от пъпката върху розата.

— Точно така е, дяволите го взели! — потвърди Хунти Втори.

— Не приемам никакви извинения! — извика Хейзъл.

— Хейзъл е прав — рече Мак, след като помисли и наум опипа въпроса от всичките му страни. — Само за себе си мислим. А през целия си живот не сме имали такъв добър приятел, като Док. Да оставиш приятеля си! Просто се срамувам. Добре че е Хейзъл да ни напъти! Виж, аз да бях зле, от Хейзъл и една думица не бих чул, ама друго си е, като ти го каже.

Хейзъл завъртя изненадано глава. Complimentите в живота му бяха толкова малко на брой, че просто не знаеше как трябва да ги приема.

— Най-тържествено предлагам — продължи Мак — да станем всички накрак и да пием наздравица за Хейзъл, за тази благородна, истински благородна душа!

— О, приятели, дяволите... — хлъцна Хейзъл и обърса очи с ръкав.

Заобиколиха го в кръг: Мак и Еди, Хуити Първи и Хунти Втори. Всеки надигна шишето на лакът и пи за здравето на Хейзъл. Добрите чувства тъй силно пламнаха, че повториха наздравицата. Тъкмо се канеха да потретят, Хейзъл се обади:

— А бе не може ли да се пие за нещо друго, та и аз да сръбна?

— За Лефти Гроув^[1] — предложи Еди.

С това ледовете се разчупиха. Настъпи затопляне. Изкопаха още едно буре от частната колекция на Еди, натрупана през войната. Той измъкна канелката и внимателно помириша.

— Спомням си — каза той. — Бяха дошли някакви субекти от Южна Америка и домъкнаха бутилка абсент.

— Цялата къща размириша — отбеляза Мак.

Също като едно време. Почнаха да си припомнят... ех, да беше сега Гей... Да пием за Гей, добрия стар Гей, нашия покоен приятел!

Абсентът бе малко попретъпил сместа в бурето, придавайки й нещо сладостно и старомодно. Речта на обитателите на приют „Палас“ изведнъж стана по-любезна, върна се към древната учтивост между

хората. Когато отново напълниха шишето, никой не пожела да бъде пръв, всеки настояваше да е последен.

— Другия път, като се опаричим — подхвърли Мак, — отиваме в „Уулуърт“ и купуваме чаши.

— Ами! — възрази Хуити Втори. — Ще се изпочупят. Но все пак те разбирам.

Всеки почувствува, че изживява онзи миг, в който историята спира, прави равносметка и тръгва по нов път. Всички знаеха, че тази нощ за тях ще остане като начало на нещо. В такива мигове хората изпитват необходимостта да държат речи.

Мак се подпря на печката и апелира за внимание, почуквайки кюнеца.

— Господа — почна той, — нека сега дадем дума, че ще измъкнем задника на Док от блатото на отчаянието!

— Не забравяй, че веднъж направихме това и едва не го съсипахме — обади се Еди.

— Тогава бяхме по-млади — продължи Мак в същото повишено настроение. — Но този път всичко ще обмислим и тъй ще го направим, че отникъде да не тече вода.

Хейзъл, спечелен отново за братството, изпадна в безгрижната си разсеяност.

— Да пием за Лефти Гроув!

Мак отвори вратата на печката и седна на ръба.

— Много съм мислил, ще знаете. В последно време друго не съм и похващал.

— Та ти друго правиш ли? — попита Хуити Втори, Мак не му обърна внимание.

— Имам следната теория ... — заговори той.

— Мълчи, мълчи! — извика Еди.

— Кому казваш да мълчи? — попита, го Хуити Втори.

— На никого. Но ако някой се усети, че е за него...

— Имам следната теория, стига само да имате уши да слушате — подзе Мак: — Сецате се какво искам да ви кажа ... — Ако не беше абсентът, който им върна търпимостта, Мак нямаше да мине без бой. — Любезно ви моля да не ме прекъсвате. Ще направя кратък преглед на женския въпрос в Съединените щати. Погледнете колко много разводи, погледнете причините и едно ще разберете: единственият

човек, който не бива да избира съпруга, е онзи, който тепърва се жени. Факт! Друг факт е, оставиш ли ергена сам да си избере жена, той винаги ще избере не оная, която трябва.

— Затуй най-добре не се жени — допълни Хуити Втори.

— Има хора, които не могат без това — каза Мак.

— Да не искаш да кажеш, че трябва да се лишим от Док, от нашия най-добър приятел?

— Помолих ви да не ме прекъсвате — с достойнство рече Мак.

Хейзъл дръпна ръкав.

— Шегуваш ля се, Мак?

— Не се шегувам.

— Но ако с Док се случи нещо, знаеш какво те чака, нали? — предупреди Хейзъл.

— Да — каза Мак. — Струва ми се, че знам и... струва ми се, скоро ще ме сполети.

Леглото на Хейзъл се състоеше от четири дървени трупчета, върху които бяха заковани летви, а най-отгоре беше постлано с юрган. Той сам си го беше направил, припомняйки си модела от някакъв филм. Когато най-после приютът „Палас“ стихна, Хейзъл си легна и се загледа в гредите над своя балдахин. Умът му трескаво се мятеше. Щеше му се да помогнат на Док по някой по-прост начин, не чрез сериозната операция, предложена от Мак. По едно време се надигна, надникна през вратата и видя, че засенчената със зелено лампа в Западната биологична още свети.

— Бедният! — прошепна той.

Не спа добре, а и сънищата му приличаха на гъби.

[1] Американски спортист ↑

12. ЦВЕТЕТО В ПОПУКАНАТА СТЕНА

Джо Елегънт беше младеж с бурна натура. Пушеше вносни цигари с дълъг кехлибарен цигарлък и работеше като готвач в „Мечешко знаме“. Момичетата казаха, че приготвявал най-хубавите хлебчета в света и можел тъй да масажира, че да прогони и най-неприятната умора в събота вечер, когато обикновено се завръщаха рибарите. Почти винаги ходеше намръщен и ако не смятаме времето около хранене, не излизаше от малката пристройка зад „Мечешко знаме“, откъдето по цели нощи се носеше дрънкането на пишещата му машина.

Една утрин, скоро след постъпването ѝ, Сузи пиеше кафе, а Джо Елегънт чистеше масата от трохите на закусилите по-рано.

— Хубаво кафе правиш — отбеляза Сузи.

— Благодаря.

— Нямаш вид на човек, който работи тук.

— Защото е временно, уверявам ви.

— Имам чудесна рецепта за гъмбо^[1]. Искаш ли да ти я дам?

— Менюто се определя от Фауна.

— Никак не си любезен.

— А защо трябва да съм?

Той мина зад гърба ѝ. Сузи се присегна, хвана яката му, изви я и го накара да се снижи на нейната височина.

— Хей, слушай! — Тя смръщи вежди и го стрелна в изпъкналите очи. — Хайде, от мене да мине! — и го пусна.

Джо Елегънт пристъпи две крачки назад, разтърка гърлото си и оправи ризата.

— Съжалявам — каза Сузи.

— А, нищо, нищо.

— Защо си такъв дребосък?

— Ти сама каза. Не ми е тук мястото. Затова.

— А къде ти е мястото?

— Кой знае дали ще разбереш.

— Да не би да си много добър за тук?
— Да речем, че съм по-различен.
— Не се шегувай!
— Пиша роман.
— Роман пишел! За какво? Обожавам романите.
— Моят няма да ти хареса.
— Защо?
— Няма да го разбереш.
— Тогаз защо го пишеш?
— Не е предназначен за масите.
— Аз съм масите, тъй ли? Ти да не си мръднал, а?
Джо Елегънт преглътна и лицето му конвулсивно се сви.
— Някой ден ще ти прочета нещичко.
— Чудесно! Но нали казваш, че няма да разбере.
— Ще ти обяснявам.
— Много ще се радвам. Сума неща не разбирам.
— Обичаш ли палачинки? — попита той.
— Страшно.
— Ще ти направя. Защо не дойдеш някой следобед в моя апартамент? Мога да ти предложа чаша чай.
— Но ти си чудесно момче! Имаш ли още кафе?
— Ще ти смеля прясно.

[1] Ястие от бамя ↑

13. СРАВНЕНИЯТА ТРЯБВА ДА СЕ СРАВНЯВАТ

Док прекара нощта неспокойно. Главата му гъмжеше от жълти топове хартия, прозорци и октоподи. Друг път при безсъница той щеше да работи, да чете, но сега, запалеше ли лампата, съзираше жълтите листове и строените моливи.

Когато утрото се прокрадна над залива, той реши да тръгне на дълга разходка — например все по брега, до Кармел. Надигна се и тъй като беше все още полутъмно, запали лампата да си свари кафе.

От входа на „Ла Ида“, Дебелата Ида видя светлината. Загърна в парче книжна кесия еднопайнтова бутилка без етикет, която съдържаше кафеникава течност, и се запъти през улицата към Западната биологична.

— Док — рече тя, — би ли изпил това?

— Какво е то?

— Казват, че било уиски. Просто искам да зная може ли да убие човек. Доста си купих от него. Правят го в Пайн Кениън.

— Но това е противозаконно.

— Убиването също е противозаконно — каза Дебелата Ида.

Док трябваше да избира между контрабандата и убийството. С тъга си помисли, че винаги ще се набърка в такива работи — не добри и не лоши, а все по-лоши и по-лоши. Анализът му беше светкавичен.

— Не е отровно — каза той, — но на болни стомаси не помага. Съдържа малко метилов алкохол. Но, струва ми се, не е по-лошо от „Старите кецове за тенис“.

— Благодаря ти, Док. Какво ти дължа?

— Какво ли? Да речем един квартал, но не от това.

— Ще ти изпратя малко „Олд Тейлър“.

— Не се тревожи, моля ти се.

— Док бе, чух, че нещо не си добре.

— Аз? Какво не ми е добре?

— Просто чух — каза Дебелата Ида.

— Много съм си добре — ядоса се Док. — Какво ви е прихванало всички? И таз добра, всеки ме гледа, като че съм болен. Какво ми е?

— Ако мога с нещо да ти помогна ... — недоизрече тя и бързо тръгна, оставяйки шишето при Док.

Док отпи, намръщи се, после го надигна по-дълго. Сърцето му гневно биеше. Не искаше да си признае, че съжаленията на приятелите му само подсилват унинието. Знаеше, че съжалението и презрението са братя.

— Ще хвана пролетните отливи в Ла Хойа, пък каквото ще да става! — Той изправи брада. — И ще си купя нов микроскоп!

А най-ниският глас се обади: „Някъде има и топлина.“

Док седна и написа със злоба: *Сравненията трябва да се сравнят.* Отново надигна шишето и разпечата вчерашните писма. Имаше поръчка за шест серии предметни стъкла за Политехническото висше училище в Оукланд — ембрионалното развитие на морската звезда. Зарадва се, че пак ще се заеме със старата и позната работа. Събра ведрата, хвърли гумените ботуши в бричката и подкара към голямото отливно блато.

14. НЕСРЕТНА СРЯДА

Някои дни просто се раждат грозни. Още с първия лъч на светлината проличава, че независимо от времето, денят ще бъде лош. И всички го разбират. Никой не знае каква е причината, но в такива дни хората с неохота стават от леглото си, а когато станат, стават със задника нагоре. Вдигне ли ги гладът или службата, те веднага разбират, че чувството не ги е излъгало, че предстои несретен ден.

Невъзможно е в такъв ден да свариш хубаво кафе, връзките на обувката се късат, чашите сами подскочат от лавиците и се разбиват на пода, децата — обикновено честни — почват да лъжат, а добрите деца развиват кранчетата на газовата печка, изгубват ги и се налага да ядат пердах. В такъв именно ден котката решава да се окоти, а домашните кученца се напикават върху килима в гостната.

Ужасно е в такъв ден! Раздавачът донася разписки за неплатени в срока сметки. Ако денят е слънчев, превръща се в нетърпимо слънчев, а мрачен ли е... но кой обича мрачното време?

Мак усети, че денят ще бъде точно такъв. Не може да намери панталоните си. Препъна се в един сандък, нарочно наместил се на пътя му. Изруга всички братя от приюта „Палас“ и като прекосяваше празното място, кривна встрани да ритне едно разцъфнало глухарче. Еди го свари да седи умислен на тръбите. Естествено тръгнаха към Дебелата Ида. Мак се повъртя, докато Ида се скрие някъде, за да може тогава Еди да му налее. Но Дебелата Ида се облягаше на тезгяха и ругаеше по адрес на някакво писмо.

— Данъци — извика тя. — Всеки път щом ти тръгне и данъците се увеличават. Щастливец си ти, Мак. Никому нищо не дължиш, пък и нищо не печелиш. Все ще ти е добре, додето не почнат някой ден да искат данъци и за кожата на гърба ти.

— А на тебе какви данъци искат? — попита Мак.

— Градски, околийски...

— Върху какво?

— Върху кръчмата. На всичко отгоре внасям пари и за нов Понтиак.

Подобна декларация обикновено би събудила определено съчувствие у Мак, заедно с умереното самодоволство, че не е натоварен с данъчното бреме. Но сега го обзе досадна тревога. Върна се в „Палас“ — там можеше да се тревожи при по-големи удобства. Седна и наум си преповтори историята на приюта.

Едно време той беше собственост на Ли Чун. Дълго преди войната Мак и момчетата се нанесоха тук като наематели срещу пет долара месечно и, разбира се, никога не плащаха. Ли Чун щеше да припадне от изненада, ако извадеха пари да му платят. После Ли Чун продаде бакалницата на Йосиф-Мария. И „Палас“ ли влизаше в тази сметка? Мак не знаеше, но и да влизаше, Шефът нямаше представа за това. Той не беше като Ли Чун. Би си искал наема. Но ако „Палас“ принадлежеше на Шефа, сигурно щяха досега да му пратят сметка за данъка. А получеше ли такава сметка, той веднага би стъпил на врата на Мак и момчетата.

Шефът не беше от тия, които пилеят парите си, без да си ги взимат назад. Това поне бе сигурно.

Стори му се съвсем несправедливо. Техният дом, тяхната сигурност, общественото им положение, ако щете — всичко това да влезе в някакви там баланси? Мак лежеше по гръб и разсъждаваше — какво може да се направи? Да речем, Шефът си поиска наема за миналите години, именно години? Можеш ли да вярваш на човек като него? Какъв долен ден! Мак не беше в състояние да измисли изход; затова свика момчетата на събрание и дори изпрати Хейзъл да доведе Еди от кръчмата на Дебелата Ида.

Тъжно, опечалено събрание. Мак изясни въпроса откъм всичките му страни тъй, че най-сетне Хейзъл сякаш проумя опасността. Момчетата закършиха ръце, зяпнаха тавана, подпряха бради. Еди дори стана от мястото си и обиколи веднъж стола, та дано мисълта му потече както трябва.

Най-после Хуити Втори се обади:

— Да му крадем пощата, че да не получава никакви данъчни съобщения.

— Не е практично — възрази Мак, — макар че не е престъпление.

— Да го убием тогава — предложи Хейзъл.

— А не си ли чувал, че това е противозаконно? — попита го Мак.

— Защо, можем да го направим уж случайно — продължи Хейзъл. — Представете си, че падне от нос Лобос.

— Тогава друг ще наследи имота и я разберем нещо, я не.

Полека-лека ги обхващаше цялата измама в теорията за частната собственост на недвижими имуществва.

— Да накараме Док да говори с него? Той уважава Док — каза Хунти Първи.

— Така само ще привлечем вниманието му. И току виж — възпротиви се Мак — взел, че дигнал наема.

— Ами ако се помъчи да си събере парите? — запита Еди.

Хейзъл се включваше в темата с бавно, но затуй пък силно горене. Заяпа се в белосаните стени на приюта „Палас“, спря поглед върху календарите с хубавиците на кока-кола, върху огромната древна печка, върху часовника и портрета на Роми Джакс^[1]. Очите му се напълниха с искрени бистри сълзи.

— Не го е срам, кучи син! Толкова труд — и да ни отнеме дома, единствения дом, в който някога съм бил щастлив! Как е възможно човек да бъде толкова подъл?

— Той още нищо не ни е сторил — успокои го Мак. — Сигурно съвсем и не подозира.

— Представяте ли си къщата да беше на Док? — каза Еди. — С него никога няма да си имаш неприятности.

Мак се обърна към него като ужилен.

— Отде ти дойде на ум?

— Ами че Док не си отваря писмата със седмици. Док ще забравя да си иска наема, няма да разпечатва разписките за данъците ...

В погледа на Мак заблестя възбуда.

— Еди — каза той, — Еди, ти сложи пръст в раната.

— Каква рана? — попита Еди.

— Това трябва да се обмисли — рече Мак. — Но трябва да признаем, че нашият Еди е цял гений.

— Какво толкова съм направил? — Еди се изчерви от удоволствие.

— Сега не мога да ти кажа.

— Но моля ти се, Мак, искам да зная какво съм направил.

— Мъдро! — отговори Мак. — Просто пристъп на чудотворна мисъл. Я дайте сега да поговорим за Шефа. Какво мислите, има ли достатъчно кураж?

— Уха! — обади се Хейзъл. — И акъл има.

Мак заговори бавно, сякаш мислеше на глас:

— Да видим: Йосиф-Мария, казвате, е умно момче в общия смисъл на думата...

— Много хубаво се облича — допълни Хейзъл.

— А умният човек — продължи Мак — не си създава неприятели, освен ако не е решил да се маха от града. Той винаги гледа да е добре с хората, на приятелски начала.

— Стига си го усуквал, Мак! — избоботи Хуити Първи. — Кажу какво си намислил!

— Слушайте, момчета — предупреди Мак, — ако сега ви издрънкам всичко и после нищо не излезе, ще ме вземете на подбив. Искам всичко добре да обмисля — как най-сигурно да се отървем от него. Но ако стане всички ще помагате.

— Какво да помагаме?

— Оставете ме на мира, момчета! — заповяда Мак, върна се на леглото си, склочи длани под главата и се загледа в гредите на приюта „Палас“. Хейзъл безшумно се приближи до него.

— Нали няма да позволиш никому да ни отнеме къщата, Мак?

— Обещавам! — разпалено отвърна Мак. — Къде е Еди?

— Върна се при Дебелата Ида.

— Направи ми една услуга, Хейзъл.

— Дадено, Мак!

— Вземи оная тенекия от мас и кажи на Еди да я напълни с бира, но никой да не разбере. Трябва ми, да мисля по-добре.

— Ще получиш, каквото искаш — обеща Хейзъл. — Ти само не преставай да мислиш, Мак. Кажу Мак, как става тъй, че на Еди винаги му идват гениални мисли, без сам да знае това, а на мен никога не ми идват?

— Какво, какво? Я повтори!

— Как става тъй... е, нищо, нищо! — отказа се Хейзъл.

[1] Американска актриса ↑

15. В МАГНИТНОТО ПОЛЕ НА ТЕРЗАНИЕТО

Фауна бе постигнала успех в три невероятни начинания. Бе повече от ясно, че тя би могла добре да се справи и със стомана, и с химикали, и дори с „Дженеръл Електрик“ — Фауна притежаваше необходимите качества, потребни за съвременния бизнес. Беше благонравна и едновременно с това платежоспособна, надарена с обществено чувство, а насаме — с индивидуализъм, щедра, но и с деликатните прийоми на двойното счетоводство, сантиментална, но не и сладникава. Тя лесно би станала председателка на директорския съвет в някоя голяма корпорация. Освен това Фауна проявяваше и задълбочен интерес към личния живот на своите момичета.

Скоро след пристигането си в „Мечешко знаме“ тя отдели една от стаите, подреди я и я нарече Готовата стая. Това беше обширно и приятно помещение с три прозореца, гледащи към празното място. Тук Фауна нареди дълбоки кресла и кушетки, покрити с ярка басма на едри цветя. Завесите бяха в тон с мебелите, а картините по стените имаха за цел да успокояват, без да заинтригуват — гравюри на крави, нагазили в блата, елени — в потоци, кучета — в езера. Очевидно мокрите животни имаха определена задача.

За отдих Фауна сложи тук маса за пинг-понг, масичка за игра на карти и дъска за дама. Готовата стая трябваше да служи за почивка, за четене, за сплетни, за учене — неща, които по един или друг начин занимаваха момичетата от „Мечешко знаме“. На една от стените висеше огромна дъска с рамка, декорирана с едри златни звезди — това беше гордостта на Фауна. Весела, изпълнена с женска атмосфера, беше Готовата стая. В нея се носеше екзотичният ориенталски аромат на тамяна, който димеше в почернелия скут на един приклеknал гипсов Буда.

Беше към три без четвърт. Агнес, Мейбъл и Беки се излежаваха в Готовата стая. Настъпил бе часът за дрямка. Празното място се къпеше в ясната, ослепителна слънчева светлина, на която дори ръждясалите

тръби и старият парен котел изглеждаха красива. Високите диви ружи сладостно се зеленееха като в парк. Някаква тромава, сива и мързелива ангорска котка диреше лалугери из тревата, но явно ѝ беше все едно дали ще намери. Мейбъл застана до прозореца.

— Чувала съм, че едно време в този стар котел живеели хора — каза тя.

Агнес се занимаваше с педикюр и клатеше нозе, по-бързо да изсъхва лакът.

— Това беше преди ти да дойдеш — отвърна тя. — Господин и госпожа Малой. Бяха се подредили чудесно — отпред имаха навес, вътре персийски килим. Промъкнеш ли се през пещта — чудо ти казвам. Биваше си я, домакиня беше.

— Защо напуснаха? — интересува се Беки.

— Взеха да се карат. Тя искаше пердета. Той не се съгласяваше, понеже нямало прозорци. И когато се караха, вътре тъй ехтеше, че нервите им съвсем се опънаха. Той казваше, че в котела не му достигало място да замахне и да я цапардоса. Сега е в околийския затвор. А тя е в Салинас — бърка кайма в някаква бирария и чака да го пуснат. Свестни хора бяха. Той е от Дружеството на елените.

Мейбъл се дръпна от прозореца.

— Чухте ли, довечера пристигат „Гърмящите змии“ от Салинас? Ангажирани целия ни дом.

— Да — рече Беки. — Ще имат паметно събрание за загиналите членове. Фауна им предложила отстъпка.

Агнес вдигна левия си крак и задуха лака по ноктите.

— Как ви се нрави тоя цвят?

— Идеален! — каза Беки. — Като почнат да гният труповете, такива им стават ноктите. А къде е Сузи? Ще види тя, каже ли Фауна три часа, това значи три часа! Ама какво смешно име — Фауна, а?

— Името ѝ е било Флора — поясни Мейбъл. — А какво значи фауна? Не познавам никого с такова име.

— Май че сърничка или нещо подобно — каза Беки. — Но ако питате мен, Сузи няма много да се задържи. Нещо ѝ шава, и в очите си личи, ходи по разходки, представете си!

— Три без две минути! — отбеляза Мейбъл. — Сузи трябваше да е тук.

Точно в три едната от вратите се отвори и Фауна пристигна от спалнята си. Оранжевата ѝ коса бе превързана със сребриста панделка, което придаваше на Фауна вид на току-що поминала се обществена деятелна. Фауна се отличаваше с елегантност, каквато човек можеше да види само в салоните на старите богаташи и вертепите на изисканите дами. Беше кръстата, но се движеше с лекота, с грациозни стъпки. Носеше грамадна кошница.

— Къде е Сузи? — попита тя.

— Не знам — отвърна Мейбъл.

— Иди да я потърсиш в стаята ѝ.

Фауна се настани до дъската за дама.

— Някой е играл барбут със заровете — забеляза тя.

— Как позна? — удиви се Беки.

— Забравил е два долара. В Готовата стая хазарт не искам. Ако младата дама поиска да поиграе с някой клиент, това е друго, но повече не искам да виждам следи от молив по заровете. Хазартът е порок. Познавам не един добър човек с бъдеще, който е пропилял живота си на зарове.

— Добре де, Фауна, а ти защо играеш на покер? — каза Беки.

— Покерът не е игра на шанс — отговори Фауна. — И внимавай какво приказваш, Беки! Вулгарността придава на публичния дом лошо име. — Фауна извади от кошницата ленена покривка и я метна върху дъската. След това измъкна салфетка, чиния, чаши за вино и цял куп сребърни прибори.

В това време влязоха Мейбъл и Сузи.

— Не обичам младите дами да закъсняват — рече Фауна. — Сега коя от вас ще бъде първа? — И от кошницата излезе една учителска показалка.

— Аз — обади се Агнес.

— Ти беше вчера! — възпротиви се Мейбъл. — Сега е мой ред.

— Млади госпожици — строго каза Фауна, — какво ще си каже някой млад и хубав господин, като ви чуе? Казвай сега, Мейбъл — и Фауна почна да показва едно след друго нещата върху покривката.

Като дете, което декламира, Мейбъл взе да изрежда:

— Вилица за миди ... вилица за салата ... вилица за риба ... вилица за десерт ... чиния ... десертен нож ... вилица за печено...

вилаца за ордъовър... нож за ордъовър ... нож за печено, нож за риба
...

— Много добре! — възкликна Фауна. — Сега тук.

И Мейбъл продължи:

— За вода... за бяло вино... за леко червено вино... за бургундско ... за портвайн... за бренди.

— Отлично! — каза Фауна. — От коя страна се слага салатата?

— От лявата страна, да не си натопиш ръкава в соса.

— Ах, боже мой, отлично! — силно възраждана говореше Фауна.
— Няма да се изненадам, ако след време Мейбъл не бъде измежду ония звезди там — Фауна посочи звездите на стената.

— Какво означават те? — запита Сузи.

— Всяка звезда — започна гордо Фауна — представлява едно младо момиче от „Мечешко знаме“, което се е омъжило, и то за добър мъж. Първата звезда има вече четири деца, а мъжът ѝ е управител на магазин за електрически потреби. Третата на същия ред е председателка на клуба „Напред и нагоре“ в Салинас и в Деня на гората държа цепеницата. Следващата звезда се издигна много — пее в епископалната църква в Сан Хосе. По местата, млади госпожици. Кажете сега Сузи...

— Какво?

— Какво е това?

— Тая смешна вилица?

— За какво служи тя?

— Че отде да зная?

— Помисли малко, Сузи. Какво ядеш с нея?

Сузи се замисли.

— За мачкани картофи не става. Да не е за туршия?

— За миди е — каза Фауна. — Повтори сега „вилаца за миди“.

— Но аз не бих хапнала миди, ако щеш и с лопата да ми ги даваш — разпалено запротестира Сузи.

— Каква муцуна! — възмути се Агнес.

Сузи се извърна.

— Не съм никаква муцуна.

— Ха, двойно отрицание, двойно отрицание! — развика се Мейбъл.

— Какви ги бръщолеваш пък ти? — попита Сузи.

— Щом казваш, че не си никаква муцуна, значи си някаква муцуна — поясни Мейбъл.

— Кой е муцуна? — ядоса се Сузи.

Фауна се намеси, измучавайки:

— Ако някои от младите дами не млькнат, ще получат по един отзад. Моля по местата! Къде са книгите?

— Мисля, че Джо Елегънт ги чете — каза Агнес.

— Как тъй ще ги чете! — възмути се Фауна. — Аз нарочно съм ги избрала никой да не ги чете. За какво са му? „Справочник на скотовъда“, „Калифорнийско гражданско право“ и един роман от Стърлинг Норт^[1] — какво има да се чете? Добре, тогава ще използваме кошницата. Агнес, сложи си кошницата на главата. Вижте какво ще ви кажа, млади госпожици, не мислете, че като сте прибрали глезените и сте опънали бедра напред, това значи, че сте заели нужната стойка. Агнес, прибери си корема! Позата е състояние на духа. Истинска стойка младата дама има, когато си прибере задника и въпреки това изглежда като с книга на главата. На вратата се похлопа. Джо Елегънт подаде на Фауна някаква бележчица. Тя я прочете и въздъхна от удоволствие.

— Ах, този Мак! — рече тя. — Какъв галант! Бих казала, че е изпил балсама, с който са мазали покойната му баба. И го е направил с разбиране.

— Баба му умряла ли е? — попита Агнес.

— Бог знае. Чуйте сега, млади госпожици. „Мак и момчетата ви молят да им доставите удоволствието да ги удостоите с компанията утре следобед на глътка добро питие за обсъждането на нещо важно. Доведете и момичетата. М. О. В.^[2]“ — Фауна замълча. — Можеше да извика през прозореца, но не и Мак. Той моли за удоволствието от нашето присъствие! — Тя въздъхна. — Какъв джентълмен! Да не беше такъв нехранимайко, бих му избрала една от вас.

— А как стои въпросът с баба му? — отново попита Агнес.

— Дори нямам представа има ли баба или няма — каза Фауна. — А утре да внимавате! Като отидем при тях, да си затваряте устата и само да слушате! — Фауна помисли малко. — „Нещо важно“. Сигурно са му дотрябвали двайсина долара. Затова ще си мълчите и ще оставите всичко на мен. Аз ще мисля, не вие! — Фауна изведнъж се удари по челото. — Ей, щях да забравя! Джо Елегънт е опекар един

гигантски кейк. Сузи, вземи четири кутии консервирана бира и кейка и ги отнеси на Док да го зарадваме.

— О'кей — подчини се Сузи. — Само че той сигурно ще стане на топки в стомаха му.

— Стомахът му не ти влиза в работа! — скастри я Фауна.

И когато Сузи излезе, Фауна каза:

— Много ми се ще да закача една звезда за това момиче. Не ѝ е мястото тук.

[1] Стърлинг Норт (р. 1906 г.) — американски писател и публицист. ↑

[2] Моля, отговорете веднага ↑

16. МАЛКИТЕ ЦВЕТЕНЦА НА СВЕТИ МАК

Док постави десет големи морски звезди на лавицата и нареди до тях осем стъклени панички до половината пълни с морска вода. Макар и в личния си живот склонен към безредие, лабораторната му техника беше безупречна. Приготвянето на ембрионалните серии му доставяше удоволствие. Беше правил това хиляди пъти преди и сега усещаше сигурността на добре познатото, в което не можеше да има никакви съмнения. Направиш едно, а другото само го следва. В навика има нещо успокояващо.

В спомените му се върна целият му досегашен живот — едно равно плато от задоволство с ниски и пръснати тук-там хълмчета на вълнение, но без задушаватата болка на творческата мисъл, без самотността на откритието. Грамофонът свиреше тихо, свиреше познатите и сигурни фуги на Бах, ясни като математически равенства. Сладостно чувство почна да го обзема. Харесваше се пак — както порано; харесваше се като личност, тъй, както би харесал и някой друг. Самообразата, която трови толкова хора и която го смущаваше, си беше отишла. Високият глас в главата му възвестяваше спокойствие и ред, дрезгавият среден глас звучеше меко — мънкаше и нареждаше, но почти не се чуваше. А ниският глас мълчеше, може би потънал в мечти за топлото и гостоприемно море.

Гърмящите змии ненадейно надигнаха глави в телените си клетки, опитаха въздуха с раздвоените си езици и изведнъж затрещяха. Док вдигна глава. Влизаше Мак.

— Новите змии май още не са свикнала с мен — почна той.

— Нужно е време — каза Док. — Отдавна не си идвал.

— Защото не съм добре дошъл — каза Мак.

— Съжалявам, Мак. Просто не съм същият. Нещо ми има. Но ще се помъча да се оправя.

— Няма ли да захвърлиш тия октоподи?

— Не знам.

— От тях ти е криво.

— Не е от октоподите — засмя се Док. — По-скоро е от това, че се опитвам да мисля. Отвикнал съм.

— Аз пък никога не съм свиквал — призна си Мак.

— Не е истина — възрази Док. — Не познавам друг човек, който с такава любов да мисли и за най-дребните неща.

— Не ме интересуват никакви дребни неща — каза Мак. — Док, я ми кажи, какво ти е мнението за Шефа? Ама честно!

— Мисля, че не го разбирам. Той е един, аз съм друг.

— Не го увъртай. Той е нечестен.

— Ей това се вика заключение на вещо лице — рече Док.

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа, че имаш предвид собствения си опит.

— Да, да, разбирам те, Док. Но я си сложи ръката на сърцето и си помисли — не съм ли нечестен по честния начин? Аз всъщност никого не мамя, и себе си дори. И още нещо — правя ли го, съзнавам това. А за Йосиф-Мария разлика няма.

— Струва ми се, прав си — съгласи се Док.

— Но друго си мисля ... Шефът няма много сметка от неприятности, нали?

— Никой не обича неприятностите.

— А той е заложил за това — продължи Мак. — Представи си, че цялата Улица се надигне срещу него — къде ще се скрие, а?

— Нямаше да е зле, ако поне зная за какво говориш.

— Просто се мъча да разбера нещо.

— Добре де, щом смяташ, че Шефът се намира в такава уязвима позиция ...

— Нали тъкмо това искам да кажа. Той не може да си позволи да ама неприятели.

— Никой не обича неприятелите.

— Знам. Но той си е натопил задника в рисковете. Има си търговия, има си имот.

— Ясно ми е — каза Док. — Искаш да го притиснеш за нещо и затова се мъчиш да разбереш как ще ти отвърне. Какво си намислил да му искаш, а Мак?

— Тъкмо сега мисля.

— Ти никога не си мислил напразно. Размислиш ли се, някой ще пострада.

— Никой не е пострадал от мен, Док.

— Не много. Бих казал, твоето ухапване не е смъртоносно.

Мак се смути. Не предполагаше, че разговорът ще се насочи към него. Затова и смени темата.

— Ти чу ли, Док? Клубът за голф положил клетва за вяност. Хунти Втори носел щеките. Членовете свалили шапки и се заклели да не свалят правителството на Съединените щати.

— Радвам се — каза Док. — Бях се разтревожил. И носачите на щеки ли полагат клетва?

— Някои да, но не и Хунти. Той е, тъй да се каже, идеалист. Казва, че ако му хрумне да подпали Капитолия, нищо не може да го спре. Нямало вече да го викат за носач.

— А той иска ли да подпалва Капитолия?

— Не че иска. Сега не иска, но знаеш ли го утре какво ще поиска? Все за това говори. Казва, че служил в морската пехота, воювал за отечеството и затова лично се интересувал от тия неща. Никого и не слуша — каквото си науми, това е.

Док прихна.

— Значи, заради идеалите си сега вече няма да носи щеките за голф, тъй ли?

— Казват, че представлявал опасност за сигурността на страната — продължи Мак. — Хунти пък вика, че нямал достатъчно памет, за да бъде опасност за сигурността. На игрището за нищо друго не се говори освен за пари и за жени.

— Героите винаги първи пострадват — подметна Док.

— Стана дума за жени, Док, та ...

— Та какво?

— Какво стана с онова засуканото, дето идваше при тебе, с коженото палто?

— Нещо не е добре.

— Жалко — каза Мак. — Какво й е?

— Нещо неизвестно. Не могат да открият.

— С толкоз пари ...

— Моля? Не разбрах.

— Колко съм ги виждал — провикна се Мак. Вземи някоя, дето води такъв, който печели по двацет и пет долара седмично. Не можеш я уби със сатъра, я! Жената гледа деца, прането пере... Е, малко се

поуморява, но от това по-лошо не ѝ става. Но я дай на мъжа ѝ седемдесет и пет долара, и тя веднага почва настинките и витамините.

— Нова медицинска теория, а? — пошегува се Док.

— Не е нова. Отвори си очите и гледай. Стигне ли оня до сто доларчета всяка събота, и мадамата почва да чете списание „Таим“. Още не прочела и последната страница и вече е болна от най-модната болест. Познавам жени, пред които докторите вода пият. Сега ги прихваща алергията. Едно време му викахме хрема — ходиш и смъркаш. А на тоя, дето е измислил алергията, трябва патент да му дадат. Разболяваш се, когато нищо не ти се прави. Виждал съм жени, които са алергични към неизмити чинии. И мъжете се хвърлят да печелят пари — зер имат болник на ръцете си.

— Циничен си, Мак.

— Не съм. Огледай се и ми покажи една сваятна жена с мъж комарджия.

Док се изкашля.

— Да не искаш да кажеш, че и моята приятелка ...

— Опазил ме бог. Нейната работа е още по-голяма. Вземеш ли да печелиш, тя си измисля нещо, дето никому не е известно. Не може да боледува от нещо обикновено, дето се лекува с хапове. И тръгне да заблуждава докторите. А те я обикалят, клатят глави, почесват се и казват, че такъв случай за пръв път срещат.

— Отдавна не съм те чувал да говориш така — каза Док.

— Защото не си имал настроение да ме слушаш. Да не мислиш, че докторите са много честни?

— Нямам основание да се съмнявам. Защо?

— На бас се хващам, че мога да излекувам тия богаташки жени. Поне за известно време.

— Как?

— Как ли? Първо ще си взема помощник, глухоням. Неговата задача ще бъде да седи, да слуша и да се прави на объркан. След туй ще взема едно шише английска сол, ще го запуша с някаква лъскава капачка и ще го кръстя „Лунен прах“. По трийсет долара лъжичката. После ще изнамеря машина, на която привързваш мадамата. Машината лъщи, защото е никелирана, и е покрита с разноцветни крушки, които просветват от време на време. За половин час дванайсет долара. Пускаш я и тя принуждава жената да се движи, като че пере. Да видиш

как ще оздравее! И цяло състояние ще натрупам. Разбира се, те веднага се разболяват отново, тъй че ще се наложи да се измисли и нещо друго — например смесица от приспивателно и хапове за бодрост — гълташ ли, гълташ и все на едно място стоиш.

— Слава богу, че нямаш разрешително за практика — каза Док.

— Защо?

— Да ти кажа право, и аз не зная защо. А какво ще кажеш за профилактиката?

— Тоест как да ги предпазваме от заболяване?

— Да.

— Това е лесно. Стой си беден!

Док се умълча. Погледна морските звезди и видя, че между лъчите им е почнала да блика оплодителна течност.

— Кажи, Мак, за какво дойде при мене? Нещо да искаш?

— Не за това — каза Мак. — Пък и да е било, забраних. По-важното е друго: радвам се, че се отказа.

— От какво съм се отказал?

— От тия гадни влечуги.

— Слушай, Мак — Док внезапно се ядоса, — я не дрънкай глупости! Статията ще бъде написана! А за пролетния отлив отивам в Ла Хойа!

— Добре, Док, добре. Да бъде, както казваш.

Като се върна в приюта „Палас“, Мак довери на момчетата:

— Стори ми се малко по-добре, но още не се е отказал от оная глупост. Трябва да направим всичко, да не напише тая проклета статия.

17. СУЗИ ОМОТАВА ЕДРАТА РИБА

Сузи беше бързонога. Почука на вратата на Западната биологична, преди да я усетят гърмящите змии. Без да вдига глава от микроскопа, Док рече:

— Влез.

Сузи застана на прага. В едната ръка държеше огромен кейк, в другата мъкнеше книжна кесия с бира в консервни кутии.

— Добър ден — официално поздрави тя.

Док се сепна.

— О, здравейте! Боже мой, а това какво е?

— Кейк. Правил го е Джо Елегънт.

— Защо?

— Сигурно Фауна му е поръчала.

— Надявам се, че обичате кейк — каза Док.

Сузи се засмя.

— Боя се, че кейкът не е за ядене. За гледане е. Фауна ви изпраща бира.

— Виж, това е друго. Какво ще иска Фауна?

— Нищо.

— Смешно.

— Къде да оставя кейка?

Док погледна Сузи, тя погледна Док и на двамата мина една и съща мисъл и двамата се разсмяха. От очите на Сузи потекоха дори сълзи.

— Боже мили! — продума тя. Смееше се с цяло гърло, чак очите ѝ се затваряха от смях.

Док се удряше по коляното, отмяташе глава назад и ревеше от смях. Беше тъй приятно да се смеещ, че се помъчиха да продължат и след като смешното мина.

— Боже мили! Трябва да обърша тия сълзи — рече Сузи. Тя постави кейка върху капака на змийската клетка и стаята се изпълни с див змийски гръм. Сузи се дръпна уплашена. — Какво е това?

— Гърмящи змии.
— Че за какво ви са?
— Вадя им отровата и я продавам.
— Не бих живяла с тия мръсни змии.
— Не са мръсни — възрази Док. — Дори си сменят кожата. А хората и това не правят.
— Не ги обичам — каза Сузи и потръпна.
— Докато ги опознаете. После ще ги обикнете.
— Нямам намерение да ги опознавам. Мръсни са.
Док се облегна назад и кръстоса нозе.
— Това ми е интересно, знаете ли? Змиите са по-чисти от много други животни. Чудно защо ги наричате мръсни?
Сузи го погледна право в очите.
— Искате ли да ви кажа защо?
— Искам, разбира се.
— Защо обидихте Фауна?
— И таз хубава! — изненада се Док. — Аз... кога съм я обиждал?
— Питайте дали Фауна не иска нещо от вас. А тя ви праща тези неща просто от любезност.
Док бавно поклати глава.
— Разбирам. Значи ми го върнахте, като нарекохте змиите мръсни?
— Сам си го изпросихте, господине. Пред мен никой да не смее да обижда Фауна!
— Само се пошегувах.
— Никак не ми заприлича на шега.
— Та Фауна е една от най-добрите ми приятелки — каза Док. — Хайде да отворим кутия бира и да се помирим.
— Добре — съгласи се Сузи. — Вие пръв бихте отбой.
— Кажете на Джо Елегънт, че кейкът е невероятен.
— Има захаросана глазура.
— А на Фауна кажете, че бирата ми е спасила живота.
— Добре, ще кажа — Сузи омекна. — Така може. Къде ви стои отваращата?
— Ей там, в мивката.
Сузи донесе две пробити кутии бира и ги сложи на масата.

— С какво се занимавате?

— С предметни стъкла. Най-напред във всяка паничка слагам сперма и яйцеклетки от морски звезди. След туй, на всеки половин час, умъртвявам един от развиващите се зародиши и като получа цялата серия, поставям ги на ей тия стъкълца. На тях личи цялото развитие.

Сузи се надвеси над паничките.

— Нищо не виждам.

— Много са дребни. Погледнете в микроскопа.

— Защо ги правите?

— Да се учат студентите как се развива морската звезда.

— Защо им е притрябвало?

— Защото горе-долу така се развиват и хората.

— Ами тогава да се учат на хора!

Док се засмя:

— Малко мъчничко е да убиваш неродени деца на всеки половин час. Ето, погледнете тук — и той пъкна под микроскопа едно стъкълце.

Сузи надникна в окуляра.

— Ооо! И аз ли съм била такава?

— Нещо подобно.

— Понякога се чувствавам точно така. Смешна професия имате, Док — буболечки, разни гадинки...

— Има и по-смешни професии — остро отвърна той, Сузи се наежи.

— Моята ли? Не ви харесва, нали?

— Има ли значение, дали ми харесва или не? Ваша си е. Но ми се струва нещо като заместител, тъжен заместител на любовта. Нещо като залъгалка, но самотна.

Сузи сложи ръце на кръста.

— Ами вие, господине? Какво имате вие? Буболечки и змии! Я вижте тоя боклук! Вони! Подът ви не е чистен от години. Един костюм като хората нямате.

И сигурно не можете и да си спомните, кога за ден път сте яли топла храна. Седнал да отглежда буболечки! За какво? Какво замествате вие?

В доброто старо време Док би останал доволен, ала сега съпротивата му бе сломена и нейният гняв го прихвана, като зараза.

— Правя каквото си искам! — викна той. — Живея както ми се ще! Свободен съм, ясно ли ви е? Свободен съм и ще правя това, което искам!

— Нищо не правите! — избухна Сузи. — Буболечки, змии и една мръсна къща! Тук да умра, ако не ви е зарязала някоя жена. И сега се мъчите да я заместите. Имате ли съпруга? Не! Имате ли приятелка? Не!

Док се разкрещя:

— Не искам жена! Мога да имам всички жени!

— Жена и жени са две различни неща — прекъсна го Сузи. — Уж познавал жените, а бъкел не знае за жената!

— И точно така съм щастлив!

— Щастлив ли? Вие сте отпадък! Щом нямате жена, значи никоя жена не ви иска. Кой по дяволите ще се съгласи да живее с буболечки и змии в тази дупка?

— А коя ще се съгласи да легне с тебе, ако имаш само три долара? — с умишлена жестокост попита Док.

— Брей, че умник! — ледено отсече Сузи. — Истински умник. Имал всичко, което си пожелае. Май дочух, че пишете някаква голяма и надута статия, вярно ли е?

— Кой ви каза?

— Всички знаят. И всички ви се смеят зад гърба. А знаете ли защо? Защото на всички е ясно, че се лъжете. Никога няма да напишете тази статия, защото не можете да я напишете. Седнал като децата да си играе на желания!

Тя разбра, че думите ѝ попадат право в целта, сякаш в гърдите му се забиваха стрели. Обзе я съжаление и срам.

— Ах, защо приказвам така? — тихо рече тя. — Нищо да не бях казвала!

— Сигурно е вярно — примирено каза Док. — Вие като че докоснахте самата истина. Всички, казвате, ми се смеят? Всички ли се смеят ...?

— Казвам се Сузи.

— Смят ли ми се, Сузи?

— Но те нямат право — отвърна тя. — Аз чисто и просто се бранех, честна дума! Не съм и помисляла това, което ви надумах.

— Обичам истината — каза Док. — Дори когато боли. Не е ли по-добре човек да знае истината за себе си? — Въпросът му бе сякаш отправен към самия него. — Да, мисля, че е по-добре. Напълно сте права, аз нищо си нямам. Затова измислих цялата история за статията и сам повярвах в нея — едно нищожество, което се мъчи да бъде нещо, един глупак, който се напъва да стане мъдрец.

— Фауна ще ме убие — простена Сузи. — Врата ми ще извие. Док, вие не заслужавате шантавите приказки на една уличница. Не заслужавате.

— Истината си е истина. Няма значение кой я казва.

— Док, никога през живота си не съм се чувствувала тъй долна. Разсърдете ми се, Док!

— Защо да ви се сърдя? Може би вие сложихте край на една голяма глупост. Вие унищожихте един глупак в зародиш.

— Разсърдете ми се, Док! — замоли се Сузи. — Накажете ме! Ударете ме!

— Де да беше тъй лесно!

— Тогаз какво ми остава? — опечали се тя и в следния миг кресна в лицето му: — Скитнико смахнат! Въшлясал глупако! За какво се мислиш, дявол те взел?

Зачу се тропот на стъпки и вратата внезапно се отвори. Беше Беки.

— Сузи! Закъсняваш! „Гърмящите змии“ пристигнаха. Хайде! Облечи си доматената рокля.

— „Ябълки на любовта“, не доматената — прошепна Сузи. — Довиждане, Док! — И последва Беки.

Док ги изгледа и си каза на глас:

— Тя е като че единственото напълно честно човешко същество, което съм срещал. — Погледът му се плъзна към масата и той неочаквано изрева: — По дяволите! Заради нея изпуснах минутата. Уличница такава! Сега трябва всичко отначало. — И той изхвърли съдържанието на паничките във ведрото за помия.

18. ЕДНА ПОЧИВКА В НАПРЕГНАТИЯ ДЕН

Един от най-важните и ценни обичаи които Фауна присади на „Мечешко знаме“, беше кратката почивка след работа и преди лягане, която, заедно с размишленията, се правеше в Готовата стая. Там се споделяха и разнищваха разните оплаквания, уреждаха се споровете, търсеше се истинската стойност на дребните въпроси, интереси, отчаяния — всичко се изваждаше на показ и се проучваше внимателно. Благодарение на познанията и тактичността, придобити в други области, тук се чуваха порицания и хвалби, крояха се планове за подобряване на работата. Фауна тласкаше — като с остен — своите млади госпожици към доброта и благоприличие, т. е. към двете необходими условия за здрав сън. Беше нещо обикновено на тези съвещания да се сервираат леки освежителни напитки, а сегиз-тогиз гласовете на младите дами се сливаха и в песен — било „Роден дом, скъп роден дом“, било „Старият черен Джо“, „По воденичната вада“ или „Жътварска месечина“. Денонощното дежурство в Готовата стая беше освен това и лек за разбити нерви и изнурени тела.

Така се случи, че през нощта, когато клубът на „Гърмящите змии“ от Салинас свика възпоменателното си събрание за своите паднали членове, „Мечешко знаме“ се оказа без достатъчно работна ръка. Хелън и Уистирия излежаваха двумесечните си присъди заради свадата, която и досега се обсъжда с възхищение на улица Консервна.

Когато и последната Гърмяща змия си отиде и главният вход най-сетне се затвори, момичетата уморено се довякоха към Готовата стая, насядаха и изритаха обувките си.

— Един от змиите ни нарече тая вечер институт и отличителен белег на града — съобщи Беки.

— Още две-три като Сузи и наистина ще станем институт — кисело отбеляза Агнес. — Вуйчо ми работи в институт. Къде е Сузи?

— Тук съм — обади се Сузи от вратата. — Искях да сваля счупената плоча от автомата. Така съм уморена! Хайде да лягаме.

— Преди да сме казали „лека нощ“ на Фауна? Ти си луда — прекъсна я Мейбъл. — Ще побеснее.

— Каква нощ! — въздъхна Беки. — Един път да си струва труда. Гърмящите змии се държаха прилично след полунощ, но не се умориха.

— Бяха добре, додето имаше пиене — каза Мейбъл. — А в тоя боклук, дето ни го прати Дебелата Ида, като че имаше приспивателно.

— Не мога да си спомня кой ми каза — май че ниският. Синчето му прерязало с лопатата един червей на две — доложи Сузи.

— О, и ти ли налетя на него? Разправяше, че малкият бил само на четири годинки. И казал: „Слязох един челвей“. Да беше срязал камила, разбирам.

— Ами оня, плешивия? — додаде Мейбъл. — Неговата жена ли била оперирана? Извадили й всички вътрешности. Представих си, че я кълцат на кайма. А той тъй здравата се разплака, че не можах да разбера от какво е боледувала.

— Злокачествен тумор — поясни Беки. — Накарах го да ми го каже бавно.

— Ами кой е този Сигмънд Кай, за когото непрекъснато пееха? — попита Агнес.

— Никога не съм го чувала — отговори Беки.

— Сузи, и престани да спориш с клиентелата! — заповяда Мейбъл.

— Ако това са живите членове на „Гърмящите змии“ — възрази Сузи, — мога да си представя умрелите какви мъртъвци са! Всеки може да вади нож на умряло куче и после — беж да те няма!

Фауна се показа от своята спалня-кабинет и застана и рамката на вратата, разтривайки длани с глицерин. Беше се преоблякла в пеньоар с прасковен цвят и нервно заговори:

— Млади госпожици, можете да се присмивате на Гърмящите змии колкото си щете, но ако един ден отидете в цивилния живот, ще разберете, че добрите и солидни граждани като тях са за предпочитане. Нима не разбрахте, че тук бяха някои от най-важните хора на Салинас? Взехме им по-скъпичко, но сами виждате — няма повредена покъщнина. А евтинията за моряците миналата събота ми струваше осемдесет и пет долара поправки. Онова момче даде на Беки пет

долара бакшиш, но затова пък разби два прозореца и задигна закачалката от еленови рога.

— Боже мой, колко ми се спи! — прозина се Сузи.

— Имам едно правило, Сузи — троснато каза Фауна, — никога не посрещай новия ден с лоша дума и с неприключени сметки. — Тя се почеса с молива по носа. — Де да имаше повече Гърмящи змии!

— Да имаше повече умрели членове! — поправи Сузи.

— Ето, това е лоша дума, Сузи! — скара се Фауна. — Щом птичките могат весело да чуруликат, значи и ние можем. Хайде сега починете си. Кой иска бира?

— Ако кажа, че искам, ще трябва да донеса за всички — нацупи се Беки, — а от умора не мога да мръдна. Знаете ли какво танцувах? Кадрил!

— Видях — сухо отбеляза Фауна. — Май ще се наложи да ви дам някой и друг урок. Танцуваш кадрил като патрава. Затова те болят краката. Толкоз уроци ви дадох как да се държите и пак танцувате като развратници.

— Какво значи развратници? — попита Беки.

— Курви — отвърна Мейбъл.

— О, значи развратници, тъй ли било?

— Фауна — намеси се Агнес, — да кажеш на Сузи, като ходи по разходки, да се връща навреме. Гърмящите змии тъкмо се бяха разгорещили, а тя — при Док! Цял час!

— Фауна — поде Сузи, — какво му е на тоя Док?

— Какво му е? Нищо му няма — рече Фауна. — Един от най-свестните хора, които са живели на улица Консервна. Но всички го използват и това сигурно го дразни. Ето, Дебелата Ида го кара да ѝ опитва напитките, Мак и момчетата му измъкват всеки петак, а пореже ли си пръста някое момче от улица Консервна все при него тича да му го превърже. Ами когато Беки се сби с оня, „Световния дървар“? Така я друсна в рамото, че ако не беше Док, щеше да си загуби ръката. Покажи ѝ белега, Беки.

— А не идва ли тук? — попита Сузи.

— Не, никога. Само не мисли, че не е в ред. При него се мъкнат разни с кожени палта, слушат си църковна музика ... Добре си е Док. Каквото си поиска, има го. Дора разправяше, че всички момичета били луди по него. Но аз сложих край на тия работи.

— Защо?

— Пазя го, затова! Виждаш ли ония златни звезди там? Всяка звезда представлява едно от моите момичета, омъжило се на добро място.

— Че кой се жени за уличници?

— Имаш неправилно отношение — ледено отвърна Фауна. — Тъкмо тези схващания искам да разсея. Погледни третата звезда откроя! Признавам, малко надута беше, но какво от туй? Сега е проповедничка в Сан Луис Обиспо. Женят се моите момичета, и то как още!

— Но какво общо има всичко това с Док? — каза Сузи.

— Набелязала съм го за най-подходящата госпожица. Някой ден и него ще хванем.

— Дрън-дрън! — възмути се Сузи. — Той каза, че не искал да се жени.

— Внимавай в изразите, Сузи! — упрекна я Фауна. — А ти как се погаждаш с него?

— Скарахме се. Той ме ядоса, после аз го ядосах. Все за тия проклетите буболечки! Че и статията за нервните смущения в октоподите! Току-виж някой ден дошли ония с белите престилки да го потупат по рамото.

— Не вярвам — каза Фауна. — Че защо пък, някои от буболечките му струват по десет долара.

— Сигурно не парчето — добави Сузи.

— Купува остарели котки по четвърт долар, вкарва им синя, червена и жълта боя и после му дават по петнайсет долара на глава.

— Но за какъв дявол всичко това?

— Сузи, да си подбиращ изразите, че ще те цапна през устата! И понеже много знаеш, иди да донесеш бирата. Невежа си ти, ама да пукна, ако не те направя човек!

Сузи излезе и Фауна допълни:

— Дали пък не става за Док? Само устата й дето е много голяма. И с пандишпан да я напълниш, пак ще говори.

Сузи се върна с поднос, на който бяха наредени бирени бутилки.

— Фауна, я направи хороскоп на Сузи — подметна Беки.

— Какво? Разни звезди и тем подобни? Защо? — попита Сузи.

— Да видим дали ще се омъжиш за Док — поясни Беки.

Сузи пламна.

— Обичам шегите, но внимавайте!

— Че какво пък! — сопна се Беки.

— Не вярвам на тия брътвежи за звездите — каза Сузи. — И се откажете да клюкарствувате за Док. Той е учил в колеж, прочел е толкова книги, че сам не знае колко са. И то не хумористични книжлета. За него и за мене толкоз! Стига сте приказвали!

— Но това е достатъчно, госпожице — каза Фауна. — Виж тия звезди. И обърни внимание на златната звезда, върху която има още една златна звезда. Тази млада дама е омъжена за един професор в Станфордския университет. Книгите му има-няма наброяват милион. А тя? Знаеш ли какво прави тя? Идват хора, сочат книгите и я питат: „Чела ли е младата госпожа всички тия книги?“ Тя се усмихва загадъчно и дума не обелва. Зададат ли ѝ въпрос... и ти ще се научиш Сузи, стига да внимаваш... попитат ли я нещо, тя повтаря последните три думи от въпроса и всички си въобразяват, че много знае. Дори собственият ѝ мъж си мисли, че тя може да чете и пише! Бъди умна, Сузи. Док не обича жените, конто знаят колкото него. Нали тогава няма да може за нищо да приказва? Той да приказва! Ти мълчи!

— Тя ли? — изсъска Беки. — Тя ще умре, ама ще изтърси нещо.

— Тя по-добре да се научи да си държи устата затворена, иначе няма да има златна звезда — каза Фауна. — Идеята за хороскоп не е лоша. Кога си раждана, Сузи?

— Двайсет и трети февруари.

— По кое време?

— Бог знае. Май че беше високосна година.

— Бас държа, че е родена през нощта — злобно рече Агнес. — Винаги познавам.

Фауна влезе в стаята си, върна се с някаква карта и я забодя на стената. Извади учителската показалка и почна:

— Ето къде си — риби.

— Искаш да кажеш, че съм риба? — подскочи Сузи.

— Ти си зодия „риби“ — натърти Фауна.

— Нито дума не вярвам. И на всичко отгоре не обичам риба. Погледна ли риба, всичко ми се обръща.

— Че кой те кара да гледаш. Но ако не си ме излъгала за рождения си ден, ти си риби. Чакай да видим сега ... риби са в

Юпитер, две минава в Сатурн, три остава във Венера ...

— Не вярвам — противеше се Сузи. Фауна дигна глава от изчисленията.

— Мейбъл, кажи й какви работи съм познавала.

— О, чудни! — възкликна Мейбъл. — Едно време имах кученце. Фауна му направи хороскоп. Каза, че на третия му рожден ден в десет часа ще се пръсне.

— И? — попита Сузи.

— Не се пръсна. Изглежда в картата имаше грешка. Защото в десет часа се подпали. Тъкмо изстискавах един лимон.

— Можеш и сега да изстискаш един — обади се Фауна.

— Как така се подпали? — продължи да пита Сузи.

— Ей тъй. Просто подпали. От само себе си ли, как ли. Беше хубаво куче, само че глупавичко. Не обичаше да стои в къщи. И все напикаваше Джо Елегънт.

— Значи Джо Елегънт го е запалил — рече Сузи.

— В никакъв случай! Джо Елегънт беше тогава в болницата.

Фауна ненадейно плясна с ръце.

— Велики боже!

— Какво има? Какво ти стана? — уплаши се Беки.

— Сузи — каза Фауна с внушителен глас, — знаеш ли за какъв човек ще се омъжиш? За рак.

— Ти ли го хвана? — засмя се Сузи. — Не знаех, че искаш да ме омъжиш за рак.

— Не се шегувай, Сузи. Рак, това значи юли. Помисли си кой работи с раци и разни такива?

— Джо Ангюро, рибарят — отговори Беки.

— Док! — извика Фауна. — И ако е роден през юли работата е чиста. Агнес, кога е роден Док?

— Не знам. Мак щеше да го пита.

— Ще разберем. Но той нищичко да не подуши.

— Мак ще се погрижи за това — каза Агнес. — Мак винаги е изнудвал Док.

— Но аз искам да зная още сега — настоя Фауна. — Вие си лягайте вече, че знаете ли утре какво ни чака? — Фауна затъкна молива в косата си. — Утре хвърля котва един тлъст разрушител. Нима забравихте какъв ден сме утре?

— Ей, вярно бе! — викнаха момичетата в хор. — Утре плащат заплатите.

За пет минути Фауна подреди косата си и се приготви за последната инспекционна обиколка — да провери дали е хвърлен боклукът, угасени ли са лампите. В тъмнината на Готовата стая тя забеляза огънчето на цигара.

— Кой там? — извика тя.

— Аз — обади се Сузи.

— Защо не си в леглото?

— Мисля.

— А бе, аз си знам, че от тебе уличница не става. А за какво мислиш? За хороскопа?

— Да.

— Док ти се харесва, нали?

— Тъй го нагрубих! Ядоса ме.

— Защо не оставиш всичко на мен? Мисля, че ще успея да ти го осигуря.

— Но той не иска да се жени, пък и да иска, сигурно няма да ме вземе.

— Хората не знаят какво искат — каза Фауна. — Затуй се налага все да ги пришпорваш. Защо им е притрябвало на умните момчета да се женят? Ама на, женят се.

— Влюбват се може би.

— Да, и това е най-лошото. Знаеш ли, Сузи... когато човек се влюби, от сто жени в най-неподходящата се влюбва. Затуй ще поема цялата работа в свои ръце.

— Какво искаш да кажеш?

— Това, че когато човек избира жена за себе си, той е влюбен в нещо от себе си, което няма нищо общо с жената. Тя прилича ту на майка му, ту пък ще е черноока, а той мрази русите. Понякога отмъщават някому, друг път не са сигурни дали са мъже и искат да си го докажат. Хора, които ги разбират тия работи, са ми казвали едно време — мъжът не се влюбва в жената. Влюбва се в новото и сам си го създава. Най-добрите бракове са тия, в които участвуват умни хора. Умни, а не затънали до шия. Ти за Док си добра.

— Как тъй?

— Защото не приличаш на него. Да опитам ли?

— Не! — каза Сузи. — Нямам намерение да зачерням когото и да било. Най-малко Док.

— Всеки зачерня някого.

— Знаеш ли, ти беше права, Фауна. Бях само на шестнайсет. А той разговаряше с мен като с голямо момиче. Дори не мога да си спомня какво казваше. Също като на голяма.

Фауна прегърна Сузи през рамо.

— Може пък да си спомниш. Успeya ли, около твоята звезда ще сложа червен пръстен. А сега ще си лягаш ли?

— Да — рече Сузи, — но само да не зачерняме Док.

Сузи изчака Фауна да зашуми със завивките си в леглото и след това се измъкна през главния вход. В Западната биологична лампата все още светеше. Тя прекоси Улицата, мина под уличния фенер, изкачи се по стъпалата и почука. Док не се обади. Тя откряна вратата и го видя седнал на масата със зачервени очи, наредил пред себе си стъклените панички. Изглеждаше мъртво изтощен. Кожата над брадата му бе просто посивяла.

— Много до късно работите — каза тя.

— Да. Заради вас ми се развалиха първите проби. Трябваше всичко отначало. Не става бързо.

— Съжалявам, Док. Но вие трябва да напишете своята статия. Аз нищо не разбирам от нея, но трябва да я напишете.

— Струва ми се, първия път бяхте права — рече той. — Изглежда, че не мога.

— Как да не можете! Каквото поискате, всичко можете.

— Ами ако е точно така? Ако не искам?

— Аз искам!

— Какво ви засяга това?

Сузи се изчерви и потърси отговора в ноктите си.

— Всички искат. Не я ли напишете, всички ще се отчаят.

Той се засмя.

— Що за причина, Сузи?

Тя реши да опита с друг трик.

— Всеки мрази страхливците ...

— И да съм страхливец, кого засяга това?

— Но вие трябва да пишете, Док!

— Няма!

— Ще ви помагам, стига да мога.

— Всъщност, какво можете вие?

Лицето ѝ пламна.

— Какво ли? Ще ви ритам отзад. Това изглежда ви липсва.

— А защо не ме оставите на мира? — каза той. — Ето... да ви се не види макар! Пак ми попречихте. Пак пропуснах минутата!

— Сам си попречихте, въшльо такъв! Другите обвинява! Сам си пречите!

— Марш в публичния дом! — изкрещя Док. — Махай ми се от главата! Вън!

На прага тя се спря и се обърна.

— Боже, как мразя глупците! — После тръшна вратата зад гърба си. След миг на стъклото се похлопа.

— Махай се! — викна Док.

Вратата се отвори. Показа се Мак.

— Не е Сузи. Аз съм.

— Значи подслушваш?

— Не, не подслушвам. Слушай, Док, какво ще кажеш, струва ли си човек да си влага парите в имот на Улица Консервна?

— Не.

— Момиче и половина.

— Ако не се лъжа, каза, че не си подслушвал.

— Никой не е подслушвал, Док, но всички чуха. Нали знаеш, казват, че който се жени за уличница, имал три оправдания.

— За какво говориш?

— Първо — Мак почна да изброява на пръсти, — такава няма да ти скита, защото се е наскитала. Второ, никога няма да я изненадаш или разочароваш. И трето, щом уличницата е тръгнала подире ти, значи и тя има оправдание. Но едно единствено.

— Какво е то? — Док гледаше като хипнотизиран.

— Значи те харесва. Лека нощ, Док.

— Седни да пийнем.

— Не мога. Трябва да дремна. Утре имам работа. Лека, Док!

Док не откъсваше поглед от вратата, след като Мак я затвори. Жилките на небоядисаната чамова дъска сякаш се впиваха в изнурените му очи.

19. БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК (1)

Като се порови назад в миналото, човек обикновено си спомня деня, в който е започнало всичко — или ще е Сараево, или ще е Мюнхен, или Волгоград, или Вели Фордж^[1]. Човек запаметява деня и часа чрез инцидентите, спомня си с най-големи подробности какво например е вършил, когато японците бомбардираха Пърл Харбър.

Няма съмнение, че този четвъртък на улица Консервна действуваха определени сили. Някои от причините и насоките се долавяха от поколения насам. Винаги ще се намерят хора, които ще твърдят, че отдавна са знаели какво предстои. И онези, които си спомнят, казват, че денят бил като пред земетресение.

Беше четвъртък, беше един от тези дни в Монтерей, когато въздухът е измит и лъснат като увеличително стъкло, тъй че през него се виждаха чак къщичките на Санта Крус, на двайсет мили отвъд залива, виждаха се дори секвоите, дето раснат по планинските скатове над Уотсънвил. Каменистият калпак на връх Фремънт, от другата страна на Салинас, се извисява благородно на изток. В слънчевата светлина имаше нещо златисто, а пурпурните цветове на здравеца сякаш прогаряха околния въздух. Ралицата приличаше на малки отвори в небосвода.

Такива дни не идват често и навсякъде. Хората ги тачат и ценят. Дечурлигата надават пронизителни писъци без видима причина, а представителите на бизнеса решават, че е необходимо да се предприеме автомобилно пътешествие, за да огледат даден имот. Старците седят, загледани в далечината, и неточно си припомнят, как всички дни от младостта им са била именно такива. В такъв ден конете се въргалат из ливадите, а кокошките се скъсват да кудкудякат.

Тъкмо такъв вълшебен ден беше и този четвъртък. Мис Уинч, която се славеше с лошото си разположение преди обяд, рече „Добро утро“ на раздавача.

Джо Елегънт се събуди рано, възнамерявайки да работи върху романа си — тъкмо бе стигнал до сцената, когато младият герой

разкопава гроба на баба си, за да установи, наистина ли е била тъй хубава, каквато си я спомня. Читателят сигурно не е забравил неговия роман „Корен Пи от Едип“. Но като видя златистата светлина над запустялото място и диамантите от росата върху всеки лист от ружите, Джо Елегънт излезе бос по влажната трева и като котенце се запремята, додето най-сетне не взе да подсмърча.

Мис Грейвс, която пее като солистка на пеперудените фестивали в Пасифик Гроув, видя зад резервоара за пръв път през живота си нимфа. Но няма може да се разкаже всичко, което се случи в този благодатен четвъртък?

За Мак и момчетата утрото беше утро на Истината и тъй като Мак трябваше да понесе цялата ѝ тежест, приятелите му приготвиха топла закуска, а Еди наля в кафето истинско царевично уиски. Хейзъл лъсна обувката на Мак и изчетка най-хубавите му дочени панталони. Хунти Първи измъкна шапката на баща си и я подаде на Мак — черна шапка с тясна периферия и високо изострено дъно. Бащата на Хуити Първи бе работил като стрелочник на Южната тихоокеанска железница и тази шапка бе единственото доказателство за това. Той натъпка под кожичката тоалетна хартия, за да се хване на главата на Мак. Мак мълчеше. Съзнаваше колко много зависи от него и едновременно беше и храбър, и уплашен. Момчетата му тикнаха грижливо напечатаните билети в ръката, изпратиха го и седнаха в буренака да го чакат. Всички знаеха, че отвътре Мак трепери.

Мак слезе по стръмната пътечка и прехвърля железопътната линия. Отмина стария парен котел и в диво тремоло чукна по ръждясалите тръби.

Преди да влезе в бакалницата, той спря до витрината и с всеотдайна съсредоточеност подробно разгледа изложбата от отверки.

Какауете разучаваше зад тезгяха последния шлагер. Навлякъл тъмновиолетово яке с жълта подплата, той беше хилаво, но красиво момче, в чиито очи блестеше неудържимият и малко тъжен пламък на гения.

— Здравей! — подвикна Мак.

— Здравсти! — отвърна му Какауете.

— Тук ли е Йосиф-Мария?

— Горе.

— Искам да го видя насаме — рече Мак.

Какауете го изгледа продължително и сърдито, после хлътна във вътрешността на магазинчето и викна:

— Чичо!

— Какво искаш?

— Мак иска да говори с тебе.

— За какво?

— Де да знам.

Загърнат в бледосиня копринена хавлия, Йосиф-Мария слезе по стъпалата.

— Добро утро, Мак! Това младите нямат никакви маниери.

Какауете сви рамене и отнесе нотите си върху варела с картофите.

— Много рано си станал — отбеляза Шефът.

Мак започна с церемониална сериозност.

— Отскоро си тук, Йосиф-Мария, но успя да си спечелиш доста приятели, добри приятели.

Шефът претегли това изявление и си взе бележка за слабата му неточност. Но тъй като нямаше какво да загуби от това, каза:

— Харесват ми вашите хора. Добре се отнасят към мен. — Клепачите му сънливо се отпуснаха, което означаваше, че е нащрек като радарна антена.

— В малкия град човек става еснаф — каза Мак, — но ти си човек с широки разбирания. Ходил си навсякъде. И знаеш кое как е.

Шефът се усмихна, с което потвърди своята мъдрост и зачака понататък.

— Аз и момчетата искаме да те питаме за съвет. От тебе глупава дума не може да се чуе.

— За какво се касае? — предпазливо попита Шефът. Смути го някакво смътно неудобство.

Мак дълбоко пое дъх.

— Всеки умен търговец като тебе ще каже, че е глупаво, но ти вече ни познаваш и ще разбереш. Сантиментална история. Във връзка с Док. Аз и момчета имаме към него дълг, който никога не ще успеем да изплатим.

— Колко? — запита Йосиф-Мария, дигна една метла и отчупи клечка да си почопли зъбите. — Изпарявай се! — обърна се той нежно към Какауете и племенникът му се заклатушка нагоре по стълбата.

— Не е до пари — рече Мак, — а до благодарност. Док се грижи за нас от години — легнем ли болни, лекува ни, охарчим ли се, ето ти го с долар в ръката.

— Всички казват същото — съгласи се Шефът. Той не можеше да долови атаката, а все пак знаеше, че атака има.

Мак чувствуваше топлината в извивките на собствения си глас, а това му вдъхваше увереност. Сега той бе професионалистът, който практикува своята професия.

— И сигурно щяхме да смучем Док още кой знае колко, ако сам той не беше се насадил на пачи яйца.

— Нима има неприятности?

— Знаеш, че има. Горкият серсем, седнал да си блъска блъските с ония влечуги!

— Ти ми беше казал.

— Та за това искаме нещо да направим за него. Щом ни бива да му помогнем, защо да оставяме скъпия си приятел да пропада? На бас се хващам, че и на теб ти е правил някоя и друга услуга.

— Ти знаеш ли, че на шах не можело да се мами? — попита Йосиф-Мария.

— И това го има! — Мак почна да губи търпение — А бе, с една дума, не му е добра работата. Как ще ги пори влечугите, когато му липсва един голям и силен микроскоп? Струва към четиристотин доларчета.

— Ако поднасяш паничката, аз хвърлям десет долара — рече Шефът, без много да се замисли.

— Благодарим! — разпали се Мак. — Знаех си, че си добро момче. Но работата не е там. Момчетата и аз искаме да направим всичко сами. Не ти щеме десетте долара. Искаме ти съвет.

Шефът заобиколи тезгяха, откряна хладилника, извади две кутии бира, проби ги и плъзна едната по тезгяха към Мак.

— Благодаря! — каза Мак и обля с бира пресъхналите си устни и гърло. — Така! Чудесно! Виж сега какво искаме от тебе. Имаме нещо, от което ни се ще да се отървем чрез лотария. После с парите от лотарията ще купим на Док микроскоп. Искаме да ни помогнеш с билетите, с продажбата, с тия работи.

— Ами какво е това, дете ще го разпродават с лотария?

Моментът, ужасният момент настъпи! Мак надигна кутията да доизпие останалата бира, но ръката му трепереше. Стомахът му се преобърна.

— Приюта „Палас“, нашия дом.

Шефът взе едно джобно гребенче от кутията, в която ги продаваше, и го прекара през лъскавата си черна коса.

— Та той не струва четиристотин долара.

Мак едва ли не извика от облекчение. Идеше му да разцелува ръцете на Шефа. В този момент той обичаше Йосиф-Мария. От гърлото му се изтръгна силен, но гальовен глас:

— Знаем, но нали ни е дом. О, знам аз, че не струва толкоз, но нали като имаш нещо, дето не струва много... С една дума, пускаш го на лотария, нали така? Стига да имаш сериозна причина, и чифт вехти чорапи можеш пусна на лотария.

В погледа на Йосиф-Мария затрептя някакво ново уважение.

— Има нещо в тая работа — рече той и после додаде: — А кой ще спечели приюта?

Сега вече Мак се почувствува напълно самоуверен. Познаваше си човека. И беше готов да използва това, което знае. Наведе се и поверително прошепна:

— Никога не съм се и опитвал да правя мръсно на добрите хора. Можех да ти кажа, че играем честно. Но ти щеше да разбереш, че те баламосвам. Вече сме го решили.

Шефът се приближи. Част от бдителността му бе вече приспана. Още не можеше да бъде праметнат, но явно омекваше.

— Какво сте решили? — попита той.

— Виж кво, нали все пак трябва да живеем някъде! Но това само между мен, момчетата и теб да си остане. Ясно?

— Ясно! — каза Шефът.

— Ще продадем на Док билетче, а може просто да си наречем едно на негово име, и после, като теглим лотарията, той печели!

— Не разбирам.

— Виж как ще стане! — зае се Мак да обяснява. — Док получава микроскоп, нали така? А ние си оставаме да живеем в приюта „Палас“, само че сега той принадлежи на Док. Ще му бъде като мъзга на стари години, нещо като осигуровка. Според мен и момчетата, от това повече, здраве му кажи!

— Ами ако продаде приюта? — усъмни се Шефът.

— Кой, Док? Нима ще ни изхвърли на улицата?

По широкото и хубаво лице на Шефа се разля усмивка. Всичко беше безупречно.

— Сега разбирам, че е трябвало повече да ви вярвам — каза той.

— Сече ви пипето. Може да помислим и за някоя сделчица с вас. Не сега, по-късно. Имаш ли билети за лотарията?

— Снощи сме ги правили. — Мак хвърли върху масата цял куп билети.

— По колко единият?

— То пише. По два долара.

— Аз от думата си не отстъпвам — каза Шефът. — Ще взема пет парчета, а можеш и за продан да ми оставиш.

— Колко? Ще продадеш ли двадесетина?

— И петдесет ще продам! Ще дам на Еспалдас Мохадас да разнасят.

Изкачвайки се по стръмната пътечка, Мак почувства слабост в коленете. Очите му се взираха право напред. Мина покрай момчетата и влезе в приюта „Палас“. Там се отпусна тежко на леглото си. Останалите се струпаха зад гърба му и го заобиколиха.

— Пипнахме го! — рече Мак. — Не е знаел, че той е собственикът. Купи пет билета и на всичко отгоре Ще продаде на своите мексиканци още петдесет!

В облекчението и триумфа има едно място, при което думите са излишни. Еди излезе навън и всички чуха, че лопатата му се заби в земята. Мак и момчетата тукатси разбраха, че Еди ще извади буре.

И това беше само едно от събитията в този благодатен четвъртък.

[1] Вели Фордж — град в Пенсилвания, известен с филаделфийското поражение на Дж. Вашингтон ↑

20. БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК (2)

Фауна винаги затваряше плътно завесите на спалнята си. Тъй като работното време продължаваше до късно, налагаше ѝ се да спи до пладне, та да отпочине както трябва. В утрото на благодатния четвъртък слънцето ѝ погоди шега. В пердето имаше дупчица, не по-голяма от върха на карфица. Игривото слънце погълна всичко онова, което ставаше по улица Консервна, пропъхна го през иглената дупка и го отрази с краката нагоре и в ярки цветове върху стената в спалнята на Фауна. По стената с главата надолу премина Дебелата Ида; в басмена рокля, щампосана на едри макове, тя бе нахлупила на главата си черна барета. Вдигнал колела във въздуха, по стената се проточи камионът на „Пасифик Газ & Електрик“. С главата надолу мина и Мак, упътил се към бакалницата. Малко по-късно с краката нагоре по тапетите уморено се провлачи и Док. Носеше кварт бира, която сигурно би се разляла, ако цялата сценка не беше чиста заблуда. Всекиму е известно как трудният вечерта въпрос сутрин леко се решава, след като е бил обсъден от комитета на съня. Тъй бе станало и с Фауна. Зарадва се, като дръпна пердето и видя колко хубав е денят. Покривът на консервната фабрика „Хедиондо“, по който бяха накацали чайки, светеше като бисерен.

Фауна енергично вчеса косата си назад и наложи отгоре ѝ тясна шапка от черни лъскави мъниста. Облече тъмносивия си плетен костюм и си сложи ръкавици. От кухнята взе шест бутилки бира в книжна кесия и сякаш си бе спомнила нещо, върна се и отнякъде изрови една от изсушените маймунски глави — за подарък. И когато най-после се изкачи по стъпалата на Западната биологична и застана запъхтяна на най-горното, човек лесно можеше да я вземе за деятелка от Червения кръст.

Док пържеше наденици и ги ръсеше с настърган шоколад. Това им придава необикновен, ориенталски вкус — мислеше си той.

— Много рано си станала — посрещна той Фауна.

— Защото реших, че един кварт бира дълго няма да изтрае.

— Тъй и стана — каза Док. — Един чифт наденици.

— Може и да си взема — прие тя. Знаеше, че онзи, който ти дава, после ти се чувствава длъжен. — А това е маймунска глава. От моите пътешествия.

— Интересно.

— Знаеш ли, има хора, мислят, че това са човешки глави.

— Отде накъде? Не виждат ли формата на очите, на ушите? Я погледни носа!

— О, има хора, дето много-много не се заглеждат в другите — каза Фауна. — И аз ще изпия една бутилка за компания.

Вкусът на шоколадовите наденици я заинтригува.

— Никога не съм кусвала подобно нещо — отбеляза тя. — Ти ядеш ли скакалци, Док?

— Да. В Мексико съм ял. Много лютят.

Фауна не беше от тия, дето шикалкавят.

— Не ти ли е дошло до гуша от нас? Всеки те търси за услуга — попита го тя.

— Щеше да ми дойде до гуша — усмихна се Док, — ако не беше тъй. А за теб какво мога да сторя? Но чакай, не съм ти благодарил за кейка и за бирата оная вечер.

— Как ти се стори детето? — продължи да пита Фауна.

— Особено. Никак не мога да си представя, че работи в „Мечешко знаме“.

— Аз също. За тая професия хич не я бива. Но аз май свикнах с нея. Сузи е родена дама, не можеш я прекърши.

Док ухапа наденицата и замислен сръбна бира.

— За това не бях мислил, но може да мине и за недостатък.

— Много е добро момичето — каза Фауна. — Харесва ми. Но във финансово отношение е жив пасив.

— Защо не я изхвърлиш?

— Не мога. Знаеш ли какъв тежък живот е имала? Пък и нямам сърце да изхвърлям хората. Ако сама си стегне багажеца и тръгне, друго е. Но като проститутка бъдеще няма.

— Посегна да ме удари с книгата — оплака се Док.

— Ето, виждаш ли? Момиче с характер! В публичните домове тия не минават.

— Удари ме през лицето с някои основни истина — каза Док. — Остро око има, всичко разбира.

— И език има — допълни Фауна. — Ще ми направиш ли услуга?

— Разбира се — прие Док, — стига да мога.

— При друг не мога да ида — продължи Фауна. — Никой няма да разбере.

— За какво става дума?

— Слушай Док, не съм вчерашна и всякакви съм виждала. И да ти кажа, имаш ли в себе си макар и следа от честността на жената, всичко отива по дяволите. Ти например никога не идваш в „Мечешко знаме“. Предпочиташ открития фронт. Мен ако питаш, мисля, че ти излиза по-скъпо, но не ми влиза в работата кой как иска да живее.

— Боя се, че не мога да следя мисълта ти — рече Док.

— Добре. Ще играя с открити карти. Когато си научиш да хванеш в капана някое от сладурчетата, тия, любителките, налага ти се куп приказки да изприказваш, додето ѝ вземеш акъла, тъй ли е? Права съм, нали?

— Права си — тъжно се усмихна Док.

— А винаги ли си искрен?

Док си прехапа долната устна.

— Ами... защо, мисля, че в момента съм.

— Но после?

— После ... Замисля ли се...

— Виждаш ли? Точно това искам да ти кажа — рече Фауна. — Да свалиш десетина звезди на едно неопитно девойче не се иска много ум.

— Но ти си била анализатор от класа! — възкликна Док. — Защо не минеш в анкетния бизнес? А какво мога аз да сторя?

— Тая малката, Сузи, хвърчи от големите приказки. От нея проститутка няма да стане и то именно поради женската ѝ честност. Ще излезе ли от нея порядъчна жена, не мога ти каза, но искам да ми се махне от врата. А ти, Док, какво би загубил от една игра с нея? Чисто и просто ще я позанасяш като тия, дето ти идват тука на крак, а?

— Каква полза?

— Може да съм на крив път, но ми се струва, че стига да поискаш, можеш да ѝ надумаш малко от големите приказки. И като се

отнасяш към нея като към порядъчна жена, току виж наистина станала порядъчна.

— И все пак не виждам каква е ползата.

— Ще се откаже от „Мечешко знаме“ — натърти Фауна. — Ще се откаже от компанията на курветините.

— А аз? — попита Док.

— Би ли взел за жена момиче от моите?

— Не, но ...

— Ти само ѝ пусни въдицата, Док! — примоли се Фауна. — Нищо няма да загубиш. току-виж напуснала и се заловила я за машинопис, я телефонистка станала. Нали ще сториш това за мен, а Док?

— Не е честно — каза той. Фауна реши да смени тактиката.

— Снощи разговарях с нея. Призна си момичето, че не помни мъж да се е държал с нея като с порядъчна жена. Какво можеш да изгубиш?

— Ще я накарам да страда.

— Но пък може да напусне заведението!

— Ами ако ѝ харесва тук?

— Не ѝ харесва. Казвам ти, тя си е родена порядъчна. Виж какво ще ти кажа, Док, покани я на вечеря! И няма защо да се натискаш! Просто бъди внимателен.

— Да си помисля.

— Ще можеш ли?

— Ще мога.

— Ако си добър с нея, и тя ще бъде добра. И голяма услуга ще ми направиш.

— Ами ако не иска да излезе с мен?

— Как няма да иска! Аз като ѝ кажа ...

— Ще си помисля — обеща той.

Док погледна през прозореца и усети, че по жилите му се разлива топлина. Изведнъж се почувствува по-добре. Вече не помнеше откога не му е било тъй леко.

— Ти само кажи, от мен имаш три бутилки шампанско — каза Фауна.

Следобеда Джо Елегънт прочете на Фауна последната си глава. После се зае да ѝ обяснява митовете и символите.

— Както виждаш, бабата олицетворява вината.

— Но нали е мъртва, нали е погребана?

— Да.

— Малко ми е неясна тази вина, ще знаеш.

— Но това е самата действителност, прикрита зад действителността — оправда се Джо.

— Дрън-дрън! — прекъсна го Фауна. — Слушай, Джо, я вземи напиши разказ, ама за реални неща!

— Какво, май ти се ще мен да учиш как се пише? — злъчно попита Джо.

— Да не мислиш, че не мога? — каза Фауна. — Имаш например един млад човек, влюбен в едно младо момиче.

— Брей, че оригинално!

— Мъжът винаги вярва на думите си, дори когато е сигурен, че лъже — продължи Фауна.

— Какви ги приказваш, за бога? — учуди се Джо.

— Обзалагам се, ще се отърва от едно лице и в същото време ще забода нова златна звезда. Хайде да се обзаложим!

— Какво рече Док за кейка? — попита Джо.

— Възхити се — отвърна Фауна.

Това пък беше второто събитие в този благодатен четвъртък.

21. БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК БЕШЕ ДЕН ЗА МИЛИОНИ

В приюта „Палас“ се извърши атомно разпадане. Верижната реакция тръгна във всички посоки. Пожарът се предаде на улица Консервна. Мак и момчетата сякаш притежаваха енергията и ентузиазма на плутония. Толкова много неща за такова кратко време можеха да извършат само много мързеливите. Да не говорим за заседанията, за разменените послания за планове и контрапланове! Мак се видя принуден да надписва още и после още лотарийни билети. Това, което бе почнало като скромна измама, сега вече доби окраските на преливаща всенародна любов към Док. Хората купуваха билети, продаваха билети, разменяха билети. Пратеници отидоха в депото на Южната тихоокеанска железница, в автобусната спирка на „Грейхаунд“. Полицаят Джо Блейки разнасяше билети в джоба си и отменяше глобите за погрешно паркиране, ако нарушителите си купеха за два долара късметче — всеки можеше да спечели приюта „Палас“.

Хуити Първи нахлу в непознатите и привлекателни околности на Пибъл Бийч, Кармел и Хайлендс. Методът на Хунти Втори пък се характеризираше с известна праволинейност. Първият, който отказа да купи билет от нето, бе наказан с камък в предното стъкло на автомобила си и тази вест бързо обиколи околността.

За момчетата настъпи кръстоносен поход. Печелившият билет, носещ името на Док, бе, разбира се, заровен в празното място в консервна кутия от домати. По негласно споразумение пред Док никой не споменаваше за лотарията. Мак и момчетата споделяха с приятелите на Док какво са намислили, но непознатите... кой да ти мисли за тях! Компанията беше съвършен пример на колективното доброжелателство и щедрост осенили цяла общност от хора.

Но ако общностите притежават една групова Добра Фея, те също си имат и един Зъл Гений, който действа успоредно и често в сътрудничество с Добрата Фея. След като видя как Добрата Фея постепенно навлиза в живота, Злият Гений на улица Консервна

незабавно се впусна в действие. Той прошепваше в ушите на своите клиенти по две-три думи и те злорадо се усмихваха, разсъждавайки: „Шефът е умно момче. Отскоро е пришелец, в хубави дрехи се облича и си вади парите от бедните и безпомощни мексиканци именно защото е хитър. Сигурно Ли Чун му е продал приюта «Палас», а той или е забравил това, или изобщо не го подозира. И спечели ли Док, Шефът не ще посмее гък да каже.“

Колко ли е забавно да надхитриш хитрия! Злият Гений на улица Консервна разполагаше с достатъчно време за професионалното си развихряне и по едно време службата му дори изглеждаше добродетелна. От шефа хората купуваха много повече билети, отколкото от другите. Искаха да видят лицето му сега, за да го сравнят после с физиономията, която би направил, когато всичко разбере.

В друг случай Мак и момчетата биха разтеглили продажбата на билетите със седмици, ала сега времето ги гонеше по петите. Ако в това време Шефът получише данъчна разписка от общината, планът щеше да се пръсне под носа им. Можеха да рискуват в петък. Събота беше крайният срок. Момчетата пуснаха дума, че събота вечер в приюта „Палас“ ще се сервира средносилни подкрепителни и че приношения от всякакъв род ще бъдат добре дошли.

Мак посети Док в благодатния четвъртък следобед.

— Ако нямаш какво да правиш в събота вечерта — каза му той, — аз и момчетата ще правим едно малко събиране ... Моля за отговор.

— Отговарям с да.

— Има ли нужда пак да идвам?

— Ще дойда — потвърди Док.

Мак си припомни мисията, с която всъщност го бяха натоварили.

— Сигурен съм, че мога и сега да те метна, както направих едно време. Но ще говоря открито. Кога ти е рожденият ден, Док?

Док потрепера.

— Моля ви се, не ми устройвайте празненство! Последното едва не ме съсипа.

— Тоя път не става дума за празненство, а за бас — каза Мак. — Искам да спечеля един долар. Кога си роден, Док?

Док се хвана за първата дата, която му хрумна.

— На четвърти юли.

— Какво? Та това е Четвърти юли!

— Кажи-речи — каза Док и почувствува огромно облекчение.

В отговор на бележката, която Мак изпрати с поканата да пийнат по глътка нещо хубаво, по-късно същия следобед в приюта „Палас“ на официално посещение пристигнаха Фауна и момичетата. Сузи отсъствуваше. Мълчалива и затворена цяла сутрин, сега тя бе отишла на разходка по пътеката, водеща край морето до фара на нос Пинос. Тя се взираше в отливните блатца и си набра китка от ситните цветчета, дето растат едва ли не в океана, на самия край на сушата. Беше неспокойна и нещастна. Едновременно се вълнуваше и от погнуса ѝ се повръщаше. Искаше ѝ се да се усмихне, после да заплаче, ту се страхуваше, ту се радваше, ту губеше всякаква надежда: Док я бе поканил да вечеря с него при „Съни Бой“ на кея, а Фауна я бе насърчила да приеме.

В началото Сузи протестира.

— Няма да ида!

— Ще отидеш и още как! — ѝ бе казала Фауна. — Не ме карай да те принуждавам с бухалката! Ще идеш!

— Не можеш ме принуди.

— Искаш ли да опитаме? От мислене какво добро да сторя за теб, мозък не ми остана.

— Нямам с какво да се облека.

— И Док няма. Щом той може да отиде как да е, значи и ти можеш.

— Но, Фауна, той си го има отвътре! А хора като мен трябва да се заничат отвън, защото нищо си нямат. И ме е страх да не се изложат. Отде да знам как да се държат?

— Сузи — бе рекла Фауна, — един съвет ще ти дам, Не ме ли послушаш, ще извикам Джо Блейки да те изхвърли от града. Не почвай първа, това е! Чакай да те ударят и тогава дигай юмруци! Но теб никой няма да те удари.

— Дали да си облека костюма? Има едно голямо петно.

— Дай го на Джо Елегънт да го изчисти и да го изглади, и му кажи, че аз съм поръчала.

След този разговор Сузи се отправи към фара. Беше все още благодатният четвъртък.

Срещата в приюта „Палас“ всъщност бе ненужна, тъй като новината за лотарията се пръсна навсякъде и Фауна бе купила вече

десет билета. Тя накара и момичетата да купят по един.

За пръв път Еди получи разрешение от Дебелата Ида да заеме от кръчмата ѝ чаши. Тя също бе поканена на срещата и домъкна два кварта уиски „Пайн каньон“.

— Почти нищо не струва — поясни тя.

Срещата почна официално. Агнес и Мейбъл седнаха с прибрани колене. Буреносният поглед на Фауна накара и Беки бързо да прибере нозе, от което тя разля чашата си.

— Ще бъде лотария и половина! — провикна се Мак. — Просто не мога да чакам. Представяте ли си каква мутра ще направи Док, като спечели?

— А как ще му обясниш как е спечелил, след като не е купил ни един билет? — попита Дебелата Ида.

— Лесна работа. Ще кажем, че му е бил купен от приятел, който държи името му да остане в тайна. Бях при Док преди малко. Обеща да дойде.

— Ами научи ли кога му е рожденият ден? — попита Фауна.

— Как не! На четвърти юли.

Фауна едва не издъхна, гърдите и се изпразниха тъй шумно, сякаш изпуснаха пара:

— О, света Ябълко Евина! Чиста работа! Какво велико щастие! От туй по-хубаво, здраве му кажи!

— Какви ги плещиш? — прекъсна я Мак.

Погледът па Фауна се замъгли.

— Мак — дрезгаво рече тя, — не искам да ви се бъркам в празненството, но защо да не го превърнем в годеж?

— Кой се е сгодил?

— А бе те още не са се сгодили, ама и това ще стане.

— Кой са „те“?

— Док и Сузи. Пише им го в хороскопа.

— Ами ако не се сгодят?

— Как няма да се сгодят! Аз като ви казвам ...

Компанията млъкна. Мак тихо се обади:

— Казах ли ви, че ще бъде лотария и половина? Ето ти сега лотария па лотариите! От Втората световна война насам по-необикновено събитие не е имало. Ти сигурна ли си, че Док ще се съгласи?

— На мене оставете — каза Фауна. — И да не му го издрънкате, ей! Едно време бях импресарио на един борец, полусредна категория, казваше се Кели Смъртоносната целувка. Та и Док ли няма да изкарам на тепиха?

— Ами Сузи? — попита Еди.

— Сузи е вече на тепиха — отвърна Фауна.

Разделиха се мирно и тихо, но в гърдите им гореше пламъкът на силните чувства. Не помнеха ден като този благодатен четвъртък. На всичко отгоре той още не бе свършил.

22. ВЪОРЪЖАВАНЕТО

В четири и половина Фауна заповяда на Сузи да се яви в нейната спалня-кабинет в пълна бойна екипировка. Сузи тръшна дрехите си върху леглото на Фауна.

— Отличен начин да се предпазваш от бръчки — забеляза Фауна. После посегна към сивата вълнена пола и жакета, разстла ги да види нямат ли петна, помириса ги.

— Чудесна стока — рече тя.

— Общ гардероб — каза Сузи. — Останаха ми от сиропиталището.

— Не всички са били в сиропиталище — Фауна видя кафявите обувки, приближи се до вратата и извика: — Джо? Джо Елегънт!

Джо се показа.

— Предполага се, че не съм на работа — възпротиви се той.

— Аз пък съм трън под задника на всеки работник — каза Фауна. — Изтичай до Уайлдкок и му кажи да сложи нови токчета. Да закърпят тук и да ги лъснат. И почакай да ги донесеш обратно!

Джо тръгна, недоволствувайки, но все пак тръгна. Фауна се обърна към Сузи:

— Имаш ли ръкавици?

— Не.

— Ще ти дам на заем. Ето, вземи тия, белите. Ето ти и носна кърпичка, но никакви следи от червило! Сега слушай, Сузи, грижи се за обувките си, слагай си чисти ръкавици, носи винаги бяла носна кърпичка и гледай ръбовете на чорапите да са прави. Спазваш ли това, нищо не може да ти се случи. Костюмчето е добро. Тоя плат е от тия, дете колкото остаряват, по-хубави изглеждат. Само да не ходиш с протрити токове! Извикай Беки!

Когато Беки влезе, Фауна я попита:

— Ти нямаше ли якичка и ръкавели от бяло пике?

— Току що си уших.

— Трябва да ги заемеш на Сузи. Вземи игла и приший ръкавелите на тоя жакет.

— Ама тя да си ги изпере.

— Ще си ги изпере.

И докато Беки тропосваше ръкавелите, Фауна заповяда:

— Изпразни си чантата! — Като разгледа купчинката върху леглото, взе да нарежда: — Тоя аспириин не ти трябва. Ето, вземи моя гребен, а тоз да го хвърлиш! Нищо по-отвратително от гребен без зъби. Сложи тия тоалетни хартийки. От време на време да си бършеш носа. Я да ти видя ноктите! Хмм, не са лоши. Изми ли си косата?

— Защо не й дадеш перука? — обади се Беки и захапа конеца.

— Не се пиши много хитра! Хайде, ставай да й оправяш косата! Само да не я нагласиш много фънц-фунц! — А към Сузи: — Беки е майсторка на фризуриите. Този жакет не става. Общият гардероб тук се е поизложил. — Фауна зачука с молив по зъбите си, след това бръкна в скрина и извади две кожи от белка. — Да преметнеш белките на раменете си! Но само да ги загубиш или нещо повредиш, червата ти ще скъсам! Тъй... докъде стигнахме? Никакъв парфюм! Напръскай се само с тази Флоридска вода — малко старомодно, но дъхти на младост.

Беки застана зад стола на Сузи, изчетка косата й, среса я и почна да я моделира.

— Какви й са големи ушите! — установи тя. — Малко да ги поскрия, а?

— За прическите имаш златна ръка — рече Фауна.

Последните наставления бяха дадени в шест часа. Вратата на спалнята бе заключена.

— Обърни се! — изкомандува Фауна. — Дръж си глезените близо един до друг. Я ходи сега! Добре. Наистина имаш красива походка. Хубаво момиче си, но както ти казах, трябва да се поддържаш.

Сузи се огледа в огледалото и се усмихна, защото й се стори, че наистина е хубава. Това я смути и едновременно й достави удоволствие. А когато бе доволна, изглеждаше още по-хубава. Неочаквано тя се нацупи и изпадна в паника.

— Сега пък какво има? — изръмжа Фауна.

— Ами за какво ще говоря? Фауна, не искам да отивам! Не съм за човек като Док. Фауна, миличка, кажи му, че съм болна. Няма да

ида.

Фауна я остави да си каже всичко, после тихо рече:

— Няма ли да се разреवेश сега, та след всичките ми усилия да се подуют и очите ти? Добре, плачи!

— Съжалявам — каза Сузи, — ти си толкова добра. А мен, Фауна, за нищо не ме бива. Само си губиш времето с мене. Нали знам какво ще стане — рече ли той нещо, дето не разбирам, ще избухна. Страх ме е.

— Разбира се, че те е страх. Нямаше да те е страх ако не държеше на Док. Откритието не е твое. Не е имало момиче да тръгне на първа среща с човек, когото харесва, и да не го е страх. Сигурно и Док го е страх.

— Глупости!

— Да бях на твоите години, с това лице, с тая фигура, и с опита, който сега имам, никой мъж в света не би ми убягнал. Но само с опита ще си остана и толкоз!... Добре, Сузи. Ще те науча на хиляди дребни неща и ако ме слушаш, всичко, каквото поискаш ще имаш. Но ти не ме слушаш! Никой не слуша, а после, като видят дебелия край, късно! Кой знае, може и да е от полза. Не знам.

— Ще слушам.

— Да, но нищо няма да научиш. Едно знай, Сузи, на тоя свят никога не е загазвал онзи, който си държи езика зад зъбите. Спомни си всичките бъркотии, през които си минала, и сама ще видиш, че всичко е почвало от езика ти.

— Вярно — съгласи се Сузи. — Ами като не мога да се откажа?

— Ще се научиш, тъй както се учи всяко нещо — с практика. Вторият въпрос е въпросът за мнението. И ти, и аз все гледаме да изпъкнем със своето мнение. Глупости, Сузи, нямаме собствено мнение. Дрънкаме онова, което сме чули и видели по филмите. И все ни е страх да не пропуснем нещо, все гоним някакъв автобус. Оттук и второто правило: откажи се от мненията, тъй като нямаш никакви!

— Ти май си номерираш правилата, а?

— Би трябвало да напиша книга — каза Фауна. — „Щом Тя може, и аз мога“ — тъй бих я озаглавила. А сега номер три. Мнозина не слушат какво им се говори, защото така е по-лесно. Когато човек слуша, нищо друго не върши. И ако слушаш, ще видиш, че е интересно. Кажеш ли мъжът нещо, което ти се стори необикновено, не

крий интереса си! Помъчи се да отгатнеш какво мисли другият, а не мисли как ще му отговориш.

— Колко добре ме познаваш! — тихо промълви Сузи.

— Има още, но то е най-мъчното. И най-лесното.

— Кой номер?

— Забравих номерацията. Никога не си давай вид на такава, каквата не си, не се прави, че знаеш работи, които не знаеш — иначе рано или късно ще се провалиш. И още нещо — ако щеш с номер, ако щеш без номер, — никой не се обижда, като го питаш. Да речем, Док каже нещо, което не разбираш. Питай! Най-хубавото, което можеш да направиш за някого на този свят, е да му дадеш възможност да ти бъде от полза.

Сузи мълчеше, загледана в ръцете си.

— Имаш хубави нокти — забеляза Фауна. — Как ги поддържаш?

— Много просто — каза Сузи. — Научи ме баба. Щом си измиеш ръцете, натъркай си ноктите с кора от лимон. После изтърсваш малко пудра в шепата и лъскаш ноктите в дланта си. А кожичките натъпкваш с клечка от лимоново клонче.

— Разбра ли какво искам да ти кажа? — попита Фауна.

— Какво?

— Зададох ти въпрос.

Сузи се изчерви.

— И аз се хванах.

— Напротив. Поисках да науча нещо. Нищо по-хубаво от това да питаш, когато искаш да знаеш.

— Благодаря ти! — въздъхна Сузи. — Жена за милиони си ти. Чудно, ще успея ли всичко да науча?

— Ще успееш. Стига да запомниш някои работи: първо, не забравяй, че си Сузи и никоя друга, само Сузи. Второ, помни, че Сузи е нещо хубаво, нещо истински ценно. Повтаряй си го, то не вреди! А после, като го запомниш, недей забравя, че има още цял куп неща, които Сузи не знае. Единственият начин да узнае всичко е или да види, или да прочете, или да попита. Повечето хора не се интересуват от друго освен от себе си. Плъхове!

— Четвъртото какво е? — попита Сузи.

— Браво! — извика Фауна. — Гордея се с тебе. Значи, следиш какво ти говоря. След това идва друго — накарай хората да мислят за

тебе! Никой няма да даде и пукнат петак за някоя си Сузи. Не е лесно да накараш хората да мислят за тебе; толкова са заети да мислят за себе си! Но има два-три съвсем сигурни начина да привлечеш вниманието им. Говори им за тях! Видиш ли у тях нещо хубаво, добро, кажи им го! Не бъди фалшива! С никого не се бори освен ако няма друг изход. Никога не почвай битката първа! Почне ли я друг, преди да се хвърлиш, почакай! Най-надежната отбрана са отпуснатите юмруци. А спечелиш ли вниманието на хората, първото, което ще поискат, е да сторят нещо за тебе. Нека! Не се възгордявай, не казвай „няма нужда“ — не бива! Все едно да им лепнеш шамар през устата. Хората най-обичат да дават, а ти да приемаш. Това не е неприлично. Напротив, дава резултати. Опитай!

— Мислиш, че Док ще се улови?

— Опитай!

— Фауна, никога ли не си се омъжвала?

— Никога.

— А защо?

Фауна се усмихна.

— Когато разбрах това, на което сега те уча, беше вече късно, твърде късно.

— Обичам те, Фауна! — извика Сузи.

— Хайде сега! Ще ме размекнеш като масло. Задръж белките за себе си, подарявам ти ги.

— Но...

— Спомни си!

— Добре. Благодаря ти, много ти благодаря! А защо не напишеш всичко на книга, да го науча наизуст?

— И това ще стане. А сега внимавай, Сузи. Довечера, преди да си отвориш устата, пак си повтори всичко наум. И непотребното махай!

— Искаш да кажеш да не ругая?

— И да не ругаеш, и да не... понякога разбере ли какво му е дошло на езика, човек не го и казва. Приказките, дето се издумват, са просто плод на прибързан език. Сега, предполагам, си вече готова.

— Какво мога да направя за теб, Фауна? Искаш ли нещо?

— Да. Искам да повтаряш след мен: „Аз съм Сузи и никой друг.“

— Аз съм Сузи и никой друг.

— „Аз съм нещо хубаво.“

— Аз съм нещо хубаво.

— „Като мен няма в целия свят.“

— Като мен няма... дявол го взел, Фауна, очите ми съвсем ще се подуют.

— По-хубави ще станат — каза Фауна.

Б седем часа, с разкопчана яка на ризата, кожено яке и войнишки панталони, Док натисна звънеца на „Мечешко знаме“. Като видя Сузи, смути се.

— Трябва да се обадя по телефона, нали ще ме извиниш?

И изтича обратно в лабораторията.

Десет минути по-късно той се върна. Беше с чисти панталони, със сако и вратовръзка, каквато не бе слагал от години.

Фауна го съзря застанал под фенера на верандата.

— Миличка — обърна се тя към Сузи, — печелиш първия рунд по точки.

23. ЕДНА ЛЮБОВНА НОЩ

Съни Бой е наистина единственият грък, роден в Америка, който е бил назоваван Съни Бой. Той държи ресторант и бар на пристанището в Монтерей. Съни Бой е шишкав и все по-шишкав става. Макар че е роден в Сутро Парк, Сан Франциско, и е посещавал прогимназията, Съни Бой собственоръчно поддържа загадката на Егея. Топчестото му лице навява спомени за Ориент-експреса, за красиви шпионки. Сухият му глас е по рождение поверителен. Съни Бой е в състояние да каже „добър вечер“ тъй, че да прозвучи като международен заговор. Приятелите си печели чрез ресторанта, чрез него се издържа. Може би в известен смисъл Съни Бой носи дълга черна наметка и вечеря с балканските княгини там, дето две морета целуват Златния рог, но иначе държи добър ресторант. Той положително знае много повече тайни от всеки друг в обществото, тъй като неговото мартини представлява комбинация от еликсир на истината с детектор на лъжата. Истината е не само във виното, тя редовно си пробива път и вън от него.

Док спря стария си автомобил пред заведението на Съни Бой, слезе, заобиколи колата, отвори другата врата и подаде ръка на Сузи.

Тя бе малко изненадана, но замълча. До гърлото ѝ се надигна изречението „Да не ме мислиш за саката, бе?“, но си спомни съвета на Фауна — прошепна го и се отказа. Допирът на ръката му до лакътя ѝ извърши с нея чудо — тласна назад раменете и повдигна брадичката ѝ. Дрезгавата светлина на съпротивата угасна в погледа ѝ.

Док откряна вратата на бара и застана встрани, да даде път на Сузи. Редовните посетители по високите столчета се извърнаха да видят. Очите им пропълзяха от красивото лице до красивите крака, спирайки по пътя върху белките. За миг тя изпадна в паника, но разбра, че никой от присъстващите не я позна.

Съни Бой се обърна с рамото напред, за да може да се измъкне иззад бара.

— Добър вечер, хора — каза той. — Масата ви е готова. Как ще обичате да пиете коктейла тук, или до ви го пратя там?

— По-добре да седнем на маса — рече Док.

Съни Бой се поклони и поведе Сузи към ресторанта. Тя тръгна пред него с прелестната си походка. Търкаляйки месата си покрай Док, Съни Бой конспиративно зашепна:

— Обади се вашата секретарка, Док. Тя уреди всичко. Имате ли секретарка, Док?

Док превъзможна изненадата и отвърна:

— Само сутрин.

— А коя е дамата? Не е от тоя край.

— Не е от тоя край — потвърди Док и настигна Сузи.

— Отсам — каза Съни Бой. Отведе ги до една кръгла маса пред каменната камина. По средата на масата имаше ваза с диви перуники. В две чаши, подредени като войници, стърчаха хлебни пръчки. Салфетките бяха сгънати като коронки. Това бе най-хубавата маса в заведението, уж усамотена, но близо до сцената и добре осветена.

Сузи обходи помещението с очи. На никоя друга маса нямаше цветя. С нея стана някакво чудо. Тя не заобиколи масата и не седна веднага, а почака и когато Док ѝ предложи стол, настани се, вдигна усмихнато поглед към него и рече:

— Благодаря!

Съни Бой се суетеше край масата.

— Добре че телефонирахте — нареждаше той. — Малко се поизмъчих, додето намеря помпано^[1], но накрая намерих. Какво ще кажете, по едни коктейл? Виното се изстудява.

— Едно време пих тук ... — почна Док.

— Спомням си! — подскочи Съни Бой. — Рецептата Уебстър Ф. Стрийт с отлагане! Мартини с шартръоз вместо с вермут. Чудесно!

— Много ефикасно, доколкото си спомням — каза Док. — Две двойни.

— Идват! — рече Съни Бой. — Поръчах на Тони да свири на пианото, но се разболя.

Док погледна Сузи, да разбере дали знае, че Фауна е наредила всичко това. Не знаеше.

По всяка вероятност, дори и да не беше поръчал два Уебстъра Ф. Стрийт с отлагане, Док и тъй и тъй щеше да ги получи. Те пристигнаха

с бързина, която по-казваше, че са били вече забъркани.

Неудобството от вратовръзката постепенно напущаше Док. Усмихна се на Сузи и се зачуди: „Какво е туй нещо красотата у момичето?“ Тази Сузи не приличаше ни най-малко на грубата уличница, която крещя в лицето му снощи. Той надигна чашата с коктейла.

— Ти си хубава и се радвам, че дойде с мен. Да пием за нас двамата.

Сузи едва преглътна първата глътка, съдържа сълзите и изчака отминаването на страшния гърч в устата си.

— Трябваше да те предупредя — каза Док. — Говорят, че това питие се правело от змийска отрова и суров опиум.

Сузи пое дъх.

— Хубаво е, но аз нали зяпам по звездите, насадих се мръсно. — „Не трябваше да казвам това“, рече си тя наум, „Всичко забравих!“ Но в същото време разбра, че на Док му е приятно и се успокои.

Сузи забеляза келнерът внимателно да пристъпва наоколо надавайки ухо. Бе открила нещо, което досега не знаеше: съмняваш ли се, карай бавно. Обърна се към келнера и той изчезна. Зарадва се на откритието си — всичко да става бавно! Бавно надигна чашата, грижливо я огледа, после сръбна и преди да я върне на масата, я задържа малко в ръка. Бавно — тъй всяко нещо добиваше смисъл, изглеждаше изпълнено с достойнство. Спомни си лишените от самоувереност и спокойствие хора, които познаваше — те всички подскачаха, въртяха се, суетяха се. Като си налагаше да действа бавно, тя почна да усеща непозната досега увереност. Само да не забравя, казваше си тя. Не забравяй! Не забравяй! Бавно!

Док ѝ предложи цигара, драсна кибрит, но тя се наведе тъй бавно, че когато палеше, пламъчето вече гореше пръстите на Док. По тялото ѝ плъпна приятна топлина. Почувствува се храбра, естествено не отбранително храбра, но поне сигурна.

— Тук знаят ли коя съм? — попита тя. Питието действуваше еднакво на всички.

— Знаят, че си с мен — каза Док. — От туй повече не им е нужно. Да пием още по едно?

Още не вдигнал ръка, чашите пристигнаха. Щом се касаеше до конспирация, Съни Бой трябваше да участва. И за радост да станеше

дума, той пак би участвувал.

— Обичам огъня — обади се Сузи. — По едно време живеехме в къща с камина ...

— Ти си чудесна! — прекъсна я Док. — Боже мой, колко си хубава!

Сузи преглътна първите думи, които ѝ дойдоха на езика, преглътна и вторите и отвърна с навеждане на очи и тихо:

— Благодаря!

Келнерът, който донесе кофичката лед с бутилка шампанско, бе придружен лично от Съни Бой. Съни Бой огледа масата и попита:

— Как е, Док?

— Идеално!

— Готови ли сте за вечерята?

— Когато пожелаете — каза Док.

Откритието на Сузи продължаваше да важи: карай бавно, дръж очите си отворени, а устата — затворена.

Студеният счукай рак и помпаното бяха непознати за нея. При това те изискваха трапезна техника, каквато тя не владееше. Ето защо почна по малко да изостава след Док, а той не се и досети, че тя следи всяко негово движение.

Когато плодовете и сиренето пристигнаха, Сузи осъзна, че непременно трябва да остане насаме със себе си. Определената мисъл се бе връщала в главата ѝ с такова постоянство, че коленете ѝ вече трепереха, а кръвта туптеше в слепоочията. Бавно! Полека-лека! Тя хвърли поглед към пламъците, подскачащи в камината, и изви глава към Док.

— Ще ме извиниш ли? ...

— Моля! — Док скочи да ѝ дръпне стола. Сузи се отправи с достойнство към дамската тоалетна. Стори ѝ се, че нозете ѝ изобщо не докосват пода.

Док се загледа подире ѝ. „Странно! Странно! — мислеше си той. — Какво ще е това? Като че точната дума тук е «девица». Някаква самотна и ужасна скромност.“ От какво бе дошла промяната? Нагласено е, досети се той. Фауна е подучила Сузи. Но и това не беше вярно. Защото преструвката лесно щеше да проличи. Преструвката не би допуснала изчервяването на бузите. Док завъртя бутилката шампанско с кофичката и се улови, че би искал Сузи да не се бави.

Погледът му най-сетне намери стъкло, което отразяваше вратата на дамската тоалетна.

Зад тази врата Сузи намокри една книжна салфетка и я притисна до челото си. Погледна се в огледалото и не се позна. Сети се за вечерята. „Мразя риба“ — рече тя гласно. „Повръща ми се от нея, а не повърнах.“ Сега вече тя бе готова да разочовърка мисълта, която я доведе тук, символа, загадката, крайпътния знак, сочещ с неумолимия си показалец. Беше ясно като бял ден и никой не би пропуснал да го отбележи. Съдбата не само сочеше пътя, но ги и тласкаше. Спомни си в какъв вид бяха отнесли чиниите от ястията с купче от крачета и клещи на раци и кости от... Та те бяха изяли своите зодии! Рак и риби!

„Всесилни боже!“ — възкликна тя и се отпусна в ръцете на съдбата.

Съни Бой приближи до масата.

— Всичко в ред ли е?

— Чудесно — каза Док.

— Както наредихте.

— Какво?

— Нали вашата секретарка ...

— Да, чудесно — овладя се Док. — Точно както исках.

Сузи се върна укрепнала. Човек може да се бори със съдбата само до известно време. Оставиш ли ѝ се, изведнъж се чувствуващ силен, защото цялото ти същество се устремява в една посока.

Док помогна на Сузи да седне, след това измъкна запушалката на шампанското и я помириса.

— Мога ли да я задържа? — попита Сузи.

— Разбира се.

Тя заобръща тапата — беше много красива. После я скри в чантата си и взе една перуника от вазата.

— Обичаш ли шампанско?

— Обожавам! — каза тя и се запита какъв ли ще е вкусът му. Наистина ѝ хареса.

— Знаеш ли — почна Док, — там сред пясъчните дюни има долчинки, в които растат борове. Някой път, когато можеш, ще си вземем месо и разни работи и ще идем там да си сготвим вечеря. Много е хубаво.

— Сигурно камината те подсети.

— Колко си умна! Тъкмо тя.

— Док, разкажи ми някой ден за своята работа.

— Непременно! — Обхвана го прилив на нежни чувства. Ала все още се боеше от ужасната ѝ скромност. Той отмести поглед от очите ѝ към перуниката в ръката ѝ. — Има една стара уелска приказка. За бедния рицар, който си направил жена от цветя....

Виното бе хванало Сузи. Преди да го изрече тя си повтори изречението два пъти.

— Надявам се, не е увяхнала.

Ниският глас в червата на Док най-после гръмна:

— Много съм самотен. — Каза го като нещо съвсем просто, каза го и се учуди. После се извини. — Аз май че се понапих. — Досрамя го. Напълни чашите. — По дяволите! Да пийнем и малко бренди, какво ще кажеш?

Сузи извърна глава и профилът ѝ се очерта върху ярките пламъци на борината.

— Знаеш ли го това място, дето спомена... при пясъчните дюни?

— Да.

— Не може ли да го разгледаме?

— Щом поискаш.

— Като се прибираме?

— Ще ти се развалят обувките.

— Знам — каза Сузи.

— Но можеш да ги събуеш.

— Ще ги събуя — каза Сузи.

[1] Помпано — вид сушена, тропична риба ↑

24. ПЕТЪКЪТ НА НАДЕЖДИТЕ

Не всички са убедени, че петък е ден на нещастieto. Но почти всички са съгласни, че петък е денят на надеждите. В търговията например, седмицата може вече да се смята за отминала. В училище петък е полуоткрехнатата врата към свободата. Нито е празник, нито е делник — това е денят, когато се запитващ какво ще ти донесе неделята. Търговията и удоволствията замират. Жените преравят шкафовете и търсят какво могат да облекат. Вечерята се състои от остатъците на седмицата.

За вечеря в „Мечешко знаме“ Джо Елегънт приготви калкан. „Еспалдас Мохадас“ се завърнаха от последното си триумфално турне и бяха незабавно и тактично изпратени в стаите над бакалницата. Шефът им раздаде бутилки текила, а под ръка си приготви цяла паничка секонал^[1]. Понякога неговите мексиканци ставаха жертва на носталгични страсти. Сънят, разсъждаваше той, е за предпочитане пред боя.

Док спа до късно и когато слезе до бакалницата за утринната си бира, свари Йосиф-Мария бодър и весел. Откъм стълбището се носеха звуците на песен.

— Добре ли прекара? — попита го Йосиф-Мария.

— Какво да прекарам? — изненада се Док.

— Та не беше ли снощи на един прекрасен малък гуляй?

— Да, бях — вече със сигурност в гласа каза Док.

— Док, искам да ми покажеш още някои работи от шаха.

— Ти все тъй мислиш, че можеш да мамиш противника, нали?

— Не, но искам да разбера. Получих една каса бохемска бира от Мексико. Ледена.

— Чудесно! Това е най-хубавата бира в цялото Западно полукълбо.

— Подарявам ти я — каза Шефът.

— Защо?

— И аз не знам. Просто от добри чувства.

— Благодаря! — рече Док. Почна да му става неудобно.

Гледаха го някакви очи. На връщане към Западната биологична той усети върху себе си очи. „Това ще е от брендито, помисли той. Няма вече да пия бренди. Изнервям се.“

Док забърка две яйца и ги наръси с лют пипер. Погледна разписанието на приливите и отливите във вчерашния „Монтерей Хералд“. Точно в 14 часа и 18 минути започваше благоприятен отлив, удобен за лов на змиорки и бодливи звезди, стига дотогава вятърът да не задуха към сушата. Бохемската бира успокои нервите му, без да разреши проблемите. Най-неочаквано подлютените яйца изгубиха приятния си вкус.

Похлопа се. Влезе Фауна. Махна с ръка към гърмящите змии и каза:

— Как се чувстваш, Док?

— Отлично.

— Напи ли се?

— Малко.

— Хубава ли беше вечерята?

— Чудна. Знаеш какво да поръчаш.

— Така се наложи. А я кажи, права ли съм за нея?

— Права си. Как е тя?

— Още не е станала.

— Отивам на експедиция.

— Да ѝ кажа ли?

— Защо? Почакай, чантата ѝ остана у мен. Да и я дадеш.

— Бре! Тя да не е саката? Може пък да ѝ се доще сама да си я получи.

— Няма да съм тук.

— Но ще се върнеш.

— Слушай, какво е всичко това?

Тя разбра, че той може да се ядоса.

— Имам много работа. Нали не ми се сърдиш?

— Защо да ти се сърдя?

— Просто тъй. Ако имаш нужда от нещо, обади се.

— Фауна... — почна той, — ти... но по дяволите!

— Какво искаше да ми кажеш?

— Искях да те питам нещо. Но ми е все едно.

Като се върна, Фауна свари Сузи, свила се над чаша кафе.
— Добро утро — каза Фауна. След малко натърти: — Добро
утро!

— Ах, да! Добро утро.

— Погледни ме право в очите!

— Да те погледна — Сузи дигна очи.

— Гледай си сега надолу.

— Ти нищо не знаеш — рече Сузи.

— Добре, не зная. Кога съм си пъхала носа в твоите работи? —
Джо! — извика тя. — Донеси ми чаша кафе. — После търкулна по
покривката на масата туба аспирин.

— Благодаря! — Сузи взе три таблетки и ги разми с кафето.

— Отива да събира буболечки — тихо каза Фауна.

— При него ли беше.

— Срегнах го на улицата. Добре ли прекарахте?

Сузи вторачи в нея такива разширени зеници, сякаш имаше
намерение да излезе през тях.

— Не ми се натисна нито един път — каза тя, като се задъхваше.

— Отидохме на пясъчните дюни и пак не посегна.

Фауна се усмихна.

— Но говори хубави неща, нали?

— Не много, но хубави.

— Така е по-добре.

— Може и да не съм с всичкия си, но му казах.

— Защо да не си с всичкия си?

— Всичко му разказах. А той нищо не ме попита.

— За какво говореше той?

— Каза как в стари времена един си направил жена от цветя.

— За какъв дявол?

— И аз не знам. Но хубаво го каза.

— Друго не каза ли?

Сузи заговори бавно:

— Там, на дюните, приказвах повечето аз. Но щом засичах, той
ми помагаше.

— За това го бива повече от всички.

— Щях да забравя — очите на Сузи светнаха от вълнение, — никога не съм вярвала на разните му там звезди и глупости, но знаеш ли какво ни поднесоха за вечеря?

— Шампанско?

— Риби и рак! И се държах прилично.

— Та какво от това?

— Не помниш ли? Ти каза, че аз съм риби, а той рак.

Фауна извърна глава.

— Нещо ми се е запушил носа. Дали пък не простирах?

— Мислиш ли, че това е символ, а Фауна? Мислиш ли?

— Всяко нещо е символ. Всяко нещо!...

В погледа на Сузи проблесна гордост.

— Нахранихме се, после се разприказвахме, а той рече: „Самотен съм.“

— Тъй ли? Не му прилича. Било е сигурно някакъв номер.

— Не, мадам! — възпротиви се Сузи. — Каза го някак особено. Чувала съм ги такива и по-рано. А той — като че му се изтръгна някъде отвътре. Изненада се и той, сякаш не подозираше, че ще го каже. Ти какво мислиш, Фауна? Кажи, какво мислиш?

— Мисля, че май ще окачим още една златна звезда.

— Добре, да речем — защо да не предположим, то не вреди, да речем, че се преместя отсреща при него. Нали ще бъде точно срещу това заведение? Това няма ли да го смущава?

— Та той знае, че работиш тук. Слушай, момиченце, трябва да ми обещаеш нещо. Никога не се опитвай да избягаш от каквото и да е, защото не можеш. Ако наистина се чувствуваш добре, никой нищо не може да ти стори. А тия, дето бягат, ги наричат дезертъори. Дезертъорът доникъде не стига.

— Ами Док? — попита Сузи.

— Ако не си напълно подходяща за него, то значи, че и той не е подходящ за тебе.

— Но, Фауна, не искам да му правим капан.

Фауна незабележимо се усмихна и каза:

— Мъжът е единственото животно, което само си слага капана, хваща се на въдицата и пада в него. Ти само стой и гледай! От тебе нищо не се иска. Иначе хората после ще разправят, че ти си го примамила.

— Той всъщност не каза, че ...

— Мъжете никога не казват — рече Фауна.

— Дъх не ми достига — с отпаднал глас каза Сузи.

— Забелязваш ли, тази сутрин още не си ругала — прекъсна я Фауна.

— Тъй ли?

— Някои от тия златни звезди бяха първокласни в занаята. Но като окача там и твоята звезда, проститутската индустрия от това няма нищо да изгуби. Както казва Шефът, тясна си в бедрата, а широчка в гърдите.

— Не искам никой да мисли, че се увъртам около Док.

— И с пълно право. Аз ще се погрижа за всичко. — Фауна изпитателно погледна Сузи. — Знаеш ли какво? Довечера искам да произлезеш малко на чист въздух, да се поободриш.

— Къде да ида?

— Ще те пратя да ми свършиш една работа в Сан Франциско, искаш ли? Имам там в банката един пакет. И пари ще ти дам. Ще си купиш дрехи и шапка. Едно костюмче, от най-хубавите. Години може да изкараш с него. Ето какво: поразходи се нагоре-надолу по улица Монтгомъри и обърни внимание какво носят красивите жени, от какви платове са им дрехите. Ей, какви хубави жени има там! Най-напред се огледай, после купувай! Ако ще е, да е! И утре ще се върнеш, а?

— Махаш ме да не ти преча, нали?

— Да — потвърди Фауна. — Позна.

— Защо?

— Това, момиченце, не е твоя работа. Автобус има в два и в четири часа.

— Ще тръгна в четири.

— Защо?

— Нали каза, че Док щял да иде да събира буболечки? Додето го няма, искам да му почистя стаята. Подът не е виждал четка от години.

— Ами ако се разсърди?

— Ще му сготвя и супа. Мога да правя чудесна супа. — Сузи заобиколи масата и се приближи до Фауна.

— Не ме докосвай! — извика Фауна. — Хайде, тръгвай? И само да си казала още веднъж ония думи, дето ме размекват като масло!

— Кои думи? „Обичам те“ ли?

— Именно. Само да си посмяла!
— Няма — рече Сузи.

[1] Секонал — сънотворно средство ↑

25. СТАРИЯТ ДЖИНГЪЛБОЛИКС

Док се върна от лов към четири и половина. Носеше стотина хитона, привързани с канап към стъклени плочици, да не се свиват, а ведрата му, пълни с морска вода, преливаха от стотици бодливи звезди.

Тук му е мястото да кажем, че умъртвяването е един от най-тънките занаяти на морския зоолог. Ще ти се животното да прилича на живия екземпляр, но е невъзможно. Смъртта променя цвета също като у хората. Умъртвиш ли го по груб начин, животното се сгърчва, а бодливите звезди в предсмъртна агония откъсват пипалата си.

В предната стая на Западната биологична Док отля малко вода от ведрата. После прехвърли звездите в един широк и плоскодънен стъклен леген и изля останалата вода отгоре им. Животинките размърдаха змиеподобните си пипалца, но след малко се успокоиха. Щом утигнаха напълно, Док прибави в легена малко сладка вода. Пипалцата нервно се разшаваха. Док почака, след това наля още малко сладка вода. За морското животно сладката вода е отрова — ако го заливаш постепенно, тя действа упойващо като морфина. Дребните същества се отпускат, най-сетне заспват и умират, без да усетят никакво насилие.

Док приседна да дочака действието на отровата. Но усети, че тук нещо не е в ред. Какво можеше да бъде? Нещо да е забравил? Чувствуваше се бодър, лекото главоболие след снощното пиене вече го нямаше. О, разбира се! Касата бохемска бира при Шефа! Изглежда подсъзнанието му го тикаше към бирата. Той надникна през прозореца към бакалницата. Но и тук нещо не беше в ред. Едва сега Док разбра. Прозорците бяха измити. Обърна поглед и огледа стаята. Грамофонните плочи бяха спретнато подредени на полицата, а не се търкаляха, както преди. Подът лъщеше, миришеше на ... Но да! На сапун!

Док отиде в кухнята. Чиниите бяха чисти, тиганите блестяха. От тенджерата върху газовата печка се носеше съблазнителен аромат. Той

надигна капака. Вътре къкреше телешки бульон, а в него, като риби, плавах моркови, лук и един дълъг корен кервиз.

Док се върна при масата и седна. Леглото беше оправено, а чаршафът, който се подаваше под одеялото, чист. Изведнъж го обзе чувството на самота, онази голяма печал, от която те облъхва топлина. Изпод леглото надзъртаха муцуните на подредените в права линия обуца.

„Бедното момиче! — помисли си той. — Горкото бедно дете! Сигурно му се е искало да се отблагодари. Дали пък не й рекох нещо лошо? Господи, дано не ме е разбрала криво! Какво й казах аз? Че не съм направил нищо, не съм, но какво казах? За нищо на света не бих я нагрубил. — И той отново се огледа. — Доста труд си е направила. А пък как ухае сапунът!“ — Док наля още малко прясна вода в легена. Пипалата на бодливите звезди вече се усукваха на малки спирали и едва помръднаха от новоприбавената отрова.

Почистената лаборатория нервира Док, изпълни го с подозрения. Липсваше част от него, нещо бе изгубено. Най-ниският глас мълчеше. В черните си дълбини той бе сякаш доволен. Док посегна към лавицата с плочите. Не Бах... не, не Букстехуде... не и Палестрина! Ръката му се протегна към албум, който от години не бе отварял. Без да разбере какво върши, Док извади плочата, усмихна се и я сложи на диска; „Дон Жуан“ от Моцарт. Увертюрата гръмна, а Док, все тъй усмихнат, отиде в кухнята и разбърка супата, „Дон Жуан — помисли си той, — нима искам да мина за Дон Жуан? Не! Не съм. Но защо тогаз ми е толкоз хубаво и толкоз страшно?“ Погледът му се плъзна към писалищната маса. Жълтите листи и подострените моливи чакаха. „Сега вече вярвам. Ще се опитам пак.“ И точно в този момент на верандата отекнаха тромави стъпки и при него нахълта Старият Джингълболикс. Да се пише за Стария Джингълболикс е лудост. Но тъй като се намеси тъкмо в този момент, това май ще се наложи. Хората, които са бивали на заседание със Стария Джей, излизат леко замаяни, а по-умните след време просто не могат да повярват, че съществува такъв субект. Истинското му име не можем спомена, защото ще го срещнете на безброй бронзови плочи с надписа „Подарено от ...“

Старият Джей се бе родил толкова богат, че просто не съзнаваше това. И си въобразяваше, че всички са като него. Уж беше учен, но

имаше ли ум в главата, или беше направо смахнат — никой не можеше да каже, а тъй като бе раздал дарения на толкова фондации, бе финансирал толкова проекти и влизаше в толкова настоятелства и опекунски съвети, никой не смееше открито да си зададе този въпрос. Раздаваше милиони, а живееше на гърба на приятелите си. Имаше не едно научно звание, но мнозина, насаме и не дотам ласкаво мислеха, че тия звания са му били дадени с надеждата за дарение, че той в действителност е само един футболист, чиито награди нямат нищо общо с истинските му качества.

Беше набит, с естествено порасла като венец жълтеникава коса. Очите му бяха светли, като птичите. И се интересуваше от всичко. От прекалена близост с реалността бе загубил всякаква връзка с реализма. Понякога забавляваше Док, друг път неговият безкраен и късоглед ентузиазъм довеждаше хората до пълно отчаяние. Въобразявайки си, че тъй по-добре го разбират, Старият Джингълболикс всекиму крещеше.

— Получи ли ми телеграмата? — извика той.

— Не.

— Дойдох за рождения ти ден. Не съм го забравил. Денят, в който е изгорен Джордано Бруно.

— Това не ми е рожденият ден — каза Док.

— Добре де, какъв ден сме днес?

— Петък.

— Е, нищо! Ще почакам.

— Пада се през декември. А и само едно легло имам.

— Чудесно. Ще спя на земята. — Старият Джингълболикс надникна в кухнята, отхлупи капака на тенджерата и като задуха настървено горещата супа, засърба.

— Още не е готова — напомни му Док и вече раздражен, чу оня да отвръща с вик:

— Готова е, готова е.

— Срегнах Хизлър — рече Док. — Каза, че те видял на една поляна в Бъркли — бил си на колене и със зъби си дърпал някакъв червей от земята.

Старият Джингълболикс преглътна полусварения морков.

— Не беше така! — изломоти той. — А бе, тая супа май още не е готова.

— Какво ти думам аз.

— Няма значение! Виждал съм червеношийките как нагъват червеи. Знаеш ли какви са просячета? Чак петите им потъват като ги задърпат. Просто да се чудиш отде им се взема силищата. И опит направих — заципах един червей с щипка, закачих го на кантарче и със зъбите дърпам ли, дърпам. Обикновеният дъждовен червей издържа до 670 грама! С 48 парчета съм правил опит. Помисли си само! Една стограмова птичка изтегля от земята 700 грама тежест! Седем пъти по-тежка от нея! Затова и много ядат. А колкото повече се хранят, толкова повече огладняват. Ти обичаш ли червеношийките?

— Не особено — измърмори Док. — А ти цялата ми вечеря ли ще ометеш?

— Тъй съм решил. Ама не е готова. Имаш ли нещо за пиене?

— Да ти купя бира?

— Дадено! Повечко вземи!

— А няма ли да участвуващ в разноските?

— Нямам пукната пара.

— Имаш, имаш. Пращиш от пари.

— Хайде де! — изненада се Джингълболикс.

— Та няма ли и ти да дадеш? — настоя Док.

— Не ми достигат — рече Старият Джей.

— Глупости! — ядоса се Док. — Използвач си ти, това е! Никога не плащаш. Оставих ти лабораторията като ме взеха в армията и какво? — Едва не ме разори. Не искам да кажа, че си ми откраднал стъкларията, но просто я нямаше. Ти ли взе бурканите с образците?

— Аз — призна Старият Джингълболикс. После замислено добави: — Де да беше твоята лаборатория институт.

— Какво?

— Щях да ти направя дарение.

— Е, не съм институт. Тогаз? Ще умреш, ама за бира няма да дадеш и долар. — Ненадейно нещо отчайващо и смешно блъсна Док в челото и той избухна в уморен смях. — Господи! Ти си просто невъзможен! Ти си само едно смешно понятие.

— Супата загоря! — ревна Старият Джингълболикс. Док скочи към печката и дръпна тенджерата.

— Как няма да загори! Излочи всичкия бульон.

— Беше много вкусен — каза Старият Джей.

В бакалницата Док каза:

— Дай ми една дузина бира в кутии.

— От бохемската не щеш ли?

— Каква ти бохемска! Имам гостенин, който е... — злобна мисъл хрумна на Док — е много интересен човек. Я ела и ти да пийнеш с нас! Старият... искам да кажа моят приятел, ще ти обясни шаха по-добре.

— Защо да не дойда — каза Шефът. — Да донеса и нещо по-силничко?

— Донеси!

Като прекосяваха улицата, Шефът попита:

— Ще ходиш ли утре на празненството?

— Там съм!

— Харесваш ми, Док, само дето не те разбирам. Не си истински.

— Тоест?

— Как да ти кажа, каквото направиш... с една дума приличаш ми на шахмата. Не мога докрай да те разбера.

— Не мислиш ли — поде Док, — че всъщност никой за никого не е истински? Утре ще срещнеш човек, който може и да не съществува.

— Не говори такива работи — разтревожено рече Йосиф-Мария.

Като се качваха по стъпалата, чуха Стария Джей да крещи:

— Нося ви радостна вест! Човешкият род ще изчезне!

— Това е Йосиф-Мария Ривас — каза Док. — Йосиф-Мария, запознай се със Стария Джингълболикс.

— Може ли човек да излъже в шахмата? — попита Шефът.

— Може, как да не може — отвърна Джингълболикс — най-малкото можеш да прередиш фигурите на противника. Но в края на краищата, все едно. Докъде бях стигнал? А, да! И ние като допотопните влечуги ще изчезнем.

— Добре — прекъсна го Док.

— Ще рече, край на хората, тъй ли? — запитва Шефът.

— Точно тъй, млади човече. Ние си погодихме последната шега. Отворете бирата! Спасявайки се, човекът се унищожи.

— Кой се е унищожил? — недоумяваше Шефът.

— Как ли се смеят на Олимп! — каза Старият Джей. — Запътили сме се не към Великата битка на доброто и злото, а към газовите камери. При това сами си произвеждаме нужния газ ...

— Имах намерение да работя — простена Док.

— Браво! Ще ти помогна — викна Старият Джей.

— Дума да не става! За бога! — уплаши се Док.

— Човекът е разрешил всичките си проблеми — продължи Старият Джей. — Изличил от лицето на земята всички хищници; на жегата и на студа вече не обръща внимание; на практика се е отървал от заразните болести. Старците живеят, младите не умират. И най-добрите войни не могат да уравновесят раждаемостта, Било е време, нищожна война за една година намалява населението наполовина. Глад, тиф, чума, туберкулоза — все сигурни оръжия. Едно одраскване с копие — инфекция и смърт. А днес? Знаете ли какъв е днес процентът на смъртността сред ранените на фронта? Едно на сто. А преди сто години — осемдесет на сто. Населението расте, а богатствата на земята намаляват. И в недалечно бъдеще ще бъдем унищожени от самите себе си. Може да ни спаси само контролираната раждаемост, но дотам човечеството никога няма да стигне.

— Братко мой! — възкликна Шефът. — Какво толкоз радостно има в това, та цял сияеш?

— Шегата! Космичната шегата! Мъчейки се да оцелеем, всъщност улеснихме унищожаването си.

— Нищо не разбирам, дявол да те вземе! — рече Йосиф-Мария.

Док стоеше с пълни ръце. В лявата държеше чаша уиски, в дясната — кутия бира. Сръбваше ту от едното, ту от другото.

— Инстинктът ме кара да стоя настрана от тия глупости — обади се той, — а страшно ми се иска и аз да се намеся.

— Че кой те спира? — извика Старият Джей. — Уиски ли е това?

— „Стари кецове за тенис“ — отвърна Йосиф-Мария. — Искаш ли?

— След малко.

— Добре.

— Малкото мина — каза Джингълболикс.

— Обзалагам се, за всичко те бива! — стресна се Шефът. — Май ще излезеш по-хитър и от мене.

— Ясно, инстинктът няма власт над мене — намеси се Док. — Едно забравяш, Джингълболикс. Вярно, имало е видове, които са загивали по своя собствена грешка, от крива сметка, но това са били видове, които не са могли да се приспособят. Ето, вземи хомяка^[1] за пример...

— Но това е съвсем друго — рече Старият Джингълболикс.

— Отде знаеш не сме ли и ние като хомяка? Как постъпват хомяците като станат повече гърла, а хранителните запаси не стигат? Навлизат с хиляди навътре в морето, давят се и възстановяват равновесието между храната и броя на живите.

— Нямах право да си служиш с хомяците за пример! — каза Джингълболикс. — Да ми беше подал бутилката, а?

— Върви по дяволите! — дръпна се Док. — Болест ли наричаш ти преселването на хомяците? Или разум? Или пък психична проява, наложена на част от живите, заради оцеляването на останалите?

Старият Джей отвърна с рев:

— Никой не може да ме лиши от унищожението! Що за уловки? — После се обърна към Шефа: — Не го слушай какво дрънка! Шарлатан!

— Ей богу, тъй си е! — с възхищение се съгласи Йосиф-Мария.

Хванал чашата уиски като револвер, Док размаха пръст пред лицето на Стария Джей.

— Болест, значи, а? Инфекция? Още малко и ще отречеш съществуването. Кажи тогава, защо се умножават неврозите? Излечими ли са, или от лечението се увеличават още повече? Чакай малко! Не бързай да ми отговаряш! Не мислиш ли, че и хомосексуалността расте в математическа прогресия? Отде знаеш дали това не е именно решението на въпроса?

— Не може да се докаже! — извика Старият Джингълболикс. — Приказки! Че ти, както си почнал, още малко ще ме изкараш луд и край! — В очите му бликнаха сълзи. — Ех ти, приятелю, приятелю на моята мисъл, истински мой приятел... — изхленчи той.

— Не съм и помислял да те правя луд — каза Док.

— Не си?

— Не, разбира се.

— Кога ще седнеш да вечеряш? — попита Старият Джингълболикс.

— Ти ми изплюска вечерята.

— Хрумна ми нещо чудесно — отвърна Старият Джей. — Ти седни да вечеряш, Уилям-Мери ще донесе още една бутилка, а аз в това време ще наредя пионките на шаха.

— Не Уилям-Мери, а Йосиф-Мария!

— Кой? О, тъй ли? Слушай, приятелю, ще те науча на най-великата от всички игри, най-възвишения плод на човешкия разум. Да подсладим ли играта с едно облогче?

— Как смееш, безчестни мошенико! — възмути се Док.

— Десет долара, а Мария?

Шефът вдигна рамене, сякаш да се извини пред Док.

— Като иска да научи нещо, човек си плаща — рече той.

— Хайде да ги направим двацет и пет! — додаде Старият Джей.
— Нима ще живееш вечно?

Док отвори кутия сардела и кутия спагети и ги забърка в тигана. Отгоре натроши фъстъчено масло, а опушената тенджерата захвърли в мивката.

Малко след като се мръкна, Шефът се върна в бакалницата и прати Какауете да отнесе трета бутилка уиски. На горния етаж, наредени в редица, неговите хора се поклащаха напред-назад в печалния, по тържествен ритъм на техуаната. „Сандунга — пееха те, — Сандунга, мама миа ...“. Шефът се хвана до тях.

В притъмнялата лаборатория Док и Старият Джей отпушиха и надигнаха третата бутилка.

— Стига си се излежавал! — изсумтя Док. — Сега е мой ред да легна.

— Добре де! Колкото остарявам, на толкоз по-малко се надявам. И нищо не получавам дори от тъй наречените свои приятели.

— Слушай какво ще ти кажа! Излапа и развали първата ми вечеря, накара ме да се наблъскам с втората, изсърба ми бирата, на една моя чашка уиски ти пи по две, присвои си леглото ми, счупи две плочи и пъкна перодръжката ми в джоба си, видях. И не разбрах как можа да измъкнеш от Шефа тия двацет и пет долара. Не биваше да го лъжеш, че „при особени обстоятелства“ царят можел да прави скок през две квадратчета — не е честно.

— Знам — каза Джингълболикс и гальовно потупа възглавницата. — Хайде лягай и се настанявай! Ще ти донеса нещо да

пийнеш. по-добре ли ти е сега?

— Много добре.

— Ами я ми кажи работи ли още онова заведение отсреща?

Шибнат сякаш от стоглав и гневен камшик, Док скочи:

— Да не си припарил там! Дърт глупак! Лягай и спи!

— Защо пък да не ида? Защо да се лишавам от сладостта на жените, след като цената е сносна? Оттук чувам звънливите им гласчета, оттук виждам бялата заобленост на техните...

— Млъкни! — кресна Док.

— Но какво има, скъпи? Не помня някога да си страдал от любов, дори когато ти е била подръка и не е трябвало много-много да му мислиш.

— Върви по дяволите! — изруга Док. — Но оттук не излизай!

[1] Хомяк — дребен гризач със скъпа кожа ↑

26. НАДИГАЩАТА СЕ БУРЯ

Додето Док и Старият Джингълболикс се караха по въпрос, от който и двамата нямаха понятие, Мак седеше със спокойно тяло, но разтревожена душа в спалнята-кабинет на Фауна. Стиснал вазата от венецианско стъкло, пълна с уиски, той споделяше проблем, с какъвто не беше се сблъсквал от години.

— Не мисли, че едно време в „Палас“ не е имало гуляи и сбивания — говореше той. — Когато например дойде вестта, че Гей отишъл да си получи наградата на небето, дръпнахме такова паметно тържество, че затъмнихме дори борбите с бикове в Салинас. Да можеше отнякъде да ни зърне, Гей би умрял от гордост.

— Разправят, че до другата вечер трима от оплаквачите на Гей отишли да му правят компания — рече Фауна.

— Е, то не може без инциденти — скромно отвърна Мак. — Всичко мина добре. Но сега ще бъде по-особено. Предани сърца ще оградят с благотворителност един скъп приятел. И не само това. Целта е двойна. Свещеното звено на брака е забило шпайкове в приюта „Палас“ и е готово за старт. Ще бъде тихо и мирно гуляйче. Как сме се разчувствували с момчетата!

— Но вечерни тоалети няма да се искат, нали? — попита Фауна.

— Все някой ще трябва да даде стил, не мислиш ли? Представи си верните приятели да приличат на идиоти! Как ще изглеждат идиотите тогава?

— Разбирам те — кимна Фауна. — Какво се предвижда, бански костюми?

— Боже мой, не! Просто панталон и сако от един и същ плат. Няма да допускаме мъже без вратовръзки, ама истински, не тия, дето с ластик ги връзват. Тържествен момент, Фауна, дяволски тържествен!

Тя се почеса с молива по главата.

— Вече не съм млад като едно време — продължи Мак. — Кой знае още на колко гуляя ще мога да присъствувам.

— Няма защо да се правим по-млади — Фауна чукна зъби с молива. Кой знае как, но и тя си имаше грижи, решила бе от Мак да иска съвет. Сега грижите на единия и грижите на другия изведнъж се сблъскаха и от това се роди решение и за двамата. В погледа на Фауна светна пламъкът на триумфа и тя измърмори:

— Открих!

— Само не ме стряскай! — предупреди Мак. — Снощи и без това не можах да спя добре.

Фауна се надигна да потърси пръчката, с която дирижираше звездния трафик, а сегиз-тогиз изправяше и някоя грозна стойка. С показалка в ръка тя се изразяваше по-плавно.

— Туй заслужава да се полее — рече тя и наля. Мак завъртя вазата в ръце и погледна през течността. В червеното стъкло кафявото уиски стана зелено.

— Имало едно време една кралица — почна Фауна. — Била много дебела, но нали нищо не й струвало, плащала със стотици да й шият дрехи по мярка. Имала толкоз много гривни, че ръцете си не можела да свива. И знаеш ли какво правела по рождени дни, на празненства и публични екзекуции?

— Обувала панталони.

— Не, но не си далеч от истината. Обличала се като криварка. Измивали някоя крава със сапун, а тя сядала на златно столче, почвала да я дои и до края не ставала от столчето. Друга пък една, вече на стари години, давала тържества, на които малцина можели да идат. На главата си слагала парцал. Години поред. Погледнеш над хорските глави и видиш ли парцал — тя е!

— И ти ли си помисли същото? — попита Мак. Ръката му с вазата потрепера.

— Маскарад! — изпищя Фауна, — На света има само два вида хора, които устройват маскаради — тия, дето от имане не знаят какво да правят, и тия, дето нищичко си нямат.

Мак се усмихна сякаш на себе си.

— Да си взема ли една бисквитка?

— Вземи си — позволи му Фауна. — В маскарадите има и нещо друго. Хората се отегчават от себе си. А маските за час-два ги правят съвсем други.

— Едно време казваха — с уважение заговори Мак, — имаш ли въпрос, който не можеш реши, питай Мак. Но и ти, Фауна, си от едрите зарове. Идеална жена си ти. От бога ти е дадено.

— Харесва ли ти идеята?

— Дали ми харесва? Боже, Фауна, какво приказваш! „Лайф“ би дал мило и драго да изпрати кореспондент.

— Трябва да измислим тема.

— Какво?

— Та нима ще оставим хората кой както му падне, тъй да я кара? Знаеш ли ги какво ще навлекат? Не искам дрипав маскарад.

— Права си. Какво предлагаш?

— Например „В двора на Добрата Фея“, какво ще речеш?

— Не. Първо, нямаме право да накърняваме чувствата на Джо Елегънт и, второ, полицията ...

— Тогава „Снежанка и седемте джуджета“?

— Гледал съм филма. Виж, това вече е нещо. Джуджетата приличаха на бирени чаши. Не мога да си представя Хейзъл като Добрата Фея, но го виждам като джудже — едно огромно, поизточило се на ръст джудженце.

— Това е то! Маскарадът дава пълна свобода.

— Какво мислиш, не трябва ли и туй да се полее?

— Дадено! А ти ще съобщиш на хората, съгласен? Маскирай се като джудже, като принц, ако щеш, и като принцеса, но дръж вазата по-здраво.

— Но не и като Док — каза Мак.

— Ако Док не си върже вратовръзка, да пукна! — рече Фауна.

27. О, КАКЪВ РЯДЪК ДЕН!

Съобщителните връзки на улица Консервна са неразгадаеми като черна магия и бързи като светлината. Фауна и Мак взеха решение гуляят да бъде превърнат в маскарад петък вечерта към девет часа и единадесет минути. В девет и дванадесет магията почна да действа, а в девет и половина всички, които не спяха, не бяха пияни и не отсъствуваха, вече знаеха това. Една особено подла жена, която от дълго време не познаваше мъж, изкоментира: „Как ще се разбере, че са костюмирани, по какво?“ Тези думи очевидно бяха продиктувани от мизерията, в която живееше. Но вестта бе посрещната най-вече с учудване и радост. Мак продаваше билети и хората купуваха, сякаш предстоеше бой с бикове.

Помислете какво очакваше притежателите на билет: веселба в нощния приют и аперитив „Палас“, лотария, която щеше да прилича едва ли не на церемониално раздаване на подаръци, предстоеше им мероприятие с такива вълнуващи пропорции, каквито летописът на Улицата не познава. И на всичко отгоре — костюмиран бал! Достатъчно би било само едното. Но вкупом те отдалеч намирисваха на тържество, не особено различно от катастрофа.

Фауна с облекчение въздишаше, защото още малко и нейният проблем щеше да намери разрешение. Искаше да натъкми Сузи както трябва, а Сузи, каквато си беше маймуна, все отказваше. Сега бе лесно. Нима има разлика между гардероба на Снежанка и гардероба на една млада и хубава невеста?

Имаше такива, които смятаха, че Фауна се е нагърбила с непосилна задача — да вдигне сватба не само без знанието, но дори и без всякаква конспирация поне с една от страните. Скептиците бяха напълно прави. Но в резултат на дългогодишния си опит Фауна бе убедена, че повечето хора, първо, не знаят какво искат, второ — не знаят как да постъпят, за да получат каквото искат, и, трето — не разбират, че понякога го имат.

Фауна беше от ония твърде рядко срещани люде, които не само имаха свои убеждения, но и бяха готови да отговарят за тях. Тя знаеше, че Док и Сузи рано или късно ще се съберат и понеже бяха объркани, лекомислени и срамежливи, понеже им липсваха сили сами да стигнат до щастливия завършек, Фауна бе готова да им помогне. Противниците ѝ възразяваха: „Ами ако Фауна е на погрешен път? Представете си, тази връзка може да се окаже без всякакви изгледи за успех!“ Ако чуеше как я критикуват, Фауна би отвърнала: „Да не би сега да им е много добре? Може пък и да потръгне. Какво ще изгубят? Ако речеш да гледаш все откъм черната страна, кой на тоя свят е с шансове? Накарах Док да върже вратовръзка. Ако греша, моя си е грешката. Сегиз-тогиз може и да се посдърпват. Та с кого не се случва? Но току виж ги сполетяло и нещо хубаво! Можеш ли да се подпишеш за всекиго?“

Да ѝ бяха подхвърлили, че всеки има право сам да размисли и да намери своя път в живота, Фауна би отговорила: „Та седнал ли е някой да размишлява? Мога да размишлявам аз, защото не представлявам нито едната, нито другата страна.“

На обвинението, че е сводница, тя би рекла: „И таз хубава! Че какво друго съм правила в живота си?“ Спор с Фауна трудно се печелеше — ще се съгласи с тебе, а после ще я подкара, както си знае. Тя бе стигнала до астрологията едва след като разбра, че хората, които и думица не искат да чуят от устата на мъдрия и по-знаещ приятел, са готови сляпо да следват повелите на звездите, които, ако се вярва на науката, са и твърде далеко от нас, и доста несигурни. Док би отхвърлил астрологията. Затова трябваше да го подбутват откъм гърба. Фауна не се надяваше на благодарност. Отдавна бе разбрала, че това е излишно. Док не беше в състояние да изтълкува тъмния глас в червата си, но в ушите на Фауна гласът звучеше ясно и силно. Тя знаеше, че е самотен. При срещите ѝ с него този глас заглушаваше всички останали.

В събота сутринта тя накара момичетата от дома да наизвадят всяко парцалче и дреха и да ги струпат върху леглото в кабинета ѝ.

Мейбъл си беше по рождение уличница, излята като по калъп. По всяко време и при всякакви обстоятелства, след известна ориентировка, Мейбъл се втурваше да върши досущ същото, което вършеше и на улица Консервна. И това не бе въпрос на съдба, а на

съчетание от способности и склонности. Дето и да беше се родила — в коптор или в дворец, — Мейбъл пак щеше да го удари на лекия занаят.

Купчината дрехи върху леглото на Фауна бе внушителна. Което и момиче да облечеше някоя от тези одежди, веднага щяха да го задържат за скитничество, само да си подадеше носа на улицата.

Мейбъл дръпна Фауна в стаята си и тихо заговори:

— Баба ми е била от старата гвардия. — Мейбъл притвори вратата, издърпа долното чекмедже от скрина и измъкна оттам пакет, увит с кафеникава хартия, залепена по краищата с целофанени лентички, да не влиза въздух. — Баба оставила това на мама, а мама ми го завеща — Мейбъл разкъса хартията. — Но кога ще ми дотрябва? — Тя взе да развива хартия след хартия и най-сетне просна на леглото си булчена рокля от най-тънък лен, бродирана на букети бели цветя — бодовете бяха тъй ситни, че сякаш израстваха от самия плат. В кръста роклята беше прибрана, а полите ѝ буйно рукваха по всички страни. Мейбъл отвори някаква кутийка и постави до роклята сребърна сватбена коронка. — Надявам се, че няма да я съсипе. Кажи и да внимава, да не я залее с нещо! Аз ще лъсна коронката, малко е почерняла. Нали е сребро?

Фауна се слиса. Протегна пръсти към леката и красива материя. Твърда жена беше тя и мъчно се трогваше, но тази рокля я трогна.

— Снежанка! — изрече тя на пресекулки! — Я да внимавам, че току виж почна сама да си вярвам на приказките! Мейбъл, ще ти дам да сложиш обещите ми.

— Нищо не искам.

— Обещите ми искаш!

— Дай ги тогава.

— Май ще ѝ стане, а? — рече Фауна.

— И да не ѝ стане, ще я поправим.

— Ти си била добро момиче, знаеш ли? Искаш ли и за тебе да се погрижа?

— По дяволите, не! — викна Мейбъл. — Тук си ми е най-добре. В пакета има и було.

— Не знам може ли и було да сложим, но да опитаме.

— Та тя не знае какво е това було! — отбеляза Мейбъл.

Ако хората отдаваха на международните събития, политиката, па дори и на собствената си работа вниманието, грижата и мъдростта, с

които обсипват въпроса какво да облекат на костюмиран бал, светът щеше да върви по мед и масло. На повърхността улица Консервна беше по-тиха от обикновено, но под повърхността кипеше. В един ъгъл на приюта „Палас“ Хунти Втори учеше малкия Джони Кариага да крие карти за игра в дланта си. Джони бе извикан или по-право взет на заем, тъй като Алберто Кариага получи за него шейсет и два цента, т.е. цената на галон вино. Срецу тази сума той се съгласи да използват първородния му син. Бяха намислили да облекат Джони като Купидон, да му турят книжни крила и да го въоръжат с лък, стрели и колчан. Колчанът всъщност трябваше да служи за скривалище на печелившия билет. Макар че всичко живо от улица Консервна знаеше колко истинска е лотарията, гордостта налагаше измамата да бъде продължена с достойнство докрай. Поради лекото недоверие в Джони върховете на всички стрели имаха каучукови капачки от шишета.

Хунти Втори изряза от мукава карта с точните размери на лотарийния билет.

— Опитай сега пак, Джони! Не тъй! Виждат се краищата. Виж как! Малко ще попрегънеш краищата — ей тъй. Хайде опитай! Така! Браво! Сега да видим как ще я извадиш от колчана. Вдигаш лъка с тая ръка — точно тъй! — всички поглеждат нагоре, а ти казваш ...

— Знам — прекъсна го Джони. — „Аз съм Купидон, богът на любовта. Пронизвам сърцата, които не очакват...“

— Чудесно! — обади се Еди. — Това Мак ли го измисли?

— Той сам! — каза Хунти Втори. — А сега, като вдигнеш лъка с дясната, с лявата изваждаш билета от колчана. Опитай!

— „Аз съм Купидон, богът на любовта“ — изрече Джони и разклати лъха.

— Дотук добре — отбеляза Хуити Втори. — Но трябва още да репетираш. И не си гледай лявата ръка! Лъка ще гледаш! Ето ти сега фруктиерата. Ровиш и уж търсиш, но картончето не изпускаш. Давай, репетиция!

— Искам трийсет и пет цента — каза Джони. — Какво?

— Ако не ми дадете трийсет и пет цента, ще ви издам.

— Мак бе! — извика Хуити Втори. — Тоя тука вдига цената.

— Дай му каквото иска — обади се Мак. — После ще видим. Или двойно, или нищо няма да получи.

— Само да не ми пробутате фалшива монета — предупреди Джони.

— Ей, това днешните деца нямат капка уважение към възрастните — констатира Еди. — За такива думи баща ми ме претрепваше и окото му нямаше да мигне.

— Баща ти сигурно не е правил фалшива лотария — каза Джони.

— Нечестно дете и това си е — каза Хуити Първи. — Знаеш ли къде отиват лошите деца, а Джони?

— Знам, бил съм.

— Дайте му трийсет и пет цента! — заповяда Мак.

Какви ли не скрити пороища от блянове бликат у всекиго от нас! Зад счупения нос и злия поглед може да се крие най-изтънченият ласкател. Зад позърството и символите на Джо Елегънт стоеше може би жаждата да се почувствуващ мъж. Да можеше, макар и само за една вечер, човек да бъде всичко онова, което би искал, какво щеше да стане? Какви ли тайни биха излезли наяве?

Идеята за маскарада в приют „Палас“ и годишната веселба дойде, до известна степен, поради Хейзъл. Той беше идеалното джудже. Но след като си припомни приказката за Снежанка и седемте джуджета, след десетки въпроси и когато си изясни както винаги цялата картина, Хейзъл реши да бъде принц Дезире. Той се виждаше с брич от бяла коприна и с куртка от колежа Итън, прихванал с лявата ръка дръжката на малка сабя.

Предложиха му да се маскира като Грухчо, добрия стар Грухчо, който винаги в края печели. Предложиха му Грухчо, но Хейзъл не се отказа от своята мечта. Или принц Дезире, или нищо!

— Добре — съгласи се Мак. — Прави каквото щеш! Мислех да ти помогна в костюма, но... Щом искаш да си принц Дезире, сам се оправяй.

— Голяма работа! — отговори Хейзъл, — Кой ти иска помощ? Тебе те е яд, защото сигурно си искал ти да бъдеш принцът, а? Хващаш ли се на бас?

— Аз ли? — удиви се Мак. — Нищо подобно. Аз ще бъда дърво.

— Какво? Дърво ли?

— Нали всичко се разиграва в гора — каза Мак.

— Искам да си отпочина. Ти от гората не виждаш дърветата!

Хейзъл излезе и приседна под кипариса. Беше тъжен, но и уплашен, защото не му идваха никакви идеи — приближеха ли се до него, идеите отведнъж се разбягваха с писък. Но решението бе взето. Нямаше как да изостави всичко по средата. Човек, комуто е предсказано да стане президент на Съединените щати не може да се маскира като джудже. Не беше достойно. Към обяд Хейзъл приближи задната врата на „Мечешко знаме“ и помоли Джо Елегънт да му помогне.

— Ще ти помогна — злобно се усмихна Джо.

По цялата Улица разтваряха сандъци. Над паважа се стелеше миризма на нафталин. Навсякъде съчиняваха отново приказката за Снежанка, та дано в гардеробите се намери нещо подходящо. По неказано споразумение никой не биваше да се маскира като Снежанка.

Док се пробуди, схванат от болки, дето бе спал на пода. Полежа още миг, мъчейки се да забрави ония свои части, които най-силно го боляха. Някъде в тази агония проблесна споменът, че бе накарал Стария Джингълболикс насила да легне в леглото. Що за безразсъдна, пиянска щедрост, мазохистична по произход, бе породила тази жертва? Той се надигна на лакът и погледна към сладко заспалия стар мошеник — ореолът от жълтеникава коса бе кацнал върху розовото лъснато теме, а дъхът му се разнасяше наоколо с малките похърквания на задоволството.

— Събуди се! — изрева Док като бесен. Бледите очи трепнаха.

— Какво имаш за закуска? — попита Старият Джей.

— Имай поне благоприличието да се оплачеш от махмурлук!

— Ще се оплача, защо не? Какво ще речеш, малко бирица?

— Глава боли ли те?

— Да.

— А ставите?

— И те.

— Чувстваш ли потиснатост от ниско кръвно налягане?

— Страшно.

— Хванах ли те? Ти ще купиш бирата!

Бледите очи отчаяно се завъртяха.

— Плащам половината, ама иди ти да я купиш.

— Не.

— Тогаз ... ще ти дам пари назаем.

— Не.

В погледа на Стария Джингълболикс падна здрач.

— Пресегни се и ми дай панталоните — рече той, извади от джоба дребни пари и ги даде на Док.

— Не — каза Док.

— Отче наш, който си на небето! Какво искаш?

— Два долара! — отсече Док.

— Но това прави шест бутилки.

— Именно. Ти си в капан, Стари Джингълболикс!

Старият Джей бръкна по-дълбоко и напипа две банкноти от по един долар.

— Правя дарение за забавлението, може ли?

Док нахлузи ризата и панталоните и отиде отсреща. Реши да се погрижи най-напред за себе си. Изпи на един дъх бутилка бира и тъкмо отваряше втората, Йосиф-Мария му съобщи новината на деня.

Като се върна, Док остави четирите изстудени бири на масата.

— Къде ми е рестото? — попита Старият Джингълболикс.

— Изпих го — каза Док. Настроението му се връщаше. Другият го гледаше като ударен. — Ти, стари мошенико! Ето че един път и тебе те измамиха. — След малко продължи: — Не мога да разбера що за човек си. Милиони имаш и пак се стискаш на дребно. Защо?

— Подай, моля ти се, бирата. Умирам — изстена Старият Джингълболикс.

— Умираш ли? Агонизирай тогава по-дълго. Приказно ще бъде да те видя как ще умреш.

— Не съм виновен аз — каза Старият Джей. — Просто състоянието на духа. Наречи го, ако щеш, американско състояние на духа. Данъчните закони правят от човека съвършено друг индивид — душата му променят. По-скоро психично, не психотично. Още две-три поколения и всички ще станем такива. Сега ще получа ли бира?

— Не.

— Има ли човек пари, не пита „Мога ли да си позволя това?“, а казва: „Ще мина ли без данък?“ Двама се сбиват кой да плати обеда, а и двамата могат да си го позволят. Цялата нация е възпитана в безчестие от собствените си закони. Честността се наказва. Дори още по-лошо. Ако ми подадеш бутилката, ще ти кажа.

— Най-напред кажи!

— Да не би аз да съм съчинявал данъчните закони? — Старият Джингълболикс трепереше. — Единственият ни творчески потенциал е човекът, но законът не ми разрешава да правя дарения на индивиди. На група от хора, на организация — да! Макар че единственото, което се твори в институтите, са счетоводните книжа. За да има полза от дарението, индивидът трябва да стане част от групата, а тъй той ще загуби своята индивидуалност и творческите си сили. Да не би аз да съм писал законите? Мразя този закон, който задържа щедростта и превръща благотворителността в бизнес. Корпорациите губят финансовата си ефективност, защото печелят от отпадъците. Мразя всичко това, но го върша. Знам, че имаш нужда от микроскоп, — мога да ти го дам, защото с данъците микроскоп, дето струва четиристотин долара, ще ми излезе хиляда и двеста. А дам ли го на институт — нищо. Спечелиш, да речем, награда за творческата си работа. И какво? Кажи-речи всичко ще иде за данъци. Нямам нищо против данъците, бог ми е свидетел. Но не мога да понасям оня закон, който лишава щедростта от топлота и я превръща във вонящ бизнес. А сега, ако не ми дадеш бира, ще се видя принуден... — Ето ти бирата — каза Док.

— А закуска?

— Бог знае. Тържеството в приюта „Палас“ довечера ще бъде маскарад. „Снежанка и седемте джуджета.“

— Защо?

— Не знам защо.

— Ще се маскирам в червено като джудже — каза Старият Джей.

— Като умираща звезда. Косата ти повече подхожда.

Когато бирата свърши, решиха, че закуската вече е излишна. Док се върна за още шест бутилки и този път донесе от бохемската.

— Ето, това се казва бира! — зарадва се Старият Джей. — Мексиканците са велик и благороден народ. Пирамидата на Слънцето и тази бира! Къде по-напреднали цивилизации са ни дали далеч по-малко неща. Снощи почна да ми разправяш за научния си труд, но се отвлече по някакво момиче. Искам да го видя туй момиче.

— Искам да ти разкажа за научния си труд. Ще ми се да тегля известен паралел между емоционалните реакции у главоногите и у хората. Ще ми се сам да видя патологичните изменения, които обуславят тия реакции. Телесните стени на октоподите са

полупрозрачни. Да имах съответната апаратура, щях да видя какво става в тях. Понякога по-простите организми ни дават ключ за по-сложните. Шизофренията например се смяташе за чисто психотична проява, додето не откриха и физически симптоми.

— А защо да не напишеш тоя труд?

— Изглежда се страхувам, почна ли, ужас ме обзема.

— Какво ще изгубиш, ако се провалиш?

— Нищо.

— Какво ще спечелиш, ако успееш?

— Не зная.

— Глътна ли достатъчно бира, че да не си толкоз избухлив? — с мек глас попита Старият Джей.

— Аз изобщо не съм избухлив.

— Не си ли? Какви ги дрънкаш? Снощи щеше да ми откъснеш главата. Накърни ми чувствата.

— Съжалявам. Ти май искаше нещо да кажеш.

— Ще ме оставиш ли да се изкажа?

— Ще опитам.

— Приличаш ми на жена, която никога не е имала деца, ала знае как се говори за деца — почна Старият Джингълболикс. — Липсва ти подплънката. Ти, струва ми се, или си откъснал нещо от себе си, или си задържал нещо в себе си — все едно, че се тъпчеш с храна, а ти липсват витамини. Не си гладен, а умираш от глад. Тъй мисля аз.

— Не виждам какво може да ми липсва. Имам и свобода, и удобства, и работа, която харесвам. Какво ми липсва?

— Какво ли? Снощи през цялото време споменавах някакво момиче на име Сузи ...

— За бога! — Док се изправи. — Познаваш ли Сузи? Една малка неграмотна скитница. Курветина. Заведох я на вечеря, защото Фауна ме помоли. Интересна ми е, както са ми интересни октоподите. Това е всичко. А ти винаги си бил глупак, Джингълболикс, но никога романтичен глупак.

— Че кой ти говори за романтика? Ставаше дума за глада. Изглежда, не можеш изцяло да бъдеш това, което си, защото никога не си се отдавал изцяло другиму.

— Какви дяволски глупости! — извика Док. — Просто не зная защо съм те приютил при себе си.

— А знаеш ли защо избухваш?

— Моля?

— Не мислиш ли, че хвърляш много сили да отричаш неща, които, ако не бяха верни, нямаше да се нуждаят от отрицание?

— Понякога си мисля, че направо си луд — каза Док.

— Знаеш ли какво ще сторя сега? — попита Старият Джингълболикс. — Ще купя бутилка уиски.

— Не вярвам — рече Док.

28. ТАМ, ДЕТО ТЕЧЕ РЕКАТА НА СВЕТИ АЛФРЕД

Малцина знаят, че името на приют „Палас“ бе измислено от Хейзъл преди години, когато момчетата се настаниха да живеят тук. Вдъхновен от славното събитие — да имат свой дом, — Хейзъл съчета в това име нещо, което му беше известно, и нещо, което не беше, съчета познатото с непознатото, близкото с далечното; и оттогава името си остана, знаеха го от единия край на щата до другия. Приютът „Палас“ оправда фирмата си. Дълги години той бе подслон и домашна база на момчетата. В него се бяха случвали не едно изненадващи неща.

Самата постройка не правеше впечатление — скована от секвойови дъски и греди, с покрив от насмолена хартия, тя бе дълга двадесет и осем стъпки, широка четиринадесет, имаше два квадратни прозореца и две врати, по една в двата края. В образуваната по този начин кутия Мак и момчетата бяха внесли няколко забележителни предмета, плодовете на своята хитрост, усилия, а понякога и нещастие. Огромната печка от чугун все още бе в изрядно състояние и очевидно имаше намерение да надживее Колизеума, с който много си приличаше. Старият часовник, на времето къщичка на кучето, сега стърчеше празен. Еди бе изказал желание, като умре, да го погребат в часовника. Над всяко легло висеше платнище — с това се спестяваше поправката на покрива, а леглото на Гей пазеха така, както го остави при заминаването си — с пъстър от кръпки юрган, отгърнат в единия край; там се подаваше сив сукнен чаршаф. Отворена на страница 62, върху ябълковата щайга лежеше книгата му „Разкази за пустинята — увлекателни и истински“ точно тъй, както я остави; неговата гордост, вече колекционерска рядкост — амбриажен диск и пиньони от „Уилис-Найт“, модел 1914 г., — се намираше на дъното на щайгата, увита в парцалче черно кадифе. На лавицата над леглото му, в една натруфена грамадна чаша, момчетата слагаха по някой букет — Гей обичаше цветята. Ядеше ги, особено розите, синапа, цветовете на дивата ряпа, листенцата на хризантемите. Никому не разрешаваха да сядат и да спи в

леглото на Гей. Все един ден можеше да се върне, мислеха си момчетата, макар че отдавна бе обявен за загинал, а и военната му осигуровка — отдавна изплатена.

В приют „Палас“ и по-рано бяха ставали тържества, но нито едно не можеше да се сравни с експлозията, която предстоеше сега. Външните стени на постройката бяха прясно варосани. Събраха леглата в единия край да не пречат и превърнаха помещението в огромна горска колиба от борови клони, образуващи нещо като свод. Печката щеше да служи за бар и затова напълниха фурната ѝ с натрошен лед. Пред задната врата издигнаха малък подиум, на който се излизаше откъм вратата, а между подиума и публиката, вместо завеса, провесиха една вехта бояджийска престилка. За тази сценка бяха предвидени освен лотарията и други театрални номера.

Горската колиба се осветяваше от японски фенери. Вързани на канап, няколко фенера достигаха чак стръмната пътечка над железопътната линия. Момчетата бяха доволни от положениия труд.

Мак прегледа всичко и одобрявайки го, изрече думи, които дълго щяха да се помнят: „Като в приказките, само че наистина!“

Шефът отпусна най-добрите си музиканти, първия състав на „Еспалдас Мохадас“ — две китари, кратуни, кастанети, хаитянски тъпан и огромната като лодка мандолина. Какауете Ривас, племенникът на Шефа, трябваше да се присъедини с тромпета си по-късно. Сега той беше на плажа и репетираше своето соло под сурдинка.

Вечерта над улица Консервна свари момчетата капнали, но доволни. Вземайки пример от Мак, всички решиха да се маскират като дървета. В края на краищата бяха домакини. Тъгуваха единствено за Хейзъл, който реши да ги изостави. Мечтата му да бъде принц Дезире излезе по-силна от любовта към приятелите. В момента той се преобразяваше в тясната спалня на Джо Елегънт.

На повечето маскаради гостите пристигат срамежливи, чувствуват се неудобно, правят се на сериозни, въртят се неловко, додето мине час и тържеството навлезе в разгара си. По започване на веселията улица Консервна стоеше далеч по-напред от редица други центрове на културата. Балът трябваше да почне точно в девет. Началото щеше да се оповести от Какауете Ривас, който според уговорката щеше да изсвири с тромпета „Хем работя, хем си подсвирквам“.

Най-малко два часа преди сигнала на много места — при Дебелата Ида, в „Мечешко знаме“, по домовете — почнаха малки сърдечни гуляйчета като подготовка за главното представление. То трябваше да тръгне с пълна пара. Мак и момчетата бяха, разбира се, тъй притиснати от тежестта на главната отговорност, че не успяха да опитат складираните напитки както трябва; погледите им бяха заковани в голямата стрелка на будилника, поставен зад печката.

В „Мечешко знаме“ парадът все още се намираше разхвърлян по пода. Снежанка щеше да се придружава от придворни дами, подбрани измежду най-прочутите и най-уважавани проститутки северно от Сан Луис Обсипо. Дамите обличаха прозрачни роби в червено, жълто и зелено. Всяка щеше да носи бутилка уиски, украсена с панделка в отговарящ на тоалета и цвят. Фауна се маскиреше като вещица. Сама си го избра. Костюмът ѝ можеше да се състои и само от една метла, но тя си направи островърха черна шапка и черно наметало. Фауна готвеше сюрприз: във върховния миг щеше да захвърли черното наметало, да превърне метлата в жезъл и да стане Добрата Фея.

Хората на Дебелата Ида бяха джуджета. Имаше осем Щастливковци, четирима Смъркльовци, шестима Глупчовци и деветнадесет Грухчовци. Всички се бяха струпали около бара и от душа пееха „Жътварска месечина“ на два гласа с разлика тон и половина.

В Западната биологична Док и Старият Джингълболикс водеха безнадежден спор за тютюневите хармани. Насред стаята стоеше кофа за боклук, в която, в гнезда от натрошен лед, се гушеха шестте останали бутилки от касата шампанско, купена от Стария Джей.

Йосиф-Мария трябваше да се маскира като Страшилището. Не беше гледал „Снежанка“, но за него бе достатъчно, че е имало такъв филм.

Док и Старият Джей бяха съвсем забравили тържеството. Когато тропетът на Какауете възвести „на оръжие“, те крещяха тъй силно, че не го чува. Младостта и хубостта на улица Консервна вече крачеше весело по осветената от фенерите стръмна пътека, а Старият Джей и Док все още ревяха в ушите си.

Ненадейно Док снижи глас. Въздействието беше потресаващо — сякаш гръмна див шум.

— Ще отида — рече той. — Какво ли не сторих да остана, но не успях.

— Глупости! — възпротиви се Старият Джей. — Ти се намираш на прага на голяма кариера, млади човече.

— За какво са ми почести?

— Отде знаеш? Получавал ли си някога?

— Не се мъчи да ме задържиш, Стари Джингъл!

— Няма. Да беше само ти ... всички сте вече такива. А случайно да си спомняш, има ли нещо за вечеря?

— Купих половин кило салам и ти го изяде. Не успях и до тигана да го добера.

— Не бива да гладуваш, млади приятелю — каза Старият Джингълболикс.

В това време, изкачил стъпалата на един дъх, при тях нахълта Еди.

— Док! — развика се той. — За бога, Док! Почнахме! Вече ще теглят лотарията.

Док измъкна една бутилка от леда.

— Въръжвай се, Стари Джингъл! Напред!

По стръмната пътечка прихванаха Джингълболикс от двете страни.

Сега вече тегленето можеше да почне. Джуджета, животни, чудовища — всички образуваха полукръг с лице към завесата.

— Всички сме тук, нали? — попита Мак и надникна зад завесата. — Готов ли си, Джони?

— Умирам от студ — продума Джони.

В този момент, с вдигната брада и светнали от самочувствие очи, на вратата гордо застана Хейзъл. Джо Елегънт бе изгубил цял ден, за да си отмъсти на човечеството, и резултатът, Хейзъл, беше налице. Костюмът му се състоеше от сиви долни дрехи, на които бяха пришити спатии, пики, купи, червени и черни. Върху носовете на обувките, останали му от казармата, се поклащаха жълти пискюли. Около врата си имаше яка от нагъната хартия в стила на кралица Елизабет, а на главата — рицарска шапка, като на кръстоносците, с бяло щраусово перо. От колана на кръста му висеше дълга ножница. В дясната си ръка гордо държеше за поздрав кавалерийска сабя.

Джо Елегънт бе съсредоточил отмъщението си в една точка. Задницата на долната част на костюма бе изрязана и на нейно място направо върху голата кожа на Хейзъл се кокореше огромно око, нарисувано в червени и сини концентрични кръгове.

Хейзъл представляваше смайваща гледка. Никого не погледна. Знаеше, че е превъзходен — позна това по мълчанието на останалите. С кокетно движение той свали сабята и кръстоса длани върху дръжката ѝ. Дъхът в гърлото му спря.

— Аз — почна дрезгаво той, — аз съм принц Дезире. — Едва сега събрали са забелязаха, че бузите му са начервени, а клепачите почернени. — Аз бдя над госпожиците! — похвали се той. Чак сега Хейзъл наведе глава да приеме аплодисментите и одобрението, които според него му се полагат. В очите на Мак бликнаха сълзи.

— Колко си хубав, Хейзъл! — каза той. — По-хубаво не можеше да се измисли. Кой ти помогна?

— Джо Елегънт — съобщи Хейзъл. — Момче и половина!

Мак направи незабележим знак на Хуити Втори.

— Да тръгвам ли?

— Веднага — прошепна Мак. — И му избий всички дяволи от главата!

В това време Хейзъл се обърна и продължи:

— Господин Джо Елегънт изпраца своите приветствия и съжالياва, че не може да присъствува, тъй като се наложи да напусне града по работа. Това ли беше всичко? ... Да, това е всичко.

— Ще му благодарим за поздравите, като се върне — каза Мак.

Гостите гледаха Хейзъл като халосани. Никой не посмя да се засмее. Стиснатата челюст и сключените юмруци на Мак предотвратиха това желание.

— Да продължаваме! — избоботи Дебелата Ида. Мак се окопоти, приближи завесата и се обърна към гостите:

— Съграждани — подзе той, — на улица Консервна живее човек, от когото по-добър приятел надали ще са намери. Години наред ние използвахме щедростта му, без да му се отплатим. Тоя човек днес се нуждае от предмет, който би му донесъл пари. Ето защо разрешете ми, на мен и момчетата, от името на приюта „Палас“ да купим на Док един микроскоп. Имаме вече триста и осемдесет долара. Завеса!

— Мак, ти си луд — извика Док.

— Млъквай! — скастри го Мак. — Завеса!

Дръпнаха завесата встрани и зад нея се показа Джони Кариага с чифт сини книжни крила, закачени със станиолови ленти. Джони разклати лъка.

— Аз съм Купидон ... Богът... на ... любовта! — викна той. Печелившият билет се изплъзна от ръката му и полетя към пода. Джони се хвърли подире му, продължавайки да вика: — Пронизвам със стрелата сърцата ненадейно! — Сграбчи билета и се обърна към Мак: — Сега какво да правя?

— О, небеса! — изстена Мак. После викна — Този билет ли изтегли, Купидоне?

— Сред многото избрах го — Джони бе твърде далеч от фруктиерата, но това не му попречи да си издекламира репликата.

— Дай го тука бе, тиквеник! — изсъска Мак. — Приятели, — каза той, — не ме ли мамят очите? Каква изненада! Чакайте, чакайте! Имам честта да ви заявя, че приютът „Палас“ преминава в ръцете на Док.

Док изведнъж изтрезня.

— Ти си луд!

— И още как — призна Мак.

— Кой ви каза, че приютът е ваш? Никому не съм обаждал.

— Какво искаш да кажеш, Док?

— Искам да кажа, че Ли Чун само на мен довери. Беше го страх, че ще направите нещо от тоя род.

— Я по-добре да излезем вън — предложи Мак.

Под фенерите застанаха лице срещу лице. Док отпуши шампанското и подаде бутилката на Мак, който се наведе с разчекната уста над бликащата пяна.

— Я повтори сега — тихо рече той.

— Ли Чун искаше да си имате дом. И преди да замине, ви го приписа, че и данъците за десет години плати.

— А защо не ни е казал?

— Боеше се, като знаете, че е ваш, да не го заложите или продадете и да останете без подслон.

Мак бе слисан.

— Док — примоли се той, — направи ми една услуга. Не казвай на момчетата.

— Щом искаш, няма.

— Речено, сторено?

— Речено, сторено! Ха пийни си!

Мак внезапно се разсмя.

— Док, сега да те попитам от името на момчетата ще ни дадеш ли приюта под наем?

— Иска ли питане, Мак?

— Дано само не разберат. Ще ми одерат кожата.

— Няма ли да е по-просто, ако забравим лотарията и толкоз?

— Не, сър! Ли Чун си е бил прав, човекът. Не мога да вярвам на момчетата. Ще вземат да го продадат някой ден. И на себе си не вярвам.

Посещението на Стария Джингълболикс постави нервната система на Док на жестоко изпитание. Храненето стана рядко, сънят — на пресекулки, чувствата тръгнаха с патерици, алкохолът се лееше в гигантски количества. Лотарията го измъкна от приятното състояние, в което човек се намира, когато се носи по вълните, и го тласна в нещо като трезвост, но не съвсем. Мъгла на нереалност като на сън забулваше всичко наоколо. Той влезе в „Палас“ и различи джуджетата, чудовища и невероятния Хейзъл, осветен от трептящите пламъчета на фенерите. И тук по нищо не можеше да усетиш сладката плът на действителността. Музиката беше оглушителна. Старият Джей танцуваше, притиснал до стомаха си една преbledняла брюнетка — каква отвратителна сцена, също тъй нереална като всичко останало!

Непривикналите на подобни тържества бяха си глътнали езика. Еди танцуваше румбата като валс, прегърнал невидима дама. Дебелата Ида се боричкаше с Хуити Втори и при всяко движение показваше няколко квадратни метра розови гащи. Джуджета и животни, наловили се в редици да играят конга, диво подскачаха напред-назад. Джони Кариага бе съвсем обезумял. Стъпил на някакъв сандък, той стреляше с лъка, стреляше по когото му падне, но избягваше неподозиращите сърца. Госпожа Алфред Уонг изведнъж усети между плешките си гуменото връхче на стрела. После Джони се прицели в един от фенерите, той се разби в пламъци и подпали три джуджета. Наложиха се да ги гасят с юмруци.

Мак и Док бяха повлечени в конгата. Стаята почна бавно да се върти пред очите на Док, после взе да се надига и снижава като

палубата на презокеански кораб при бурно вълнение. Музиката виеше и трещеше, Хейзъл отмерваше такта и чукаше по чугунената печка със сабията; Джони грижливо се прицели, Хейзъл подскочи, после падна върху отворената вратичка на фурната и ледът се разпиля по пода. Един от гостите се бе заклепил в сандъка на големия часовник. Гледан отвън, приютът „Палас“ ту се издуваше, ту спадаше като тесто, което втасва. Док сви длани като фуния и викна в ухото на Мак:

— Къде са Фауна и момичетата?

— Ще дойдат — извика Мак.

— Какво?

— Ще дойдат! Само че по-късно. — След миг Мак добави: — По-добре да идват преди да сме подпалили колибата.

— Какво?

— Нищо, нищо! — изкрещя Мак.

В този миг Хуити Първи успя да си пробие път до Мак и извика:

— Мак, идат!

Мак се завтече към „Еспалдас Мохадас“ и вдигна ръце. Джони насочи последната си стрела към мандолината и дървеното ѝ магаренце изхвърча.

— Спрете! — викаше Мак.

Музиката замлъкна и в помещението се възцари тишина. Почна най-необикновената част от празненството.

Едва чуто прозвуча заглушеният шепот на тромпет, който свиреше сватбения марш от „Лоенгрин“. Док се послуша — медната тръба пееше, подхлъзваше се на миньорните тонове, за миг подхващаше ритмичен галоп, после отново застенваше. Танцуващите онемяха и застинаха като препарирани. Док откри откъде долита музиката — от Какауете Ривас, застанал в ъгъла. Вместо сурдинка той бе напъхал в тромпета си мокър сюнгер.

Сънят продължи. Напръсканата с боя завеса се отдръпна встрани и на вратата се показва вещицата Фауна, яхнала метлата си. „И таз хубава! — помисли Док. — Кой ще ми повярва какво е било? Още малко и ще ме откарат в лудницата“.

— Каква щастлива случайност! — излая Фауна. — Док, я ела насам!

Док тръгна като в мъгла.

Облечени в ослепителни тоалети, на вратата се показаха четири от момичетата на „Мечешко знаме“. Разделиха се по две от двете страни с лице едни към други и вдигнаха окичените бутилки. Образува се нещо като арка.

Фауна слезе от метлата и разкъса черната наметка. Отдолу засвятка сребърно ламе. По някакво чудо в ръката ѝ се появи сребърен жезъл със златна звезда на върха. Наканила се сякаш да литне, тя се изправи на пръсти и даде знак за тишина.

— Аз съм вашата Добра Фея! — извика тя. — Водя ви Снежанка, годеницата!

На вратата изникна Сузи, една нова Сузи в сватбена премяна. На главата ѝ се мъдреше сребърна корона, от чиито връхчета се спускаше дълго було. Беше хубава, млада и развълнувана, с полуотворени устни.

— Док, ела да си получиш момичето! — заповяда Фауна.

Док тръсна глава, напразно мъчейки се да изтрезнее. Короната, булото, невинността — всичко туй беше сън, беше лудост.

— Какво става тук, дяволите да ви вземат?

Понякога става тъй, че макар и отдалечени, двама души прочитат взаимно мислите си. Сузи прочете неговите върху лицето му. Руменината на смущението полази по врата ѝ и затъмни страните ѝ. Тя затвори очи. А Док прочете болката ѝ. Светът се завъртя като пумпал. И до ушите му достигна собствения му глас.

— Добра Фею, приемам своето ... момиче.

Сузи отвори очи и го погледна. Челюстта ѝ внезапно се сви, погледът ѝ стана свиреп, а сладките устни замръзнаха в неподвижна черта. Тя свали короната и булото, огледа се за миг и внимателно ги постави на една ябълкова щайга.

Побеснелият тромпет поде сватбения марш в ритъма на самба и тозчас една китара взе да му приглася.

— Слушайте, простаци такива! — викна Сузи — И с последния негодяй бих тръгнала, в каналите бих живяла и пак ще бъда добра жена. За куче ме омъжете, ако щете! Но, мили боже, никога Док! — Тя се обърна и се втурна през вратата.

Фауна търти подире ѝ. Пред задната врата нямаше пътечка в стръмния склон, Сузи се подхлъзна и се затърколи. След нея се преметна и Фауна. Настигнаха се на железопътната линия.

— Ах, ти, горда кучко! — тъжно рече Фауна. — Какво значи това „никога Док!“?

— Обичам го — каза Сузи.

29. О, МИЛА МАЙЧИЦЕ!

Една от най-разпространените последици на сътресението е летаргията. Ако, да речем, след автомобилна катастрофа един от пострадалите вие и се гърчи, а другият седи мирно и тихо и гледа в небитието, то обикновено вторият е по-тежко пострадал. Сътресения преживява и обществото. Точно тъй стана с улица Консервна. Хората се свиха в себе си, залостиха вратите и престанаха да си ходят на гости. Всички се чувствуваха виновни, дори ония, които нямаха нищо общо с подготовката на тържеството. Но нима е малко да присъствуваш.

Мак и момчетата заживяха с чувството на сполетени от немилостива съдба. За трети път опитваха да сторят нещо хубаво за Док и за трети път се проваляха. Просто не знаеха накъде да се обърнат, та да избягат от собственото си презрение.

Дебелата Ида стана до жестокост мълчалива. Клиентите ѝ пиеха и мълчаха от страх, да не ги сполети оня бяс на вината, който се долавяше току под езика ѝ.

Фауна тъгуваше като изоставено куче. В своя живот от абсурдни планове тя бе стигала и до неуспехи, но никога до катастрофи.

Дори у Шефа се забелязваха малки проблясъци на някакво ново за него чувство. Едно време той винаги успяваше да замени вината с неподходящите обстоятелства, с някой неприятел, но сега обвинителният му пръст се сгъваше като цев на циркаджийско пицовче и се насочваше към сърцето му. Болката бе нова и интересна, но нали беше болка! Стана любезен и внимателен към всички — нещо, което уплаши хората, познаващи го добре. В усмивката на тигъра няма нищо весело.

Що се отнася до Док, той преживяваше преустройство — тъй дълбоко, че дори не го съзнаваше. Приличаше на разглобен върху часовникарската маса часовник — всички рубинчета, пружинки и колелца бяха извадени, готови за повторно сглобяване. Човек лекува болката и отчаянието с най-различни церове. Един от тях е гневът.

Док се караше по най-долен начин със Стария Джингълболикс, заповядваше му да се пръждосва и вече никога да не помисли за връщане. После Док се сдърпа с пощальона за качеството на услугите му, макар че те си бяха все едни и същи от десетки години. Най-сетне пусна дума, че работи и не желае да се среща с никого от улица Консервна, с никакъв жив човек. Седна пред жълтите листи и снопчето подострени от Сузи моливи с празния израз на тежко сътресение в очите.

Причина и жертва за разпадането на Улицата изведнъж стана Сузи. Не може да се каже, че неприятностите укрепват характера, защото също тъй често те го и погубват. Но ако някои черти от характера бъдат подложени на огън и размесени с малко мечти, те понякога ... понякога...

Ела, сервитьорката от „Златният мак“, изпитваше сутрин в десет часа същата умора, която изпитваше и вечер в полунощ. Тя бе винаги уморена. И не само се примиряваше с това, но смяташе, че всички са като нея. Не вярваше, че може да има нозе, които не болят, гърбове, които не стягат, и готвачи, които са в добро настроение. Сутрин, на закуска, нанизът от мляскащи пред тезгяха уста убиваше апетита ѝ и до вечерта той не се връщаше. В затишието около десет часа тя почистваше мокрите маси и помиташе трохите под столчетата на бара.

Джо Блейки пристигна за утринното си кафе.

— Тъкмо слагам водата. Ще почакаш ли? — попита го Ела.

— Да. Ела, ти чу ли какво станало в събота вечерта на улица Консервна?

— Не, какво?

— И аз не зная. Имало гуляй. И аз щях да ида. Но свършил преди мене. Никой не ще да ти обясни.

— Нищо не съм чула — каза Ела. — За сбиване ли мислиш?

— Нищо подобно. Ако беше сбиване, всички щяха да говорят. Хората умират за побоища. Но тоя път се държат като засрамени. Нали ще ми кажеш, ако дочуеш нещичко?

— Дадено. Кафето ти е готово, Джо.

На вратата застава Сузи. Носеше новия костюм от Сан Франциско — сив, на рибена кост, изящен и хубав. Седна до бара.

— Здравей! — подвикна Джо.

— Здравсти! — отвърна Сузи. — Чаша кафе!

— Ей сега ще ти смеля. Хубава кройка — забеляза Ела.

— От Сан Франциско.

— Да не би да си заминаваш?

— Не. Оставам.

— Какво се е случило оная вечер на улица Консервна? — попита

Джо.

Сузи дигна рамене.

— И ти ли не искаш да кажеш?

— И аз.

— Чудна работа! — възкликна Джо. — Друг път се надпреварват да разправят. Сузи, ако има убити, по-добре изплюй камъчето! Не си ли чувала за веществените доказателства?

— Няма убити — каза Сузи. После се обърна към сервитьорката: — Името ти беше Ела, нали?

— До този момент...

— Нали помниш, веднъж ми каза, че никога не си почиваш?

— Така си е — съгласи се Ела.

— Може ли и аз да опитам? Няколко седмици. Ще ме понаучиш на туй-онуй. Пък после... тръгвай по кина!

— Сбъркала си, сестро. Не печелим кой знае колко, че да плащаме на келнерка.

— Нищо няма да искам, освен едно ядене. Пък и не ям много.

Джо Блейки обърна глава на другата страна — това означаваше, че внимава.

— Какво си намислила, сестро? — усъмни се Ела.

— Нищо не съм намислила. Търся си работа. Ако ме вземете, и каймата ще кълцам...

Джо Блейки бавно се извърна към Сузи:

— Ти по-добре кажи ...

— Да кажа, защо не? Искам да си намеря сваятна работа. Къде другаде да ида?

— Но как тъй изведнъж?

— Не е твоя работа. Противозаконно ли е?

— Толкоз рядко се случва, че може и да е.

— Хайде, Ела — примоли се Сузи. — Вземи ме!

— Ти какво мислиш, Джо? — попита Ела.

Джо се взря в лицето на Сузи, позагледа се в боядисаната ѝ коса и рече:

— Да не си пускаш дълга коса?

— Да.

— Нека опита, Ела — каза той.

Ела уморено се усмихна.

— С тия дрехи?

— Ще се преоблека. След петнайсет минути съм тук. Мога и да готвя, Ела.

— Иди да се преоблечеш — каза Ела.

Джо Блейки дочака завръщането на Сузи на улицата. Приближи се до нея и любезно я посъветва:

— Не дразни Ела!

— Няма.

— Изглеждаш ми ядосана.

— Джо, помниш ли, веднъж ми каза, че ако поискам да напусна града, ще ми заемеш малко пари.

— Но нали оставаш?

— Оставам. Но се питам колко би ми дал да остана.

— Колко ти трябва?

— Двайсет и пет.

— Къде ще живееш?

— Ще ти обадя.

— И друг път съм помагал — каза Джо. — Нищо не губя.

— Ще ти върна парите.

— Знам, знам — рече Джо.

Парният котел, който от години се търкаляше сред дивите ружи на празното място между „Мечешко знаме“ и бакалницата, беше първият парен котел на консервната фабрика „Хедиондо“, а „Хедиондо“ беше първата консервна фабрика в Монтерей. Като стана ясно, че сардините могат да се слагат в кутиите сурови, да се заливат с доматен сос и олио и след това да се варят на пара, в Монтерей се роди нов вид индустрия. „Хедиондо“ започна с малък капитал, в началото се бореше и си пробиваше път към успеха, а накрая — и към провала. Първият парен котел за производството на необходимата пара беше триумфална импровизация на Уилям Рандолф — техник, огняр и

директор. Самият котел не му струваше нищо. Той беше бивша предна част от локомотив на компанията „Пахаро енд Коуст“. Стъпил една нощ върху откъртена релса, локомотивът прескочил бариерата и се забил до уши в една кална локва. Железопътната компания откачила колелетата и клапаните, свирката и камбаната и изоставила огромния котел да лежи в калта.

Уилям Рандолф го намерил, замъкнал го до Монтерей и го зациментирал в новата фабрика за рибни консерви „Хедиондо“. Години наред котелът произвеждал пара с ниско налягане, с която варели консервираната риба, а в това време тръбите се пукали и сегиз-тогиз ги заменяли с нови.

През 1932 година, когато фабриката забогатяла и взела да се разширява, вехтият котел бил най-сетне изхвърлен на празното място. Старият Рандолф бил още жив и макар пенсиониран, все тъй ненавиждал разхищаваното и откъртил повечето тръби. Огромният цилиндър, шестнайсет стъпки дълъг и седем стъпки в диаметър, бил окончателно оголен. Отгоре му останал да стърчи бившият комин, а на ръждясалите си панти продължила да се поклаща вратичката на пещта, три педи широка и две педи висока.

Много хора използвали котела за временен подслон, но г-н и г-жа Сам Малой били първите, които се установили в него на постоянно местожителство. Човек сръчен, г-н Малой откачил забравените тръби и създал известни допълнителни удобства.

Като дом, парният котел има както предимства, тъй и недостатъци. Не всеки ще се реши да падне на ръце и колене, за да пропълзи през тясната вратичка. А вътре понеже подът е заоблен, трудно се ходи и трудно се настанява покъщнина. Третото неудобство се състои в липсата на светлина.

Предимствата на котела могат да се изброят както следва: абсолютно непромокаем, уютен, с чудесна проветривост. С регулиране на клапана и вратата на пещта човек може да получи въздух колкото си ще.

Под комина г-н Малой издигнал тухлено огнище за студени зимни нощи. В приложение към всички изброени удобства, котелът бил огнеупорен, ветроупорен, земетръсоупорен и почти бомбоупорен. Всичко това напълно уравновесяваше липсата на течаща вода, електричество и канализация.

Имаше хора, особено в Кармел, които казваха, че изборът на Сузи — да живее в котела — бил символично връщане назад към утробата. Може би в това имаше нещо вярно, но не по-малко вярно бе и това, че тази утроба притежаваше известни икономически фактори. Сузи се хранеше безплатно в „Златният мак“, а в котела намираще безплатен приют.

Сузи взе парите, които Джо Блейки ѝ зае, и посети универсалния магазин на Холман в Пасифик Гроув. Купи чук, трион, различни по големина гвоздеи, два листа шперплат, кутия небесносиня боя и четка, торбичка лепило „Дуко“, чифт розови пердета на сини цветчета, три чаршафа, две калъфки за възглавница, две кърпи за лице и мушамена покривка за маса, чайник, две чаши и чинийки и кутия чай в кесийки от лигнин. От вехтошаря купи войнишко походно легло, дюшек, кана, гърне, две одеяла, едно огледало и газена лампа. С това капиталът ѝ се стопи, но още в края на първата седмица Сузи върна на Джо два долара и четвърт, спестени от бакшишите в „Златният мак“.

Потънала в срам, Улицата се правеше, че не вижда какво става в котела, че не чува ударите на чука до късно през нощта. Но това бе израз не толкова на липсата на любопитство, колкото на добро възпитание.

Фауна издържа десет дни, ала най-после капитулира пред естественото си носонапъхване във всяка работа и един вторник, късно вечерта, след като затвори „Мечешко знаме“ поради липса на клиенти, надникна през прозореца на Готовата стая и съзря под вратичката на парния котел да се промъква слаба светлинка. Над комина лениво се носеха кълба дим, ухаещ на борова смола. Фауна се измъкна нечуто от предния вход и тръгна към дивите ружи.

— Сузиии! — тихичко извика тя.

— Кооой?

— Аз съм, Фауна.

— Какво искаш?

— Да те видя как си.

— Добре съм.

Фауна коленичи на четири крака и пъхна глава пещта. Преобразуванията бяха главозамайващи. Извитите стени бяха боядисани в небесносиньо, а на тях, с лепило „Дуко“, бяха залепени пердетата. Уютна моминска квартира. Осветена от огнището, Сузи бе

седнала на походното легло. За огледалото, каната и гърнето си бе сковала масичка, до която се мъдреше буркан от компот, напълнен сега с пуканки.

— Добре си се подредила — отбеляза Фауна. — Няма ли да ме поканиш?

— Влез, само внимавай да не се закачиш на вратата.

— А ръка няма ли да ми подадеш?

Сузи я издърпа през вратичката на пещта.

— Ето тук, седни на кушетката. Скоро ще си набавя и стол.

— Можехме да ти изплетем черга — каза Фауна, — Много хубаво ще стои.

— Не — възпротивя се Сузи. — Всичко сама искам да си направя. Искаш ли да пийнеш чаша чай?

— Че да пийна — разсеяно отвърна Фауна и после изведнъж копита: — А бе ти сигурна ли си, че не си полудяла?

— Не съм. Нали знаеш, никога по-рано не съм имала собствен дом.

— Добре, добре. Чудесно си се подредила. И ако имаш нужда от нещо, да ти дам. Идвай да се къпеш в „Мечешко знаме“.

— И в „Златният мак“ има душ — рече Сузи.

— Слушай! — закани се Фауна. — Един на нула за тебе, но внимавай да не си отворя ченето!

— Ще внимавам.

— Много ти е хубав чайт. Едно искам да ти кажа, Сузи. И ми е все едно ще ме послушаш ли, или няма. Много пъти съм грешила, но струва ми се, че сега ти грешиш. Не се мъчи да натъркваш носа на Док! Само ще го ядосаш още повече.

— В какъв смисъл?

— В такъв! Дето се настаняваш тук. Колчем погледне през прозореца, ти си му в очите. — Фауна се при готви за взрив, но такъв не последва.

— Виж колко са ми хубави ноктите — каза Сузи и погледна ръцете си. — Понеже в „Златният мак“ непрекъснато ги мокря, после ги мажа с глицерин. Омекват. Фауна, ти нали ми каза да не бягам? И аз не избягах. Разбрах, че трябва да си изкопая дупка в земята и да се свия в нея, и останах. Защото ми стана ясно, че си права. Тук ще стоя, нека всички да видят!

— Не това искам да ти кажа.

— Не извъртай! Спомена Док. Сега аз да ти кажа, пък ако щеш, върви го разправяй на всички по Улицата! Тъкмо няма да се наложи на всички да го казвам. Избий си Док от главата! Нямам нищо общо с Док! Явил се човекът, аз не съм му била лика-прилика, не съм била за него и толкоз! Кой знае ще се случи ли някога пак, но ако се случи, ако се намери друг човек, дяволите ме взели, но ще бъда каквато трябва, и външно, и вътрешно, и пред себе си, и пред хората. И най-важното, ще се чувствавам уверена. Стана ли ти ясно?

— По-добре гледай да не ругаеш — каза Фауна.

— Вече не ругая.

— Брей, ами преди малко ...

— Не се прави на ударена, а кажи, разбра ли ме?

— Как не, Сузенце, разбрах! Само не виждам защо да не може приятелите да ти подадат ръка.

— Защото искам всичко сама да постигна. Иначе от мен нищо няма да излезе.

— Взела си пари назаем от Джо Блейки.

— Разбира се, от полицаия. Същият, дето щеше да ме изхвърли отгук. Полицай е той, не приятел. Да му се издължа веднъж, тогаз е друго, може и приятел да стане.

— Колко ли ти е трудно.

— Как иначе? Крак не се реже с банан!

— Ти изобщо не беше никаква проститутка, Сузи. Просто не те биваше.

— Каквато съм била, била! Важното е, че знам каква искам да бъда.

— А Док?

— Всичко е свършено, нали ти казах! Избий си го от дебелия глава! Край!

— Я да си тръгвам — отчаяно рече Фауна. Остави чаената чаша на масичката, коленичи и запълзя към вратичката. — Би ли ме побутнала, малко, а?

Сузи я изтика през отвора — човек би рекъл, че пълни наденица, — и неочаквано я повика:

— Фауна!

Фауна се обърна и пъкна глава в пещта.

— Ти си най-добрият приятел, който съм имала. И ако съм груба, то не е към тебе, а към мен самата. Винаги ме е било яд на някого. Излезе, че на себе си трябва да се ядосвам. Най-напред със себе си трябва да се сприятеля, после с другите.

— А я си представи, че Док пристигне да те моли?

— Не съм примамка за мъжете — каза Сузи. — И на ръце да пълзи, пак няма да го приема. Клин с клин не се избива. Но ако някой ден харесам някого и той рече „а“, аз ще мога да река „б“.

— Липсваш ми, Сузи.

— Ще се върна. Нека се оправя. Обичам те, Фауна.

— Млъкни, млъкни! — извика Фауна и тръшна вратичката на пещта.

30. РАЖДАНЕТО НА ЕДИН ПРЕЗИДЕНТ

От всички наши тъмни изобретения чувството за вина е едновременно и най-странното, и най-комичното, и най-болезненото. Дали не е било породено от общия натиск на племето върху прикрито опасните индивиди, за да ги държи в неравновесие? Или пък по начало е вложено в душевната ни тъкан, където се напоява и отглежда от задънени жлези? Не е ли вината онова подсъзнателно приспособление, с чиято помощ човек крещи и се бори за внимание в неразбирация го свят?

Или трябва да приемем, че най-голямата човешка радост е болката? Какъвто и да е произходът на вината, човек си дера гърлото като котка в прегръдката на котарак, вие като вълк към луната, шибате с прекрасните тръни на презрението и, общо взето, чудесно се забавлявате.

От всички човешки същества Хейзъл последен можеше да се надява на успех в страстите и задоволството на чувството за вина. Вината е нещо егоистично, а Хейзъл никога не бе се самоосъзнавал дотам, че да потъне в нея. На живота гледаше, както момченцата гледат профучаващия влак — с отворена уста, със затаен дъх, доволен, удивен и малко смутен.

Хейзъл никога не бе представлявал нещо особено. За образованието му Мак казваше: „Четири години в първо отделение, четири години в поправителния дом и нищо не научил, ни тук, ни там.“

Поправителният дом, където преподават всички пороци и престъпления, при това съвсем не факултативно, не бе успял както виждате да упражни върху Хейзъл влияние по-силно от влиянието на първоначалното училище. От него той излязъл такъв, какъвто и влязъл — невинен. Хейзъл бе разсеян и затова не можеше да погълне злото. И ако не бяха приятелите — Мак, момчетата и Док, — кой знае какво щеше да стане. Хейзъл считаше Мак за най-великия човек в света, а

Док за него бе нещо повече от човек. Понякога той отправяше молитвите си към Док.

Хейзъл обаче се променяше. Незабелязано бе почнал да внимава. Бацилът бе може би посаден от Фауна, когато разчете хороскопа му. След първоначалния протест той нищо не спомена и този факт, сам за себе си, трябваше да се приеме като крайно подозрителен. Хейзъл не искаше да става президент на Съединените щати. Ако имаше изход за бягство, положително би го използвал, но хороскопът му затвори всички врати. Затворят ли най-сетне човека в килия и не му остава друг избор, той почва да разкрасява килията. Тъй и Хейзъл, осъден на президентство, след като не успя да избяга от него, се зае да го кичи. По стъпалата на отговорността човек може много високо да се качи.

Хейзъл почна да се подготвя за деня, когато дългът щеше да го позове. Изчиташе списание „Таймс“ от кора до кора, отпред назад и отзад напред. След дълги размишления стигна до заключението, че списанието е шантаво — а това доказваше, че досега Хейзъл не бе внимавал както трябва, а не че е прост.

Купи си „Световния алманах“ и прочете биографиите на президентите, взе да се пита как би постъпил, ако англичанките някой ден вземат акъла на американските моряци или въпросът за талията на мис Америка отново се постави на дневен ред.

Понесе своя кръст и отново се поболя. Понякога сутрин се будеше с щастливата мисъл, че всичко е било лош сън. После преброяваше пръстите на краката си и отново се примиряваше със съдбата и дълга. Но най-лошо от всичко беше самотата. Нея той с никого не можеше да сподели. Разкъсван от самота, Хейзъл се издигна над обикновените човешки преживелици. В оня миг, когато предложи на Мак да се бият, той не изпитваше гняв. Просто бе готов да защити слабия. Когато се нахвърли срещу приятелите си и отказа да се маскира като джудже, а настояваше да бъде принц Дезире, той не изпитваше никаква гордост. Достойнството на съдбата бе по-силно от него. Не можеше да проваля бъдещето си току-тъй.

При нормални обстоятелства все някой от момчетата щеше да забележи страдалческото лице на Хейзъл, неговата отпадналост, да почувствува болезненото му благородство; биха му дали две лъжички английска сол и всичко щеше да се оправи. Ала по това време душите

на мъже и жени се намираха в изпитание, а душата в изпитание не се озърта.

Старанията на Хейзъл да проумее какво бе станало на маскарада останаха безплодни. Спомняше си колко тържествен и хубав се беше явил и как по-късно язът на хаоса цял се отприщи. Последниците бяха ужасни. Духът на приют „Палас“, изпитан в бурите и лишенията на толкова години, бе разбит, натрошен като гранитен камък, който, дълго издържал ударите на чука, най-после внезапно се е разпаднал.

Мак, за когото животът не беше по-лош от една неприятна настилка, бе съсипан до смърт. В очите му се появи празнота, а в храбрата му душа заседна покруса.

А щом Мак бе стигнал дотам, представете си какво им беше на момчетата — заприличаха на медузи, изхвърлени на негостоприемнен бряг.

„Какво стана?“ — питаше се Хейзъл, поглеждаше към себе си, поглеждаше извън себе си и не виждаше обяснение ни тук, ни там. Няколко дни Хейзъл си мислеше, че това ще е най-страшният от всички махмурлуци, но състоянието продължаваше до деня на съживилата се жажда, а жажда не дойде. Хейзъл почна да се страхува от приятелите си.

Сядаше под кипариса и не само не забравяше, но и мислеше. Дошъл бе часът на величието и само той, Хейзъл, имаше сили да се издигне до блестящата примамка. Хейзъл се изправи, изтупа прахоляка от дочените си панталони и... се превърна в друг човек. Промяната бе извършена. Той не беше вече Хейзъл Невинният, Хейзъл Невежият, Хейзъл Глупавият. Раменете му се опънаха да поемат тежестта, а от погледа му светна спокойната красота на силата.

В „Палас“ беше мрачно, влажно и тъжно. Безмълвни и съкрушени, момчетата се излежаваха. Най-зле от всички беше Мак — взираше се в платницето без капка израз в лицето. Не бе рухнал в пламъци, а бавно се разяждаше.

Когато Хейзъл тихо приседна на леглото му, Мак дори не го подритна, макар че беше с обуца.

— Мак, миличък Мак — рече Хейзъл, — изплюй камъчето!

Мак не отговори, само затвори очи и от тях се процедиха две сълзи, които тъй си и останаха, додето засъхнат.

— Мак — нежно додаде Хейзъл, — искаш ли да ти избия всички дяволи от главата?

Мак поклати отрицателно глава. Хейзъл не можеше повече да чака и реши да хвърли коза си, пък после да става каквото ще.

— Бях при Док — каза той. — Седнал с молива, ама нищо не е написал, нищичко не е свършил. И да мисли не може. Хайде, Мак, ела на себе си, той има нужда от нас!

— Колкото от таралеж в гащите си — с гробовен глас каза Мак. — Не ме обвинявай, Хейзъл! Повече не мога да се боря. Мен ме отпишете!

— Но какво се е случило, Мак?

— Едно време му съсипвахме дома, издувахме го от бой, но то е нищо, плява!

— Как тъй плява? Какво искаш да кажеш?

— Дреболии — трошихме чаши и плочи, чинии, книгите му късахме, все такива работи. Но този път му забихме ножа право в корема. Как да не загубиш увереност, когато посегнеш да потупаш човека по главата, а вместо това му разбиеш черепа? — Мак въздъхна и се обърна, покривайки лице с длани.

— Нямах право да се отказваш! — възмути се Хейзъл.

— Имам право да постъпвам тъй както си искам!

— Така може! Това е друго.

— Или пък нищо да не правя.

— Слушай, знаеш, че Док трябва да отиде в Ла Хойа. Другата седмица трябва да свари пролетния отлив. Тъкмо ще дойде микроскопът, той ще има октоподите и ще седне да си напише статията. Да му помогнем, Мак.

— Фауна разправяше за някакъв борец на име Кели Смъртоносната целувка. И аз съм същият — Мак Смъртоносната целувка. До каквото се докосна, увяхва и пожълтява като лист.

— Стани!

— Няма да стана — каза Мак.

— Стани ти казвам!

Мак замълча.

Хейзъл излезе и се огледа. Приблужи се до счупеното буре от асфалт, захвърлено в буренака, и измъкна една от кривите дъбови дъски. После се върна и се изправи до леглото на Мак. Премери

разстоянието и надигна дъската. Ударът беше тъй силен, че панталоните на Мак се сцепиха. Едва сега Хейзъл разбра какво е сторил, защото Мак не помръдна. Само изстена.

Хейзъл се пребори с паниката и си припомни съдбата — жертвоприношението във Вашингтон, където трябваше да яде миди.

— Щом е тъй, добре, Мак — меко рече той. — Тогава аз сам!

Обърна се и с тихо достойнство излезе. Мак едва успя да се надигне на лакът.

— Чухте ли какво рече той смахнат копелдак? О, адска мъка! Как можах! Майчице, пригответи ми леглото! По-бързо, че умирам от болка, искам да легна!

— Нали си легнал — каза Хуити Втори.

31. ТРЪНЛИВИЯТ ПЪТ НА ВЕЛИЧИЕТО

Малцина са ония, които, сменят ли посоката, не извързват глава в началото на новия път. Хейзъл бе избрал, или по-право бе принуден да избере, нов път. Бе рекъл „Тогава аз сам!“ и му се стори лесно. Но като седна под грижовните клони на черния кипарис, трябваше да признае, че не знае какво е това, което трябваше да свърши сам. Спомни си с носталгия старото време, когато беше глупав, когато се грижеха за него, мислеха вместо него и го обичаха. Той, разбира се, им се отплащаше, приемайки подигравките, и все пак в ония дни беше по-хубаво, по-топло.

„Обичам да сме заедно — бе казал едно време Док. — Ти, Хейзъл, си като кладенец, като истински кладенец. Човек може да ти довери най-съкровени си тайни. Нито чуваш, нито помниш. А и да чуваш, това няма никакво значение, защото си разсеян. И от кладенец си по-добър — слушаш, но не чуваш. Ти си свещеник, който не наказва, лекар, който не поставя диагноза.“

Такива бяха безгрижните дни, преди Хейзъл да се нагърби с голямата отговорност. А отговорността изисква трезви преценки, изисква правилен избор между две посоки — и в двата случая все мислене. Хейзъл се зае да мисли, но скрито от другите. Никой не подозираше. Чувствуваше се малко неудобно. В добрите стари дни щеше да седне под черния кипарис, щеше да подпре глава на ръката си още не минала минутка, щеше да захърка. Новият Хейзъл обхващаше в прегръдка коленете си и тъжно се вираше в бъдещето. Мозъкът му се катереше и подхлъзваше като мравка в предателския кратер на мравоедския капан. Трябваше да проектира, да преценява, да избира. А сънят не искаше да го споходи. Трябваше да свърши нещо. Но какво? Тъй и не разбра как се е добрал до решението. Изведнъж се унесе, опря на колене чело и в този миг мускулите му се свиха, сякаш някой го удари. Стори му се, че пада и... пред него неочаквано се изпъна търсеният път — не беше честен, но беше единственият, който му оставаше. Приличаше повече на предателство.

Сигурно си спомняте — Хейзъл имаше приятния навик да задава въпроси, без да слуша отговорите. И хората очакваха и разчитаха на това. Да предположим, помисли си той, задам въпрос и слушам, а се правя, че уж не чувам. Беше подло, но намерението — ясно, а целта — безкрайно желана.

Не! Не само ще слуша, но и ще запомни. После ще събере всичките отговори на куп. Тогава може би ще е по-лесно да размисли и да извърши каквото трябва. Един въпрос стига, реши той. А може би два?

Хейзъл бе изтощен от мислене. Клюмна, опря глава на ръката си и заспа, както спят хората с изпълнен дълг — здраво и дълбоко.

32. ПРОБЛЕМЪТ НА ХЕЙЗЪЛ

Джо Елегънт се завърна от пътешествието си готов отново да замине при първия сигнал. Очакваше укори за костюма на Хейзъл, но укори нямаше. За благодарност три вечери поред приготвяваше хлебни сладки, но момичетата дори и не разбраха какво са яли. Искаше да узнае какво се е случило, но се боеше да попита. Ето защо Джо Елегънт се зарадва, когато Хейзъл го посети в малката пристройка зад гърба на „Мечешко знаме“.

— Седни — покани го той. — Ще ти дам торта.

В негово отсъствие Хейзъл разгледа окачените на стената творби на Анри художника — една от кокошоперушинния му период и една от по-късния миденочерупчест период. После погледна масичката, на която Джо Елегънт работеше с пишещата си машина. Видя топче спретнато подреден ръкопис, зелено мастило на зелена хартия. От валяка на машината стърчеше лист, който почваше: „Мой скъпи Антони Уест! Колко мило от твоя страна ...“

Джо се върна с парче торта и чаша мляко за Хейзъл и докато Хейзъл дъвчеше и отпиваше, той не свали широките си влажни очи от него.

— Как мина? — попита той.

— Кое?

— Как кое? Костюмът!

— Чудесно, чудесно. Всички останаха изненадани.

— Естествено. А Мак каза ли нещо?

— Каза, че съм прекрасен. Едва не заплака.

Джо Елегънт се усмихна с тиха злоба.

— Кажи — безразлично попита Хейзъл — какво му беше на Док според теб?

Джо кръстоса с привичен жест нозе и прокара пръст по ръбовете на топчето зелена хартия.

— Цялото е само част от цялото.

— Повтори!

— И много неща, и едно единствено. Неговото либидо го тласка в едно направление, а съзнанието — в друго. Неговият мит е морето, вятърът и отливите и той се свързва с него, събирайки животни. После занася своето съкровище в лабораторията. Исква да го крие и да можеше, с дракони би го пазил.

Хейзъл се приготви да каже, че Док продава животните, но щеше да се издаде, че слуша.

— Познавам една жена, казва се Берта Дракон — рече той. — Бях в трето отделение. В Деня на благодарността рисуваше на черната дъска подноси с пуйки. И носеше колосани фусти. Шумяха.

Джо Елегънт леко се намръщи, че го прекъснаха.

— Дестилирай мита и ще стигнеш до символа — продължи той. — Символът — това е статията, която иска да напише, но и тя съдържа чужди тела, нуждае се от дестилация. Защо? Защото е ерзац, затуй! Символът му е фалшив. Затуй не може да напише статията. Умора ли? Тръгнал е по крив път. Затуй стига и до фалшиви изводи. „Трябва ми микроскоп“, казва. „Трябва да ида в Ла Хойа за пролетния отлив.“ Той няма да отиде в Ла Хойа! И никога няма да напише статията!

— Защо?

— Фалшив символ. Да се върнем на мита, морето. За него морето е майка. Майка му е мъртва, но живее. И той вади от утробата на майка си съкровища, които се мъчи да запази. Разбираш ли?

— Да — едва чуто казва Хейзъл.

— Той има нужда от любов. От топлина.

— Та кой няма? — попита Хейзъл.

— Чувствувам, че мога да му помогна, стига да ми разреши.

— Пък аз си мислех, че е лапнал по Сузи — каза Хейзъл.

Устните на Джо Елегънт се свиха в сянката на отвращение, което прекоси лицето му.

— Още един погрешен път! Още един провал!

— Едни харесват едно, други — друго — забеляза Хейзъл.

— Много си оригинален! — отвърна Джо Елегънт.

От пристройката на Джо Елегънт през кухнята до Готовата стая имаше само няколко крачки. Седнала с подвити нозе в Готовата стая, Беки четеше кореспонденцията си. Абонатка на „Писмовен приятел“, Беки водеше оживена кореспонденция с цял свят. Листът оризова

хартия в ръцете ѝ идеше от Япония. „Скъпа писмовна приятелко — започваше писмото, — твоят интерес бил получен. Как е хубава Златен Щата. Японско момиче и то прави прическа също, но без използване лак. Моят приятелка Мици Мицуки много западна в умственото. Имате ли, напротив, да изпратиш мъничко, но малко кислородна вода ...“

— Здравей! — прекъсна я Хейзъл.

Беки изпусна писмото.

— Ходил ли си в Япония?

— Тц.

— И аз. Как е Мак?

— Добре. Беки, какво му е на Док?

— Любов — каза Беки. — Док страда. И да не страда, трябва! Не е лошо така.

— Като на шиш се върти.

— Така е, така е. Бедният! Аз да бях, щях да ида при него, да сложа ръка на челото му и ще му река: „Док...“

Вратата на Фауна се откряна.

— Стори ми се, че някой говори. Ха! Здравей, Хейзъл! Къде са другите момичета? Беки нещо не е добре.

— Дошъл съм да питам...

— Добре де, влез при мене. Седни! Нещо да сръбнеш? Тайно ли е, а? Да затворя вратата?

— Да — рече Хейзъл, отговаряйки наведнъж на всички въпроси.

От питието очите му светнаха.

— Ти какво ще кажеш? Какво става с Док?

— До оня ден нищо нямаше да ти кажа. Но като си върза вратовръзката и после... оная вечер...

— Та той беше пиян! — оправда го Хейзъл. — Човек, като е пиян, какви ли не ги дрънка.

— Но не и човек като Док.

— Значи мислиш, че Сузи? ...

— Да, господинчо! И ако тя не беше смахната, щеше да се дигне и да иде с него в Ла Хойа, хем да му помогне. И тогаз да видиш!...

— А той се мъчи да пише.

— Съвсем се е оплел — каза Фауна. — Бас държа, че дори не се и сеца за статията.

— За нищо не се сеща.

— Нали ти казвам. Да можеше да не мисли вече за Сузи, щеше да се замисли за статията. Тъй си мисля.

— Значи, според тебе, ако тя отиде в Ла Хойа ...

— Да. Но няма да иде.

— Той няма да я вземе.

— Ако не бяха всички такива глупаци, кой ще го пита? Ама знам ли докъде ще я докара? Още една глътка?

— Не мога — отказа Хейзъл. — Имам среща.

Когато Хейзъл влезе в бакалницата, Йосиф-Мария също четеше писмо, но това беше чисто съвпадение. Йосиф-Мария четеше и псуваше на неясен испански. Писмото бе от Джеймс Петрило, написано твърде категорично и ясно. Ако заплахата, съдържаща се в това писмо, можеше да бъде изпълнена, би се оказало, че онова, което американското правителство не е в състояние да стори, за да възпре прилива на мокри гърбове, е напълно във възможностите на Музикантския съюз. Шефът отново бе нагазил в каша. При обикновени обстоятелства той предпочиташе да се намесва само в неща, които не може да избегне. Но Петрило му отнемаше тази възможност. В главата на Йосиф-Мария вече проблясваше мисълта за убийство.

— Как си, как си? — попита го Хейзъл.

— Никак! — отвърна Шефът.

— Всички са тъй — отбеляза Хейзъл. — И Док отсреща, и той! Като пиян. А ти кво мислиш, има ли му нещо?

— Бог знае — каза Шефът. — Не ми стигат моите грижи, че и... Смешно! Снощи, знаеш, се връщам късничко от Монтерей и гледам на празното място... сянка! Като приближих до светлината на фенера, точно до котела, гледам и, кълна ти се, кого да видя — Док! Души наоколо.

— Не може да бъде! — викна Хейзъл.

— Аз пък ти казвам, че може. — Шефът дигна поглед от зеленчуците и купищата консервни кутии и го спря върху картоненото момиче от рекламата за кока-кола на стената. — Знаеш ли — заговорнически рече той, — преди тържеството я мислех за разтурена. После взе, че напусна и се пресели в котела. И Док, изглежда, нещо е

надушил. Знам ли, може пък нещо да съм пропуснал. Все си мислех някой ден да я...

— Отде накъде? Тя е на Док — взмути се Хейзъл.

— Ех и ти! При жените няма моя, няма твоя. Дали пък да не й подсвирна под прозореца?

— Тя няма прозорци — прекъсна го Хейзъл.

Шефът се усмихна. Отровата на Петрило постепенно се изпаряваше.

— Ясно, сър. Сигурно в Сузи има нещо, дето не го виждам.

— Ти стой по-настрана! — предупреди го Хейзъл.

Йосиф-Мария сведе очи и за миг заприлича на индианец. После отново се усмихна.

— Да бъде, както казваш! — напевно рече той. — Чух, че се хванала на работа.

Дълго, тясно помещение с висок таван и дребни осмоъгълни плочи на пода — това беше „Златният мак“. Имаше тезгях от тъмно дърво с наредени пред него кръгли столчета. На равни разстояния върху тезгяха-бар се редуваха: монетният процеп за грамофона, стойката за салфетки, солницата, пиперницата, захарницата, горчицата; във вратата на кухнята бе изрязано прозорче за сервиране. Отпред се намираше касата, до входа — автоматът за цигари, скарата, сухарниците, покрити с торти и сладкиши. В дългото огледало зад тезгяха се оглеждаха машината за кафе, купчина закуски; орехови ядки, цяла полица консервирани супи и котлон, на който ги претопляха, програмата на киното, на борбите с бикове, разписанието на автобусите.

„Златният мак“ си беше „Златният мак“. Строго и навъсено заведение, в него можеш да получиш добро кафе и тъжна, водниста храна. Но то не можеше да конкурира веселите модерни ресторанчета, които никнеха в Монтерей — в тях имаше карирани покривки на масите, увеличени сцени от филми по стените, ниски тавани и осветление от плаващи на коркови тапи свещи.

„Златният мак“ не се и мъчеше да ги конкурира. Все още имаше достатъчно хора, които го предпочитаха пред новите — това бяха редовните клиенти, които обичаха студени и мокри сладкиши, супа с разни повлекла, консервирани бульони. Тази клиентела не се

доверяваше на рибарските мрежи по стените и на шегите в листа за менюто. За тях храната беше необходимо, но и тържествено свещенодействие, което не биваше да се смесва с някакви си глупости.

Най-напрегнати бяха часовете от седем до осем и половина — закуската, от единадесет и половина до един и половина — обядът, и от шест до осем — вечерята. В останалото време наминаваха кафепийците, любителите на сандвичи и кифлички. Вечер навалицата се сгъстяваше на два пъти — веднъж към девет и половина, когато пускаше първото вечерно на киното, и после към единадесет и половина след второто. В дванайсет и половина „Златният мак“ прибираше листенцата си. Само в събота затваряха в два — да могат да обслужат и първите неделни пиячи.

Идването на Сузи в „Златният мак“ оказа любопитно, но полезно въздействие върху Ела. Години наред тя си бе налагала желязната забрана да не се уморява и да не боледува. И само да си позволеше да разбере колко е нещастна, веднага би си прерязала гърлото. Сузи не само ѝ помогна, тя пое работата изцяло — шегуваше се с търговците, свиркаше си с уста, помнеше, че г-н Кариага обича супата от целина с каймак, помнеше дори името на г-н Кариага.

Първите два-три дни Ела наблюдаваше Сузи и категорично отказваше да се прибере в къщи, да си полегне за няколко часа. После самозабраната ѝ рухна, разпука се и пукнатината значително се разшири. Катастрофална изнемога, изтръпнали от болка нозе, присвиване в стомаха — изведнъж я сполетя всичко. И най-сетне, когато се осмели да си го признае, Ела олицетворяваше вече пълното изтощение. Да се прибере в къщи и да полегне за час-два в началото ѝ се струваше грях, после лукс, а накрая — лекарство.

Сега, минеше ли вечер навалицата в девет и половина и Сузи рече: „Хайде у дома, да се напиш!“, Ела не виждаше нищо ненормално. Сузи не само удържаше фронта, но с непрестанната си професионална веселост привличаше дори нови клиенти.

В единадесет и петнайсет Сузи напълни четирите автомата с прясно кафе, подреди сарфаладите в хладилника, наряза доматиите и прибра филийките за сандвичи в чекмеджето под скарата. В единайсет и половина вечерната прожекция свърши и при нея нахлу втората вълна. На Сузи сякаш поникнаха още три чифта ръце: раздаваше сандвичи с шунка, сандвичи с топено сирене, сирене със сарфалади и

кафе, кафе, кафе! Касата звънкаше, а върнатите монети просто залепваха о гумената паничка.

— Да се видим в събота, а?

— Добре. Радвам се.

— Значи, уговорено?

— Може ли да дойда с мъжа си?

— Нима си омъжена?

— Да, но дойда ли на срещата, вече няма да съм.

— Много си сладка!

— И ти не си грозен. Ето ти рестото.

— Задръж го!

— Благодаря. Сиренето идва! Съжалявам, сандвичите с риба са осемдесет и шест.

В кратките секунди между отделните поръчки три от допълнителните ѝ ръце чупеха чинии в сапунената вода, миеха ги, бършеха.

— Хей, мистър Гелдейн! Забравихте си чадъра.

— Вярно! Благодаря ти!

И това означава още четвърт долар бакшиш. Монетата веднага отиваше в една консервна кутия, на която пишеше „Джо“. Когато идваше сутрин да си пие кафето, Джо Блейки винаги намираще пред себе си купчинка сребро, което се приспаднаше в сметководната книга. Сумата удивително бързо се възстановяваше.

В дванадесет без пет нахълта Хейзъл. Изправи се до стената и дочака да се освободи стол.

— О, здравей, Хейзъл! Какво да бъде?

— Кафе.

— Готово, Хейзъл! Как си?

— Добре съм.

Постепенно посетителите оредяха и най-после си отидоха. Снежнобелите ръце на Сузи поставиха „Златният мак“ в леглото: изстъргаха скарата, измиха тезгяха, обърсаха гърлата на бутилките доматен сок. Сузи вдигна очи и видя Хейзъл да се измъква.

— Я кажи какво правиш, дявол те взел?

— Нали сме уж в една посока. Да те изпратя.

— Защо не — съгласи се Сузи, — тъкмо ще ми носиш книгите.

— Каквооо?

— Шегувам се.

— Ха! Ха! — засмя се Хейзъл сериозно.

Тръгнаха по улица Алварадо. Всичко беше затворено. Само пред баровете по тротоарите се лееше неонов дъжд. Спряха на края на Гарнизона и облегнаха лакти върху железните перила. Загледаха се в рибарските лодки, пръснати по тъмната вода на залива. Пресякоха железопътната линия, минаха покрай военните складове и влязоха в улица Консервна откъм горния ѝ край. В този миг Хейзъл рече:

— Много си сладка.

— Я повтори!

— Какво му е на Док?

— Отде да знам!

— Сърдиш ли му се?

— А ти защо не си гледаш работата?

— Защото ми е в ред — бързо отвърна Хейзъл. — Но нали не съм от много умните! Всички знаят ...

— Какво общо има всичко това с мене?

— Никой не ми обръща внимание — Хейзъл сякаш се препоръчваше. — Док казва, че съм разсеян. Това му допада.

Повървяха още малко и двамата мълчаха. По едно време Хейзъл срамежливо занарежда:

— За мен прави всичко на този свят. Веднъж го повикаха като свидетел да каже какъв ми е характерът, а пак аз нямам никакъв характер. Друг път се нараних и кракът ми щеше да си иде. Той взе, че отвори раната, посипа я с някакъв прах и ми мина. Сега кракът ми е цял.

Сузи не отвърна. Стъпките им отекваха по паважа и се връщаха като ехо откъм ламаринените стени на мъртвите фабрики.

— Док е в беда — рече Хейзъл.

Улицата кънтеше от стъпките им.

— Щом другите са в беда, все при Док тичат, а сега нито един не отива да му помогне.

Стъпка. Още една. Още една.

— Трябва да му помогна — продължи Хейзъл. — Но като не ми стига умът...

— А от мен какво искаш, дявол те взел? — сопна се Сузи.

— Иди при него и се сдобрете!

— Не!

— Ако ти беше в беда, той щеше да ти помогне.

— Не съм в беда. А ти отде знаеш, че му е зле?

— Казвам ти! Мислех, че го харесваш.

— Харесвам го. Да беше наистина зле, болен, с изкълчен крак, бих му отнесла малко супа.

— Боже мой! Ако си изкълчи крака, туй значи да не отиде на пролетния отлив!

— Чакай де! Още не го е изкълчил.

Отминаха кръчмата на Дебелата Ида.

— Не ти ли се пие бира? — попита Хейзъл.

— Не, благодаря. Не се ли прибираш в „Палас“?

— Не — отвърна Хейзъл. — Имам среща.

— Едно време — почна Сузи, — бях още малка, направих на дядо и баба пепелник ...

— Харесаха ли го?

— Нямаха нужда от него.

— Не пушеха ли?

— Не — каза Сузи. — Лека нощ!

Хейзъл щеше за малко да припадне. Никога през живота си не бе се спирал на една мисъл повече от две минути. Сега, под напора на цели четири часа напрежение, възможностите му окончателно се изчерпаха. При това не всичко бе свършено. Оставаха му още две посещения, след туй трябваше да се оттегли под черния кипарис и там да пресее заключенията си. Засега светлинка отникъде. Образите в съзнанието му приличаха на ония детски калейдоскопчета, които, завъртиш ли ги, почват да се менят ту по цвят, ту по форма. Стори му се, че в мозъка си долавя леко жужене.

Бе нощ на котките, снизили глави и рамене близо до земята, наоколо пълзяха грамадни котараци и търсеха други котараци. Котките се облизваха с блажена невинност, сякаш не подозираха, че ще им се случи тъкмо това, което искат. Тюлените от скалите при морската опитна станция „Хопкинс“ джавкаха като хрътки. Сребристи под светлината на уличните фенери, консервните фабрики мълчаха. Някъде откъм плажа долиташе тихият плач на тромпет — Какауете Ривас свиреше „Мемфис блус“.

Хейзъл постоя за миг да се нарадва на тайнствената нощ. Погледна към парния котел, дето се скри Сузи, и в светлата ивица на фенера съзря фигура. Съдейки по очертанията и стойката, той реши, че това е Шефът. Не му влизаше в работа. Изкачи стъпалата и похлопа на вратата на Западната биологична.

Док седеше на леглото, пред него се издигаше куп ловни принадлежности: мрежи, ведра и буркани, формалдехид, английска сол и ментол, каучукови ботуши и каучукови ръкавици, стъклени панички и въжа. На масата се виждаше нов малък портативен аквариум с миниатюрна помпичка и моторче, което се задвижваше от чифт батерии за джобно фенерче. Док навъсено наблюдаваше струята бели мехурчета, подскачащи в морската вода.

— Влез — покани той Хейзъл, — радвам се, че идваш.

— Дойдох ей тъй, да постоя.

— Хубаво. Радвам се. Почне ли да си говори на глас, човек разбира, че е взел да оглупява. Ама и приказките му не са за пред хора, тъй че ти, Хейзъл, си идеалното разрешение.

— Добре че се сетих... Я ми кажи, Док, какво е това астро ... астрофизиката?

— Всъщност не държиш да ти отговоря, нали?

— Не много. Просто се почудих. Нали се бях записал да следвам.

Док изтръпна.

— За туй да не говорим!

— Донесъл съм ти един пайнт.

— Много мило от твоя страна. И ти ще пийнеш, нали?

— Естествено — каза Хейзъл. — А ти май наистина ще ходиш в Ла Хойа, а?

— Какво да се прави, налага се. И тъкмо се питах да ида ли. Стига вече съм се помайвал.

— Всички мислят, че няма да идеш.

— Точно затуй трябва да ида.

— А не ти ли се ходи?

— И аз не знам — тихо отвърна Док. Надигна се от леглото и откачи жичката от батериите. — Няма смисъл човек да се хаби. И аз тъй, овехтях като форд модел Т, сякаш са ме захвърлили в задния двор. Уж всички части са на място, а пак не ще да върви. И се чудя, ще мога ли някой ден да се събера.

— Да ти помогна — предложи Хейзъл, — нали познавам форда.

— Ще излезе, че познаваш и хората, а?

Хейзъл срамежливо погледна обувките си. По-рано никой не беше го обвинявал, че знае повече, отколкото всъщност.

— Добрият ми Хейзъл! — разнежи се Док.

— Кажу ми, Док, какво ти е според тебе? — Хейзъл се ужаси от дързостта си, но въпросът бе вече зададен. А и Док, изглежда, не го сметна за необикновен.

— Бог знае. Предполагам, че е нещо като скрито самооправдание. Искан да дам своя принос за науката. Но може би с това ми се е искало да заменя бащинството. Каквото и да се окаже накрая, сега моят принос ми се вижда нищожен. Внуших си сам, пък сега...

Хейзъл се залута сред разкъсаните си мисли.

— Мак съжалева за това, дето го измислиха с Фауна. Просто му се повръща.

— Няма защо да съжалева — рече Док. — Всичко забърках аз!

— Да не искаш да кажеш, че ти отблъсна Сузи?

— Да. И оттогава все мисля. От няколко дни ми е по-леко като никога. Вътрешната болка като че я няма вече. Чувствувам се с открито сърце.

— За Сузи?

— За Сузи. Предполага се, че съзнанието ми е свободно от еснафските бариери. А какво правя? Заех се с една мръсна равносметка. Сложих на везните и образованието, и опита, и миналото си, та дори и възможните си кръвни връзки. И какво излезе? Познавам хора, у които тия неща са уж сто пъти по-добри, а хората са далеч по-лоши. Там е цялата работа! Като си казах болката, олекна ми още повече.

— А защо не опиташ още веднъж?

— Как?

— Купи една торта и букетче карамфили и похлопай на вратата й!

— Да почна от началото? Звучи малко глупаво.

— Жените са си жени — каза Хейзъл.

— Правиш откритие. Срещал ли си я?

— Да. Само да знаеш колко хубаво се е подредила в котела! И се е хванала на работа в „Златният мак“.

— А иначе как е? Какво разказва?

Хейзъл отново се залута сред отломките на паметта си.

— Като била малка, направила на баща си и майка си пепелник... — почна той, но млъкна. Стори му се смешно.

— Та какво от това?

— Те нямали нужда.

— Тя ли ти каза това?

— Да.

— Да прием.

— Не мога, Док. Имам още една... искам да кажа, трябва да се видя с още един човек.

— Толкоз късно? Посред ноц?

— Да. Ти си тъй добър към мене, Док. Нищо лошо не бих ти сторил.

— Разбира се, не би ми сторил.

— Но ти сторих.

— Какво?

— Помниш ли, винаги си казвал, че ме харесваш, защото съм разсеян и не те слушам.

— Помня.

В погледа на Хейзъл се четеше срам.

— А сега внимавах във всяка твоя дума.

— Нищо, нищо.

— Док ...

— Кажи!

— Йосиф-Мария се навърта около парния котел.

Хейзъл не помнеше да е бил някога по-изтощен. След като подложи разума си на необичайни за него изпитания, той разбра, че ще се случи тъкмо онова, от което най-много се бои: да не постигне нищо. Бе започнал с надеждата да открие някаква що-годе светлинка, която да го води. А крайният резултат му спомни миденочерупчестите картини на Анри художника. Замечта да заспи, да спи дълго, дори да не се пробуди за тоя свят, в който се чувствуваше чужденец. Всичко се обърка. Питаше се дали и във Вашингтон няма да причини подобна бъркотия.

Премина уморен запусиялото място и се покачи по стръмната пътечка към приюта „Палас“. Искаше да се пхне в мрака под завивката и да скрие неуспеха си в сън.

Но Мак и момчетата го чакаха будни.

— Къде ходиш до това време, взел те дяволът? — попита го Мак.
— Къде ли не те търсихме.

— Разхождах се — промълви Хейзъл.

Мак се размърда и изпъшка.

— Олеле! Здравата си ме халосал — каза той. — Щеше да ме убиеш.

— Не трябваше, съжалявам — рече Хейзъл. — Да ти разтрия ли удареното?

— За бога, не! Какво те е прихванало. Почнеш ли нещо да кроиш, все аз ще пострадам.

— С кого беше? — попита Хуити Втори.

— С всички. Разхождах се.

— С кого по-точно?

— Ами... и с Джо Елегънт, и с Фауна, и със Сузи, и с Док.

— Със Сузи ли казваш? — надигна се Мак.

— Да. Отидох до „Мака“ за чаша кафе.

— Вижте го! Кафе пие!

— Това имаше, това пих — оправда се Хейзъл.

— Добре, а тя какво ти каза?

— Каза, че като била в трето отделение, направила пепелник.

— И таз добра! — извика Мак. — Не каза ли нищо за Док?

— Да, мисля, че каза.

— Мислиш!

— Не ме питайте тогава! Какви сте подли. Или искате и аз да стана подъл?

Мак изохка и се обърна на другия си хълбок. Хейзъл усети, че е ограден от враждебност.

— По-добре да изляза — сломено рече той.

— Чакай! Какво каза Сузи за Док?

— Че не иска да го види освен ако... Излизам.

— Освен ако?

— Освен ако не легне болен или не си счупи крака.

Мак поклати глава.

— Понякога почвам да разсъждавам също като тебе. Не биваше да те пускам да излизаш сам.

— Нищо лошо не съм сторил.

— Но се обзалагам, че и нищо добро не си свършил. Да пукна, ако в този момент не си блъскаш главата как най-лесно да поведеш биологична война, Док да заразиш.

— Уморен съм — каза Хейзъл. — Искам да си легна.

— Че кой те е спрял?

Хейзъл легна с дрехи, но не можа да заспи. Унесе се чак когато утрото надникна откъм Салинас. Мозъкът му се изприщи, а съдбата, пристегнала подпръгата, впила шпори, все тъй го яхаше като кон.

33. БАРАБАНИТЕ В ДАЛЕЧИНАТА

След излизането на Хейзъл Док дълго стоя като втрещен.

В гърдите му се гонеха чувства, езикът му пресъхна. Високият глас мълчеше и го наблюдаваше: — учен, мислител с опит, методичен, точен. В съзнанието му не можеше нищо да проникне, без да е било предварително претеглено, опитано, чуто или видно. Законите на науката бяха и негови закони и той се стремеше да им се подчинява. Нарушаването на тези закони му се струваше не само грях, но и заплаха — беззаконието означаваше анархия. Док се уплаши, тръпки го побиха.

Средният глас викаше от радост: „Казвах ли ти! Толкова години вече ти разправям, че се заблуждаваш. Хайде да те видим как ще се заловиш отново за науката!“

А ниският глас, който тананикаше в червата му, го разпъваше от болка и в същото време припяваше, че болката е необходима и не чак толкоз страшна.

Надделя средният глас. Да погледнем нещата в очите, мислеше Док. От една страна — мъж, който не е останал без работа. От другата — момичето, но какво е то? Да предположим, че от връзката с нея произлязат много хубави неща. Пак няма да е много хубаво! Невъзможно е тя и аз да бъдем заедно щастливи. Няма начин, никакъв начин под слънцето. Не само е неграмотна, ами и с буен нрав. Убежденията й до едно са убеждения на невежа. Сигурна е в неща, които не познава, при това сигурна не само за себе си, ами и за другите. За два месеца ще стане порядъчна. Тогава де ще иде свободата? Мисълта ти — говореше си той — ще се превърне в топка за тенис, с която ще играе лош играч. Стига глупости! Забрави! Нито можеш да имаш каквото искаш, нито го искаш!

Средният глас почна да вие: „Не можеш и да го нямаш! Каквото и да се случи, тя вече е станала част от тебе. Пипни си пулса, вслушай се в ударите на сърцето си! Защо се разтупа? Просто, защото чу, че желязната вратичка на парния котел издрънча, нали? Дори не ти е

минавало през ума какво може да значи това, а вече усещаш, че нещо ти става при дрънкането на вратичката, и то в три и тринайсет сутринта.“

Обади се niskият глас: „Какво от туй? Всичко е частица от нещо голямо, от доброто и злото, взети заедно. Познаваш ли мъж или жена, твои близки, па дори и далечни, които не са срещали в живота си и добро, и зло? Остави на мене! Иначе, небето ми е свидетел, ще те пипна в лапите си и ще те разкъсам, та цял живот няма да се оправиш! Остави ме да правя каквото си знам! Чуваши ли? Не усещаш ли разгоряната жарава? Това е бяс, за твое сведение. Или ще му дадеш простор, или ще се превърне в гнойна рана, от която ще се поболееш и ще полудееш! Виж колко е часът! Нали чу желязната врата?“

Док погледна часовника си — 03,17 ч. „Нима е оня нехранимайко?“ — каза си той гласно. Угаси лампата и се приближи до прозореца. Ивица светлина от уличния фенер ближеше празното място. После откряна вратата и се смъкна по стъпалата. Прекосявайки улицата, той се скри в някаква сянка и продължи в нея.

Шефът седеше на една от големите ръждясали тръби и се мъчеше да реши загадката. Поотделно всичко му бе ясно, но общият смисъл липсваше. Той си беше той — млад, не грозен, наконтен, с добри доходи. А тя, една нищо и никаква си, в котел живее и работи да не умре от глад. Шефът знаеше много похвати, които, макар и ненаучни, му бяха служили задоволително, и затуй можеше да им се опре. Малко сладки приказки, малко обещанийца, предлагаш туй-онуй и за резерва винаги пазиш насието. Всяка жена се нуждае от малко насилие. Той усети, че ставите на дясната му ръка се издуват. А тази беше смахната! Не пожела да изслуша неговата тирада и когато се опита да приложи сила, тръшна желязната врата и, мръсницата, насмалко не откъсна пръстите му. Но той ще покаже ноктите си! Ще види тя, кучка с кучка! Потънал в горчиви мисли, Шефът не чу стъпките на приближилия се Док.

Пръстите на Док се впиха в яката на раираната му риза и го заставиха да се изправи. Шефът инстинктивно нападна с крак и заднешката ритна Док. Паднаха и двамата и заедно се затъркаляха в дивите ружи. Йосиф-Мария потърси с коляно слабините на Док, а в това време силните и нежни пръсти на Док се заключиха около гърлото му. Шефът усети двата палеца, които диреха вдлъбнатината под

адамовата ябълка. Той замахна към бледото лице пред себе си. Палците на Док потънаха в плътта му. В очите на Шефа се завъртяха ярки светлини, мозъкът му се обагри в червено. Стана му ясно, че след две секунди дробовете му ще капитулират пред палците и с него ще се свърши. Гледката му беше позната. Бе виждал как става и затуй се отпусна изпотен от ужас. Палците се отдръпнаха.

Шефът се строполи и утихна. Но болнавият му вече мозък търсеше удобния случай — дали отново слабините или с глава да го подпре в брадата? Не улучеше ли, страшните палци щяха да се върнат. А той беше слаб и се страхуваше — боеше се дори да говори, обзет от страх, че погрешната дума току виж върнала дебнещите палци.

— Док — прошепна той, — предавам се. Печелиш.

— Още един път да те видя тук, и ще ти измъкна гръкляна! — също тъй шепнешком отвърна Док.

— Няма! Кълна се в бога! Няма вече!

На мъждивата седемватова крушка в бакалницата Шефът се помъчи да измъкне запушалката на едно шише с премазаните си пръсти, но се наложи да подаде бутилката на Док.

Док изпитваше неудоволствието, което идва подир гнева; сега всичко му се стори глупаво. Отпи от уискито и подаде бутилката през тезгяха. Йосиф-Мария пи, но се наведе и закашля, от устата му се разхвърчаха слюнки. Док изтича зад тезгяха да го потупа по гърба. Като дойде на себе си, Йосиф-Мария се вгледа втрещено в Док.

— Не разбирам — рече той. — Откъде си научил този трик? И защо го правиш? Щеше да ме убиеш.

— Щях. И аз тъй мисля — каза Док. — Много ми се щеше. — После смутено се засмя. — Стори ми се, че се навърташ около Сузи.

— Навъртах се — призна Йосиф-Мария, — но бог да ме убие, Док, не съм знаел, че толкова си хлътнал.

— Не съм — каза Док. — Дай да пия!

— Не си, ама не си и поплюваш. Само не се вълнувай! Тя ме изгони. Едва не ми откъсна пръстите с тая мръсна врата, нейната... От моя страна конкуренция нямаш, Док. Твоя е.

— А не иска да ме види — каза Док.

— Не иска ли? Какви са я прихванали, по дяволите?

— Кой знае?

Подпряха лакти на тезгяха и се вторачиха един в друг.

— Ама че работа! — рече Йосиф-Мария. — Какво ще правиш тогава?

— Хейзъл предложи да ѝ занеса цветя и бонбони — Док се усмихна.

— Виж, това не е лошо. Но що за човек е тя? — Шефът предпазливо позволи на една капчица уиски да се спусне по шията му и щом тя заля охлузеното от палците място, изтръпна от болка. — Сигурен съм, че е смахната — каза той. — Със смахнатия трябва да се държиш като смахнат. А ти как си? Имаш ли сили да я забравиш?

— Опитвал съм. Колко пъти!...

— И никаква полза, нали?

— Никаква. Знам, че е глупаво, и пак ...

— Не си само ти. Среждал съм и други като тебе. Нищо не може да се направи. — Шефът присви очи. — Спомних си нещо. Като говорехме с нея през тази проклета вратичка, тя ми каза: „Срещна ли — вика — човек, който отгоре до долу е цял, със затворени очи се хвърлям.“ Пък аз я попитах: „Док ли?“, а тя — „Ами! — вика. — Той е нарязан целия като салам.“

— Права е — съгласи се Док.

— Не мисля тъй. Кажй, Док, както ме беше пипнал, ако се опъвах, нали щеше да ме ...

— Сигурно. Сам не мога да повярвам, но щях да те... Никога не ми се е случвало. Защо питаш?

— Защото... помислих си, човек, който може да те убие с голи ръце, съвсем не е тъй тънко нарязан на филийки. Да доизпием шишето, Док, пък после ще ти помогна.

— Ще ми помогнеш? За какво?

— За цветята — каза Йосиф-Мария. — До съмване има цял час. Горе над авеню „Маяк“ има една градина, прелива от цветя.

34. ДА СЕДНЕШ В ДЪЛБОКАТА ВАНА

Тъй като Джо Елегънт беше в „Мечешко знаме“ само готвач, а не и пазач, в късни нощи никой не диреше услугите му. Лягаше си рано и курдисваше часовника да го буди в четири, тъй всяка сутрин той разполагаше с три-четири часа, в които чукаше зелени букви на зелената хартия.

Книгата му вървеше добре. Героят му бе роден в състояние на помраченост и впоследствие нищо не успя да я избистри. Когато от устата му не се лееха символични реплики, в нозете му се мотаеха митологични видения. Бе книга на настроения, на мръсни и влажни коптори, облепени с многозначни тапети, на бледи зловонни и рухващи мечти. В целия роман „Корен Пи от Едип“ нямаше герой, който да не е минал през лудницата. Главното действащо лице имаше някакви позастаряващи лели, пред които маркиз дьо Сад изглеждаше ангел. Зеленият ръкопис бе вече три инча дебел. Джо Елегънт почна да се замисля за фотографията си на гърба на обложката: щеше да се снима с разкопчана риза, с едва забележима иронична усмивка. Едната ръка, мислеше той, ще отпусне пред себе си, а на средния пръст ще се вижда пръстен с отворено капаче за скрита отрова. Вече знаеше на кои рецензенти ще може да разчита и защо. Той написа: „Блато. По водата се носи тънък слой отрова. В средата на блатото, с корема нагоре, плава мъртва риба...“

Джо Елегънт въздъхва, облегна се и почеса корем.

После се прозина, отиде в кухнята на „Мечешко знаме“ и сложи кафеничето на огъня. И додето водата се стопли, излезе — въвн бе прелестна утрин. Пеликаните се юрнаха подир пасаж моруни, а над залива висяха розови облачета, прилични на тоалетен лигнин. Джо съзря цветята пред вратата на парния котел и приближи да ги разгледа — огромен букет лалета, неразцъфнали рози, кичести нарциси и перуники. Ако не беше лабораторния буркан, в който бяха натопени, цветята можеха да минат за случайно жертвоприношение.

От годежно-лотарийното тържество насам животът на Джо Елегънт не бе изпадал в опасност, ала улица Консервна и без туй не му предлагаше особена дружелюбност. Той отнесе новината в „Мечешко знаме“ и я сервира на Фауна върху подноса с кафето и мекиците. Към осем часа вестта стигна приюта „Палас“ . Първите посетители на „Ла Ида“ я погълнаха с киселото си уиски.

Най-хубавите места в театъра се намираха в Готовата стая, чиито прозорци се надвесваха направо над празното място. Залапал мекиците на Фауна, зад пердето застана Мак. Момичетата се събраха с най-хубавите си пеньоари. Беки бе нахлузила чехлите си с помпони от щраусови пера. В осем и половина зрителите чуха скърцането на железната вратичка и взеха да се побутват с лакти.

Застанала на четири крака, Сузи подаде глава от пещта и завря нос в гигантския букет. Известно време тя оглеждаше цветята, после се протегна и ги дръпна вътре. Желязната врата се затвори.

В девет Сузи отново се показа и бързо се отправи към Монтерей. В девет и половина се върна. Влезе в котела и миг по-късно избута навън куфара си. Публиката изтръпна от смущение, но то не продължи дълго. Сузи изкачи стъпалата и звънна в „Мечешко знаме“, Фауна прогони момичетата по стайте, Мак се измъкна от задния вход и едва тогава отвори.

— Нали ми каза, че мога да се изкъпя тука — рече Сузи.

— Моля, заповядай — каза Фауна.

След час, когато плискането заглъхна, Фауна похлопа на вратата на банята.

— Искаш ли малко тоалетна вода, миличка?

— Благодаря — отвърна Сузи.

След малко тя се появи поруменяла и блестяща.

— Чаша кафенце? — попита Фауна.

— Ще ми се — рече Сузи, — но бързам. Благодаря за банята. Има ли нещо по-хубаво от туй да седнеш в дълбоката вана?

Скрита зад пердето, Фауна я видя, че отново пропълзя в парния котел. После в спалнята-кабинет надраска бележчица и по Джо Елегънт я проводи в Западна биологична. Бележката гласеше: „Днес тя няма да ходи на работа.“

35. ВСИЧКО Е ВЪЗМОЖНО, КОГАТО НИКОЙ НЕ ГЛЕДА

Док хвърли най-хубавите си дрехи върху леглото. По изпраните панталони с цвят какви тук-таме се забелязваха бледи петна от киселина, бялата риза бе пожълтяла от годините, а старото вълнено сако — той забеляза туй за първи път — бе протрито и на двата лакътя. Петна имаше и по вратовръзката, която бе сложил за вечерята при Съни Бой. На дъното на куфара си той откри една черна войнишка вратовръзка. За пръв път в живота си Док бе недоволен от своя гардероб. Колко глупаво е да приемаш тия неща сериозно! Но той без съмнение бе напълно сериозен. За миг се отпусна и хвърли поглед върху дрехите и живота си — и двете му се сториха смешни. Не по-малко смешно бе и потръпването, от което със сигурност личеше, че е изплашен.

Док заговори на гърмящите змии, а те наизвадиха раздвоените си езичета и заслушаха:

— Пред себе си виждате един глупак — почна той. — Аз съм човек разумен, човек сравнително образован, с коефициент на интелигентност 182, завършил Чикагския университет с докторат и други титли. Човек сведущ в своята област и не профан в други области. Виждате ли го? Ще прави официално посещение на едно момиче, което живее в парен котел! Купил ѝ е четвърт шоколад! И трепери от страх. Защо? Ще ви кажа защо. Страх го е, че момичето няма да го одобри. От нея го е страх. И знае, че това е смешно, ала не може да се смее.

Пепелявите очи на змиите се бяха приковали в него, или поне тъй му се стори.

— Да се изясня — продължи Док. — За нищо друго не ме бива. Казват, че ампутираният усещал отрязания крак. Тъй да е! Аз пък не мога да забравя това момиче. Без нея съм като половин човек. Не мога да живея без нея. Когато сме били заедно, животът ми е бил пълен, в повече е бил. И не само като е била добра с мене. И като сме се карали,

пак съм бил цял. На времето не можах да разбера колко е важно, но сега разбирам. Не съм пиан! Знам, че и да я спечеля, много има да патя. По-добре да не бях я срещал — туй си повтарям. Но съзнавам, че изпусна ли я, никога няма да намеря останалата си половина. Ще заживея сив полуживот и до смъртта си ежечасно ще тъгувам по своето изгубено момиче. Като мъдри влечуги ще ме попитате: „А защо не почакаш? Гледай напред! В морето има и по-добри риби.“ Но вас какво ви засяга всичко това? Позволете да ви кажа: за мен не само няма по-добри риби, за мен в морето изобщо не съществуват други риби. Без тази риба морето е празно. Набийте си това в главата и хубавичко запомнете!

Той се съблече, взе един душ и тъй старателно си изгърка кожата, че тя се зачерви. Грабна четката за зъби и додето венците му не пуснаха кръв, не я остави. Ръцете му бяха излющени от формалина, но това не му попречи да изреже обезцветените си нокти. После среса с четка щръкналата си коса и се обръсна тъй гладко, че лицето му пламна. Най-сетне бе готов, но все си намираше друга работа, да отлага тръгването. Стомахът му се бе събрал в гърдите, дишаше плитко. Една глътка уиски? — помисли си той. Не, ще дъхтя, а тя ще разбере защо съм пил. Интересно, дали и тя не е уплашена? Човек никога не знае. Жените се прикриват по-добре от мъжете. О, боже, какъв глупак съм аз! Тъй повече не бива. Погубвам се. Гласът ми трепери. И за какво? За тая малка... Не, не тъй! Не бива! Кураж няма да спечелиш, ако почнеш да я ругаеш. Ти отиваш при нея, не тя при тебе. И защо говориш на „ти“, когато си „аз“? Нима ме е страх от това „аз“? Изведнъж го осени идея. Разрови плочите и намери „Изкуството на фугата“. Ако неговото величие не ми вдъхне кураж, помисли той, по-добре да се откажа. И приседна неподвижен. А Бах започна да гради един свят, да го населява и да го подрежда; после хвана за гушата света на Док и го унищожи. Когато музиката заглъхна, тъй както заглъхва човек, когато го споходи смъртта — на средата на недоизказаните слова, — Док отново бе придобил смелост. „Бах се е борил, на живот и смърт се е борил — каза си той — и не е бил победен. Да бе останал жив, би продължил неравната борба.“ И Док се развика:

— Дайте ми малко време! Искам да помисля. У Бах е имало нещо, за което аз гладувам, без което загивам. Не е ли то храброст? И

не е ли храбростта великото изкуство на душата? Има ли по-благородно качество у човека от храбростта? — Док млъкна и сякаш внезапно се обля в някакви вътрешни сълзи. — Ах, защо не съм знаел досега? — попита той. — Аз, който се възхищавах от любовта, дори не съм разбрал кога е дошла. Старият Бах си е имал и талант, и семейство, и приятели. Всеки си има по нещо. А какво има Сузи? Абсолютно нищо освен една смелост. Тръгнала срещу атомния свят с прашка в ръка и, вярваш ли, о боже, ще спечели! А не спечели ли, какъв смисъл да се живее повече? Но какво значи туй „ще спечели“? Знам. Щом не си победен, значи си спечелил — Док се нахвърли върху себе си, да си отмъсти за унижението на Сузи: — Знам какво върша. Понеже ми предстои поражение мъча се да си върна самоувереността чрез нейната храброст. Но моля, да бъдем на ясно! Нуждая се от нея, за да спася себе си. Без нея съм половин човек. — Док се изправи. Вече не се чувствуваше глупав, нито мисията му се струваше смешна. — Довиждане — обърна се той към гърмящите змии. — Пожелайте ми щастие!

Той взе кутията с бонбоните и въодушевено заслиза по стъпалата на Западната биологична. Пресичайки улицата, Док разбра, че го наблюдават от всеки прозорец, от който можеха да го видят, но пет пари не даде. Дори махна за поздрав към невидимата публика. Като минаваше през ружите на празното място, помисли си: „Как се чука на железна врата?“ Спря се, вдигна от земята един ръждясал гвоздей и весело доближи парния котел. Похлопа в барабанен такт. Вратичката на пещта не беше плътно затворена.

— Кой чука! — долетя с метални отзвуци гласът на Сузи.

— Аз — отвърна Док, — моя милост.

Вратичката се откряна и Сузи подаде глава.

— Благодаря за цветята — каза тя.

— Нося ти още един подарък.

Тя погледна кутията шоколадени бонбони в ръката му. Но понеже бе коленичила на четири крака, за да го погледне в лицето, трябваше да извие глава нагоре.

Док не можа да познае — подозрение и съмнение ли е изписано в очите и или бе само напрежението от извитите мускули.

— Бонбони?

— Да.

— Аз не... — почна тя и в този миг в главата ѝ нахлуха думите на Фауна и я заудряха с малките си юмручета. — Божичко! — каза тя — Благодаря!

Док губеше хладнокръвие. Сузи стоеше с превит врат и повисоко от коленете му нищо не виждаше. Док се опита да обърне нещата на смях и това, което рече, му се стори много безсмислено:

— Дошъл съм на официално посещение — рече той — няма ли да ме поканиш да вляза?

— Можеш ли влезе?

— Ще опитам.

— Вътре е тясно.

Док не отговори.

— Но, за бога, влез, заповядай — каза Сузи и дръпна глава от отвора.

Док падна на четири крака, метна кутията с бонбоните през вратичката и се запровира. Човек, който може да извърши такова нещо с достойнство — помисли си той самодоволно, — няма защо от нищо да се страхува. В този миг маншетът на панталона му се закачи па вратата, тя се затвори и му приклеци глезена. Кракът му остана да стърчи отвън.

— Май се закачих — констатира той, като разбра, че не може сам да се освободи.

— Стой така! — заповяда Сузи, пропълзя над него и откачи панталона от ръба на вратичката. — Скъсало се е — каза Сузи, опирайки се на раменете му, за да се изтегли назад. — Но мисля, че ще мога да ти го закърпя.

Очите му почнаха да свикват с мрачната вътрешност. Бледа светлинка проникваше от комина и се кръстосваше със светлината от вратата.

— Отначало трудно се вижда — отбеляза Сузи, — но имам лампа. Почакай да запаля.

— Няма нужда — каза Док. Сега вече виждаше по-добре. При вида на претенциозните пердета, боядисаните стени, саморъчно скованата масичка с огледалото и тоалетните стъкълца, нещо у него се сгромоляса. — „Господи, какво твърдо животно е човекът!“ — помисли си той. И в този миг Сузи съкруши надигащото се съчувствие.

— Има един оксигенист, храни се в „Мака“, обеща ми като остане по-свободен да дойде някой ден и да ми изреже с оксигена прозорци. — В гласа ѝ е една нотка на въодушевление. — Тогава и рамки ще туря и сандъчета с мушката... Естествено ще се наложи да боядисам и външните стени, може би в бяло, със зеленичко по краищата, а отпред преплетено като дантелка. Мога и рози да рисувам.

Сузи млъкна. Стеснение и принуденост, процедили се кой знае отде, изпълниха котела.

Та това не е никакъв котел, учуден мислеше Док. Тя бе успяла по някакъв начин да го превърне в дом.

— Чудесно си се потрудила — каза той.

— Благодаря.

— Истински дом.

— Удобен е. Никога по-рано не съм имала собствен.

— Ето, че имаш.

— Понякога седя и си мисля, не пожелая ли да се махна оттук, ще трябва с динамит да ме изкарат.

Док събра кураж.

— Сузи, съжалявам за това, което стана.

— Не искам да говорим за това. Ти не си виновен.

— Как да не съм!

— Мисля, че не си — каза тя категорично.

— Всичко бих сторил да ...

— Слушай, Док — подзе Сузи, — виждам, че за друго не можеш да говориш. Тогаз малко да ти понатъркам носа. Ти съвсем не беше виновен, но ми даде урок, и то какъв! Ревах, плаках, но и то мина. Не ти остава нищо да сториш. От нищо нямам нужда. Всички ме съжаляват, но само времето си губят. Никога не съм била по-добре, ясно? Хубаво запомни! Не искам с нищо да ми помагате — ни ти, ни другите, — защото се справям сама. Няма да е зле, ако можеш да го проумееш. А не можеш ли, гръмни се.

— Що за надут глупак съм бил! — извика Док.

После в котела отново се възцари тишина. И като реши, че достатъчно му е натъркала носа, Сузи я наруши:

— Знаеш ли? — весело почна тя. — В гимназията са открили вечерни курсове по машинопис. Записах се. В събота взимам машина под наем. Може и да се науча!

— Обзалагам се, че можеш! Тъкмо ще ми напечаташ статията.

— А ти ще я напишеш ли?

— Трябва, Сузи. Тя ми е всичкото. Без нея съм като умряла гъска. В събота заминавам за Ла Хойа, да сваря пролетния отлив. Доволен съм. А ти?

— И аз. Не обичам хората да получават шамари. — Изведнъж тя отново се скри зад преднамерената официалност. — Искаш ли да те почерпя чаша чай? Имам си печица.

— С удоволствие.

Положението бе в ръцете ѝ и тя свободно се разприказва, докато палеше печката и нагласи чайника.

— В „Мака“ печеля от бакшиши и за две седмици изплатих на Джо Блейки целия дълг. Ела има намерение да си вземе отпуска за пет-шест дни. Никога не е вземала отпуска. Аз лесно ще се справя. Дявол да го вземе! ... Извинявай за ругатнята. Вече много рядко ругая.

— Чудесно! — каза Док. — А би ли ми казала, без да ми натриваш носа, какво точно търсиш от един мъж? Да знам, ей тъй, за друг път.

— Чаят е готов — каза Сузи, подаде му чашата, над която се виеше пара, и допълни — захар има в купичката на тоалетката.

След малко (Док разбъркваше захарта в чашата си) Сузи поде:

— Ако знам, че не ми се подиграваш, да ти кажа.

— Не се подигравам.

— Добре тогава. Това, което искам, може би го няма никъде по света, но нали го искам, въобразявам си, че все някъде го има. Търся човек, който да е с открито сърце. Искам да бъде истински мъж, корав, упорит, но да е открит, с ясна душа. Да се бие, ако иска, в гърдите пред всекиго, не и пред мене. И до смърт да има нужда от мен. Да бъде такъв, че липсвам ли му, все едно всичко да му липсва. Да, приятелю, такъв човек ще знае какво получава.

— Като махнем упоритостта, ти имаш тъкмо мен предвид — каза Док.

— Не се слагай, дето не ти е мястото! Бях глупава, че ти повярвах. Ти си доволен от това, което имаш. Сам ми каза. Аз всичко бих ти провалила. Не беше лесно да поумнея, но слава богу, поумнях.

— Казвал съм неверни неща.

— Не са неверни, с очите си го каза.

Док се почувствува победен. В тона ѝ нямаше гняв, нямаше нищо, освен примирение и съвсем слаба нотка на вълнение. Да, точно тъй, вълнение, което граничи дори с радост.

— Говориш като щастлива, Сузи.

— Щастлива съм — рече тя. — И знаеш ли кой ми помогна?

— Кой?

— Фауна. Жена и половина е тя! Гордостта ми върна! Никога досега не съм имала гордост.

— Как стана това? — попита Док. — И аз имам нужда от малко гордост.

— Тя ме научи. Накара ме да си повтарям, че като мене на света друга няма, че в мен има нещо много хубаво. И дявол да го вземе, точно така е! Хайде, стига вече сме приказвали, какво ще кажеш?

— Да — съгласи се Док. — Трябва, струва ми се, да тръгвам.

— Да. И аз трябва да отивам на работа. Кажи, Док, спомняш ли си онзи човек, за когото ми разказа? Живее там, дето бяхме с теб онази нощ?

— Пророкът? Разбира се. Какво се сети?

— Джо Блейки го арестувал.

— Защо?

— За кражба. От магазина „Сейфуей“. Джо не искаше, ама ...

— Ще проверя не мога ли нещо да сторя. Довиждане, Сузи.

— Нали не се сърдиш?

— Не, Сузи. Само съжалявам.

— И аз. Но по дяволите, човек не може всичко да има. Довиждане, Док! Желая ти успех в Ла Хойа!

Прекосявайки този път улицата, Док се надяваше че сега поне никой не го наблюдава. Вмъкна се в лабораторията, довлече се до леглото и се тръшна. Бе загубил. Не можеше да разсъждава. Едно едничко бе сигурно: трябваше да се иде в Ла Хойа. Не отиде ли ще умре, защото надали ще му остане нещо, в което да вярва, за което да се бори. Стисна очи и се загледа в блестящите точки, които заплуваха в мрака.

На верандата се чува стъпки. Гърмящите змии умерено изтрополяха.

Вратата се отвори и на прага застана Хейзъл. Като видя изражението на Док, надеждите му угаснаха.

— Е? — попита той.

— Нищо — отвърна Док.

— Все трябва да има някакъв начин.

— Няма — каза Док.

— Нещо да ти помогна?

— Нищо. Впрочем, да! Познаваш ли Джо Блейки?

— Полицая? Разбира се.

— Арестувал е един човек на дюните. Намери го и му кажи, че се интересувам от този човек. Веднага щом мога, ще ида да го навестя. Кажи на Джо, че човекът е безопасен. — Док се извърна встрани и затършува в джоба си. — Ето ти два долара. Помоли Джо да те пусне при човека и му ги дай ... Не, по-добре отбий се в „Сейфуей“, купи една дузина захарни пръчки и ги отнеси на пророка. Дай му и рестото.

— Пророк ли?

— Името му е такова — уморено каза Док.

— Всичко ще свърша, ей сегичка! — Хейзъл беше горд и тръгна в кучешки тръс.

Док тъкмо се наместваше за по-удобно в своето нещастие, когато на вратата отново се почука.

— Влез! — извика той.

Отговор не дойде. Разнесе се второ похлопване и дивият съсък на змиите.

— О, мила майчице! Дано не са ученици да разглеждат лабораторията!

Беше телеграма, дълга телеграма с наложен платеж Тя гласеше:

Еврика! Гръцка дума значи открих. Вече си институт. Уредих изследователска секция главноногите при Калифорнийския институт естествена история. Ти си отговорник. Шест хиляди годишно плюс разходи. Почвай работа октоподите. Подготвям да прочетеш доклад Калифорнийската академия науките края годината. Изводите ясни. Поздравления. Искам да чуя какво ще кажеш като платиш за телеграмата.

Док остави телеграмата на леглото, до себе си.
— Кучият му син! — рече той.

36. ЛАМА САБХТХАНИ^[1]

Хейзъл седна в единия край на железната кушетка в Монтерейския затвор и с интерес заразглежда пророка.

— Отвори кутията, това са сладкиши. Щом си приятел на Док, нищо лошо няма да ти се случи.

— Не го познавам — каза пророкът.

— А той те познава. Значи, имаш щастие.

— Не познавам никакви доктори.

— Не е от тях. Той е доктор по буболечките, по... разни такива.

— Аха! Спомням си. Нагостих го с вечеря.

— А сега ти праща сладкиши.

— Сигурно няма да ги изям.

— Защо пък? И таз хубава!

— Кажи на моя приятел Док, че алчността ме отрови. Обичам сладкишите и сегиз-тогиз си открадвам по един; все успях някак да си облекча съзнанието от дребното престъпление. Но вчера ме обзе такава страст, същински бич! Откраднах три. Управителят на „Сейфуей“ каза, че от по-рано знаел дето задигам по едно и все си затварял очите. Но като взех три, нямаше как, обади ме. Не е виновен човекът. Отде да знае следващия път какво ще открадна? Току виж ме обзела друга страст. Сега ще се накажа — няма да изям тия сладкиши, само ще ги мириша.

— Аз пък мисля, че си луд — каза Хейзъл.

— И аз тъй мисля. Но понеже нямам мярка за сравнение, не мога ти кажа не са ли и другите луди.

— Говориш малко като Док — забеляза Хейзъл. — Нищо не ти разбирам.

— Как е той?

— Не е добре. Грижи.

— Още тогава го разбрах. Сега си спомням. Самотата му стоеше като мантия. Достраша ме за него.

— Исусе! Също като него говориш! Женски са неговите грижи, женски!

— Така и трябваше да бъде. Стане ли му на човек студено, топлото дири. Самотен ли си, има само едно лекарство. Защо не се събере с въпросната жена?

— Няма да го иска, освен ...

— Ясно. Такива са те.

— Кои?

— Жените. А ти какво искаше да кажеш с това „освен“?

Хейзъл погледна пророка втренчено, с очи, които пронизват. Този човек говореше като Док. Може би ще помогне? Но с тази мисъл в главата му дойде и предпазливостта.

— Искам да те питам нещо — рече Хейзъл.

— Питай!

— Ето що... По начало това не е вярно. То е... измислено.

— Значи, хипотетичен въпрос?

— Нещо такова. Да речем, става дума за човек, който е зле ...

— И?

— И не вижда как може да се отърве. Но той има един приятел, за когото може би и не подозира...

— И този приятел си ти — каза пророкът.

— Не! За друг става дума! Забравих му името. Но, да речем, човекът е зле — бързо продължи Хейзъл, — изход има, но не го бива да се оправи сам. Мислиш ли, че приятелят е длъжен да му помогне?

— Естествено.

— Дори да боли? Адски да боли?

— Естествено.

— Дори нищо да не излезе?

— Естествено. Не зная какво му е на твоя Док, но си представям на теб какво ти е. Ако го обичаш, длъжен си всичко да сториш, за да му помогнеш. Всичко. Дори да го убиеш, ако се наложи, но да го отървеш от неизлечимата болка. Това е най-висшият и най-ужасният дълг на приятелството. Подозирам, че онова, което си намислил, ще е нещо необикновено. Но най-напред трябва да си наясно — ще успееш ли, второ — провери себе си, знай, че ще бъдеш наказан. Защото е напълно възможно, дори и да успееш, твоят приятел да не пожелае да

те погледне. Но за това се иска силна обич, най-силната обич. Уверен ли си, че го обичаш именно така?

— Този човек не съществува! — запъхтян отсече Хейзъл. — Нали е само хипо ... хипо-те... нали е само ей тъй, на шега, като гатанка?

— Разбирам — каза пророкът, — обичаш го именно така!

Никой не знае как величието осенява човека. То може би лежи скрито в мрака, заспало дълбок сън, или — кой знае? — може би се врязва в него като ония шеметни огнени частици, идващи от космичното пространство. За величието обаче знаем следното: нуждата го вдига от сън и го тласка към действие; то никога не идва безболезнено; то променя човека, пречиства го и в същия миг го въодушевява — след това човек никога не може да възстанови първоначалната си простота.

Хейзъл се гърчеше на земята под черния кипарис. Между стиснатите му зъби се процеждаше едва чут хленч. С настъпването на нощта и залеза на луната, след което се смрачи, отчаяние обви Хейзъл и той горко заплака, изстрадвайки своето величие, тъй както другият оплакваше своята изоставеност.

Борбата продължи часове, чак до сутринта. Едва в три часа Хейзъл бе преглътнал всичко. Прие го, тъй както прие и поквареното президентство на Съединените щати. В душата му настъпи мир, защото изход за бягство не видя. Само глупак да го бе зърнал отнякъде, не би открил прекрасното у него.

Хейзъл пое от земята избрания инструмент — бухалката за бейзбол — и се измъкна изпод тъмната сянка на кипариса като котарак, станал още по-чер от мрака. Не минаха и три минути, Хейзъл се върна, легна по корем под кипариса и зариде.

[1] Защо ме изостави? (ст. евр.) — последните думи на Христос на кръста ↑

37. ЕДНА КЪСА ГЛАВА

Като всички други и доктор Хорас Дормоди мразеше да го викат посред нощ, но Док му беше приятел и той веднага се отзова на обезумелия глас по телефона. Като стигна лабораторията, той се взря в побелялото лице на Док и видя дясната му ръка.

— Счупена. Добре ли е, зле ли е, не знам. Можеш ли да се довлечеш до колата ми? Искам да те видя на рентген.

— Такааа. Добре! Ясно. Няма да мине скоро — каза доктор Хорас по-късно. — А сега ми разкажи още веднъж какво се случи?

— Бях заспал — рече Док. — Не мога да си представя как е станало. Освен да съм си заклецил ръката между кушетката и стената?

— Искаш да кажеш, с никого не си се бил?

— Нали ти казвам, че спях. Защо се хилиш? Какво смешно?

— Както щеш — каза доктор Хорас. — Не е моя работа освен ако не цъфне още някой. Тъканта около счупеното е смазана. Прилича ми на удар с тояга.

— Но какво ще правя? — викна Док. — Утре трябва да тръгна за Ла Хойа! Пролетният отлив!

— Да обръщаш камъните, а?

— Да.

— Опитай! — каза доктор Хорас. — Почна ли да се затопля гипсът?

— Да — отчаяно отвърна Док.

38. АЛАБАЛА (2) ИЛИ ПЕПЕРУДЕНИЯТ ФЕСТИВАЛ В ПАСИФИК ГРОУВ

Тръгнат ли нещата зле, за да се утешат, хората дирят други, себеподобни, които са още по-зле. Трудно можем да разберем помага ли това, но очевидно помага. Човек уравновесява болката си благодарение на чуждата и ако се окаже, че собствената е по-лека, изведнъж му става по-добре.

Някои биха рекли, че положението на улица Консервна е станало безнадеждно. Вижте какво бедствие сполетя град Пасифик Гроув и ще разберете защо лампите в Масонския салон цяла нощ не угаснаха, защо се заговори за сваляне на градската управа. Не беше дребна работа. Засегнат бе целият град. Пеперудите не дойдоха.

Пасифик Гроув живееше на гърба на една от ония щастливи природни случайности, които радват сърцето, възбуждат въображението и дават урок на младите.

В определен ден от пищно разкрещялата се пролет огромни облаци оранжеви пеперуди се надигаха като развълнувани въздушни цветни поляни, понасяха се високо в своето царствено преселение и прелитаха над залива Монтерей, за да накацат в боровите гори край Пасифик Гроув. Пеперудите знаеха съвсем точно къде отиват. И макар да бяха милиони, кацаха само на няколко бора — всеки път на едни и същи дървета. Там почваха да смучат гъстия леплив сок, който се събира по клоните, и се опиваха. Първите смучеха, додето се подуят и падаха пияни на земята, образуваха там златист килим, размахваха нетрезви нозе и надаваха пеперудски празнични възгласи, а в това време местата им по клоните се заемаха от нови жадни милиони. След около седмично пиянство пеперудите изтрезняваха и отлитаха, но този път не в облак. Понеделнишката утрин те посрещаха самостоятелно или на двойки.

Години наред Пасифик Гроув не подозираше какво притежава. Но постепенно забелязаха, че броят на туристите, които идват да наблюдават пеперудите, непрекъснато расте. А където има туристи,

там има и пари. И е грехота да ги оставиш да ти се изплъзнат. Пасифик Гроув имаше несметно богатство под носа си. При това пеперудите бяха безплатни. По естествен път, както виждате, се породиха Пеперуденият фестивал, а там, дето има фестивал, има и фестивално представление.

В началото имаше неприятности по отношение на благоуханните течности. Пасифик Гроув е сух, трезв град, пламенно трезв. Продажбата на различни сиропи за усилване със солидно алкохолно съдържание държеше рекорд в щата, но това все пак не бяха напитки. Малко нечестно беше дето пеперудите пристигаха в този сух оазис, за да се напият, но градът разреши и този въпрос — най-напред като не му обърна внимание, а после, като изобщо отрече, че е съществувал. Фестивалното представление обясняваше всичко: Живяла едно време царицата на пеперудите (нейната партия се изпълняваше от мис Грейвс), тя излязла един ден на разходка и се загубила. По някакъв начин, забравил съм как именно, в цялата работа се намесваше банда индианци (артистите навличаха кафяво бельо голям ръст). Както и да е, верните поданици, търсят, търсят и най-сетне намират своята царица и се стичат с милиони да я спасят. (Като лягат по гръб и размахват крака, това значи, че поздравяват царицата). Всичко минава чудесно. Представлението се дава в танцувалния парк, а туристите купуват пеперуди, направени от всякакъв подходящ материал — като почнеш от шишарки, та свършиш с платина. От цялата работа градът печелеше добре. Нима не знаете, за символ на града по рекламите служи пеперудата.

В досегашната история пропуск бе имало само веднъж, мисля в 1924 година, когато пеперудите не дошли и пощурелият град се видял принуден да отпечата стотици хиляди двуцветни пеперуди на хартия и да ги разхвърля из гората. И днес мъдрата градска управа държи на склад запас от книжни пеперуди в случай, че трагедията се повтори.

Този път появяването на пеперудите бе приблизително установено, с най-много ден-два разлика. Представлението се репетираше от месеци, индианците бяха готови, принцът извади тясното си трико от нафталина, царицата цъфтеше в колоритното си великолепие.

Два дни преди пристигането на насекомите — лошо знамение! — мис Грейвс изгуби гласа си. Приветлива млада жена, тя бе доста

хубавичка, но и доста изтощена. Беше учителка — на четвърто отделение, — а това е достатъчно да изтощи всекиго. Не помогна ни мазане на гърлото, нито инжекции. Гърлото ѝ, по всяка вероятност, се бе свило в резултат на психическия натиск — тъй бе пресъхнало, че изтръгваше едва по някое кудкудякане. Очите ѝ горяха от покрусата като трескави.

Дните отминаваха, а пеперудите не идваха. В началото Пасифик Гроув изпадна в паника, после се разрази сляпо озлобление и гражданството вече търсеше кого да обвини. На мушката попадна градската управа. И без това ѝ беше време да се подменя. Търговците, чиито счетоводни книжа не излизаха, хвърляха вината за това на кмета. Намаляха посещенията на кината. Градският съвет отнесе всички ругатни. Въпросът се превърна в негодувание, негодуванието — в рев: „Да изгоним мошениците!“

По това време се случи и пожарът в хотела на Кинг Сити, шейсет мили отгук. И кой, мислите, избяга от горящата сграда само по пардесю и с една русокоса красавица под ръка? Кметът на Пасифик Гроув, Кристи. Той дори не си направи труда да подава оставка. Напусна града и толкоз по-добре, защото вече се говореше за катран и кокоши пера. Изглежда бе дочул какво му се готви. Градът не бе изпадал в такова безпокойство от Великата война на ракет.

Религиозният блок отдаде бедата на греха, без да навлиза в повече подробности. Циниците поискаха да се изхвърли целият съвет заедно с началника на полицията и инкасатора на водната такса. Посолидните граждани видяха вината където трябва — в социализма на Рузвелт и Труман. А пеперудите тъй и не дойдоха.

Тогава в училището избухна скандал. Четвъртият син на Уилям Тейлър, ученик от първо отделение, донесе един ден в къщи цветните моливи, загънати в обложката на доклада Кинси^[1]. Като го поразпитаха, той здравата се подплаши и съобщи, че взел обложката от учителката, мис Бък. Разпитаха и нея и се разкри, че през 1918 година баща ѝ подписал петицията за освобождаването на Юджин В. Дебс^[2]. Стигна се дотам, че никой никому не вярваше. Мис Грейвс продължи да кудкудяка.

А пеперудите не дойдоха.

Тъй че, както виждате, неприятностите на улица Консервна далеч не бяха тъй страшни, както си помислихте началото.

[1] Алфред Ч. Кинси (1894–1956) — амер. биолог, публикувал два доклада за сексуалното поведение у човека (1948, 1953) ↑

[2] Юджин Дебс (1855–1926) — амер. профсъюзен деец, осъден през 1918 г. на 10 г. затвор ↑

39. ОТНОВО БЛАГОДАТЕН ЧЕТВЪРТЪК

Пролетта дойде и с нея настъпи още един благодатен четвъртък. Слънцето почна да се накланя на юг и разтвори усуканите листенца на златистите макове. Преди пладне из въздуха се носеше острият аромат на ралицата, която расте по нивята край Форт Орд.

Беше благодатен ден за всички видове гърмящи змии. Обзет от пролетен бяс, някакъв неудържим заек прекоси плаца на гарнизона и притегли върху себе си радостните изстрели на цели две роти, но успя да се шумугне и скрие зад дюнните. Този миг на заешко високомерие струваше на правителството 890 долара и развесели сърцата на сума войници.

Мис Грейвс се пробуди бездиханна от скрити надежди. Изпя гамата с полутоновете и установи, че гласът ѝ се е върнал, че всичко в света е почнало да се оправя. Тя имаше право. В единайсет часа пеперудите се зададоха откъм залива и накацаха с милиони върху борове, засмукаха гъстия сладникав сок и от опиване станаха кривогледи. Пеперуденият комитет се събра на извънредно заседание в пожарната команда, наизвадиха коронките на феите и дългото кафяво бельо на индианците. Временният кмет на Пасифик Гроув написа прокламация за вечерния вестник.

Тази сутрин отливът, готвейки се за голямото пролетно отдръпване, оголи брега, топлото слънце изсуши водораслите и привлече на крайморски излет рояци милиарди мухи.

Хората се чувствуваха добре. Съдията Албертсън пусна пророка под гаранция, дадена от управителя на „Сейфуей“. Надвесен над операционната (апендицитен случай), доктор Хорас Дормоди подсвиркваше под маската си и разказа на асистиращите политически виц, без да споменава счупената ръка на Док. Проблемите на пациента, колкото и смешни да са, бяха за доктор Хорас свято нещо. Той обаче не успяваше да се съдържи и от време на време дискретно се усмихваше.

Как стана тъй, че всички научиха за ръката на Док? Никой не знае. Фауна получи вестта с мекиците си. Алис, Мейбъл и Беки я поеха

с портокаловия си сок. Шефът чу за това от Какауете, който незабавно изтича на плажа и три пъти оглушително изсвири хоровата партия от „Милата Джорджа Браун“ в шест различни гами.

Когато разбра за случилото се, Дебелата Ида тъкмо наливаше от пайнканъоновото уиски в бутилки от „Олд Кроу“. Мак и момчетата научиха новината рано — тя ги накара бързо да действуват. Тази сутрин „Златният Мак“ бе отворен от Сузи. Тезгяхът се изпълни със закусващи, които за пражосване на времето си поръчаха кафе. Денят бе вече доста напреднал, когато Сузи научи, че Док си е счупил ръката. Но какво можеше да стори? — Ела бе отишла да си прави трайно къдрене. Посетителите доста се учудиха на обслужването, което получиха след това — говореха й, а тя гледаше с празен поглед някъде над тях. Нарече г-н Макминимин „г-н Грос“, към г-н Грос се обърка на „ти“ и му сервира яйцата сурови, от което му се повдигна.

Мак се притече пръв на местопроизшествието. Не успя дори обувки да нахлузи. Огледа гипсовата превръзка, още недоизстинала, и изслуша единственото обяснение, което Док може да измисли — че си притиснал ръката между кушетката и стената.

— Какво ще правиш сега? — попита го Мак.

— Не знам — каза Док. — На всяка цена трябва да замина на юг.

Мак тъкмо щеше да предложи разрешение, когато изведнъж му хрумна мисъл, която го накара да каже:

— Току-виж излязло другояче. — И хукна обратно към приюта „Палас“.

Мак приближи леглото на Хейзъл — беше непобутнато, без гънчица.

— Не се е прибирал — рече Хуити Първи.

— Тъй значи! Какво ще кажете за това, а? Сладък негодяй! — издума Мак с възхищение.

Отправи се към кипариса, провря се под ниско увисналите клонци и както се издърпват кученца изпод леглата, издърпа Хейзъл оттам, завличайки го в приюта.

Хейзъл бе изпаднал в пълна апатия.

— Трябваше — с безнадеждност в гласа промълви той.

— Някой виждал ли е Сузи? — попита Мак.

— Видях я рано, отиваше на работа — каза Еди.

— Добре, иди ѝ предай новината! Уж между другото — заповяда Мак. — А ти, Хейзъл, какво ще ни разкажеш? Как стана?

— Сърдиш ли ми се?

— Отде накъде! — каза Мак. — Е, още не знаем дали ще има полза, но е стъпка във вярната посока. Забележете — обърна се той към Хуити Първи и Хуити Втори — Хейзъл не му е счупил крака. Хубаво е преценил. Док може да ходи, но не може да работи. Хуити — това се отнасяше до Хуити Втори, — иди при Док и стой при него. И да внимаваш да не му предложи някой да го заведе в Ла Хойа! Къде е бухалката?

— Хвърлих я в залива — каза Хейзъл.

— Ооо! Сетил се! Хуити, вземи си нещо тежко. Вън има тръби.

Хейзъл изгуби съзнание. Мак приседна до него на леглото и почна да слага на трескавото му чело мокри кърпи.

Хейзъл дойде на себе си и с мъка, като диреше думите, зашепна:

— Мак, няма да мога... Все едно какво казват... звездите ... и полицаите... няма да мога. Не съм ... сили нямам.

— Какви ги плещиш? Та ти вече свърши каквото трябваше.

— Не това. Кажи на Фауна да потърси друг човек за президент на Съединените щати. Мак опули очи:

— Тук да умра! Пък аз мислех, че си забравил.

— Как ли не се мъчих — съкрушено призна Хейзъл. — Не искам никого да разочаровам, Мак, но що да правя, просто не ме бива ... Опитай се да ме отървеш, а? Моля ти се, Мак! От дън душа ти се моля!

Състрадание замрежи погледа на Мак.

— Добре, мили мой негоднико. Бедното ми зайче! Не се тревожи! Никой не те кара насила. Ти извърши благородно дело. Не можа да се намери нито един с достатъчно смелост. Само ти!

— Не е, да речеш, заради мидите — продължи Хейзъл. — Ей богу, и това бих направил, и вехти чорапи бих ял, ако се наложи. Но не е там... Работата не е за мене, много е. Цялата страна ще объркам.

— Ти си лежи и не ставай — рече Мак. — Малкият ми Хейзъл! Мак ще се погрижи за него. Та има ли по-храбър от тебе? Хунти — обърна се той към Хуити Първи, — седни тук до Хейзъл да го утешаваш и не му давай да става, додето не се върна. — Мак се втурна навън.

— Трябва да направиш нещо, бързо! — каза Мак на Фауна. — Знаеш ли го дали няма да му дойде още някоя благородна мисъл? Човека убива, дяволите да го вземат!

— Да — съгласи се Фауна, — разбирам какво се е случило. Почакай да си взема нещата. Как ти се струва, ще се зарадва ли на една маймунска главичка?

— Страшно ще му хареса! Има нужда.

Фауна разгърна небесната карта пред очите на Хейзъл.

— Всеки прави грешки — почна тя. — На картата имало цвъкнато от муха. Оказа се, че Сатурн изобщо не е бил в двойна връзка.

— Отде да знам не ме ли баламосваш, само и само да ме успокоиш — подозрително рече Хейзъл.

— Колко пръсти имаш на краката?

— Нали ги броих, девет.

— Преброй ги пак! Хейзъл изу обущата си.

— Същото като по-рано — установи той.

— А я погледни кутрето как се е подвило под стъпалото! Брей, в каква грешка ме вкара тази муха! Пък и ти не си броил както трябва. Десет пръста имаш! Единият подгънат.

По лицето на Хейзъл бавно почна да се разлива усмивка — усмивката на радостно облекчение. За миг сянката на тревогата се върна:

— Тогава, според тебе, кого ще изберат за президент?

— Никой не може да каже — отвърна Фауна.

— Само да е посмял нещо лошо да стори! — заплашително каза Хейзъл. После отново се отпусна в обятията на облекчението. — „Имам си сенчица, навред е с мене тя...“ — запя той.

Фауна сгъна картата и се прибра в къщи.

Точно преди обяд колетният чиновник от сточната гара се отправи по необичайния за него път към приют „Палас“.

— Ей, момчета — провикна се той. — На ваш адрес е пристигнал някакъв грамаден сандък. Да слезете да си го получите! Аз дотук не го качвам. Никой ме ми плаща.

— Дошъл е! — извика Мак. — Господ си знае работата.

Хейзъл, Мак и Хуити Първи се боричкаха с огромния сандък по стръмната пътечка, когато се зададе Еди.

— Сузи пристигна! — съобщи той. — Заедно дойдохме дотук. Сварих я готова да тръгне. Сега е при него.

— Я помогни! — примоли се Мак. — Какво става с нея?

— Ще се пръсне — рече Еди.

Отнесоха сандъка в приюта и Мак се нахвърли отгоре му с брадвата.

— Ето го! — ахна той, като подигна капака.

— Какво има вътре? — попита Еди.

— Гледай! — ликуваше Мак. Всички впериха очи в прибора, в голямата мерна тръба с осем инчов рефлексор, с двоен окуляр, с триножник, сгънат до нея.

— Най-големият в каталога — гордо възкликна Мак. — Ах, как ще се зарадва Док! Еди, разкажи какво стана! Хем нищо да не пропуснеш.

Какъв ден! Ден на пурпур и злато — гордите цветове от знамето на Салинаската гимназия. На височина хиляда и двеста стъпки маршируваше ескадрон ангелчета, понесли на ръце розов облак, върху който светеше и угасваше думата РАДОСТ. Един гларус със счупено крило литна, устреми се право нагоре в небесната вис и закръка: „Радост! Радост!“

Когато Еди я пресрещна, Сузи вече тичаше като на състезание. На безличните му забележки за времето тя отговаряше с „да“ и „не“. Не чу нито една дума от тези забележки, дори не разбра, че Еди тича след нея. Тя се изкачи по стъпалата на Западната биологична, без да забележи Хуити Втори, застанал на пост с топуз от прозоръчен капак в ръка. Нейното появяване го освободи от наряд, но той остана да слуша.

До последното стъпало Сузи се преобрази — превърна се в запъхтяно, срамежливо момиче, а както е известно, няма нищо по-несъкрушимо и смъртоносно от срамежливото младо момиче. Поспря да поеме дъх, похлопа и влезе, забравяйки да затвори вратата, което бе добре дошло за Хуити Втори. Седнал на кушетката Док тъжно разглеждаше ловните си принадлежности, струпани на пода.

— Чух, че си ранен — меко рече Сузи. — Дойдох да видя — не мога ли с нещо да ти помогна?

Лицето на Док за миг се проясни, но тъгата пак го обгърна.

— Ей това тук провали пролетните отливи — каза той, поглеждайки бялата гипсова превръзка. — Какво ще правя сега?

— Много ли боли? — попита Сузи.

— Малко. Но ще боли после. Знам.

— Ще дойда с тебе в Ла Хойа.

— И ще обръщаш камънаци, дето тежат по петдесет килограма?

— Да не съм лепена със слюнка?

— А можеш ли да шофираш?

— Разбира се.

— Няма да можеш — каза Док. Но след малко, някъде издълбоко от душата му, се надигна вик: — Ще можеш, как няма да можеш! Имам нужда от тебе, Сузи! Трябваше ми! Ела с мене! Работата е ужасно тежка, а аз съм кажи-речи безпомощен.

— Ще ми кажеш какво да правя, какво да търся...

— Ще ти кажа, разбира се. Не съм чак толкова безпомощен.

Мога с лявата ръка.

— Решено значи? — рече Сузи. — Кога тръгваме?

— Трябва да замина още тази вечер. Ако караме цяла нощ, ще успеем да сварим отлива утре сутрин в седем и осемнайсет. Кажи, ще можеш ли?

— Решено! Щом имаш нужда от мен ...

— Имам! Без теб съм загубен. Но ще капнеш, скъпа.

— Голяма работа!

— Искам да те питам нещо. Старият Джингълболикс ми е издействувал място в Калифорнийския университет.

— Чудесно!

— Но не ми се работи там.

— Прекрасно!

— И сега не зная как да му го кажа в лицето.

— А защо не?

— Защото, от друга страна, там имат чудесна апаратура.

— Много добре — каза Сузи.

— Но не обичам да работя по заповед.

— Откажи се!

— Да, но получих покана да си прочета доклада пред Академията на науките.

— Тогава приеми!

— Но аз дори не знам ще мога ли да го напиша. Какво да сторя, Сузи?

— Какво най-много ти се иска?

— Не зная.

— Какво пък толкова лошо? Казвай, Док, че трябва да се постегна. Поне два часа да имам. Далече ли е?

— Като тръгнем вечерта ...

— Щом се приготвя, идвам.

— Обичам те — каза Док.

Сузи бе тръгнала към вратата. Извърна се и го погледна. Веждите ѝ се изправиха, устата се изопна. После бавно си пое дъх, устните ѝ се наляха, усмихнаха се с краищата, а в очите ѝ заблестя неизмеримо вълнение.

— Приятелю — рече тя, — ти намери своето момиче!

40. ЕЙ БОГУ, БИ ТРЯБВАЛО ДА СМЕ ЩАСТЛИВИ КАТО ЦАРЕ

Наобиколена от момчетата, Сузи седеше насред приюта „Палас“. Изразът и говореше за ожесточено внимание. Нозете ѝ бяха стъпили на две тухли, а в ръце държеше обръч от варел. Пред нея стърчеше подпряна дъска, на която с тебешир бяха нарисувани „контакт“, „спидометър“, „ръчна газ“ и „бензиномер“. Вдясно, на пода, се поклащаше ябълкова щайга, от която стърчеше дръжката на метла.

— Хайде още веднъж! — каза Мак. — Завърти ключа и натисни стартера с десния крак.

Сузи допря крака си до начертаното на пода кръгче.

— Чъка, чъка, чъка! — сияещ се обади Хейзъл.

— Натисни сега амбриажа!

Сузи протегна левия крак върху тухлата.

— Сега дръпни лоста вляво към тебе!

Тя нагласи дръжката на метлата на първа скорост.

— Натисни пак амбриажа и отпусни газта! Избутай сега лоста напред! Дай газ! Отпускай бавно! Ха така, добре го направи. Още един път!

За час и половина Сузи пропътува със стола, грубо пресметнато, около сто и петдесет мили.

— Ще се справиш — увещаваше я Мак. — Не бой се! Гледай да измениш поне две мили вън от града, без да се блъснеш някъде, пък после му кажи истината. Не би се върнал. Ще те научи какво да правиш. Аз ще наглася колата на улицата, ще я запаля ...

— Какви мили момчета сте всичките! — рече Сузи.

— Да, ако Хейзъл не си беше направил труда да счупи... — Мак изведнъж хлъцна — извинете! Ще направим каквото можем да му помогнем на човека. Хайде сега още веднъж! Хващай скоростите!

Вечерта дойде също тъй приятна, какъвто беше и денят. Залязващото слънце обагри белите качулки на вълните в розово и

освети пъти на сериозните пеликани, които се прибираха към крайбрежните скали. Ламаринените стени на консервните фабрики заприличаха на матова скъпоценна платина.

Пред Западната биологична стоеше старият автомобил на Док. Задната седалка бе натоварена с ведра, с вани, мрежи и лостове. Стече се цялата улица Консервна. Шефът бе наредил по бордюра еднопайнтови бутилки „Стари кецове за тенис“. Косата на Фауна проблясваше на последните слънчеви лъчи. Момчетата едно по едно прегръщаха Сузи. Беки бе потънала в романтични сълзи.

Джо Елегънт надничаше от полуотворената си врата и мислеше как, като публикуват книгата му, ще замине за Рим.

Док държеше списък и проверяваше снаряжението.

Липсваха само Мак и момчетата.

Но ето ги и тях! Зададоха се откъм стръмната пътечка, нарамили триножника и дългата черна тръба. Пресякоха железопътната линия и празното място и поставиха триножника до колата.

Мак се изкашля.

— Приятели — почна той, — от името на момчетата и от свое име, имам удоволствието да подаря на Док ей това тук.

Док погледна подаръка — телескоп, достатъчно силен да свали луната в скута му! Най-напред зяпна в недоумение, после заглуши смеха, който се надигна в гърдите му.

— Харесва ли ти? — попита Мак.

— Чудесен е!

— Най-големият в целия каталог! — похвали се Мак.

— Благодаря — рече Док с приглушен глас, помълча малко и добави: — В края на краищата, струва ми се, няма никакво значение дали човек ще гледа надолу или нагоре. Важното е да гледа.

— Ние ще го внесем — каза Мак. — Я ми подайте едно от ония шишета! Пия за Док! — викна той и тихичко пошепна на Сузи: — Завърти ключа, сега стартера ...

Остарелият мотор изрева. Док тъкмо надигаше шишето.

— Включи на скорост, вляво и към теб! Натисни педала!

Сузи се подчини.

Вехтият автомобил се покатери умишлено върху тротоара, отнесе стъпалата на Западната биологична, свърна обратно в улицата и запълзя нататък сред дъжд от трески.

Док се обърна и погледна назад. Залязващото слънце огря засмяното му лице, весело и нетърпеливо. С лявата си ръка придържаше полуделия волан.

Улица Консервна не откъсваше очи от старата кола. Тя зави зад складовете и изчезна заедно със слънцето.

— Питам се, да окача ли тази вечер златната ѝ звезда? — каза Фауна. — А тебе какво ти е, Мак?

— Порокът — отвърна Мак — е чудовище, което тъй страшно се бои от доброто настроение, че, ей богу, би трябвало да сме щастливи като царе! — Той прегърна Хейзъл през рамо. — Мен ако питаш, от теб ставаше президент и половина!

Издание:

УЛИЦА КОНСЕРВНА. БЛАГОДАТНИЯТ ЧЕТВЪРТЪК. 2003.
Изд. Прозорец, София; Изд. Да, София. Романи. II изд. Превод: от англ.
Кръстан ДЯНКОВ [Cannery Row ; Sweet Thursday / John STEINBECK].
Предговор: Кръстан ДЯНКОВ. Страници: 439. Формат: 20 см. Цена:
10.00 лв. ISBN: 954-733-343-7 (Прозорец) ISBN: 954-9600-05-X (Да)

Първото издание, пак на двата романа в една книга е от 1981 год.
на изд. Хр. Г. Данов, Пловдив.

John Steinbeck
Cannery Row
Viking Edition, 1945
Bantam Edition, 11th Printing
New York, 1954

John Steinbeck
SWEET THURSDAY
The Viking Press, New York, 1954

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.